Sara Imas

Vô Cùng TÀN NHẪN 4 Vô Cùng YÊU THƯƠNG

Bí quyết bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho con của người Do Thái

Đặng Hồng Quân *dịch*

ets Education Technology Science
NHÀ XUẤT BẢN DÂN TRÍ

Duong Kobo's Book Club

Tủ sách Kỹ thuật số
dành cho
Kindle & Kobo

SCAN TO JOIN

VÔ CÙNG TÀN NHẪN VÔ CÙNG YÊU THƯƠNG 4

NHÀ XUẤT BẢN DÂN TRÍ

Số 9 - Ngõ 26 - Phố Hoàng Cầu - Q.Đống Đa - TP. Hà Nội VPGD: Số 347 Đội Cấn - Quận Ba Đình - TP. Hà Nội ĐT: (024). 66860751 - (024). 66860752

Email: nxbdantri@gmail.com

Website: nxbdantri.com.vn

Chịu trách nhiệm xuất bản

BÙI THỊ HƯƠNG

Chịu trách nhiệm nội dung

LÊ QUANG KHÔI

Biên tập: Trần Thị Phương Đông

Sửa bản in: Nga Vũ

Vẽ bìa: Hoàng Khánh

Trình bày: Mỹ Mây

In 2.000 cuốn, khổ 15 x 23 cm tại Công ty Cổ phần In và Truyền thông Hợp Phát

Địa chỉ: Khu công nghiệp Thạch Thất Quốc Oai, TT. Quốc Oai, Quốc Oai, Hà Nội. Số xác nhận đăng kí xuất bản: 1222-2022/CXBIPH/8-38/DT.

Quyết định xuất bản số: 1403/QĐXB/NXBDT cấp ngày 01/07/2022. Số ISBN: 978-604-356-806-6

In xong, nộp lưu chiểu năm 2022.

Quản lý tài chính cũng là quản lý cuộc sống

Phải trải qua muôn vàn gian khổ tôi mới được trở về được Israel, một trong những mục đích chính là học hỏi những bí quyết nuôi dạy con cái của người Israel.

Tuy nhiên, lúc đó tôi không biết rằng điều khiến nền giáo dục Israel nổi tiếng trên toàn thế giới chính là giáo dục trí tuệ tài chính cho trẻ nhỏ.

Vậy chính xác thì trí tuệ tài chính là gì? Trí tuệ tài chính đề cập đến khả năng nhận thức và quản lý của cải, là một trong 10 loại hình trí tuệ cực kỳ cần thiết trong quá trình trưởng thành và phát triển của một người. Tác giả kiêm doanh nhân người Mỹ Robert Kiyosaki là người đầu tiên đề xuất thuật ngữ "trí tuệ tài chính" (Financial Quotient – FQ), với nghĩa gốc dùng để chỉ "IQ tài chính", có thể hiểu là khả năng quản lý tiền bạc (của cải) của một người.

Trong tất cả các dân tộc trên toàn cầu, người Do Thái dù trải qua muôn vàn gian khổ và chỉ chiếm 0,2%-0,3% tổng dân số thế giới, nhưng họ không chỉ sản sinh ra những vĩ nhân như Marx, Freud, Picasso… mà còn sản sinh ra vô số tỷ phú như Rothschild, Rockefeller, Hammer… Họ là những nhân vật đã và đang kiểm soát huyết mạch kinh tế toàn cầu, được tôn vinh là "Những doanh nhân hàng đầu thế giới". Tại các trường đại học ở Mỹ, giáo sư là người Do Thái chiếm 20%. Trong số những người Mỹ đã đoạt giải Nobel, có 31% là người Do Thái. Điều này chắc chắn không phải là ngẫu nhiên.

Người xưa có câu: "Chẳng ai giàu ba họ", nhưng ở Israel thì điều đó hiếm khi xảy ra. Lẽ nào không "giàu ba họ" là vì lượng tài sản mà hai thế hệ đầu tiên tích lũy không đủ nhiều hay sao? Không, đó là vì một số bậc cha mẹ sau khi trở nên giàu có thì luôn muốn "làm

giàu" cho con mình, trao cho chúng những điều kiện vật chất sung túc, thậm chí là xa xỉ, nhưng lại không dạy chúng kỹ năng sống và tố chất sống vốn rất đỗi cần thiết. Chưa cần đến thế hệ thứ ba, rất nhiều gia đình tới thế hệ thứ hai đã tiêu hết sạch tiền để rồi tán gia bại sản. Nếu chúng ta không truyền dạy cho con cái những kiến thức về quản lý tiền bạc và tạo ra của cải, thì của cải sẽ không thể tăng lên theo từng thế hệ mà cứ liên tục giảm dần rồi cuối cùng cạn kiệt.

Hiện nay, các bậc cha mẹ đã bắt đầu chú trọng đến việc bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho con: trau dồi kỹ năng quản lý tài chính cho trẻ, khai thác tiềm năng trí tuệ tài chính của con và nâng cao kiến thức tài chính cho chúng. Nhưng hầu hết phụ huynh và con cái chưa thực sự hiểu rõ về trí tuệ tài chính, cũng như chưa nắm bắt được những yếu tố tinh túy nhất của loại hình trí tuệ này.

Ở Israel, chúng tôi không cắp sách đi học các khóa đào tạo về trí tuệ tài chính, nhưng dưới tác động từ môi trường sống cùng ảnh hưởng từ người thân, bạn bè và hàng xóm, chúng tôi tiếp thu hết sức tự nhiên những kinh nghiệm và bài học về giáo dục trí tuệ tài chính cho con cái, khám phá ra những cách quản lý tài chính và bồi dưỡng trí tuệ tài chính phù hợp nhất với bản thân và con cái trong cuộc sống hằng ngày.

Trí tuệ tài chính đã khắc sâu trong tâm trí của người Do Thái và được truyền từ đời này sang đời khác, nên hầu như chẳng có ai sốt sắng đăng ký tham gia bất kỳ khóa học cấp tốc nào về trí tuệ tài chính. Mỗi gia đình đều dựa theo hoàn cảnh và nhịp độ riêng để dạy trẻ theo kiểu "mưa dầm thấm lâu".

Người Do Thái bồi dưỡng trí tuệ tài chính ở trẻ em không phải để biến trẻ thành cỗ máy kiếm tiền và nô lệ của của cải. Ngược lại, họ coi giáo dục quản lý tài chính là giáo dục đạo đức hay giáo dục bản chất con người, nhằm giúp trẻ phát triển những giá trị đúng đắn và cần thiết trong cuộc sống, học cách phân bổ, sử dụng và chia sẻ các nguồn lực, từ đó có được sự tự tin cùng thực lực để đạt tới những ước mơ và mục tiêu của riêng mình. Sau nhiều năm sinh sống ở Israel, tôi có thể nói với bạn không chút do dự rằng: Quản lý tài chính cũng là quản lý cuộc sống. Nền tảng của mọi hoạt động quản lý tài chính đều xuất phát từ sự nhìn nhận và lựa chọn của mỗi người đối với cuộc sống, ví dụ như khi gặp chuyện thì phải lựa chọn và ứng phó ra sao. Chỉ khi biết cách ứng phó đúng đắn, chúng ta mới có thể đi trước người khác một bước, tiến xa hơn họ và xuất sắc hơn họ trên con đường quản lý tài chính tương lai!

Tinh túy của trí tuệ tài chính được bao hàm trong trí tuệ của cuộc sống. Quản lý tài chính cũng bắt đầu từ việc quản lý cuộc sống. Nếu ngay cả cuộc sống của bản thân mà bạn còn chưa quản lý tốt thì chớ nên vội nghĩ tới việc quản lý tài chính. Quản lý tốt cuộc sống của bản thân có thể giúp bạn hạnh phúc hơn và đóng góp được nhiều điều hữu ích cho xã hội hơn là tập trung vào việc kiếm thật nhiều tiền.

Xã hội hiện nay hết sức coi trọng việc giáo dục trí tuệ tài chính cho trẻ nhỏ. Các khóa đào tạo về trí tuệ tài chính cũng như những hoạt động liên quan đến trí tuệ tài chính mọc lên nhan nhản như nấm sau mưa, nhưng chính sự coi trọng đó lại khiến tôi lo ngại. Theo tôi, trí tuệ tài chính không thể đạt được chỉ trong một sớm một chiều. Giáo dục trí tuệ tài chính thực sự sẽ xuyên suốt toàn bộ quá trình sống của chúng ta, và là một quá trình lâu dài. Cách giáo dục trí tuệ tài chính tốt nhất cho trẻ là giáo dục trong chính cuộc sống, và cha mẹ cũng là người thầy dạy trí tuệ tài chính tốt nhất cho con cái. Nếu cha mẹ có thể bình tĩnh dìu dắt con cái từng bước trong cuộc sống, giúp trẻ tiếp thu các kiến thức về trí tuệ tài chính theo kiểu "mưa dầm thấm lâu" như các bậc cha mẹ Do Thái, thì chắc chắn trí tuệ tài chính của trẻ sẽ không hề thấp.

Từ xưa đến nay, người Do Thái luôn được biết đến là một dân tộc rất giỏi kinh doanh và kiếm tiền, kỹ năng của họ trong việc giáo dục trí tuệ tài chính cho con cái có thể coi là kiểu mẫu của thế giới. Tuy nhiên người Do Thái không chủ tâm cố ý làm điều đó. Cha mẹ Do Thái không hề tách biệt giáo dục trí tuệ tài chính ra khỏi cuộc sống, mà họ tin rằng nếu quản lý tốt cuộc sống của bản thân thì khía cạnh tài chính cũng sẽ được quản lý tốt. Vì vậy, khi đề cập tới trí tuệ tài chính, điều mà tôi muốn chia sẻ là các bậc cha mẹ nên làm những gì trong cuộc sống. Trong cuốn sách này, tôi chỉ "thả con săn sắt, bắt con cá rô", đảm nhận vai trò tích hợp những kiến thức nuôi dạy trẻ quý giá của hai dân tộc có lịch sử ngàn năm văn hiến là Trung Quốc và Israel. Tôi sẽ giới thiệu cụ thể bốn khía cạnh sau đây qua nội dung của bốn chương.

Giai đoạn thứ nhất: Nhận thức về tiền, bồi dưỡng cho trẻ quan niệm đúng đắn về tiền.

Khi trẻ còn bi bô học nói, các phụ huynh Do Thái dạy chúng cách nhận biết tiền xu và tiền giấy, để trẻ nhận ra rằng "tiền có thể mua được những thứ chúng muốn", và quan trọng hơn là để trẻ biết "tiền được kiếm như thế nào". Các bậc cha mẹ thông thái luôn biết cách đề cập đến tiền bạc. Khi trẻ đã có được khái niệm sơ bộ và hứng thú với tiền, chúng sẽ dần hiểu sâu hơn về khái niệm quản

lý tài chính "tiền có thể đổi được hàng hóa".

Giai đoạn thứ hai: Khả năng quản lý tiền bạc, để trẻ làm "chủ nhân nhỏ" của tiền bạc.

Hiện nay, vấn đề lớn nhất mà rất nhiều trẻ gặp phải là chúng không biết cách sử dụng tiền tiêu vặt. Phụ huynh Do Thái tin rằng việc tước đi cơ hội kiểm soát tiền của trẻ sẽ dẫn đến những thói quen xấu như lúc nào cũng chìa tay xin tiền cha mẹ, hễ có tiền là tiêu hết sạch hoặc thiếu ý thức lập kế hoạch chi tiêu… Cha mẹ Do Thái dạy con cái lập kế hoạch chi tiêu ngay từ khi còn nhỏ.

Giai đoạn thứ ba: Khả năng kiếm tiền, bồi dưỡng đầu óc kinh doanh của trẻ ngay từ khi còn nhỏ.

Người xưa có câu "Tăng thu giảm chi". "Giảm chi" rất quan trọng, nhưng ý nghĩa của việc "tăng thu" còn quan trọng hơn thế. Hãy giúp con trẻ nắm vững quy tắc kiếm tiền và quy luật luân chuyển của cải, tự mình trải nghiệm tỷ lệ cân xứng giữa "nỗ lực cống hiến" và "nhận lại phần thưởng" trong quá trình làm việc. Việc thực hành bài tập này ngay từ thời thơ ấu sẽ mang lại cho trẻ sự giàu có về cả tinh thần lẫn vật chất trong cuộc sống sau này.

Giai đoạn thứ tư: Kiến thức làm giàu, giúp con trẻ không chỉ giàu có về vật chất mà còn giàu có về cảm xúc.

Giáo dục trí tuệ tài chính không chỉ là về "tiền". Thời gian, trí tuệ và các mối quan hệ xã hội đều là những thành tố rất quan trọng của trí tuệ tài chính. Ngoài việc dạy con tiêu tiền hợp lý và kiếm tiền hiệu quả, các bậc cha mẹ cũng nên dạy con một số quan niệm cơ bản về sự giàu có, vun vén để con cái trở thành người khôn ngoan, hạnh phúc và được mọi người yêu quý.

Sara Imas

CHƯƠNG 1

CHA MẸ THÔNG THÁI LUÔN BIẾT CÁCH ĐỀ CẬP TỚI TIỀN BẠC

Để giáo dục trí tuệ tài chính hiệu quả, phải bắt đầu từ việc đòi hỏi ở trẻ

Làm thế nào để nuôi dưỡng khái niệm đúng đắn về tiền bạc cho trẻ?

Khai sáng về trí tuệ tài chính, bắt đầu từ trò "Cờ tỷ phú"

Bồi dưỡng sự quan tâm của trẻ đối với các con số và logic ngay từ khi còn nhỏ

Để trẻ được "một ngày làm cha mẹ"

So với việc trở thành tỷ phú, tôi muốn trở thành mẹ của tỷ phú

ĐỂ GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH HIỆU QUẢ, PHẢI BẮT ĐẦU TỪ VIỆC ĐÒI HỎI Ở TRẺ

Khi nhắc đến giáo dục trí tuệ tài chính, phản ứng đầu tiên của hầu hết mọi người là dạy trẻ cách kiếm tiền hoặc cách quản lý tiền tiêu vặt hợp lý. Thực vậy, đây là những thành phần quan trọng của giáo dục trí tuệ tài chính, nhưng điểm đầu tiên mà tôi muốn nói lại là điều mà hầu hết các bậc cha mẹ, thậm chí là các chuyên gia tài chính, đều ít khi để ý tới, đó là đòi hỏi con cái một cách phù hợp.

Tôi luôn ghi nhớ khung cảnh của ngày hôm đó, hễ nghĩ tới là tôi

lại rất xúc động. Hôm ấy, như thể đã bàn bạc sẵn từ trước, các con ùa tới quanh tôi và tíu tít nói rằng: "Mẹ ơi, mẹ đã cho chúng con ba chìa khóa – sự kiên cường, lòng tự tin, sự khoan dung, và ba chúng con cũng sẽ tặng cho mẹ ba chiếc chìa khóa!" Con trai cả nói: "Mẹ ơi, con muốn tặng mẹ một chiếc chìa khóa xe. Chân mẹ lúc nào cũng bị đau nhức. Con muốn mẹ không phải vất vả như trước nữa." Cậu con thứ thì bảo: "Mẹ ơi, con muốn tặng mẹ chìa khóa của một căn biệt thự. Vậy là cả nhà ta có thể chung sống cùng nhau!" Cô con gái út cũng chạy đến nói: "Con là con gái nên nhất định phải tặng mẹ một chiếc chìa khóa két sắt, trong đó chứa đầy vàng bạc, nữ trang!"

Vì các con, tôi đã trải qua một chặng đường hết sức gian nan và vất vả. Nhờ học hỏi bí quyết của dân tộc Do Thái và tích hợp tinh hoa của nền giáo dục truyền thống Trung Quốc, tôi đã nhận được ba chiếc chìa khóa mà các con đã hứa trao cho. Cảnh tượng hôm ấy có liên quan mật thiết tới việc ngay từ khi các con còn nhỏ, tôi đã luôn biết cách đòi hỏi từ chúng một cách phù hợp. Cách đòi hỏi đó đã giúp các con hình thành nên sự tự tin và tinh thần trách nhiệm, khiến chúng luôn tích cực theo đuổi của cải, sau đó chia sẻ với tôi những thứ mà chúng đã vất vả kiếm ra.

Có lẽ một số bậc cha mẹ sẽ đặt câu hỏi: Tại sao lại nên đòi hỏi từ trẻ? Bằng trải nghiệm tự thân và quá trình nghiên cứu quan sát lâu dài, tôi thấy đây là một phần quan trọng của giáo dục trí tuệ tài chính. Việc các con gặt hái được những thành quả như hiện tại và vui lòng chia sẻ những thành quả đó với tôi không thể tách rời việc tôi luôn sẵn sàng "tỏ ra yếu thế" với chúng, bày tỏ "ước muốn" của mình với chúng ngay từ khi chúng còn nhỏ.

Không phải ngay từ đầu tôi đã biết cách đòi hỏi từ các con. Sự thay đổi trong phương pháp giáo dục của tôi chỉ bắt đầu sau khi tôi đưa con sang Israel sinh sống. Chúng ta đều biết Do Thái là một dân tộc rất có đầu óc kinh doanh và làm giàu. Tôi đã sống ở Israel hơn 10 năm và nhận thấy rất nhiều gia đình có tài sản được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác. Quan sát kỹ hơn, tôi thấy không chỉ của cải của họ được truyền từ đời này sang đời khác, mà còn cả các kỹ năng và tố chất để tạo ra của cải, những thứ này còn quý hơn cả tiền bạc. Những yếu tố này có được không phải nhờ di truyền, mà đến từ cách yêu thương con cái và quan niệm giáo dục trí tuệ tài chính chất lượng rất cao của các bậc cha mẹ Do Thái. Một trong những điểm chính trong đó là biết cách đòi hỏi từ trẻ.

Đây thực sự là điều không tưởng đối với nhiều bậc cha mẹ hiện nay! Hầu hết các phụ huynh đã quen với việc đáp ứng yêu cầu của

con cái, cố gắng hết sức để mang tới cho con những điều kiện tối ưu, dốc mọi nguồn lực trong phạm vi cho phép để chúng được hưởng thụ những điều kiện ăn-ở-ngủ-nghỉ tốt nhất. Thói quen này sẽ khiến trẻ coi sự phục vụ của cha mẹ là điều hiển nhiên, không nhận thức được kiếm tiền vất vả như thế nào, không biết rằng những thứ mà cha mẹ dành cho chúng đều phải đánh đổi bằng mồ hôi nước mắt. Việc có thể dễ dàng nhận được từ cha mẹ những gì mình muốn khiến trẻ không biết cách trân trọng, biết ơn và báo đáp. "Những kẻ ăn bám cha mẹ" phần lớn là hệ quả từ phương pháp giáo dục không đúng đắn của chính các bậc phụ huynh.

Tôi đã nhiều lần nhấn mạnh rằng: Rất nhiều bậc cha mẹ dành tình cảm cho con cái không phải quá ít, mà là quá nhiều. Họ không thể chịu đựng được việc để con cái họ phải trải qua những khó khăn trong cuộc sống ngay từ khi còn nhỏ, cũng không biết cách lựa chọn những thời điểm thích hợp để đòi hỏi con cái, để rồi khi trưởng thành, trẻ gặp rất nhiều khó khăn trong cuộc sống và lúc nào cũng chỉ biết đòi hỏi từ cha mẹ!

Những người làm cha làm mẹ nhất định phải thay đổi tư duy của bản thân, học cách thể hiện sự yếu đuối trước mặt con cái và biết cách đòi hỏi chúng! Đừng nên nghĩ rằng đòi hỏi từ một đứa bé là điều quá đỗi tàn nhẫn. Trên thực tế, trẻ em cũng có nhu cầu "được người khác cần đến". Việc bạn thể hiện sự yếu đuối và đòi hỏi sẽ giúp trẻ phát triển sự tự tin như "Mình thật giỏi, ngay cả bố mẹ cũng cần tới mình" và tinh thần trách nhiệm như "Bố mẹ cần mình như vậy, mình nhất định phải làm thật tốt."

Cũng có những bậc phụ huynh lo lắng: "Nếu tôi đòi hỏi từ con, liệu nó có nghĩ rằng tôi không yêu thương nó?" Tình yêu thương thực sự không phải là sự thỏa mãn nhất thời, mà là sự ảnh hưởng về lâu về dài. Có một câu nói rất thú vị trong *Chiến quốc sách* rằng: "Phụ mẫu chi ái tử, tắc vi chi kế thâm viễn.[1]" Việc các bậc cha mẹ Do Thái đòi hỏi từ con không hề ảnh hưởng đến mối quan hệ giữa họ với con cái. Trên thực tế, tôi đã tiếp xúc với nhiều gia đình Do Thái ở Israel, và hầu hết các mối quan hệ trong gia đình của họ đều rất hòa thuận, giữa cha mẹ và con cái luôn có sự yêu thương, tin cậy lẫn nhau.

---

[1]. Cha mẹ thương yêu con cái thì phải lo lắng suy xét, tính toán sâu xa. (ND) (Nếu không có dẫn giải nào khác, các chú thích cuối trang như trên đều là của người dịch. – BTV)

Sara bên gia đình

Chẳng có cha mẹ nào lại không yêu thương con mình. Xét về tình yêu thương dành cho con cái, cha mẹ Do Thái và Trung Quốc hoàn toàn ngang nhau, họ đều sẵn sàng vì con mà nhảy vào nước sôi lửa bỏng, dốc trọn tâm sức. Nhưng cách yêu thương con cái ở cha mẹ Do Thái có sự khác biệt rõ rệt. Phụ huynh Do Thái lấy điểm xuất phát là việc nuôi dưỡng tinh thần chủ động của trẻ, biến chúng thành người đủ khả năng tự lực cánh sinh, tập trung trau dồi các kỹ năng và phẩm chất sâu sắc trong cuộc sống của con cái họ. Thương con thì phải nghĩ cho con, để con học cách sống tự lập là món quà quý giá nhất. Họ tôn trọng tính cách độc lập của trẻ, coi trẻ như một cá thể độc lập, một thành viên của đại gia đình, cho trẻ tham gia xây dựng gia đình ngay từ khi còn nhỏ.

Lấy ví dụ như hàng xóm của tôi ở Tel Aviv. Những đứa con của họ đều là "chủ nhân nhỏ" theo đúng nghĩa đen chứ không phải "tiểu hoàng đế" như trong hầu hết các gia đình Trung Quốc. Trẻ em thường tham gia vào các hoạt động khác nhau của gia đình và tùy theo sức của mình để làm một số việc nhà cùng cha mẹ, như dọn phòng, nấu những bữa ăn đơn giản, trồng hoa và cây xanh, cọ rửa xe, dọn vệ sinh trong nhà và ngoài trời, đi mua đồ... Phụ huynh Do Thái tin rằng "làm việc nhà" chính là khóa học cơ bản để giáo dục sinh tồn cho trẻ, và cũng là khóa học cơ bản của giáo dục trí

tuệ tài chính. Lần đầu tiên đến Israel, tôi cũng bị sốc vì điều này. Nhưng sự thực đã cho tôi thấy rằng, so với những đứa trẻ "tứ thể bất cần, ngũ cốc bất phân[1]", trẻ em Do Thái có thể làm việc nhà với cha mẹ dễ dàng và thoải mái, chẳng những không khiến trẻ bỏ lỡ việc học mà còn giúp chúng chủ động nghĩ cách để tự kiếm tiền tiêu vặt, đóng góp cho gia đình ngay từ khi còn nhỏ. Điều đó khiến tôi cảm thấy hết sức bất ngờ.

---

[1]. Không chăm chỉ lao động thì ngay cả ngũ cốc cũng không biết phân biệt.

Người Do Thái chưa bao giờ nghĩ rằng chỉ tới độ tuổi nhất định mới được tham gia hoạt động kiếm tiền. Cha mẹ Do Thái "tỏ ra yếu đuối" với con cái, nói với chúng về những nhu cầu của họ và yêu cầu trẻ "giúp đỡ" trong khả năng của chúng. Tôi từng nghĩ rằng dù để con làm việc nhà kiếm tiền hay đi làm thêm kiếm tiền thì cũng chỉ là cho chúng cơ hội kiếm tiền tiêu vặt, để chúng có tiền mua những thứ mình muốn. Nhưng phụ huynh Do Thái lại quả quyết với tôi rằng trẻ em hoàn toàn có thể tham gia vun vén và chăm sóc gia đình, và việc đòi hỏi từ trẻ sẽ giúp bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm cùng tình yêu thương của chúng.

Vậy tôi nên đòi hỏi từ con theo cách nào? Tôi không giống các bậc cha mẹ truyền thống của Trung Quốc, những người luôn nói với con cái họ rằng đừng lo lắng về tiền bạc, khiến chúng nghĩ rằng cha mẹ sẽ đáp ứng nhu cầu của chúng một cách vô hạn. Ngược lại, tôi thường xuyên nhắc các con rằng tôi tin tưởng tuyệt đối vào tương lai của chúng, rằng sau này chắc chắn mỗi đứa sẽ tặng mẹ một món đồ và đó hẳn sẽ là những món đồ quý giá. Bọn trẻ đủ thông minh để biết tôi muốn nói gì.

Sau này, khi các con thực hiện được lời hứa và trao tặng tôi ba chiếc chìa khóa, điều khiến tôi vui mừng hơn cả không phải là những món quà đó đáng giá như thế nào mà vì chúng đã hiểu được nhu cầu của mẹ. Cha mẹ không phải là đấng toàn năng, cũng không phải "mình đồng da sắt". Sự kiên cường của cha mẹ đến từ tình yêu thương dành cho con cái. Cha mẹ không phải không có những lúc yếu đuối và tổn thương, chỉ là họ luôn che giấu những tổn thương và yếu đuối đó. Vì vậy, nếu thể hiện sự dễ bị tổn thương của mình trước mặt con cái một cách phù hợp thì các bậc phụ huynh có thể sẽ nhận được những niềm vui hết sức bất ngờ.

Đôi lúc tôi vẫn thường "tỏ ra yếu đuối" trước mặt các cháu trai, cháu gái để chúng tặng tôi một bông hoa hoặc một bức tranh tự vẽ. Nhìn nét mặt vui mừng của tôi khi nhận được những món quà

nhỏ, trông chúng còn vui hơn cả tôi, vì chúng cảm thấy bản thân tuy còn nhỏ tuổi nhưng đã phát huy được năng lượng và giá trị của mình. Đôi khi các cháu nhờ làm một việc gì đó, tôi cũng sẽ nhận một khoản "thù lao" xứng đáng, không nhất thiết phải là tiền mà đôi khi để chúng đổi bằng sức lao động, chẳng hạn như đấm lưng cho tôi, giúp tôi rót trà, rót nước, tưới hoa… tôi sẽ dùng nhiều cách khác nhau để khiến chúng hiểu rằng "cho đi thì mới được nhận lại".

Xã hội ngày nay có rất nhiều "kẻ ăn bám". Tôi cho rằng hiện tượng này bắt nguồn từ những bậc cha mẹ quá tháo vát và yêu chiều con. Trước khi chỉ trích những "kẻ ăn bám" thì các bậc cha mẹ nên tự nhìn lại bản thân, xem liệu khi trẻ còn nhỏ, họ đã khiến trẻ hiểu được chân lý "trên đời không có bữa trưa nào miễn phí" hay chưa? Hiểu rằng để nhận được bất kỳ điều gì tốt đẹp thì cần phải nỗ lực, rằng chỉ khi làm việc chăm chỉ thì mới có thể gặt hái, và chỉ khi cho đi thì mới có thể nhận lại? Những điều viển vông như "chẳng làm mà vẫn có ăn" hay "tiền từ trên trời rơi xuống" sẽ mãi mãi không bao giờ xảy ra.

Chúng ta cần dạy trẻ hiểu: Muốn có được thứ gì thì phải tự mình phấn đấu. Lúc nào cũng chăm sóc trẻ chu đáo, cho chúng thỏa sức tận hưởng mọi thứ tốt đẹp thì có khác gì để chúng quen thói "chẳng làm mà vẫn có ăn"? Phải biết khéo léo đòi hỏi con cái để chúng không cảm thấy "chẳng làm mà vẫn có ăn" là điều tất lẽ dĩ ngẫu.

Một gia đình có thể sống trong cảnh thanh bần, cũng có thể giàu sang phú quý, nhưng chỉ cần cha mẹ ngay thẳng, nhân hậu, không ngại khó khăn và có trí tuệ giáo dục thì hoàn toàn có thể giúp con cái học được cách đối phó với mọi sự bất định trên đời, bồi dưỡng nên một thế hệ đủ khả năng nắm trọn thế giới trong tay và biết cách báo hiếu cha mẹ.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH TRÊN KHẮP THẾ GIỚI

Giáo dục trí tuệ tài chính ở các quốc gia phát triển như Mỹ, Vương quốc Anh, Israel và Nhật Bản bắt đầu từ khá sớm, và sự phát triển của thị trường tài chính đã tương đối chín muồi. Họ đã triển khai rất nhiều kế hoạch chiến lược cấp quốc gia để bồi

dưỡng trí tuệ tài chính cho trẻ nhỏ.

Ở Mỹ, kế hoạch giáo dục trí tuệ tài chính cho trẻ em được gọi là "Kế hoạch cuộc sống hạnh phúc bắt đầu từ tuổi lên ba". Theo cách thức vừa học vừa chơi, cha mẹ dạy cho trẻ biết vai trò của tiền bạc và những khó khăn của việc kiếm tiền.

Ở Anh, giáo dục trí tuệ tài chính được bắt đầu từ khi trẻ còn rất nhỏ và họ sẽ đặt ra các yêu cầu riêng đối với từng độ tuổi: trẻ 5-7 tuổi cần hiểu được nguồn gốc khác nhau của đồng tiền và biết rằng tiền có thể được sử dụng cho nhiều việc khác nhau; trẻ 7-11 tuổi sẽ học cách quản lý tiền của chính mình, nhận thức được tầm quan trọng của việc tiết kiệm để phục vụ cho các nhu cầu trong tương lai.

Ở Israel, điểm quan trọng nhất trong cách giáo dục trí tuệ tài chính của người Do Thái là nuôi dưỡng khái niệm "trì hoãn hưởng thụ" cho trẻ nhỏ, đề cập đến việc trì hoãn việc thỏa mãn mong muốn hiện tại của bản thân để theo đuổi những mục tiêu lớn hơn trong tương lai. Phụ huynh Do Thái nói với con mình rằng: "Nếu thích chơi thì con phải kiếm được khoảng thời gian tự do cần thiết, và điều đó lại đòi hỏi kết quả học tập tốt. Sau này, con sẽ tìm được một công việc tốt và kiếm được rất nhiều tiền, con có thể chơi lâu hơn, với những món đồ đắt tiền hơn. Nhưng nếu con đảo lộn trình tự, toàn bộ hệ thống này sẽ không thể hoạt động. Con chỉ có thể chơi trong một thời gian ngắn, sau đó lại phải làm việc nỗ lực hơn, không có đồ chơi, không có niềm vui."

Ở Nhật Bản có câu nói nổi tiếng: "Trừ ánh sáng mặt trời và không khí là quà tặng từ Mẹ Thiên nhiên, mọi thứ khác chúng ta đều phải bỏ sức lao động mới có thể nhận được." Nhiều cha mẹ Nhật khuyến khích con sử dụng thời gian rảnh rỗi để làm việc kiếm tiền. Họ cho rằng trong giáo dục gia đình, việc nhà là nghĩa vụ mà con cái phải tham gia gánh vác.

Làm thế nào để giúp trẻ hình thành quan niệm đúng đắn về tiền bạc?

Tôi từng có lần chứng kiến một đứa trẻ trên phố gào khóc đòi bố mua đồ chơi. Người bố đã nói là không có tiền nhưng đứa trẻ vẫn níu lấy tay anh, vừa khóc vừa nói: "Bố ra ngân hàng rút tiền là được mà!" Hẳn đứa trẻ từng nhìn thấy bố mẹ rút tiền ở máy ATM nên nghĩ rằng chỉ cần nhét một chiếc thẻ nhỏ vào rồi bấm vài phím là nó sẽ "phun" tiền ra. Đứa trẻ hoàn toàn không biết rằng số tiền đó là do cha mẹ vất vả làm ra.

Ngày nay, đại đa số người Trung Quốc đều sử dụng ngân hàng trực tuyến Alipay hoặc WeChat để chuyển tiền. Cùng với việc thay đổi phương thức thanh toán, giờ đây chúng ta không cần phải rút tiền mặt mà vẫn có thể mua đồ bằng cách quẹt thẻ hoặc quét mã trên điện thoại di động. Trong môi trường xã hội ngày càng ít dùng tiền mặt này, trẻ em rất khó hình thành quan niệm đúng đắn về tiền bạc. Chúng thường nghĩ đơn giản rằng tiền được tạo ra từ điện thoại di động, chỉ cần quẹt thẻ hoặc quét mã trên điện thoại là mua được thứ mình muốn, bởi chúng ít có cơ hội nhìn thấy tiền mặt. Trẻ không biết rằng tài khoản thanh toán qua điện thoại di động được kết nối với thẻ ngân hàng hoặc tài khoản tiết kiệm, cũng không biết rằng số tiền đó là do cha mẹ làm lụng chăm chỉ mà có. Chúng nghĩ rằng chỉ cần có điện thoại di động là có thể mua bất cứ thứ gì trong trung tâm thương mại.

Điều này đòi hỏi các bậc cha mẹ phải thiết lập cho con quan điểm đúng đắn về tiền bạc ngay từ nhỏ, nói cho con biết tiền là gì và nó có nguồn gốc như thế nào, cũng như tại sao cha mẹ lại đi làm, bởi vì làm việc chăm chỉ thì mới có cuộc sống hạnh phúc. Chỉ khi có hiểu biết đầy đủ và toàn diện về tiền thì trẻ mới có thể vận dụng thành thục, khi lớn lên mới không bị cám dỗ bởi tiền bạc, không

trở thành nô lệ của đồng tiền.

Cốt lõi của trí tuệ tài chính là quan điểm về tiền bạc, và về bản chất, nó có liên quan tới giá trị quan của chúng ta. Nhưng một thực trạng hiện nay là hầu hết các bậc cha mẹ đều bỏ qua điều này trong quá trình giáo dục con cái vì ngay bản thân họ cũng chưa biết cách quản lý tài chính và chưa có hiểu biết đầy đủ về tiền bạc, dẫn đến việc con cái họ cũng bị thiếu giáo dục về khía cạnh quản lý của cải. Sự thiếu hụt này không chỉ tồn tại trong giáo dục gia đình mà cả trong giáo dục nhà trường và giáo dục xã hội. Điều này trực tiếp dẫn đến việc sau này trẻ không biết cách quản lý tài chính hoặc không giỏi quản lý tài chính. Chúng hoặc phóng đại vai trò của tiền, cho rằng "tiền là vạn năng", "tiền có thể mua được tất cả"; hoặc coi thường vai trò của tiền bạc, tiêu xài phung phí và không quan tâm đến tiền bạc, cho rằng "tiền bạc là căn nguyên của mọi tội lỗi". Cách giáo dục này sẽ khiến nhận thức của trẻ đối với tiền bạc bị lệch lạc. Chúng sẽ trở thành những kẻ tôn thờ tiền bạc, coi tiền là tối quan trọng; hoặc chúng không hiểu gì về tiền và dễ bị đồng tiền điều khiển.

Robert Kiyosaki, tác giả nổi tiếng người Mỹ của cuốn *Rich dad poor dad* (Cha giàu cha nghèo), từng nhiều lần nhấn mạnh: "Nếu bạn không dạy con kiến thức về tiền bạc thì sẽ có người khác thay bạn dạy chúng. Nếu bạn muốn ngân hàng, chủ nợ, cảnh sát, thậm chí là những kẻ lừa đảo thay bạn dạy con, e rằng đó sẽ không phải là trải nghiệm vui vẻ gì." Cha mẹ là những người thầy khai sáng về trí tuệ tài chính tốt nhất cho trẻ. Trước khi trường học thực hiện giáo dục trí tuệ tài chính có hệ thống, cha mẹ bắt buộc phải gánh vác trách nhiệm này và nắm bắt mọi cơ hội để giúp trẻ hiểu đúng về tiền, quản lý được tiền và biết cách kiếm tiền, từ đó xây dựng nên khung trí tuệ tài chính của riêng mình.

Chính xác thì tiền là gì?

Đối với người Do Thái, tiền nằm ở lằn ranh sinh tử, con người không thể tồn tại nếu thiếu nó, nên tiền chiếm một vị trí rất quan trọng. Tuy nhiên, kiếm tiền không phải là mục tiêu cuối cùng và duy nhất. Tiền chỉ là phương tiện; kiếm được tiền không có nghĩa là thành công, thành công thực sự là có được kiến thức và trí tuệ.

Trong thời đại hiện nay, tiền là một công cụ lưu thông. Chúng ta có thể dùng sức lao động của bản thân để tạo ra giá trị, thu được tiền, sau đó lại dùng tiền để đổi lấy những thứ mình cần. Cá nhân tôi coi tiền là công cụ và là một người bạn tốt trong cuộc sống. Bản thân tiền bạc không có cái thiện hay cái ác. Sự đúng-sai, thiện-ác

của nó bắt nguồn từ nhận thức và cách sử dụng tiền của con người mà thôi. Tiền là một con dao hai lưỡi. Nó có thể giúp con người hạnh phúc, khỏe mạnh, vượt qua khó khăn, đạt được điều mình muốn, nhưng đồng thời nó cũng khiến con người ta phạm tội, đau khổ, thậm chí ốm đau, chết chóc. Một tờ tiền có thể qua tay nhiều người khác nhau: bác nông dân bán rau, nhân viên ngân hàng, học sinh tiểu học mua đồ ăn vặt ở cửa hàng tiện lợi sau giờ học, chủ tịch công ty, kẻ trộm cắp… Có người tốt và cũng có kẻ xấu, có người nghèo và cũng có người giàu. Các nhà hảo tâm sử dụng tiền để làm từ thiện, những kẻ hiểm ác sử dụng nó cho những âm mưu, mỗi người sử dụng đồng tiền sẽ nhận được những kết quả khác nhau. Vì vậy, bản thân tiền chẳng hề sai trái, mấu chốt nằm ở thái độ và "tam quan"[1] của mỗi người. Cha mẹ nên dạy trẻ nhìn nhận tiền bạc bình thường và đúng đắn: "Đắc chi thản nhiên, thất chi đạm nhiên. Tranh kỳ tất nhiên, thuận kỳ tự nhiên."[2] Phải trở thành chủ nhân của đồng tiền, chớ nên đi theo con đường cực đoan.

---

[1]. Ba quan điểm cốt lõi của con người: giá trị quan, nhân sinh quan và thế giới quan.

[2]. Khi có tiền thì không tự mãn, khi mất tiền thì không rối trí. Nỗ lực kiếm tiền để tốt mình lợi người, không được bất chấp mọi thủ đoạn để kiếm tiền.

Không thể phủ nhận rằng tôi đã từng khổ sở vì tiền bạc, vì vậy tôi rất có ý thức bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho các con. Tôi từng là một bà mẹ Trung Quốc chu toàn, nhưng ở Israel, tôi đã học được rằng: Đừng trở thành một ông bố bà mẹ *chu toàn, hãy là một ông bố bà mẹ thông thái!* Không ít bậc phụ huynh coi việc "đưa tiền cho con tiêu" là thiên chức của mình, nhưng họ lại không biết dạy con về tiền bạc. Một số phụ huynh lo rằng nếu nói chuyện tiền bạc với con ngay từ nhỏ thì sau này trong mắt chúng sẽ chỉ có tiền mà thôi. Tôi có thể đảm bảo rằng, nếu bạn truyền đạt cho trẻ quan điểm đúng đắn về tiền bạc thì điều đó sẽ không bao giờ xảy ra. Nếu ngay cả tiền bạc mà bạn cũng không dám nói với con thì còn nói gì đến việc giáo dục trí tuệ tài chính cho chúng?

Các bậc cha mẹ thông thái luôn biết cách nói với con về tiền bạc. Chúng ta cần giúp trẻ có được nhận thức về tiền ngay từ khi còn nhỏ, đối xử với tiền thật lý trí, dạy trẻ hiểu được ý nghĩa của việc kiếm tiền, biết được tiền đến từ đâu và làm thế nào để tiêu tiền hợp lý. Chúng ta cần nói với trẻ rằng cuộc sống của chúng ta không thể tách rời tiền bạc, đồng thời cho chúng biết rằng tiền không phải là chìa khóa vạn năng, có những điều không thể giải

quyết được bằng tiền, và một số thứ như sức khỏe, gia đình, tình bạn, tình yêu… sẽ không thể dùng tiền bạc để đo đếm.

Rất nhiều chuyên gia đã học hỏi từ các tỷ phú nổi tiếng thế giới như Bill Gates, Warren Buffett, Rockefeller… rồi sau đó lại dạy cho mọi người về trí tuệ tài chính. Tôi thì khác, tôi đã sống ở Israel 12 năm và đã trải nghiệm nền giáo dục trí tuệ tài chính của người Do Thái. Tôi học hỏi từ chính những người hàng xóm, bạn học của các con cùng các bậc phụ huynh, và những điều tôi học được đều là những kiến thức mang tính đời sống nhất trong giáo dục trí tuệ tài chính của người Do Thái. Giáo dục trí tuệ tài chính vốn dĩ là để phục vụ cuộc sống. Trước tiên chúng ta phải trau dồi các tố chất và kỹ năng sinh tồn cho trẻ, sau đó mới đến việc giáo dục trí tuệ tài chính cho chúng. Nếu không muốn chứng kiến con cái lớn lên trở thành "kẻ ăn bám", "làm bao nhiêu tiêu sạch bấy nhiêu" thì nhất định phải giáo dục trí tuệ tài chính cho con kịp thời và đúng đắn.

Còn nhớ những ngày sống ở Trung Quốc, cũng giống như rất nhiều bậc cha mẹ nơi đây, tôi rất ngại nói chuyện với con cái về tiền bạc, vì nghĩ rằng trách nhiệm của tôi là kiếm tiền để nuôi chúng, chúng chỉ có trách nhiệm học hành chăm chỉ. Vì vậy, khi mới chuyển về Israel, sự thua kém về trí tuệ tài chính của các con tôi với những đứa trẻ bản địa không hề nhỏ, thậm chí chúng từng bị bọn trẻ "lừa" chỉ vì thiếu kiến thức về tiền bạc. Trẻ em Do Thái có sự hiểu biết vững chắc về tài chính, bởi chúng được giáo dục về tài chính ngay từ nhỏ. Ngay từ khi ấy, các bậc phụ huynh Do Thái sẽ nói với chúng rằng tiền không phải từ trên trời rơi xuống mà phải bỏ mồ hôi công sức để kiếm được. Đại đa số trẻ em Do Thái đều kiếm tiền bằng cách làm việc nhà ngay từ khi còn nhỏ.

Giáo dục trí tuệ tài chính là chủ đề được nhiều người mong chờ nhất trong mỗi lần tổ chức diễn đàn.

Được truyền cảm hứng từ những người hàng xóm Israel và môi trường sống nơi đây, tôi bắt đầu có ý thức bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho các con. Mặc dù so với những đứa trẻ bản địa, sự khai sáng về trí tuệ tài chính của các con tôi được bắt đầu khá muộn, nhưng tôi tin rằng chỉ cần có tâm thì bắt đầu vào bất cứ lúc nào cũng đều đáng khích lệ. Thời gian đầu, sau khi đưa con đi học, tôi sẽ một mình ra sạp để bán nem. Nhưng sau khi họp gia đình để "trưng cầu ý kiến", các con và tôi đã quyết định cùng nhau làm và bán nem. Với tình hình thực tế khi ấy, tôi để bọn trẻ tham gia vào công việc kinh doanh của mẹ, để chúng tự tính toán chi phí và lợi nhuận, tham gia phân chia lợi nhuận, dần dần tích lũy kinh nghiệm làm giàu trong quá trình đó. Tôi luôn tin rằng các bà mẹ chính là tấm gương cho các con. Thông qua lao động, tôi giúp các con hiểu rằng chỉ sau khi nếm trải nỗi vất vả để kiếm tiền thì chúng ta mới được tận hưởng sự ngọt ngào của việc tiêu tiền. Tôi đã tích hợp quan niệm về trí tuệ tài chính và giao dịch tiền bạc vào cuộc sống của cả gia đình, đồng thời bồi dưỡng cho các con những kiến thức gần gũi với cuộc sống nhất trong giáo dục trí tuệ tài chính.

Do sống cùng bọn trẻ Do Thái trong suốt thời gian dài, thường xuyên được tai nghe mắt thấy nên các con tôi đã dần thay đổi bản thân và học hỏi bạn bè chúng. Bọn trẻ không còn giống như hồi ở Trung Quốc – không quan tâm và cũng chẳng bao giờ nói về

những thứ liên quan đến tiền bạc. Chúng cũng không phó mặc hoàn toàn việc kiếm tiền cho mẹ nữa. Chúng học hỏi kiến thức về tài chính từ các bạn cùng lớp, bán nem cùng tôi, vận dụng những ưu thế và nguồn lực của riêng mình để kiếm tiền tiêu vặt. Kiến thức về tài chính của bọn trẻ không ngừng được kích thích và cải thiện. Đến khi trở về Trung Quốc, đầu óc kinh doanh của chúng đã vượt trội hơn hầu hết các bạn cùng trang lứa.

Người xưa có câu "Quân tử ái tài, thủ chi hữu đạo"[1]! Hành vi kiếm tiền danh chính ngôn thuận rồi tích lũy đường đường chính chính đã được lưu truyền qua biết bao thế hệ như một điển triết cổ xưa. Bồi dưỡng ý thức về tiền bạc có kế hoạch như vậy thì trẻ mới nhận thức được vai trò của tiền bạc và không bị tiền bạc kiểm soát.

---

[1]. Người quân tử cũng thích tiền tài, nhưng cách kiếm tiền phải tuân theo tiêu chuẩn đạo đức.

Ngoài việc yêu quý tiền bạc, chúng ta cũng rất trân trọng nó, lúc nào cũng nghĩ cách để bảo vệ số tiền mình đang có. Từ khi đi bán nem với tôi, các con đã hiểu rất rõ rằng tiền bạc không dễ gì kiếm được, bởi để kiếm được những đồng tiền đó, chúng phải bỏ rất nhiều công sức và thời gian, phải ra chợ bày sạp bán hàng bất chấp mưa gió, rồi rao bán từng chiếc nem một. Mỗi khi dọn hàng về nhà, bọn trẻ sẽ đếm từng đồng xu, từng tờ tiền, sắp xếp mệnh giá từ lớn đến nhỏ để tính toán thu nhập trong ngày. Chúng đã thực sự cảm nhận được của cải dần dần được tích lũy từ những đồng xu và tờ tiền đó.

Kiếm tiền không phân biệt sang-hèn, và đồng tiền cũng chẳng phân biệt cũ-mới. Có những đứa trẻ nhà giàu đến mức tiền rơi xuống đất cũng chẳng buồn nhặt. Cũng có rất nhiều người thích những tờ tiền mới cứng, phẳng phiu. Các con tôi thì không hề nghĩ như vậy. Khi còn nhỏ, ngay cả thẻ ngân hàng chúng cũng chưa có chứ đừng nói đến Alipay. Chúng bán nem trên hè phố, vừa thu tiền vừa trả lại tiền thừa cho khách, tiếp xúc với đủ loại tiền cũ-mới với đủ mệnh giá, được tự mình trải nghiệm thế nào là giao dịch tiền bạc, vì vậy chúng có được những cảm giác hết sức chân thực đối với tiền bạc, dù đồng tiền có mệnh giá nhỏ đến mấy, bẩn đến mấy thì chúng đều rất trân trọng.

Các cháu của tôi lại lớn lên trong một môi trường hoàn toàn khác. Chúng chưa từng sống ở Israel, cũng không cần ra chợ bày sạp bán nem, nhưng tôi cũng không hề xem nhẹ việc bồi dưỡng trí tuệ tài

chính cho chúng. Khi các cháu còn nhỏ, tôi sẽ chơi với chúng một số trò chơi liên quan đến tiền bạc để chúng biết rằng tiền có tác dụng gì và làm thế nào để kiếm tiền. Khi lũ trẻ lớn hơn một chút, tôi sẽ cho chúng chút tiền tiêu vặt để chúng có thể tự mình chi tiêu. Nếu chúng tiêu tiền bừa bãi, tôi sẽ đưa ra những hình phạt thích đáng.

Cháu gái tôi từng có khoảng thời gian "đu idol" với các bạn cùng lớp, chúng thích những ngôi sao thần tượng đó. Tôi cảm thấy việc này rất khó chấp nhận. Cháu đến xem buổi biểu diễn của họ và phải trả mức vé rất cao. Sau khi biết chuyện, tôi sốt sắng nói với cháu: "Cháu mua vé để thể hiện với các bạn, nhưng cháu lại khiến bà hết sức thất vọng. Mỗi tháng bà cho cháu 700 tệ, như vậy phải tích cóp bốn tháng mới mua được một tấm vé, khoản tiền đó bị tiêu một cách vô nghĩa. Hâm mộ thì chỉ cần giữ trong lòng là được, việc gì phải đến mức đó!" Hình phạt mà tôi dành cho cháu là ba tháng không được nhận tiền tiêu vặt. Sau sự việc này, cháu gái tôi đã lý trí hơn trong việc sử dụng tiền tiêu vặt của mình.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

LÀM THẾ NÀO ĐỂ NÓI CHUYỆN VỚI CON VỀ TIỀN BẠC?

1. Tiền là do bố mẹ kiếm được thông qua lao động, chứ không phải tự mình "phát minh" ra hay được máy ATM của ngân hàng "nhả" ra. Chỉ sau khi nếm trải nỗi khổ của việc kiếm tiền, chúng ta mới có thể tận hưởng vị ngọt của việc tiêu tiền.

2. Tại sao bố mẹ phải làm việc? Bởi vì lao động tạo ra giá trị. Bác sĩ, giáo viên, kỹ sư... Vô số ngành nghề tạo nên xã hội mà chúng ta đang sống. Chúng ta tạo ra giá trị thông qua lao động, đáp ứng nhu cầu cuộc sống hằng ngày, giúp bản thân và gia đình hạnh phúc hơn. Tất cả quần áo, đồ chơi... mà con muốn đều phải được trao đổi bằng tiền. Nếu không có tiền, con sẽ không thể đi học, mua quần áo, mua đồ chơi, và chúng ta sẽ không thể mua những món đồ thiết yếu trong gia đình.

3. Của cải được tích lũy từng chút một, vì vậy đừng phung phí những đồng tiền của mình, hãy kiểm soát và chi tiêu hợp lý.

Khai sáng trí tuệ tài chính, bắt đầu từ trò "Cờ tỷ phú"

Tôi luôn cảm thấy các con tôi rất may mắn khi ngay từ nhỏ đã được tiếp xúc với phương pháp giáo dục của người Do Thái, được cùng tôi tham gia xây dựng gia đình và tích lũy kiến thức tài chính từ thực tiễn. Các cháu của tôi không có được cơ hội đó, nhưng tôi luôn tìm cơ hội để "khai sáng" cho các cháu về tiền bạc ngay từ sớm. Trẻ con không thể hiểu được nhiều triết lý to tát, thế nên tôi đã nghĩ ra cách vận dụng trò chơi.

Các bậc cha mẹ Do Thái cho rằng nếu muốn con hiểu được cách quản lý tiền bạc thì trước tiên phải để con chú ý tới những chi tiết liên quan đến tiền bạc xung quanh. Cách thức phổ biến nhất là thiết kế ra một số "trò chơi liên quan đến tiền bạc". Trẻ em rất thích chơi và thích trở thành người chiến thắng trong trò chơi, khao khát chiến thắng sẽ kích thích niềm hứng thú và tinh thần học tập của trẻ. Những trò chơi liên quan đến tiền bạc nào sẽ phù hợp để cha mẹ và con cái cùng chơi? Tôi xin giới thiệu một vài trò chơi như sau:

TRÒ CHƠI TIỀN BẠC 1: CỜ TỶ PHÚ

Người Do Thái rất giỏi đầu tư. Điều này có liên quan mật thiết tới nền tảng giáo dục mà họ nhận được từ khi còn nhỏ. Khi phụ huynh Do Thái dạy con học về đầu tư, họ thường bắt đầu bằng các trò chơi như cờ tỷ phú, xây dựng ấn tượng ban đầu của trẻ về việc đầu tư thông qua các trò chơi, sau đó kết hợp kiến thức đầu tư đơn giản vào đó. Cha mẹ cũng có thể cho con chơi những trò chơi tiền bạc kinh điển như cờ tỷ phú để kích thích sự hứng thú của trẻ đối với tiền bạc và của cải.

TRÒ CHƠI TIỀN BẠC 2: ĐOÁN GIÁ VẬT PHẨM

Tôi và các con thường chơi trò đoán giá một món đồ. Trò chơi này rất đơn giản. Cha mẹ có thể chuẩn bị một hộp các-tông và đặt vào đó một số đồ dùng mà trẻ thường tiếp xúc hằng ngày như đồ uống, sữa, sách, bút chì, kem đánh răng, đồ chơi… và có thể tìm thấy giá trong siêu thị, rồi xé hết nhãn giá của những món đồ này để trẻ đoán, chẳng hạn như: Bao nhiêu tiền một chai Coca? Giá một cuốn sách là bao nhiêu? Giá một món đồ chơi là bao nhiêu? Ai đoán đúng sẽ được trao số tiền tương ứng với giá tiền, cuối cùng ai nhiều tiền nhất sẽ là người chiến thắng, trẻ thắng cuộc sẽ nhận được phần thưởng xứng đáng. Tất nhiên, khi chơi với con, bạn không nhất thiết phải dùng tiền thật, bạn có thể cùng chúng "tạo" ra một số tiền trước khi bắt đầu trò chơi. Để giành được phần thắng, trẻ sẽ chú ý hơn đến giá cả hàng hóa khi cùng cha mẹ đi siêu thị, đồng thời tăng độ nhạy cảm đối với giá cả và các con số.

Ngoài ra, tôi cũng sẽ nói với các con rằng các yếu tố quyết định giá cả hàng hóa không chỉ là giá thành, mà còn là cung cầu, tâm lý người tiêu dùng và sự kiểm soát vĩ mô.

TRÒ CHƠI TIỀN BẠC 3: TRÒ CHƠI MUA SẮM Ở SIÊU THỊ

Trước hết, cha mẹ hãy chuẩn bị cho con một vài loại hàng hóa, giỏ đựng đồ, một ít tiền giấy và tiền xu, nếu có điều kiện thì có thể mua thêm một chiếc máy thu ngân đồ chơi. Sau đó, hãy đóng vai khách hàng và ông chủ. Trẻ 3-4 tuổi hẳn sẽ biết một vài con số. Trước tiên, cha mẹ có thể dạy trẻ nhận biết tiền xu và tiền giấy, để trẻ biết rằng tiền có thể sử dụng để mua những gì chúng muốn. Đồng thời cha mẹ hãy dạy chúng nhận biết nhãn giá. Nếu bé đóng vai ông chủ thì cần hiểu rõ giá thành của từng món hàng, định giá hợp lý cho món hàng và tính toán lợi nhuận trong mỗi lần giao dịch. Nếu trẻ đóng vai khách hàng thì phải tìm mọi cách để mua được thứ mà chúng muốn với số tiền ít nhất. Cho dù đang đóng vai ông chủ hay khách hàng thì đều phải lựa chọn và tính toán cẩn thận, và đó chính là quá trình hình thành quan niệm về trí tuệ tài chính.

Với các bé lớn hơn, cha mẹ có thể trực tiếp đưa con đi siêu thị để thực hiện trò chơi này. Trước khi đi siêu thị, hãy cùng con lên danh sách những món cần mua hôm đó và ngân sách. Nếu tổng mức giá vượt quá ngân sách, cha mẹ nên dạy con cách lựa chọn sản phẩm hợp lý và cùng con điều chỉnh lại kế hoạch. Cha mẹ có thể thưởng cho con một món quà nhỏ nếu ngân sách vẫn còn.

Cháu gái Sara khi còn nhỏ

TRÒ CHƠI TIỀN BẠC 4: NẾU TÔI CÓ MỘT TRIỆU ĐỒNG

Đây thực sự là một trò chơi tư duy tưởng tượng, cho phép trẻ sống cuộc sống của triệu phú trong một ngày. Hãy để trẻ tưởng tượng xem nếu có một triệu đồng thì phải phân bổ tiền như thế nào? Tất nhiên, số tiền cũng có thể thay đổi. Mấu chốt của trò chơi này là cha mẹ không được hạn chế trí tưởng tượng và câu trả lời của trẻ, cứ để cho trẻ có thể tự đưa ra kế hoạch và lý do phân bổ. Tôi đã tham gia một số chương trình truyền hình về trí tuệ tài chính dành cho thiếu nhi và có những chủ đề tương tự như vậy. Bọn trẻ có thể giải thích kế hoạch phân bổ của mình một cách rõ ràng và có tổ chức, truyền cảm hứng rất tốt cho việc trau dồi tư duy trí tuệ tài chính của trẻ.

TRÒ CHƠI TIỀN BẠC 5: CHỢ TRỜI

"Chợ trời" là tên gọi khác của chợ đồ cũ. Trong những ngày nghỉ, các bậc phụ huynh có thể cho con bày một quầy hàng rong để bán những món đồ không dùng đến ở nhà. Đây là một cách chơi liên quan trực tiếp tới tiền bạc. Thiết lập một quầy hàng rong không chỉ nâng cao trí tuệ tài chính của trẻ mà còn trau dồi các kỹ năng giao tiếp xã hội của chúng.

Một người bạn của tôi cũng từng dẫn con trai đi bày bán hàng rong. Trong quá trình đó, đứa trẻ đã học cách định giá hàng hóa, học được cách "mặc cả" trong quá trình giao tiếp với khách hàng, và vì được trực tiếp tham gia nên cháu hiểu rằng kiếm tiền không hề dễ dàng, chi tiêu phải có kế hoạch và phải biết lựa chọn, không còn "thấy thứ gì là mua thứ ấy" như trước nữa. Sẽ có nhiều tình huống bất ngờ xảy ra trong quá trình bán hàng rong, và khi trẻ tìm cách xử lý những tình huống này cũng chính là quá trình rèn luyện trí tuệ tài chính. Ví dụ, có lần khách hàng mua một món đồ với giá sáu nhân dân tệ nhưng lại hỏi: "Nếu thanh toán bằng tiền mặt thì tôi chỉ trả năm nhân dân tệ có được không?" Lý do của người khách này là rút tiền từ tài khoản Alipay sẽ mất phí, và sau khi anh giải thích thì cậu bé mới biết tới sự tồn tại của phí rút tiền.

Một lần khác, khi đang dựng sạp hàng thì bọn trẻ bị thu hút bởi trò ném vòng tặng thưởng ở gian hàng bên cạnh. Chúng bèn cầm hai tệ vừa kiếm được để sang chơi, nhưng chủ gian hàng nói: "Hai tệ thì không được, phải chơi 10 tệ/5 lượt." Nhìn thấy vẻ mặt chán nản của các con, người bạn của tôi và bọn trẻ đã nghĩ ra cách làm hai chiếc vòng, sau đó đặt những món đồ của họ xuống đất để khách hàng chơi trò ném vòng tặng thưởng, bọn trẻ định giá 2 tệ/lần, 10 tệ/6 lần. Kết quả là không chỉ chúng được chơi thỏa thích mà việc kinh doanh cũng tốt hơn so với lúc bán hàng trực tiếp trước đây.

Các phương thức kinh doanh khác nhau có thể mang lại những lợi ích khác nhau. Bọn trẻ đã được trải nghiệm thực tế, đứa nào cũng hớn hở nói rằng sau này sẽ nghĩ ra nhiều chiêu trò kinh doanh hơn nữa.

TRÒ CHƠI KIẾM TIỀN 6: TRÒ CHƠI LÀM VIỆC

Trò chơi này chủ yếu là để trẻ biết rằng tiền rất khó kiếm được. Nếu con cái không biết mỗi ngày cha mẹ phải làm việc vất vả như thế nào thì chúng sẽ không biết trân trọng, cũng không biết cảm ơn và càng không bao giờ nghĩ rằng "Sau này mình cũng phải làm việc chăm chỉ để kiếm tiền", vậy là hiện tượng tiêu tiền bừa bãi sẽ rất dễ xảy ra.

Trong trò chơi này, trẻ được trải nghiệm sự vất vả của việc kiếm tiền bằng cách mô phỏng lại khung cảnh làm việc của cha mẹ. Trẻ có thể tham gia vào một ngày làm việc của cha mẹ, hoặc phụ huynh có thể sắp xếp để trẻ tham gia các công việc khác. Trước khi chơi, tốt nhất nên cho trẻ biết mức lương của từng công việc

ngoài đời thực, rồi từ đó đưa ra mức lương phù hợp trong trò chơi này. Nếu đã chơi trò đoán giá và trò đi siêu thị trước đó, trẻ sẽ có sự so sánh sơ bộ: mình nên làm công việc gì, tiền lương một ngày có thể mua được những thứ gì. Như vậy chúng mới hiểu được kiếm tiền khó khăn như thế nào và phải chi tiêu hợp lý. Các công việc khác nhau có thể được trả lương khác nhau, và trong quá trình quan sát, trẻ sẽ phát hiện ra công việc nào được trả lương cao hơn, từ đó có cảm hứng để chúng học tập chăm chỉ hơn.

Trong cuộc sống vẫn còn rất nhiều trò chơi kiếm tiền khác mà cha mẹ có thể cùng con chơi để giúp trẻ hình thành nhận thức về của cải và bồi dưỡng trí tuệ tài chính. Chỉ cần các bậc cha mẹ để tâm và cố gắng tìm ra cơ hội cho con cái thì bất cứ nơi đâu trong cuộc sống cũng đều có tư liệu để rèn luyện trí tuệ tài chính, như vậy việc trau dồi tư duy trí tuệ tài chính cho trẻ sẽ không còn là điều khó khăn nữa.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

LÀM THẾ NÀO ĐỂ XÂY DỰNG TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH CỦA MỘT ĐỨA TRẺ?

1. *Thu thập thông tin về của cải*. Cha mẹ có thể biến những tin tức tài chính mà họ đã biết thành những nội dung dễ hiểu và kể cho con nghe, giúp con cái duy trì sự nhạy cảm với của cải.

2. *Học hỏi các kiến thức về tài chính*. Cha mẹ có thể hướng dẫn con cái đọc những loại sách báo giúp cải thiện trí tuệ tài chính, dạy chúng những kiến thức cơ bản về tài chính.

3. *Thực hành kỹ năng kiếm tiền*. Cha mẹ nên khuyến khích trẻ nhận thức về việc kiếm tiền và hướng dẫn trẻ suy nghĩ xem có thể làm được những gì để bán cho người khác, nhờ đó phát triển sự nhạy bén kinh doanh cho trẻ ngay từ khi còn nhỏ.

Phát triển sự quan tâm của trẻ đối với các con số và logic ngay từ khi còn nhỏ

Khái niệm "giàu có" không chỉ liên quan đến việc trao đổi tiền bạc. Sự giàu có còn bắt nguồn nhiều hơn từ sự quan sát của chúng ta đối với cuộc sống. Chỉ cần chịu khó quan sát thì bất cứ nơi đâu trong cuộc sống cũng có thể trở thành môi trường để rèn luyện trí tuệ tài chính, và các bậc cha mẹ thông thái cần biết cách nắm bắt cơ hội. Nuôi dưỡng sự quan tâm của trẻ đối với các con số và logic ngay từ nhỏ chính là yếu tố cơ bản tạo nên sự "khôn ngoan" của người Do Thái.

Ngày tôi còn nhỏ, mỗi khi cha dẫn tôi đi chợ để mua thức ăn, trước tiên ông sẽ tính toán xem cần phải tiêu bao nhiêu tiền, sau đó sẽ lựa chọn có chủ đích. Hiện nay có không ít phụ huynh nghĩ rằng trong túi mình đang có sẵn tiền nên cứ mua đồ chẳng cần kế hoạch. Bạn thử tưởng tượng xem, một đứa trẻ lớn lên trong môi trường như vậy liệu có thể hình thành được quan niệm đúng đắn về tiền bạc?

Ví dụ, khi gia đình cần mua một chiếc điều hòa, tôi sẽ hướng dẫn con tính toán diện tích căn phòng trước rồi mới quyết định mua loại 1 mã lực hay 1,5 mã lực. Sau khi lắp xong, tôi sẽ cùng con tính toán xem mỗi ngày mở điều hòa mấy tiếng thì hợp lý. Là cha mẹ, chúng ta phải dạy con có ý thức về của cải, quản lý của cải và rèn luyện thói quen tiết kiệm. Khi con gái được nghỉ phép và về nhà, tôi nói với nó rằng phòng đã lắp máy lạnh 1,5 mã lực, tôi khuyên nó ngồi trong phòng của tôi một lúc, khi nào chuẩn bị trở về phòng mình thì mới bật điều hòa lên, sau đó nên tắt điều hòa khoảng nửa tiếng đồng hồ trước khi rời khỏi phòng. Chỉ cần nhắc nhở là lần sau chúng sẽ chú ý. Nếu bạn không bao giờ nhắc nhở thì chúng sẽ tiêu pha bừa bãi và coi đó là lẽ đương nhiên.

Sara và cháu gái

Khi cùng cháu gái đi xe buýt, chúng tôi sẽ nghiên cứu trước lộ trình và xem chuyển tuyến như thế nào thì tiết kiệm nhất. Các

nhà hiền triết xưa từng nói: "Nếu không góp từng bước chân thì không thể đi ngàn dặm, không tích từng dòng suối nhỏ thì chẳng thể làm nên đại dương." Phải chịu khó tích cóp từng đồng thì sau này mới có được thật nhiều tiền. Rất nhiều bậc cha mẹ hiện nay không thể làm được điều đó. Nếu bạn coi thường những đồng bạc lẻ thì có thể bạn sẽ bỏ lỡ cơ hội kiếm được nhiều tiền hơn. Trong quá trình tính toán, niềm hứng thú của trẻ đối với các con số và logic sẽ được nâng cao, và khái niệm trí tuệ tài chính của trẻ cũng dần được phát triển. Đây là cách giáo dục trí tuệ tài chính "mưa dầm thấm lâu".

Một số bậc phụ huynh sẽ nói trẻ không thích lúc nào cũng phải tính toán chi li như vậy, không cần thiết phải tính toán những thứ chỉ vỏn vẹn vài xu vài đồng. Lúc này, cha mẹ cần nghĩ ra các cách như trao phần thưởng cho con, dùng chính những khoản tiền mà trẻ tiết kiệm được nhờ tự mình suy nghĩ, tính toán và sắp xếp để làm phần thưởng cho chúng. Cảm giác "giàu có" đôi khi là động lực thúc đẩy trẻ kiếm tiền. Với sự khuyến khích của "cơ chế khen thưởng", trẻ sẽ ngày càng thích sắp xếp và tính toán hợp lý. Quá trình trẻ suy nghĩ, lựa chọn và tính toán cũng chính là quá trình trẻ đang trưởng thành.

Một ví dụ khác, việc chuyển nhà gắn liền với việc quản lý tài sản cho cả gia đình. Sau khi chuyển nhà, đồ đạc cũng cần được sắp xếp thật khoa học. Ngày xưa khi chuyển nhà, tôi yêu cầu các con đo kích thước căn phòng trước rồi đo kích cỡ của tất cả đồ đạc, sau đó thu nhỏ lại theo tỷ lệ và làm mô hình bằng bìa cứng (rèn luyện khả năng thực hành của trẻ). Tiếp đến là liên tục thử xếp đồ đạc trên mô hình bìa cứng đó để lên kế hoạch sắp xếp cho hợp lý và thoải mái nhất. Ngày nay, đa số các bậc phụ huynh thích cho con theo học rất nhiều khóa học khác nhau mà bỏ bê việc học hỏi từ trong chính cuộc sống. Trên thực tế, quá trình sắp xếp đồ đạc cũng chính là quá trình vận dụng kiến thức toán học và tính toán mô hình rất tốt, vì trẻ cần phải đo đi tính lại nhiều lần để tìm ra cách xếp đồ hợp lý nhất. Chỉ dựa vào cảm giác thôi là không đủ, cảm giác không bao giờ chính xác bằng tính toán khoa học. Trong quá trình vận chuyển đồ đạc thực tế cũng sẽ gặp phải nhiều vấn đề khác nhau, ví dụ như không khớp kích thước nên không đặt được đồ. Lúc này, chúng ta cần dựa theo tình hình thực tế để thử đi thử lại. Nên đặt theo chiều ngang hay chiều dọc? Có cần di chuyển đồ đạc bên cạnh trước không?... Giải pháp cho những vấn đề này đòi hỏi trẻ phải có khái niệm về không gian và về của cải. Nếu ngay từ khi còn nhỏ, trẻ đã được cùng cha mẹ giải quyết các vấn đề nan giải trong cuộc sống, thì dù chưa được học các kiến thức về của cải một cách có hệ thống, quan niệm về của cải của

chúng cũng sẽ không đến nỗi tệ.

Sở dĩ tôi cho các cháu dọn nhà và sắp xếp đồ đạc cùng chủ yếu là để rèn luyện tinh thần trách nhiệm và ý thức gia đình của chúng, để các cháu sẵn sàng đóng góp công sức cho gia đình, đồng thời bồi dưỡng quan điểm đúng đắn về của cải trong quá trình đó. Tôi truyền đạt quan điểm của mình về của cải thật tinh tế – không gian cũng là của cải, hãy làm sao để có thêm không gian và sử dụng không gian hợp lý. Sắp xếp đồ đạc xong xuôi, chúng ta cũng có thể trải một tấm thảm cho trẻ chơi dưới đất, tận dụng hợp lý không gian mặt sàn. Sau khi cùng các cháu đo đạc, tính toán, phân bổ không gian, mọi người đều có được không gian riêng, ngoài ra còn có không gian để cùng nhau học tập và vui chơi. Khi được tham gia vào quá trình này, trẻ sẽ càng có cảm giác thân thuộc hơn đối với ngôi nhà của mình, thói quen tính toán tỉ mỉ của chúng cũng sẽ được tăng cường. Tạo cho trẻ cơ hội và không gian để chúng hào hứng làm việc là điều mà nhiều bậc cha mẹ thường bỏ qua. Sự hứng thú của bọn trẻ không hoàn toàn nằm ở việc học tập, mà còn nằm trong thực tiễn cuộc sống, nơi những kiến thức mà trẻ có thể học được chắc chắn không ít hơn trên sách vở.

Sara giao lưu với phụ huynh và các bé sau buổi diễn giảng

Với những đồ đạc cần phải tháo rời thành từng phần rồi mới chuyển đi được, một số phụ huynh sẽ nói: “Ôi trời đừng tháo, tháo

ra lắp lại là hỏng đấy." Nếu cha mẹ đặt ra quá nhiều trở ngại và suy nghĩ vấn đề quá đỗi nghiêm túc thì trẻ sẽ bị ảnh hưởng và nhụt chí. Tôi luôn tin rằng trong cuộc sống và đường đời, thành công và thất bại đều là của cải.

Sống trên đời, chúng ta không nên chỉ quan tâm đến của cải của bản thân mà phải chú ý đến cả tài nguyên của cải của toàn xã hội. Tôi thường nói với mọi người như vậy và cũng luôn làm như vậy. Có lần tôi thấy Mặt trời đã lên rất cao nhưng một ngọn đèn đường vẫn bật sáng. Tôi lập tức gọi điện cho bộ phận phụ trách để họ tắt chiếc đèn đó đi. Lần khác, tôi ở trong một khách sạn tại Thành Đô. Phòng khách sạn trông thì khá đẹp, nhưng nhìn kỹ mới thấy rất nhiều chi tiết không ổn: bóng đèn không sáng, ống thoát nước nhà tắm hơi tắc và bồn cầu thì rỉ nước. Rất nhiều người sẽ nghĩ đây chẳng phải nhà mình thì những chuyện đó liên quan gì đến mình? Khi bạn thấy bồn cầu trong nhà vệ sinh công cộng chảy hoài mà vẫn nhắm mắt làm ngơ, con bạn khi lớn lên gặp hoàn cảnh tương tự cũng sẽ vờ như không thấy. Tuy nhiên, một người có quan niệm về của cải sẽ hiểu rằng đây là một nguồn tài nguyên và chúng ta không thể lãng phí nó. Đó là tinh thần trách nhiệm và cũng là một quan điểm đúng đắn về của cải. Không lãng phí tài nguyên nước, tắt đèn khi không dùng tới và chi tiêu hợp lý là những phương thức quản lý tài chính mà chúng ta có thể làm được. Vì vậy, tôi ngay lập tức gọi điện cho quầy lễ tân để họ tìm người sửa chữa.

Quan niệm về tài sản đòi hỏi chúng ta phải chú tâm bồi dưỡng. Xã hội đang ngày càng tiến lên, lũ trẻ sống trong cảnh ăn sung mặc sướng sẽ không còn muốn nghe cha mẹ kể những chuyện ngày xưa nữa. Vậy câu chuyện bây giờ là gì? Mọi người đang rất lo lắng và bận tâm về việc học hành của con cái, kỳ thi đại học, sự cạnh tranh, việc làm, giá nhà và nợ thế chấp… Đây là những thứ không có trong thời đại này, nhưng nếu những thứ này chiếm quá nhiều trái tim và khối óc của chúng ta và con cái thì nhịp sống của chúng ta sẽ bị gián đoạn. Với tư cách là cha mẹ, bạn phải biết cách phân biệt và dạy con cái làm thế nào để bảo vệ nội tâm của chính mình. Chỉ khi tâm trí thật vững vàng, chúng ta mới có thể tiến thật xa trên con đường tìm kiếm của cải.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

PHƯƠNG CHÂM GIÀU CÓ TRONG KINH TALMUD[1]

1. Tôi thà ăn hành cả đời, còn hơn là ăn một bữa thịt no nê để rồi chịu đói suốt những tháng ngày còn lại.

2. Chúa ban tiền cho chúng ta như một món quà để chúng ta có thể mua được những niềm vui trên thế gian này, chứ không phải bắt chúng ta dành dụm và đem trả lại cho Người.

3. Cần dùng cứ dùng, cần tiết kiệm thì tiết kiệm.

4. Khen người giàu có, không phải khen người mà là khen tiền bạc.

5. Tầm nhìn độc đáo quan trọng hơn kiến thức.

6. Sinh ra trong cảnh nghèo khó không có gì sai, nhưng chết đi trong cảnh nghèo khó mới là tiếc nuối.

7. Chớ nghĩ đến việc tạo ra cả đại dương mà phải bắt đầu từ những con suối nhỏ.

8. Những viên kim cương đẹp nhất chỉ được tìm thấy ở những nơi mà người khác không dám đến.

9. Cho bạn bè vay tiền thì khoản lãi duy nhất mà bạn nhận được là đánh mất tình bạn.

10. Nếu đánh mất tiền, bạn chỉ mất một nửa cuộc đời, nhưng nếu đánh mất dũng khí, bạn sẽ mất cả cuộc đời.

---

1. *Kinh Talmud* bao gồm những ý kiến của hàng ngàn giáo sĩ Do Thái trong nhiều chủ đề, như pháp luật, đạo đức, triết học, phong tục, lịch sử... *Talmud* là cơ sở cho tất cả các bộ luật của luật giáo đoàn Do Thái giáo và được trích dẫn nhiều trong các tài liệu giáo đoàn khác.

Hãy để con được "một ngày làm cha mẹ"

Liệu bạn có để một đứa trẻ 10 tuổi xem xét các khoản chi tiêu trong nhà và tham gia vào việc vun vén gia đình? Con bạn có biết cha mẹ mỗi ngày phải làm những gì trong cơ quan không? Trước khi cho con học kiến thức văn hóa, phụ huynh Israel sẽ để chúng trở thành "chủ nhân nhỏ" của gia đình.

Lấy ví dụ người hàng xóm Do Thái của gia đình chúng tôi ở thị trấn nhỏ Shemona. Chúng tôi ở tầng ba, nhà bên cạnh có điều kiện kinh tế khá giả, do họ đang sửa nhà nên phải thuê tạm căn phòng ngay cạnh chúng tôi để ở. Tôi hết sức ngạc nhiên khi thấy gia đình họ tuy kinh tế dư dả nhưng vẫn để cậu con trai 10 tuổi xem xét các khoản chi tiêu trong gia đình. Làm sao một đứa trẻ 10 tuổi có thể hiểu được? Mà nếu hiểu được rồi thì sao? Trẻ con đâu biết kiếm tiền cơ chứ! Ở giai đoạn này, việc cho trẻ biết sẽ phải tiêu bao nhiêu tiền trong cuộc sống hằng ngày hay biết gia đình cần rất nhiều tiền để thanh toán các hóa đơn thì liệu có ý nghĩa gì? Trong lòng muôn vàn bối rối, tôi bèn sang hỏi hàng xóm: "Tại sao lại phải làm thế?" Hàng xóm giải thích cho tôi: Vì họ muốn con hiểu rằng ai cũng thích vui chơi và sống an nhàn, nhưng điều đó đòi hỏi chúng ta phải học hành tử tế và đạt thành tích tốt, có kỹ năng làm việc và kỹ năng sinh tồn, như vậy mới có thể có được sự tự do và những thứ mà mình muốn. Việc cho con biết sửa sang nhà cửa rốt cuộc phải mất bao nhiêu tiền giúp chúng hiểu được giá trị của đồng tiền và làm thế nào để quản lý tiền bạc. Để cậu con trai 10 tuổi đọc các hóa đơn sửa nhà cũng chính là một phương pháp giáo dục để trẻ hiểu được hoàn cảnh gia đình – trước tiên phải hiểu thì mới biết trân trọng.

Tại các trường học của Israel, có một cuộc khảo sát xã hội mang tên "Một ngày của bố và mẹ". Tôi đã nhiều lần đề xuất hoạt động này cho các bậc phụ huynh và nhà trường ở Trung Quốc. Nó thực

sự giúp trẻ hiểu sâu sắc hơn về cha mẹ và gia đình. Nhà trường cho biết, sở dĩ họ tổ chức hoạt động này vì nhiều em không biết cha mẹ làm gì hằng ngày, không biết công việc của cha mẹ cần phải hoàn thành như thế nào nên không hiểu được nỗi vất vả của cha mẹ. Vậy là họ quyết định tổ chức hoạt động với chủ đề này. Hiệu quả suốt nhiều năm qua cho thấy việc cho trẻ biết được những công việc mà cha mẹ phải làm hằng ngày sẽ hiệu quả hơn bất kỳ lời rao giảng nào. Nếu trẻ được nhìn thấy người cha công nhân phải phơi nắng phơi mưa cả ngày trên công trường, nếu trẻ được nhìn thấy người mẹ đầu bếp của mình đang mồ hôi nhễ nhại xào nấu trước bếp, nếu trẻ được nhìn thấy người mẹ làm nhân viên bán hàng của mình phải đứng cả ngày trong cửa hàng bách hóa đến nỗi hai chân sưng phồng..., thì có lẽ gia đình bạn sẽ không xuất hiện những "kẻ ăn bám".

Trường cấp hai nơi con trai tôi theo học từng tổ chức hoạt động này để tìm hiểu xem các ông bố bà mẹ đã làm những việc gì từ lúc thức dậy buổi sáng đến khi đi ngủ ban đêm, và điều này khiến con trai tôi và các bạn trong lớp hết sức cảm động. Con trai tôi về kể rằng lúc tổng kết, rất nhiều bạn đã khóc. Chúng không ngờ rằng cha mẹ lại kiếm tiền vất vả đến thế. Một cậu bé lúc trước từng đòi mẹ mua đôi giày patin hàng hiệu cảm thấy xấu hổ sau khi thấy mẹ bận luôn chân luôn tay giữa tiếng ồn ào của máy móc: "Hôm đó em thấy tay mẹ mỏi đến nỗi không nhấc nổi lên." Cậu bé cảm thấy xấu hổ vì thường ngày đã không trân trọng thành quả lao động của mẹ.

Ngay cả khi không có điều kiện tổ chức các hoạt động đó, cha mẹ hãy thường xuyên thông báo tình hình gia đình trong cuộc sống hằng ngày để tạo cơ hội cho trẻ hiểu rõ hơn về gia đình mình.

Trong quá trình nuôi dạy ba con, tôi đã từng lên lịch trực nhật cho chúng, trong đó quy định rõ ai giặt giũ, nấu cơm, dọn phòng vào những ngày nào. Không chỉ vậy, tôi và các con còn lập ra cả chế độ "trực nhật làm phụ huynh".

Ba nhiệm vụ của "trực nhật làm phụ huynh" lần lượt là: làm tốt việc vệ sinh nhà cửa, lau sàn, rửa bát...; sắp xếp ba bữa ăn một ngày; sắp xếp các hoạt động trong ngày của cả gia đình như ra ngoài vui chơi, thăm người thân và bạn bè... Ban đầu, tôi lo chúng sẽ không thích nghi, nhưng cuối cùng cả ba đều hoàn thành tốt nhiệm vụ "làm cha làm mẹ" của mình. Ngày đầu tiên "trực nhật làm phụ huynh", cậu cả đã sớm chuẩn bị bữa sáng cho cả nhà, biết cách chú ý đến các tiểu tiết như tiết kiệm nước. Ba đứa con của tôi đã hoàn thành rất tốt nhiệm vụ, đồng thời khám phá ra rất nhiều

kỹ năng sinh tồn, kỹ năng quản lý tài chính và chân lý của cuộc sống trong quá trình này.

Mục đích của việc "một ngày làm cha mẹ" không phải là để con cái làm việc thay cho cha mẹ, và bản thân trẻ cũng biết rằng thực ra có rất nhiều điều chúng không thể làm thay cho cha mẹ. Hoạt động này là để con cái có dịp trải nghiệm cuộc sống của cha mẹ, hiểu được sự vất vả của cha mẹ, học được kỹ năng sinh tồn, nâng cao tinh thần trách nhiệm đối với gia đình. Những đứa trẻ chưa có dịp tham gia có lẽ sẽ không hiểu được nỗi vất vả của việc kiếm tiền, không biết cách quản lý tiền bạc trong gia đình, cách giao tiếp với người khác và những kỹ năng sống khác. Tham gia một phần công việc của cha mẹ là để con cái hiểu được những điều này, như vậy chúng mới không ngoảnh mặt làm ngơ trước những nỗi vất vả của cha mẹ, không coi sự săn sóc mà cha mẹ dành cho chúng là chuyện đương nhiên được hưởng. Khi đứng từ góc độ của cha mẹ để nhìn vào cuộc sống hằng ngày của cả gia đình, trẻ sẽ cố gắng lên kế hoạch chi tiêu hằng ngày cho cả nhà, học hỏi tốt hơn các kiến thức quản lý tài chính trong cuộc sống, bồi dưỡng trí tuệ tài chính của bản thân và trở thành một "cao thủ" về quản lý tài chính trong tương lai.

Thông báo cho con về tình hình gia đình không phải là điều xấu. Chỉ cần bạn dám tiến một bước nhỏ, trẻ sẽ trưởng thành một bước lớn. Kể từ khi tôi thông báo cho các con biết tình hình trong nhà, các con đã hiểu được hoàn cảnh của gia đình mình, cảm thấy một mình mẹ lo liệu việc nhà rất vất vả, từ đó chúng hiểu chuyện hơn rất nhiều, đôi khi còn cố hết sức để giảm bớt gánh nặng cho tôi. Vì đã có quyền được biết, có quyền được nói và trở thành một phần của gia đình, trẻ sẽ trở nên cực kỳ tích cực. Cảm giác quy thuộc và tinh thần trách nhiệm của trẻ đều bắt nguồn từ hiểu biết của chúng về hoàn cảnh gia đình và sự tôn trọng mà bạn dành cho chúng.

Việc bạn thông báo đầy đủ tình hình gia đình cho con cái, chẳng hạn như gia đình đã hết sạch tiền, gia đình gặp chuyện phiền phức, gia cảnh đang khó khăn, những điều này sẽ rèn luyện tinh thần trách nhiệm và ý thức làm chủ của trẻ. Một số bậc phụ huynh có tính sĩ diện, thậm chí theo kiểu "tự tát sưng mặt để giả là béo tốt", dù có phải khuynh gia bại sản cũng phải dọn sẵn đường cho con cái. Thực ra họ chẳng hề yêu thương con cái mà còn đang vô tình hại chúng. Việc cha mẹ thể hiện sự yếu đuối của mình một cách vừa phải không phải là điều xấu, ví dụ khi bị bệnh thì bảo con rót nước, mang thuốc cho mình, thay đổi góc nhìn của trẻ để nhận thức thế giới là điều rất tốt. Cơ chế "tiễn trao cháo

múc" trong cuộc sống không phải để bắt con cái kiếm tiền cho chúng ta, mà là để trẻ hiểu được nội hàm của lao động, kích hoạt sự nhiệt tình của chúng, giúp chúng hình thành lý tưởng trong cuộc sống và trau dồi tinh thần trách nhiệm, đó mới là những điều mà tôi mong muốn.

"Đừng để đến sáng hôm sau mới mới trả khoản tiền mà bạn nên trả từ hôm trước" là một trong những quy tắc cơ bản trong cơ chế "tiền trao cháo múc" của các phụ huynh Do Thái. Mỗi ngày tôi đều trao đủ số tiền mà các con xứng đáng được nhận. Với số tiền tiêu vặt mẹ trả theo sức lao động, lũ trẻ không dùng tiền để chi tiêu bừa bãi mà giúp mẹ trang trải chi phí sinh hoạt trong gia đình. Đôi khi suốt mấy tháng liền, tôi chẳng nhìn thấy hóa đơn điện thoại đâu, tôi bèn gọi lên tổng đài để hỏi tại sao họ không gửi hóa đơn cho chúng tôi. Đầu dây bên kia lập tức trả lời: "Nhà chị đã thanh toán rồi!". Sau vài năm rèn luyện, hai cậu con trai Dĩ Hoa và Huy Huy của tôi không còn là hai cậu công tử bột "áo đến giơ tay mặc, cơm tới há miệng nhai" như hồi mới tới Israel nữa. Trước kia, tôi nuôi con "trong lồng" nên chính chúng cũng cảm thấy chúng là những con chim trong lồng và mẹ phải có nghĩa vụ "cơm bưng nước rót" cho chúng. Bây giờ, khi thấy trong nhà hết thứ gì là chúng đã biết tự đi mua thêm, bất cứ đồ dùng thiết yếu nào trong nhà, từ mắm dầu muối tương, kem đánh răng, bột giặt cho đến đồ ăn thức uống trong tủ lạnh, hầu hết đều là chúng tự đi mua. Lũ trẻ bảo rằng mỗi khi thanh toán tiền điện nước, mua sắm nhu yếu phẩm hằng ngày, chúng đều nghĩ rằng mình đang san sẻ gánh nặng giúp mẹ và đóng góp cho gia đình, trong lòng chúng cảm thấy rất hài lòng và thỏa mãn.

Có lần nhìn thấy đồ ăn thức uống lấp đầy trong tủ lạnh, tôi hết sức xúc động và nói với chúng: "Mẹ rất xúc động về những điều các con đã làm, và cũng thật lòng mong rằng sau này các con sẽ luôn như vậy: không vì những chuyện lớn chưa xong mà chẳng buồn làm những việc nhỏ. Các con đã làm được rất nhiều điều nhỏ nhặt nhưng hữu ích, và mẹ tin chắc rằng các con sẽ làm nên sự khác biệt trong tương lai!" Tại sao ư? Bởi vì chúng không chỉ biết chăm lo cho gia đình, mà còn hiểu được triết lý của việc trao đi.

Hiện hơn 65% gia đình ở Trung Quốc có hiện tượng "già nuôi trẻ", 30% người trưởng thành về cơ bản vẫn phải nhận sự trợ giúp từ cha mẹ mình, thế nên rất nhiều người hô hào rằng: "Cẩn thận về già mà vẫn phải nuôi con ăn bám!" Hiện tượng này đã làm đảo lộn hoàn toàn quan niệm "nuôi con để nhờ cậy về già". Không có gì sai khi bạn sẵn sàng dành dụm tích cóp tiền bạc cho con cái tiêu xài. Nhưng cá nhân tôi ủng hộ việc cha mẹ "cẩm thượng thiêm hoa[1]"

cho con cái chứ không phải "tuyết trung tống than[2]" cho chúng, hễ con cái gặp khó khăn là ngay lập tức cho chúng tiền, hễ trời rơi tuyết là lại lọ mọ đưa than cho chúng sưởi thì sao chúng biết được nỗi khổ khi bị lạnh? Tôi ủng hộ việc để mặc cho trẻ tự mình cố gắng thoát ra khỏi tình trạng khó khăn, cha mẹ không cần phải đứng ra dọn dẹp mọi trở ngại cho con cái trong quá trình trưởng thành. Có câu thơ nổi tiếng: "Chẳng trải một phen sương lạnh buốt. Hoa mai đâu dễ ngát mùi hương?" Hoa mai là như vậy, và trẻ em cũng tương tự như thế.

---

[1]. Thêu thêm hoa trên gấm. Ở đây hàm ý cha mẹ chỉ nên giúp đỡ con cái khi cần kíp.

[2]. Đem than củi cho người ta sưởi khi trời rơi tuyết. Ở đây ý chỉ cha mẹ dốc hết sức lực và của cải để bao bọc con cái.

Hãy để trẻ tham gia vun vén gia đình và tránh xa cái bẫy "thỏa mãn", như vậy trẻ mới có cơ hội phát triển thành một con người thực sự.

Ngoài ra, chúng ta phải cho trẻ biết rằng mỗi người đều có vị trí và trách nhiệm riêng của mình. Bạn đã xem bộ phim *Roman Holiday* chưa? Nhiều người chỉ chú ý đến chuyện tình và khung cảnh trong phim, nhưng tôi lại thấy được tinh thần trách nhiệm của một nhân vật. Khi công chúa có được một ngày hoàn toàn tự do, cô rời khỏi cung điện và hòa mình vào cuộc sống của dân thường, tận hưởng cuộc sống này, và cũng chìm đắm trong tình yêu. Nhưng khi tỉnh dậy, cô hiểu mình còn phải gánh vác rất nhiều trách nhiệm và nghĩa vụ, nên đã lựa chọn quay về. Khi viên đại thần hỏi cô đã làm gì vào ngày hôm đó, công chúa trả lời: "Nếu trong tim không có đất nước này và trong lòng không có tinh thần trách nhiệm thì tôi đã không trở lại cung điện." Chính vì có tinh thần trách nhiệm tuyệt vời như vậy nên cô ấy mới có thể quản lý tốt đất nước của mình.

Và những người bình thường như chúng ta cũng phải có tinh thần trách nhiệm thì mới có thể quản lý tốt tiền bạc và cuộc sống của mình.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

TÁM LỜI KHUYÊN CỦA NGƯỜI DO THÁI DÀNH CHO CON CÁI

Sự ưu tú của dân tộc Do Thái không thể tách rời khỏi nền giáo dục gia đình xuất sắc của họ. Tám lời khuyên sau đây chính là bản tổng kết tinh hoa giáo dục của người Do Thái.

1. Tri thức và trí tuệ là những báu vật mà không ai có thể lấy đi, lúc nào cũng phải chú ý học hỏi.

2. Kết giao với kiểu người nào thì bạn sẽ trở thành kiểu người ấy.

3. Việc học đòi hỏi lặp lại và củng cố liên tục.

4. Mỗi người đều là phiên bản độc nhất vô nhị trên thế gian, hãy tin vào chính mình.

5. Cho đi rồi sẽ được nhận lại, hãy kiên nhẫn chờ đợi, chớ vội vàng sốt sắng.

6. Nếu vấp phải thất bại, nhất định phải tìm ra lý do và tránh những sai lầm tương tự, bạn sẽ rút ra được rất nhiều bài học.

7. Xây dựng thói quen đặt câu hỏi, có tư duy độc lập và không lung lay theo ý kiến của người khác.

8. Thời gian là tiền bạc, chúng ta phải quý trọng thời gian và học cách sắp xếp thời gian hợp lý.

Tôi thà làm mẹ của tỷ phú còn hơn trở thành tỷ phú

Trong gia đình của người Do Thái, tất cả mọi thứ đều có giá và mọi đứa trẻ đều phải học cách kiếm tiền để có được mọi thứ mình cần. Lúc đầu tôi cảm thấy phương pháp giáo dục này thật tàn nhẫn và không dễ để chấp nhận. Nhưng ở trường, bọn trẻ cũng được học triết lý này. Chúng tiếp nhận quy tắc Do Thái này dễ dàng hơn nhiều so với tôi. Vì vậy, tôi quyết định thay đổi thái độ trước kia của mình đối với các con và cố gắng huấn luyện chúng trở thành người Do Thái thực thụ.

Trước hết, gia đình tôi đã thiết lập cơ chế sinh hoạt "tiền trao cháo múc", mọi thứ trong gia đình không còn được sử dụng miễn phí, kể cả các bữa ăn và dịch vụ do mẹ cung cấp. Chúng phải trả 100 agora[1] cho một bữa ăn ở nhà và 50 agora cho một lần giặt là… Mỗi khi thu phí, tôi lại tạo cơ hội kiếm tiền cho các con. Tôi bán sỉ nem cho các con với giá 30 agora mỗi chiếc, khi mang đến trường thì chúng sẽ bán cho các bạn với giá cao hơn để thu lãi tùy ý.

---

1. Đơn vị tiền tệ của Israel lúc bấy giờ. (BTV)

Ngày đầu tiên sau khi về nhà, tôi được biết ba đứa trẻ đã bán nem theo những cách hoàn toàn khác nhau: đứa út khá thật thà nên đã giữ nguyên giá bán lẻ, 50 agora/chiếc, kiếm được 400 agora; đứa thứ hai đã sử dụng phương pháp bán buôn và bán trực tiếp tất cả số nem cho căng-tin của trường với giá 40 agora/chiếc. Mặc dù chỉ lãi 200 agora nhưng thằng bé nói với tôi rằng căng-tin đã đồng ý mua 100 chiếc nem mỗi ngày. Cách làm của cậu cả thì gây sốc hơn hẳn: con tổ chức một buổi thuyết trình tại trường với chủ đề "Đưa bạn tới Trung Quốc", con kể về những điều mắt thấy tai nghe ở Trung Quốc và khán giả có thể thưởng thức miễn phí món nem

thơm ngon, nhưng họ cần mua vé với giá 10 agora, mỗi chiếc nem được con cẩn thận chia thành 10 phần, buổi thuyết trình thu hút được 200 khán giả, và thu nhập từ vé vào cửa là 2.000 agora, sau khi trừ đi 500 agora phí thuê địa điểm, lợi nhuận là 1.500 agora. Ngoài phương pháp của đứa con út không làm tôi bất ngờ, thì phương thức kinh doanh của đứa con cả và đứa thứ hai đều ngoài tưởng tượng của tôi. Tôi thực sự không ngờ rằng chỉ vài ngày ngắn ngủi mà những đứa con suốt ngày chỉ biết làm nũng và bám váy mẹ đã hoàn toàn lột xác thành những "thương nhân" Do Thái thông minh.

Khi điều kiện gia đình sung túc hơn, bốn mẹ con chúng tôi cùng nhau mở một nhà hàng Trung Hoa. Tôi sở hữu 40% cổ phần, cậu cả 30%, đứa thứ hai 20% và đứa con út 10%. Khi quán ăn của gia đình ngày càng nổi tiếng, tôi cũng nhận được rất nhiều sự chú ý. Khi được Thủ tướng Israel lúc bấy giờ là ngài Rabin tiếp đón, tôi đã trở thành một người nổi tiếng ở Israel. Đến thời điểm ấy, tôi đã hoàn toàn thông thạo tiếng Do Thái, và với vốn tiếng Trung Quốc của mình, cuối cùng tôi đã được Công ty Kim cương Quốc gia Israel mời làm trưởng đại diện tại Trung Quốc.

Tôi nhận thấy nhiều bậc phụ huynh lạc lối trong một tâm thái mâu thuẫn và dễ bị dao động, vừa mong con mình tương lai sẽ giàu có, vừa không muốn con mình tiếp xúc với tiền bạc từ quá sớm. Điều đó giống như hy vọng sau này trẻ sẽ có một gia đình hạnh phúc, nhưng lại sợ trẻ yêu từ quá sớm. Đây là điển hình của "Diệp Công thích rồng"[1]. Người Do Thái đón con chào đời bằng cách gõ vào những đồng xu vàng, còn nhiều bậc cha mẹ Trung Quốc dù có khao khát vô hạn đối với tiền bạc nhưng cũng không bao giờ dám nói rõ ràng với con cái về chủ đề này. Điều đó khó khăn đến thế sao? Thực ra chỉ cần một câu đơn giản: "Con ơi, mẹ muốn trở thành mẹ của một tỷ phú..."

---

[1]. Diệp Công thích rồng: chỉ ra vẻ yêu thích bên ngoài, còn thực chất bên trong thì không. Do tích Diệp Công rất thích rồng, đồ vật trong nhà đều khắc vẽ hình rồng. Rồng thật biết được, đến thò đầu vào cửa sổ. Diệp Công nhìn thấy sợ hãi vắt giò lên cổ bỏ chạy.

Người Trung Quốc thường nói "Con nhà nghèo sớm phải bươn chải", cũng có người cho rằng trẻ em ngày nay không có chí tiến thủ là do điều kiện sống quá tốt. Trên thực tế, con nhà nghèo sau này chưa chắc đã không làm nên sự nghiệp, và con nhà giàu sau này chưa chắc sẽ bất tài vô dụng. Điều quan trọng là cha mẹ nuôi dạy ra sao, và làm thế nào để bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho con

chuẩn xác.

Hồi còn ở Trung Quốc, con trai cả của tôi cũng rất nghiêm túc trong việc đọc sách, có thể nói là dành trọn tâm sức. Nhưng thực ra lúc đó nó chỉ đọc thụ động, chỉ cảm thấy đọc sách là việc nên làm, chưa bao giờ nghĩ đến việc tại sao mình muốn đọc, cũng như sau khi đọc xong sẽ làm gì. Sau khi đến Israel, bắt đầu bán nem cùng tôi và chịu ảnh hưởng từ môi trường xung quanh, các con tôi mới bắt đầu suy nghĩ về cuộc đời mình.

Ngày nọ, cậu con trai rất biết nghĩ của tôi bảo: "Mẹ ơi, ngày nào con cũng ra ngoài quan sát, tìm kiếm và con sẽ đặt ra chỉ tiêu cho bản thân. Con sẽ không đâm đầu vào kiếm tiền hay đạt đến một con số nào đó, mà con suy nghĩ xem mình nên chú tâm theo đuổi ngành nào nghề nào. Con hy vọng rằng thời gian mỗi ngày sẽ không trôi qua vô ích." Học tập là con đường thành công của người Do Thái. Tôi đã phân tích con đường thành công của rất nhiều doanh nhân Do Thái và thấy rằng họ hầu hết đều trở thành chuyên gia trong một lĩnh vực thương mại nhất định trước rồi mới bắt đầu khởi nghiệp. Ở Israel, khi tiếp xúc với các doanh nhân Do Thái, bạn cũng sẽ thấy họ có kiến thức hết sức sâu sắc và tầm nhìn rộng mở, không hổ danh là một dân tộc có kinh nghiệm thực tiễn về thương mại hết sức phong phú và trí tuệ kinh doanh sáng láng được hun đúc suốt hàng ngàn năm.

Mười mấy năm chớp mắt trôi qua kể từ ngày tôi đưa ba đứa con từ Thượng Hải trở về Israel. Cả ba đứa con tôi đều dành cả tuổi thanh xuân ở Israel. Người xưa có câu "Tướng tướng bản vô chủng, nam nhi đương tự cường"[1], kiếm tiền thì không phân biệt độ tuổi. Các con trai tôi thuộc tuýp 7x điển hình, chúng không có cha mẹ giàu nứt vách, cũng chẳng có người thân quyền thế. Ở độ tuổi của mình, chúng cũng không đủ khả năng mua nhà ở Thượng Hải. Nhưng ngay từ khi học đại học, cậu con trai thứ hai đã được coi là một viên ngọc thô chờ ngày tỏa sáng. Con đã sử dụng những triết lý đầu tư học được từ thời thơ ấu và các kỹ năng chuyên nghiệp được đúc kết từ lâu để trở thành một trong số ít những doanh nhân sản xuất và chế tác kim cương hàng đầu trên thế giới. Với chi nhánh tại hơn 40 quốc gia trên thế giới, con đã có được "hũ vàng" đầu tiên trong đời bằng cách tự khởi nghiệp và hiện thực hóa ước mơ trở thành người giàu có trước tuổi 30.

---

[1]. Tướng quân hay Tể tướng vốn không phải trời sinh, đường đường là đấng nam nhi phải nỗ lực phấn đấu.

Các con tôi lớn lên dưới nền giáo dục xuyên quốc gia, trải qua quá trình chuyển đổi từ giáo dục kiểu Trung Quốc sang giáo dục kiểu Do Thái. Bản chất của chúng không hề thay đổi, nhưng sức ì và sự ỷ lại đã nhanh chóng biến mất. Trải qua sự rèn giũa của năm tháng, con trai cả đã trở thành một người dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm. Tôi đã được chứng kiến con mình từ một chàng sinh viên bình thường trở thành một thương nhân kim cương hết sức thành đạt.

Tôi muốn các bậc cha mẹ trên toàn thế giới biết rằng yêu thương con cái không phải là bạn có thể cho con bao nhiêu tiền bạc của cải, mà là liệu bạn có thể khám phá ra những kỹ năng sinh tồn và tố chất trí tuệ tài chính của con hay không. Chỉ cho con cái nhà cửa, ô tô có thể giúp trẻ bớt được vài năm phấn đấu, nhưng chúng sẽ không có được khả năng tự lập theo đúng nghĩa, không cảm nhận được niềm sung sướng khi tự mình làm nên sự nghiệp, cũng như niềm hạnh phúc khi tự mình tích lũy được của cải. Cha mẹ làm như vậy thực chất là đang tước đi khả năng sinh tồn của con cái họ.

Tôi đã được trở thành mẹ của người giàu có, và nếu cũng muốn được như vậy, bạn có thể nói với con mình ngay từ khi còn nhỏ: "Mẹ muốn trở thành mẹ của một tỷ phú." Vấn đề tiếp theo là liệu bạn có đủ khả năng nuôi dạy con trở thành tỷ phú? Nhiều gia đình chỉ giàu không quá ba thế hệ, chủ yếu bởi thế hệ thứ nhất đã phải bỏ biết bao tâm sức để tích lũy tài sản, nhưng do không giáo dục đầy đủ cho con cái về trí tuệ tài chính nên thường sang tới thế hệ thứ hai là đã rơi vào cảnh khuynh gia bại sản. Tôi bắt các con đi làm vì muốn chúng biết được những khó khăn của cuộc sống và quy luật sinh tồn. Các con tôi đã đi nghĩa vụ quân sự tại Israel và đều là những người lính mẫu mực, đó là niềm tự hào lớn nhất của tôi, vì tôi đã giáo dục chúng trở thành những người chăm chỉ và dũng cảm. Khi các con nhậm chức ở Israel, tôi đã yêu cầu chúng tích cực thể hiện nền văn minh đạo đức của người Trung Quốc cho đồng bào Israel của chúng, tôi muốn chúng trở thành hình mẫu. Sau này tôi đã cho các con trở lại Trung Quốc để học tập vì muốn chúng hấp thu thêm những nội hàm tinh túy của văn hóa Trung Quốc. Tôi tích cực nuôi dạy các con thành tài và biết cách làm giàu!

Đặc điểm chung của tất cả những người giàu là niềm khao khát tột độ đối với việc kiếm tiền. Đây là một động lực thúc đẩy mạnh mẽ để cuối cùng họ trở nên giàu có. Mong muốn kiếm tiền xuất phát từ việc mong muốn tiêu tiền, vì vậy việc trẻ mong có được thứ mà chúng muốn là điều tốt! Điều tiếp theo mà phụ huynh cần

làm là chỉ dẫn để trẻ có được những thứ đó thông qua nỗ lực của chính mình, chứ không phải là tự động đáp ứng tất cả cho chúng. Các bậc phụ huynh thông thái sẽ biết cách khuyến khích khao khát kiếm tiền của con cái, trong khi những bậc cha mẹ thông thường lại đàn áp ham muốn vật chất của trẻ, để rồi gián tiếp khiến chúng rơi vào cảnh nghèo khó trong tương lai. Một khác biệt lớn giữa người giàu và người nghèo là người giàu sử dụng khát khao của họ để kiếm tiền, còn người nghèo sử dụng khát khao của họ để tiêu tiền.

Nhiều bậc cha mẹ muốn để lại tài sản thừa kế cho con cái vì nghĩ rằng như vậy con cái sẽ không phải sống một đời nghèo khó. Nhưng họ đâu biết rằng, nếu không được cha mẹ khuyến khích và bồi dưỡng khát khao kiếm tiền mà chỉ biết tiêu xài hoang phí thì những đứa trẻ đó sớm muộn gì cũng đốt sạch gia sản và trở nên nghèo khó. Vậy chúng ta nên làm gì? Cố gắng kiếm được nhiều tiền nhất có thể, sử dụng khôn ngoan và tối đa hóa lợi ích mà tiền tạo ra.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

TRAU DỒI TƯ DUY LÀM GIÀU CHO TRẺ

1. Người giàu làm nhiều, người nghèo nói nhiều.

2. Người giàu nhìn về phía trước, người nghèo nhìn lại phía sau.

3. Người giàu suy nghĩ độc lập, người nghèo chỉ biết nối gót làm theo.

4. Người giàu dùng tiền để kiếm tiền, người nghèo dùng sức lao động để kiếm tiền.

5. Người giàu thích đầu tư, người nghèo thích tiết kiệm.

6. Người giàu quý thời gian như vàng, còn người nghèo chỉ biết lãng phí thời gian.

7. Người giàu tích cực thay đổi bản thân, người nghèo luôn đổ tại hoàn cảnh.

8. Người giàu tìm nguyên nhân cho thất bại, người nghèo chỉ biết bào chữa cho thất bại.

9. Người giàu có nhiệt huyết lâu bền, người nghèo chỉ nhiệt tình vài phút.

10. Người giàu trở nên dũng cảm hơn khi gặp khó khăn, người nghèo suy sụp tinh thần khi thất bại.

11. Người giàu tin rằng phải tự mình tìm kiếm cơ hội, người nghèo chỉ chờ cơ hội tự tìm đến.

12. Người giàu nỗ lực khai thác điểm mạnh của họ, người nghèo luôn chỉ trích điểm yếu của kẻ khác.

13. Người giàu tự đi theo con đường của họ, người nghèo đi con đường mà người khác đã đi.

14. Người giàu theo đuổi sự hoàn hảo, người nghèo được chăng hay chớ.

15. Người giàu làm việc cho mình, người nghèo làm việc cho người khác.

CHƯƠNG 2
HÃY ĐỂ TRẺ TRỞ THÀNH CHỦ NHÂN CỦA TIỀN BẠC

Cho con tiền tiêu vặt

Mỗi đứa trẻ đều nên có tài khoản ngân hàng riêng

Phương pháp "5W", dạy trẻ phân biệt giữa "muốn" và "cần"

Để con nhà giàu không trở thành "phá gia chi tử"

Khó khăn trở ngại cũng là một loại tài sản trong cuộc sống

Làm thế nào để cân bằng giữa của cải vật chất và của cải tinh thần?

Cho con tiền tiêu vặt

Người có chỉ số trí tuệ tài chính cao sẽ có khả năng kiểm soát tiền bạc. Nếu không, dù sau này có cơ hội kiếm được rất nhiều tiền nhưng cuối cùng họ vẫn sẽ trắng tay vì không đủ khả năng kiểm soát tiền bạc và bị tiền bạc chi phối.

Khi còn nhỏ, việc rèn luyện trí tuệ tài chính cho con cần bắt đầu từ việc quản lý tiền tiêu vặt. Đối với trẻ em, tiền tiêu vặt là khoản tiền đầu tiên mà chúng được quyền sở hữu và chi phối. Tiền tiêu vặt là điểm khởi đầu rất tốt cho việc trau dồi khả năng kiểm soát tiền bạc của trẻ. Vì vậy, cha mẹ nên cho con tiền tiêu vặt. Trẻ em ở Israel khi lên ba đã bắt đầu nhận biết được tiền xu, tới năm bảy tuổi đã biết đọc bảng giá hàng hóa xem mình có đủ khả năng mua sắm hay không, tới tám tuổi có thể tự kiếm tiền tiêu vặt, khi chín tuổi biết mặc cả khi mua hàng, còn 12 tuổi đã có ý thức tiết kiệm, sau 12 tuổi thì đã có thể tham gia vào các hoạt động kinh doanh và tài chính trong xã hội của người trưởng thành.

Những "bài học" từ tiền tiêu vặt mà người Do Thái dạy cho con cái họ rất đáng để chúng ta học hỏi. Khác với cách làm của hầu hết các bậc cha mẹ Trung Quốc là cho con tiền tiêu vặt nhưng không chỉ dẫn cách tiêu sao cho đúng đắn, cha mẹ Israel sẽ tận tình dạy con cách chi tiêu sau khi cho chúng tiền tiêu vặt.

Con cái của những gia đình Do Thái giàu có chẳng những không được hưởng cuộc sống sung túc từ nhỏ mà còn không dễ gì kiếm được tiền tiêu vặt, thậm chí còn phải làm việc chăm chỉ để kiếm tiền. Rockefeller, người giàu nhất thế giới hiện đại, ngay từ bé đã có thói quen ghi sổ chi tiêu. Dù sở hữu khối tài sản mà người bình thường khó có thể sánh bằng, nhưng ông lại rất "keo kiệt" với tiền tiêu vặt hằng ngày của các con, thậm chí quy định tiền tiêu vặt của các con sẽ được trả theo độ tuổi: con 7-8 tuổi được cho 30 xu một tuần, một đô-la mỗi tuần khi 12 tuổi và hai đô-la mỗi tuần khi từ 12 tuổi trở lên, mỗi tuần được phát một lần. Ông cũng đưa

cho mỗi đứa một cuốn sổ nhỏ, yêu cầu chúng viết ra mục đích của mỗi khoản chi tiêu và nộp lại để ông xem xét khi chúng nhận tiền tiêu vặt. Nếu ghi chép rõ ràng và mục đích sử dụng hợp lý thì sẽ được tăng thêm năm xu vào tuần sau, bằng không sẽ bị phạt giảm tiền. Điều này cho phép trẻ thành thạo các kỹ năng ghi sổ kế toán và hiểu được nghệ thuật sử dụng tiền ngay từ nhỏ.

Rockefeller thực sự rất thông minh, ngay cả khoản tiền tiêu vặt ít ỏi dành cho các con mà ông cũng có phương pháp quản lý hết sức khoa học. Trái lại, hiện nay có nhiều bậc cha mẹ dù điều kiện kinh tế bình thường nhưng lại không hề tiếc tiền mỗi khi cho con tiêu tiền tiêu vặt, không đưa ra yêu cầu hay hướng dẫn con cái cách chi tiêu hợp lý, khiến trẻ cảm thấy việc sử dụng tiền tiêu vặt của cha mẹ để mua đồ ăn nhẹ hoặc đồ chơi là điều tự nhiên và chính đáng.

Tất nhiên, phương pháp quản lý của Rockefeller được điều chỉnh linh hoạt tùy theo vật giá và thời gian. Đối với cháu trai John, Rockefeller có những quy định như sau đối với tiền tiêu vặt:

1. Tiền tiêu vặt của John bắt đầu từ mức 1 đô-la 50 xu trong mỗi tuần;

2. Kiểm tra tài khoản vào mỗi cuối tuần, nếu mọi ghi chép chi tiêu của John làm hài lòng phụ huynh trong tuần đó thì khoản tiền tiêu vặt cho tuần tiếp theo sẽ tăng thêm 10 xu;

3. Nên dùng ít nhất 20% tiền tiêu vặt để tiết kiệm;

4. Từng khoản chi phải được ghi chép rõ ràng, chính xác;

5. Không được mua đồ đắt tiền nếu không có sự đồng ý của cha mẹ.

Cách giáo dục trí tuệ tài chính như vậy là hết sức khoa học. Việc cho trẻ tiền tiêu vặt khi đó sẽ giúp trẻ biết cách lập kế hoạch chi tiêu cho bản thân và học cách quản lý tiền ngay từ nhỏ.

Ở Israel, dù là gia đình giàu có hay bình thường, cha mẹ đều sẽ lên kế hoạch và hướng dẫn việc sử dụng tiền tiêu vặt cho con cái họ. Dựa theo trải nghiệm của bản thân và những điều mắt thấy tai nghe ở Israel suốt nhiều năm qua, tôi thấy trẻ em Do Thái thường sử dụng tiền tiêu vặt theo những cách sau.

Đầu tiên, chi tiêu hợp lý một phần trong khoản tiền tiêu vặt.

Trẻ em ở Israel không cất tất cả tiền tiêu vặt trong heo đất hoặc trong tài khoản ngân hàng. Chúng sẽ dành một phần tiền để mua đồ ăn, đồ chơi hoặc quần áo mà chúng thích, đây chính là điều mà chúng ta thường gọi là "thỏa mãn mong muốn và mục tiêu của bản thân". Nhưng sau khi mua, bước tiếp theo là chúng sẽ nói chuyện với phụ huynh, chẳng hạn như khoản chi này có tiết kiệm chi phí hay không, có hợp lý và cần thiết hay không, bản thân chúng có hài lòng không và rút ra bài học gì cho việc chi tiêu trong tương lai. Tôi nghĩ đây là bước rất quan trọng, và cũng là bước mà hầu hết các bậc cha mẹ hiện nay có xu hướng bỏ qua. Nếu bước này được thực hiện nghiêm túc thì đó sẽ là cách bồi dưỡng trí tuệ tài chính tốt nhất cho trẻ em trong cuộc sống hằng ngày.

Cách sử dụng tiền tiêu vặt của trẻ em Israel còn có một điểm rất đáng để chúng ta học hỏi, đó là chúng sẽ mua rất nhiều sách để đọc. Điều này bắt nguồn từ thói quen đọc sách và mua sách từ khi còn nhỏ. Trẻ em ở Israel dùng tiền của mình để mua một số lượng lớn sách báo để đọc, ngay cả những hộ gia đình Do Thái tiết kiệm nhất cũng không phải ngoại lệ. Mỗi kỳ nghỉ lễ ở Israel, tất cả các tụ điểm vui chơi giải trí đều đóng cửa, ngay cả các cửa hàng và nhà hàng cũng vậy, duy chỉ có các hiệu sách là vẫn mở. Mọi người sẽ ở nhà đọc sách hoặc đến hiệu sách để đọc sách và mua sách. Vì họ hiểu rằng trí tuệ mới là của cải vĩnh cửu.

Thứ hai, lập tài khoản ngân hàng.

Trẻ em ở Israel ngay từ sáu tuổi đã bắt đầu học cách tiết kiệm tiền, đến năm tám tuổi đã có thể mở tài khoản ngân hàng để tiết kiệm tiền. Mục đích tiết kiệm của chúng là để sau này có thể sử dụng khi cần và để đảm bảo cho tương lai. Trẻ được học cách quản lý tiền bạc khôn ngoan và khoa học ngay từ nhỏ, thay vì tiêu tiền máy móc và mù quáng. Chúng hiểu rằng nếu muốn sở hữu một thứ gì đó giá trị hơn trong tương lai thì phải chấp nhận từ bỏ những thứ ít giá trị hơn ở hiện tại. Nếu chi tiêu quá đà và tiêu hết những khoản tiền dành cho tương lai, trước sau gì bạn cũng phải nhận trái đắng cho hành vi của mình.

Thứ ba, lập "sổ thu chi".

Trẻ em ở Israel thường lập "sổ thu chi" để theo dõi tình hình tài chính của bản thân, trong đó ghi lại mọi khoản thu nhập và chi tiêu. Sau một thời gian, chúng sẽ lấy sổ ra để xem tiền chủ yếu được dùng vào đâu, có thể tiết kiệm hoặc giảm bớt những khoản chi nào. Sau bước "kiểm tra lại" này, lần sau chúng có thể chi tiêu

hợp lý hơn khi sử dụng tiền tiêu vặt.

Thứ tư, kiếm tiền tiêu vặt thông qua lao động.

Trẻ em Israel khi năm tuổi đã hiểu được rằng tiền kiếm được thông qua lao động, không phải lúc nào chúng cũng trông chờ cha mẹ cho tiền tiêu vặt mà sẽ cố gắng tự kiếm thêm tiền càng nhiều càng tốt. Mặc dù trẻ em Do Thái cũng có tiền tiêu vặt, nhưng trước khi chúng học được cách kiểm soát tiền bạc có lý trí, cha mẹ sẽ hướng dẫn chúng cách sử dụng tiền tiêu vặt sao cho hợp lý.

Trước khi cho trẻ tiền, cha mẹ sẽ hướng dẫn trẻ sử dụng tiền tiêu vặt. Nếu phát hiện con mình mua bừa bãi những món đồ không cần thiết hoặc không hợp lý, họ sẽ thảo luận với con về mức tiền tối thiểu mà chúng phải giữ trong tài khoản riêng, sau đó cùng nhau đặt ra mục tiêu tiết kiệm ngắn hạn và mục tiêu chi tiêu. Nếu trong giai đoạn này, trẻ không "cầm cự" được trước cám dỗ của những thứ khác thì trẻ phải tự chịu trách nhiệm về những khoản chi tiêu không hợp lý của mình. Lợi ích của việc này là nâng cao nhận thức tài chính của trẻ về việc "liệu cơm gắp mắm" ngay từ nhỏ.

Sara tham dự hội nghị thượng đỉnh về kế thừa của cải CreditEase

Tiền tiêu vặt nếu được sử dụng đúng cách dưới sự hướng dẫn của cha mẹ có thể mang lại rất nhiều lợi ích cho trẻ. Con gái tôi từ nhỏ đã chứng kiến mẹ sắp xếp mọi chuyện trong nhà đâu ra đấy nên nó luôn tràn đầy sự hiếu kỳ đối với việc quản lý gia đình. Vì vậy,

con bé đã dùng tiền tiêu vặt để mua búp bê Barbie. Tôi đã dùng búp bê Barbie đầu tiên của con để dạy con học tiếng Do Thái. Cô bé trở nên hứng thú hơn hẳn và trình độ tiếng Do Thái cũng được cải thiện nhanh chóng.

Sau đó, con gái tôi đã mua thêm một số búp bê Barbie với những vai trò và chức năng khác nhau – cha, mẹ, anh, chị, em của Barbie… để tạo thành một gia đình lớn. Trong số những món đồ chơi mà con gái tôi mua bằng cách tiết kiệm tiền, tôi nghĩ Barbie có ảnh hưởng rất lớn đến con bé, giúp con hình thành ý thức trách nhiệm và tình yêu thương đối với gia đình, đồng thời học được cách làm sao để chi tiêu ít nhất nhưng vẫn có thể giúp gia đình Barbie của mình có thêm nhiều thành viên hơn.

Con gái tôi chọn một góc trong nhà và dựng hẳn một "ngôi nhà" tiện nghi cho búp bê Barbie. Con bé chăm sóc Barbie như chăm sóc một đứa trẻ, hằng ngày đưa đi chơi, đọc sách cho chúng nghe, trước khi đi ngủ còn rửa mặt cho búp bê, xếp thành từng hàng rồi đắp chăn cho chúng, nói lời chúc ngủ ngon với từng bạn búp bê một. Trong quá trình "chăm sóc" Barbie, khả năng tự chăm sóc và tính tự giác của con gái tôi đã được cải thiện rất nhiều.

Hiện tại, vấn đề lớn nhất mà nhiều trẻ em phải đối mặt là cách sử dụng tiền tiêu vặt. Ở Trung Quốc thường xuyên xảy ra tình trạng trẻ vị thành niên tặng quà trực tuyến cho các thần tượng, nên một số phụ huynh không cho con tiền tiêu vặt vì sợ con tiêu tiền bừa bãi. Cha mẹ Do Thái cho rằng tước đi cơ hội kiểm soát tiền của con sẽ khiến trẻ dễ hình thành thói quen lúc nào cũng chìa tay xin tiền bố mẹ, hễ có tiền là tiêu sạch, thiếu ý thức lên kế hoạch chi tiêu.

Tiền tiêu vặt của trẻ thì nên để trẻ tự kiểm soát, cha mẹ không nên "vượt quá phận sự". Khi trẻ muốn dùng để mua thứ gì đó mà cha mẹ không thích hoặc thấy không cần thiết, cha mẹ không nên phản đối gay gắt, vì đó là tiền của trẻ và trẻ có toàn quyền quyết định. Trẻ em ở mỗi lứa tuổi đều có những sở thích khác nhau, chưa biết chừng thứ mà cha mẹ không thích thì trẻ lại rất thích. Mỗi đứa trẻ là một cá thể độc lập, và cha mẹ không thể áp đặt sở thích riêng của mình lên con cái.

Trong việc sử dụng tiền tiêu vặt của trẻ, vị trí của cha mẹ nên là nhà tư vấn, không nên quyết định thay trẻ mà nên đưa ra những lời khuyên, gợi ý cho chúng. Chỉ khi cho trẻ quyền tự chủ đối với tiền tiêu vặt, chúng mới có thể dần nâng cao kỹ năng quản lý tài chính, đồng thời học cách kiểm soát tiền bạc trong quá trình chi

tiêu và rút kinh nghiệm.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

TRẺ EM TRÊN THẾ GIỚI SỬ DỤNG TIỀN TIÊU VẶT NHƯ THẾ NÀO?

1. Mỹ: Phần lớn tiền tiêu vặt của trẻ em Mỹ đều đến từ các khoản thù lao mà chúng nhận được khi làm việc cho cha mẹ hoặc người khác. Trẻ cần sắp xếp việc thu chi và sử dụng tiền tiêu vặt có kế hoạch. Một số gia đình để trẻ tự trả tiền điện thoại, tiền xe và một phần chi phí của gia đình.

2. Vương quốc Anh: Ở Anh, cứ ba trẻ thì có một trẻ gửi tiền tiêu vặt của mình vào ngân hàng hoặc tổ chức tài chính khác.

3. Đức: Các bậc cha mẹ Đức yêu cầu con chỉ được mua những thứ an toàn và lành mạnh, còn việc sử dụng tiền tiêu vặt cho những khoản cụ thể nào về cơ bản đều do con cái quyết định.

4. Canada: Canada chú trọng trau dồi kỹ năng xã hội của học sinh. Trẻ em nơi đây thường dùng tiền tiêu vặt của mình để mua quà tặng bạn bè.

Trẻ nên có tài khoản ngân hàng của riêng mình

Hiện nay không ít trẻ em rất giỏi tiêu tiền nhưng lại không muốn tiết kiệm và cảm thấy tiết kiệm tiền là một điều rất khó khăn. Đây là một quan niệm sai lầm bắt nguồn từ việc cha mẹ nuôi dạy con không đúng cách.

Tại sao con bạn không biết tiết kiệm? Rất đơn giản, bởi chúng chưa tự mình trải qua những khó khăn khi kiếm tiền nên không biết trân trọng. Tiền tiêu vặt được bố mẹ cho, đến dịp lễ tết thì lại được người thân mừng tuổi, thế nên trẻ chẳng cần phải bỏ công sức gì cũng có được một khoản tiền không hề nhỏ, từ đó dẫn tới việc chúng không biết quý trọng và không hiểu được nỗi vất vả của việc kiếm tiền. Nếu trẻ nhận thấy rằng chỉ cần mở miệng xin là cha mẹ sẽ cho tiền thì có thể cả đời này chúng sẽ rất khó hình thành nên quan niệm đúng đắn về tiền bạc.

Người xưa từng nói: "Vạn sự khởi đầu nan", bước đầu tiên luôn là khó khăn nhất, những người làm cha làm mẹ có trách nhiệm thường vun đắp thói quen tiết kiệm, quý trọng tiền bạc cho con cái ngay từ khi còn nhỏ. Vậy làm thế nào để tập cho trẻ thói quen tiết kiệm tiền?

Mỗi dịp lễ tết hằng năm, trẻ đều được nhận không ít tiền lì xì, phải xử lý số tiền này ra sao? Cha mẹ nên "tịch thu" hay để trẻ tự do tiêu xài? Mỗi gia đình đều có cách tiếp cận khác nhau. Phần trước tôi đã nói rằng phụ huynh không nên tùy tiện sử dụng tiền của con cái mà phải hướng dẫn chúng cách phân bổ hợp lý. Tôi nghĩ tiền lì xì của trẻ có thể được dùng một phần để chi tiêu, phần còn lại dùng để tiết kiệm.

Khuyến khích trẻ tiết kiệm sẽ khiến chúng hiểu được rằng muốn có của cải thì phải tích lũy, bởi trong quá trình tích lũy thì của cải sẽ tăng lên và con người sẽ trở nên giàu có. Giống như tổ tiên

chúng ta đã từng bước làm nên từ hai bàn tay trắng, tiết kiệm tiền là quá trình tích lũy của cải. Chỉ khi tập trung tích lũy về lượng thì mới có được bước nhảy vọt về chất.

Nhiều ngân hàng hiện đang cung cấp "tài khoản trẻ em" dành cho đối tượng thiếu niên nhi đồng. Các bạn hãy noi gương phụ huynh Do Thái và lập tài khoản ngân hàng riêng cho con, để chúng dần học được cách quản lý tài chính khôn ngoan và khoa học ngay từ khi còn nhỏ. Cha mẹ có thể đưa con đi làm một số nghiệp vụ ngân hàng cơ bản, nói cho con biết tại sao nên giữ tiền trong ngân hàng, tại sao lãi suất tiền gửi lại khác nhau, cách điền vào phiếu gửi và rút tiền, cách chuyển khoản... Quá trình này cũng giúp trẻ tích lũy thêm kiến thức về quản lý tài chính.

Nếu sau khi gửi tiết kiệm, trẻ rất thích mua một món đồ chơi nào đó thì chúng ta có thể khuyến khích trẻ lên kế hoạch mua khi nhận được lì xì vào năm sau, cố gắng không đụng tới số tiền lì xì đã gửi trong ngân hàng. Sau khi tích lũy được một số tiền tiết kiệm nhất định, nếu trẻ có chủ kiến riêng về khoản tiền đó thì có thể thông báo kế hoạch với cha mẹ, bàn bạc với cha mẹ rồi mới sử dụng tiền.

Hiện nay rất nhiều người đầu tư hết tiền tiết kiệm để mua nhà vì tin rằng đầu tư vào bất động sản có thể bảo toàn và gia tăng giá trị. Tuy nhiên, hầu như tất cả người Do Thái đều hiểu rõ ý nghĩa thực sự của bất động sản, rằng giá trị thực chất của bất động sản không phải là ngôi nhà mà là mảnh đất phía bên dưới ngôi nhà. Vì vậy, ở phương Tây, giá nhà đất được tính vào chỉ số giá tiêu dùng với tư cách là sản phẩm tiêu dùng, không phải là sản phẩm đầu tư, chỉ có đất mới là sản phẩm đầu tư.

Nhiều người nói rằng tiền tệ mất giá và giá nhà tăng cao, nhưng tôi vẫn luôn nghĩ chúng ta nên giữ một số tiền trong ngân hàng, bởi nếu lỡ cần tiền gấp thì không có cách nào để nhanh chóng biến căn nhà thành tiền tươi thóc thật, còn nếu có sẵn tiền trong ngân hàng thì bạn có thể nhanh chóng rút ra để dùng. Tiền mặt vẫn có giá trị của riêng ở một số khía cạnh nhất định, vì vậy đừng quá chìm đắm vào việc mua nhà cho con cái, vì nhà là bất động sản, và quá trình biến bất động sản thành tài sản lưu động chịu ảnh hưởng bởi một số yếu tố khác.

Một số phụ huynh bảo rằng con cái họ không chịu tiết kiệm tiền, bởi lẽ gửi tiền vào ngân hàng thì không nhìn thấy cũng chẳng sờ được, chẳng thà cứ thỏa sức mua sắm để làm cho bản thân hạnh phúc.

Trên thực tế, chỉ khi được trải nghiệm quá trình kiếm tiền thì trẻ mới sẵn lòng tiết kiệm tiền. Sự thành đạt của các con trai tôi là nhờ quá trình tích góp từng chút một. Chúng đã trải nghiệm trọn vẹn những thử thách, khó khăn để kiếm được từng đồng. Vì hiểu rằng tiền bạc không hề dễ kiếm nên dù có nhận được tiền bẩn hay tiền cũ chúng đều không chê. Chúng rất quý trọng tiền bạc, không tiêu xài bừa bãi và sẽ tìm mọi cách để tiết kiệm.

Sau khi có thu nhập riêng, con trai cả của tôi đã mua nhiều món quà khác nhau để tặng cho cả nhà, và có một khoảng thời gian, con bắt đầu theo đuổi các thương hiệu nổi tiếng. Thấy con bắt đầu sính hàng hiệu, tôi không nặng lời chỉ trích mà chỉ nhẹ nhàng trò chuyện với con về cuộc sống vất vả trước đây của chúng tôi. Ngoài ra, mỗi khi hàn huyên với cả nhà, tôi cũng hay kể về những mảnh đời bất hạnh do hành vi xa xỉ gây ra. Con trai không làm tôi thất vọng. Nó hiểu rõ suy nghĩ của tôi, và sau này luôn suy xét kỹ lưỡng trước khi mua sắm để đảm bảo rằng món đồ đó là thực sự cần thiết.

Từ khái niệm "trì hoãn sự thỏa mãn", tôi giúp các con hiểu được quy luật luân chuyển của cải. Đầu tiên, chúng nhận ra rằng phần thưởng tỷ lệ thuận với nỗ lực của chúng trong công việc, sau đó chúng có thể hướng tới việc làm giàu bằng cách tích cóp, tiết kiệm để đầu tư. Tôi đã nói với con trai rằng: "Hãy để dành số tiền mà con định dùng để mua đồ hiệu và gửi vào ngân hàng, một ngày nào đó, nếu muốn đầu tư thì con đã có sẵn một khoản vốn rồi!"

Những bài học này đã mang lại sự giàu có về cả vật chất lẫn tinh thần cho cuộc sống của con trai tôi, giúp tài sản được tích tiểu thành đại, trở thành nền tảng vững chắc cho sự thành công sau này của nó. Tôi nghĩ đây là một trong những bí quyết làm giàu của con trai tôi.

Cậu con trai thứ thường nói với bạn bè: "Tôi muốn cảm ơn mẹ, bà đã dùng khái niệm 'trì hoãn sự thỏa mãn' để uốn nắn chúng tôi, dạy chúng tôi tiết kiệm những khoản tiền không nên tiêu, nhờ vậy mà chúng tôi đã có khoản vốn đầu tiên trong đời, đặt nền tảng cho sự phát triển trong tương lai."

Sara trả lời phỏng vấn các đơn vị truyền thông

Một trong những nguyên tố cốt lõi của tài sản chính là thời gian. Số tiền dù nhỏ đến đâu, chỉ cần được liên tục tích góp trong thời gian dài thì sẽ trở thành một khoản tiền lớn. Vì tiết kiệm tiền là một quá trình lâu dài nên cha mẹ cần rèn luyện tính kiên nhẫn của trẻ, để trẻ quen với việc "trì hoãn sự thỏa mãn" và biết cách tích tiểu thành đại. Logic này rất đơn giản: nếu không chịu khó kiếm tiền thì bạn sẽ không có tiền để tiết kiệm; nếu không tiết kiệm tiền thì bạn sẽ không có nhiều tiền để đầu tư. Mà không có tiền, không tiết kiệm tiền thì sao có thể trở thành tỷ phú?

Châm ngôn có câu "Ba trăm sáu mươi nghề, nghề nào cũng có trạng nguyên." Trong xã hội hiện đại, mọi ngành nghề đều có thể kiếm ra tiền, kiếm được bao nhiêu tiền không phải là điều quan trọng nhất, mà số tiền bạn tiết kiệm được mới quyết định bạn giàu hay nghèo. Một người giỏi kiếm tiền cũng sẽ trở nên nghèo khó nếu không biết tiết kiệm tiền. Trong suốt chiều dài lịch sử, có rất nhiều nhân vật giàu nứt đố đổ vách, tiền nhiều vô kể nhưng chỉ vì tiêu xài hoang phí, không biết tiết kiệm hay quản lý tiền bạc nên cuối cùng lại thành nghèo khổ và nợ nần chồng chất. Ngược lại, ngay cả khi bạn làm một công việc không mấy sinh lợi, chỉ cần biết cách tiết kiệm và tích tiểu thành đại thì dù không thể trở nên giàu có, chí ít bạn cũng sẽ không rơi vào cảnh bần hàn.

NHỮNG ĐIỀU CẦN CHÚ Ý KHI MỞ "TÀI KHOẢN TRẺ EM"

1. Trước khi mở tài khoản, hãy dạy con về ý nghĩa của việc tiết kiệm và các kiến thức liên quan về lãi suất tiền gửi, tiền quỹ…

2. Hiểu được những chính sách và nội dung khác nhau liên quan đến "tài khoản trẻ em" của từng ngân hàng, cho trẻ lựa chọn ngân hàng để mở tài khoản.

3. Đưa trẻ đi mở tài khoản ngân hàng riêng, để trẻ tự giao tiếp với nhân viên ngân hàng, cha mẹ chỉ ngồi cạnh để hỗ trợ và bổ sung.

4. Không tùy tiện sử dụng tiền trong tài khoản ngân hàng của trẻ, thỏa thuận trước với trẻ về điều kiện để sử dụng tài khoản.

Phương pháp "5w", dạy trẻ phân biệt giữa "muốn" và "cần"

Bạn đã từng "săn sale" điên cuồng vào những dịp đại lễ mua sắm như 18 tháng 6[1] và 11 tháng 11 chưa? Hầu như ai cũng thức trắng đêm đợi đến đúng 0 giờ để mua hàng giảm giá, nhưng liệu mua càng nhiều thì có càng rẻ? Sau khi mua xong liệu bạn có nghĩ xem những món đồ đó có thực sự cần thiết?

---

[1]. Ngày đại lễ mua sắm trên nền tảng mua sắm trực tuyến JD.com.

Tôi hiếm khi tham gia vào kiểu mua sắm này, vì tôi biết rằng dù là 18 tháng 6, 11 tháng 11 hay chương trình khuyến mại nào khác thì chúng đều là phương thức để doanh nghiệp thu hút khách hàng. Một khi đã chìm trong bầu không khí mua sắm này thì bạn sẽ không thể kiềm chế được việc mua thật nhiều. Nhưng bạn phải hiểu rằng chẳng có doanh nghiệp nào chịu bán lỗ vốn. Người tiêu dùng rất dễ rơi vào bẫy của họ.

Nguyên nhân khiến nhiều người không cưỡng được sự cám dỗ của "giá rẻ" để rồi mua sắm quá đà là do họ không đủ nhạy bén về tài chính, không có quan điểm chi tiêu hợp lý, dễ dàng bị xúi giục. Những người thực sự có trí tuệ tài chính sẽ không mua một đống đồ dùng không cần thiết hoặc "có cũng được, không có cũng được". Họ sẽ mua sắm theo nhu cầu chứ không phải theo giá cả.

Ngày nay hàng hóa ngày càng phong phú, giới thương gia ngày càng có nhiều chiêu trò nhằm thu hút người tiêu dùng, người lớn đã khó kiềm chế được ham muốn mua sắm, với trẻ nhỏ lại càng khó. Nếu không muốn con cái chi tiêu quá mức, bạn phải bắt đầu từ chính mình, làm gương và hướng dẫn con một cách khoa học ngay từ khi còn nhỏ để trau dồi cho chúng quan điểm tiêu dùng hợp lý.

KHI TRẺ MUỐN MUA MỘT MÓN ĐỒ CHƠI

Tôi đã nhiều lần nhìn thấy trong khu vực đồ chơi của các trung tâm mua sắm, khi trẻ thích một món đồ chơi nào đó mà cha mẹ không chịu mua thì chúng sẽ khóc thét lên hoặc ăn vạ. Một số phụ huynh sẽ cảm thấy việc con mình khóc như vậy ở nơi công cộng thật đáng xấu hổ nên đành vội vàng mua cho con. Một số cha mẹ sẽ giảng giải cho con, nhưng đa phần là chẳng có tác dụng gì vì khi trẻ đang kêu khóc thì sẽ rất khó để chúng nghe lời. Một số phụ huynh khác thì cứ lôi xềnh xệch con đi chỗ khác.

Trên thực tế, trẻ muốn mua đồ chơi là điều bình thường. Khi nhìn thấy những thứ mới lạ, trẻ luôn muốn được thử. Nhưng nếu trẻ đòi mua tất cả những gì chúng thấy thì chắc chắn là không thể chấp nhận được, nó sẽ tạo ra thói quen tiêu dùng không kiểm soát của trẻ. Hơn nữa, hứng thú của trẻ sẽ nhanh chóng trôi qua, đồ chơi mới mua về vài bữa là trẻ sẽ hết thích, rồi lại đòi mua đồ chơi mới, cha mẹ không thể nào đáp ứng toàn bộ được. Vậy làm thế nào để có thể tránh được hiện tượng trẻ quấy khóc đòi mua đồ chơi ở trung tâm thương mại?

Trước khi đến trung tâm mua sắm hay siêu thị, cha mẹ có thể trao đổi với con và lập danh sách mua sắm, lên kế hoạch hoặc thỏa thuận trước về việc "mỗi lần chỉ mua một thứ". Khi tới nơi, nếu sản phẩm trẻ muốn mua có mức giá rẻ, cha mẹ có thể nói với chúng rằng đợi lát nữa mua xong đồ dùng cho cả nhà thì con có thể chọn thứ mà con thích nhất; còn nếu giá sản phẩm vượt quá ngân sách thì có thể trao đổi với trẻ để ghi sản phẩm đó vào "danh sách mong muốn".

Ở nhà, tôi đã chuẩn bị một cuốn sổ nhỏ cho cháu gái để con bé tiện theo dõi số tiền nhận được và mọi khoản tiền đã tiêu, ngoài ra còn lập một "danh sách mong muốn". Nếu cháu thích mua thứ gì đó, tôi sẽ không mua cho ngay mà yêu cầu ghi vào danh sách mong muốn. Vào ngày sinh nhật của cháu, tôi sẽ để con bé chọn một món đồ trong danh sách mong muốn và mua làm quà tặng cháu.

Tại sao phải lập danh sách mong muốn? Vì ham muốn của trẻ thường mang tính bốc đồng, lúc này thích thì có thể sau một thời gian sẽ không thích nữa. Trong danh sách mong muốn của cháu gái tôi cũng có khá nhiều món mà sau này con bé đã tự xóa bỏ và không còn thích nữa.

"Trì hoãn sự thỏa mãn" không phải là điều dễ dàng đối với trẻ em,

bởi xét cho cùng thì quanh ta luôn có rất nhiều cám dỗ. Các bậc cha mẹ thông thái sẽ tìm cách chuyển hướng sự chú ý của trẻ vào thời điểm đó. Thường thì sức chú ý của trẻ tương đối ngắn và trẻ dễ bị thu hút bởi những thứ mới lạ, đó cũng là lý do khiến trẻ muốn mua đồ. Nhưng cha mẹ cũng có thể lợi dụng đặc điểm này để dẫn trẻ đi xem những món đồ mới mẻ, thú vị khác và khiến trẻ quên đi việc mua sắm. Ở đây, tôi muốn nhấn mạnh rằng tuyệt đối chớ nên giảng đạo lý cho trẻ ngay lúc đó, bởi chắc chắn sẽ phản tác dụng. Sẽ khôn ngoan hơn nếu bạn chuyển hướng chú ý của trẻ, rồi khi về đến nhà mới nói chuyện với trẻ để đưa ra quyết định hợp lý.

Trí tuệ tài chính không có nghĩa là kìm nén bản thân và không cho con cái mua bất cứ thứ gì, nhưng cha mẹ nên giúp trẻ phân biệt giữa "muốn" và "cần". "Cần" là tương đối lý trí; không có nó, có lẽ chúng ta không thể tồn tại, chẳng hạn như không khí, thức ăn. "Muốn" là một suy nghĩ bốc đồng, một phản ứng trực tiếp khi bị thu hút bởi một thứ mà chúng ta vẫn có thể sống khi không có thứ đó, chẳng hạn như đồ chơi và kẹo. Thường thì cái sự "muốn" đó chưa chắc sẽ kéo dài, và rất có thể sau khi suy đi tính lại vài lần thì chúng ta sẽ chẳng còn "muốn" thứ đó nữa.

Tiền là có hạn, chúng ta phải mua thứ mình "cần" trước, sau đó mới đến thứ mình "muốn". Không phải tất cả những thứ "muốn" đều là "cần", nên cha mẹ cần hướng dẫn con phân biệt giữa hai điều này để trẻ biết hạn chế chi tiêu bốc đồng.

Vậy chúng ta nên hướng dẫn trẻ ra sao? Tôi xin giới thiệu tới bạn phương pháp "5W".

What: Trước hết, hãy nghĩ xem mình muốn mua thứ gì, công dụng của thứ đó là gì;

Why: Tại sao mình lại muốn mua thứ này, mình có thực sự cần nó không;

Where: Mua ở đâu, chỗ nào có mức giá ưu đãi hơn;

When: Nên mua khi nào, có khẩn cấp không hay có thể đợi mua sau;

Who: Ai sẽ đi mua, hoặc là mình sẽ mua cùng ai.

Phương pháp 5W này không chỉ áp dụng cho trẻ em mà với cả người lớn. Hãy cân nhắc năm câu hỏi này trước khi mua một thứ gì đó, bạn sẽ có thể tránh được nhiều khoản chi tiêu không cần thiết.

KHI TRẺ THÍCH ĐUA ĐÒI

Hiện nay rất nhiều trẻ có thói quen tiêu xài hoang phí, một mặt vì chúng không biết kiếm tiền vất vả ra sao, mặt khác là do tâm lý đua đòi, lo mất mặt với bạn bè nên phải dốc những đồng tiền mà cha mẹ vất vả kiếm được để mua sắm khoe khoang trước mặt người khác.

Lần nọ, cháu gái tôi mặc một chiếc váy mới và vui vẻ hỏi tôi: "Bà ơi, chiếc váy này có đẹp không? Phiên bản giới hạn đấy ạ. Cả lớp chỉ có ba bạn mua được, những bạn khác đều ghen tị với chúng cháu."

Tôi lập tức dội cho cháu một gáo nước lạnh: "Cháu ơi, cháu được các bạn ghen tị vì mua được một chiếc váy đắt tiền, nhưng đó không phải là thứ đáng để khoe khoang, vì người khác cũng có thể mua được. Cháu tiêu số tiền mà cha mẹ vất vả kiếm được để thể hiện bản thân, điều đó cũng chẳng đáng khoe khoang chút nào, vì đó không phải là tiền của cháu. Chỉ có kiến thức, bộ não và trí tuệ mới là của riêng cháu, nếu cháu được mọi người ngưỡng mộ vì những thứ đó thì mới thực sự đáng để ngưỡng mộ."

Cháu gái hơi xấu hổ vì những điều tôi nói, nhưng lúc đó không phản ứng gì. Một tháng sau, con bé bất ngờ nói với tôi: "Bà ơi, lần này cháu đứng nhất lớp, được cô giáo khen. Cháu mừng quá. Cháu nghĩ về lời bà dặn lần trước, đúng là tiêu quá nhiều tiền cho một chiếc váy thực sự là không đáng. Lần trước các bạn đều đi mua đôi giày phiên bản giới hạn, nhưng cháu đã không đi. Lúc thì phiên bản giới hạn này, lúc lại phiên bản giới hạn khác, làm sao mà mua hết được." Thấy cháu hiểu được như vậy, tôi hết lời khen ngợi con bé.

Hiện nay, hiện tượng đua đòi ở trẻ là rất nghiêm trọng, nhưng tôi muốn nói rằng hành vi đua đòi của trẻ về bản chất là do chúng chịu ảnh hưởng từ lối sống của cha mẹ, thậm chí là do cha mẹ dung túng. Để bồi dưỡng quan niệm tiêu dùng hợp lý cho trẻ, trước tiên cha mẹ phải lấy mình làm gương. Do điều kiện sống ngày càng cải thiện, các bậc phụ huynh sẵn sàng chi nhiều tiền cho con cái, vô số trẻ em được mặc hàng hiệu, tổng giá trị các món đồ mà chúng mặc trên người có khi lên tới hàng vạn nhân dân tệ. Sinh nhật cũng phải tổ chức thật linh đình, phô trương, bao trọn cả nhà hàng và thuê chuyên viên để lập kế hoạch sự kiện, nhưng họ không biết rằng điều đó thực sự đang gây hại cho con cái. Nếu trẻ lớn lên trong một môi trường như vậy, chỉ giỏi hưởng thụ đua

đòi mà không biết kiếm tiền thì làm sao chúng biết chi tiêu hợp lý? Cha mẹ cũng có thể để con thử làm "quản gia nhí", cho chúng cơ hội quản lý gia đình, giúp trẻ hình thành quan niệm tiêu dùng có kế hoạch và hiểu được rằng mỗi xu lẻ cũng đều đáng giá, không nên đua đòi lãng phí.

VẠCH TRẦN "CẠM BẪY" CỦA CÁC DOANH NGHIỆP

Hiện nay, rất nhiều doanh nghiệp đã thiết lập một số "cạm bẫy" để thúc đẩy doanh số bán hàng, nếu người tiêu dùng không biết họ thực sự cần gì thì rất dễ rơi vào những cái bẫy đó. Chúng ta phải chịu khó tư duy và biết cách phân biệt thì mới có thể nhìn thấu được điều này.

"Phiên bản giới hạn" (của sản phẩm) thực chất chỉ là một trong những cái bẫy của các doanh nghiệp. Họ lợi dụng tâm lý "đồ hiếm thì đắt" để khơi dậy ham muốn mua sắm của mọi người. Tôi rất vui vì cháu gái tôi có thể nhìn thấu cạm bẫy này và không còn theo đuổi cái gọi là "phiên bản giới hạn" nữa.

Tôi tin rằng rất nhiều người đã từng nạp thẻ thành viên ở các tiệm cắt tóc, thẩm mỹ viện, câu lạc bộ thể hình và những nơi khác, thậm chí với số tiền rất lớn một lần, vì số tiền nạp càng lớn thì chiết khấu càng lớn. Tôi cũng gặp trường hợp này khi đi cắt tóc, thợ hớt tóc luyên thuyên một hồi với tôi, mục đích cuối cùng là để tôi đăng ký làm thẻ. Nếu lần này bạn không làm thì lần sau bạn tới họ vẫn sẽ thao thao bất tuyệt để thuyết phục bạn làm thẻ. Có lần, tôi hỏi thẳng anh ta: "Ông chủ của anh sẽ làm gì với số tiền này?" Anh ta nói: "Không, chúng tôi chỉ muốn giữ khách thôi." Tôi đáp: "Anh nhầm rồi, nếu khách đã thích kỹ năng cắt tóc của anh thì dù không làm thẻ họ vẫn sẽ đến. Cách tốt nhất để giữ chân khách hàng là cung cấp dịch vụ để khiến họ hài lòng. Nếu cứ mời khách làm thẻ rồi dùng số tiền đó cho các khoản đầu tư khác rồi lỡ may khoản đầu tư không thành công, thì nó sẽ ảnh hưởng đến sự tồn tại của tiệm đấy."

Những người đồng ý đăng ký thẻ bị thu hút trước tiên bởi mức chiết khấu. Khi bị thu hút bởi chiết khấu thì coi như bạn đã mắc câu. Bạn không biết, và ngay cả cửa hàng cũng không biết việc kinh doanh của họ sẽ tồn tại trong bao lâu. Bất cứ ai có một chút kiến thức tài chính cũng sẽ tự hỏi: Việc giảm giá này dựa trên cơ sở nào? Ví dụ, bạn phải trả 500 nhân dân tệ cho mỗi lần làm tóc, nhưng nếu làm thẻ thành viên với giá 10.000 nhân dân tệ thì họ

sẽ giảm giá cho bạn 50%, điều này nghe có vẻ rất hấp dẫn. Chủ tiệm sẽ sử dụng số tiền đó để đầu tư nơi khác; nếu chẳng may đầu tư không thành công và không có khách hàng mới đăng ký làm thẻ thì có thể ngay cả lương cho nhân viên họ cũng chẳng thanh toán nổi, vì những khách hàng đã đăng ký thẻ sẽ khấu trừ dần số tiền mà họ đã trả trước đó, mỗi lần tới cắt tóc, họ sẽ không cần phải bỏ thêm tiền ra nữa.

Tôi không phản đối việc đăng ký thẻ, nhưng khi đăng ký thẻ thì nên thận trọng. Việc đăng ký thẻ có những mặt lợi-hại riêng của nó, và lựa chọn ra sao là tùy vào nhận định của chính bạn. Nếu có thẻ, bạn sẽ được giảm 50% khi chi tiêu. Nhưng nếu chẳng may cửa hàng phá sản và bạn không thể lấy lại số tiền đã bỏ trong thẻ, như vậy bạn có thể chấp nhận không?

Cá nhân tôi không thích đăng ký thẻ, chỉ thích trả thẳng tiền cho mỗi lần cắt tóc. Bởi vì tôi cắt tóc khoảng một tháng rưỡi một lần, tám lần một năm. Khi đưa 10.000 nhân dân tệ cho người khác thì tôi lại tăng thêm một phần lo lắng. Nếu bỏ ra 250 nhân dân tệ cho mỗi lần cắt tóc thì sẽ phải mất tận năm năm để tiêu hết 10.000 nhân dân tệ trong thẻ, lấy gì để đảm bảo rằng trong năm năm đó tiệm cắt tóc sẽ không xảy ra chuyện gì bất trắc? Hơn nữa, tôi có nhất thiết phải trả tiền trước cho mấy chục lần cắt tóc hay không?

Rất nhiều doanh nghiệp thích dụ dỗ khách hàng làm thẻ tiêu dùng, và giáo dục đào tạo cũng là một trong số đó. Ở Trung Quốc đã có một số cơ sở đào tạo có tên tuổi đột ngột đóng cửa khiến phụ huynh náo loạn. Trước khi đăng ký làm thẻ và nạp tiền, mọi người nên suy nghĩ xem: Có nhất thiết phải đầu tư một lúc nhiều tiền như vậy để được nhận cái gọi là "chiết khấu" hay không?

Chỉ khi duy trì được một tư duy tiêu dùng lý trí, có thể phân biệt được thứ bạn cần và kiểm soát được ham muốn tiêu dùng bốc đồng của mình, bạn mới không đánh mất bản thân trong xã hội vật chất như ngày nay.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

ĐẶC ĐIỂM TÂM LÝ TIÊU DÙNG CỦA TRẺ EM

1. Mục đích mua sắm của trẻ em không lớn, hầu hết là mang tính ngẫu nhiên và không suy xét.

2. Trẻ em dễ bị ảnh hưởng bởi người khác khi mua sắm. Tâm

lý đua đòi và khoe khoang là một trong những yếu tố quan trọng thúc đẩy trẻ mua sắm.

3. Trẻ em rất dễ "có mới nới cũ", sự ham muốn của chúng khó duy trì lâu dài.

4. Trẻ em dễ bị thu hút bởi quảng cáo, bao gồm cả quảng cáo trên tivi và bảng quảng cáo.

5. Các sản phẩm có bao bì rực rỡ và những món quà nhỏ tặng kèm sẽ khiến trẻ càng muốn mua.

Để con nhà giàu không trở thành "phá gia chi tử"

Người ta thường nghĩ rằng thế hệ thứ hai của những gia tộc Do Thái giàu có sinh ra đã được ngậm thìa vàng trong miệng, chắc chắn sẽ được sống trong cảnh nhung lụa từ khi còn nhỏ. Nhưng trên thực tế, để thế hệ tiếp nối của gia đình luôn ghi nhớ "lầu cao vạn trượng bình địa khởi"[1], các gia tộc tỷ phú Do Thái với cơ nghiệp mà bất cứ ai cũng ngưỡng mộ này sẽ không bao giờ để con cái mình sống một cuộc đời được nuông chiều. Họ hiểu rằng nếu không thận trọng thì con cháu mình rất dễ trở thành "phá gia chi tử". Vì vậy, họ đã nghĩ ra nhiều cách để giúp trẻ chấm dứt tình trạng thích hưởng thụ sớm.

---

[1]. Lầu cao từ đất bằng cất lên từng tầng một.

Một lần nọ, khi đang đi khám răng tại Bệnh viện Trung tâm Tel Aviv, tôi tình cờ gặp cha của một đứa bé cùng lớp con gái tôi, hai cha con họ cũng đang ngồi chờ. Một lúc sau, cô bé nằng nặc đòi bố mua đồ uống. Tuy nhiên, ông bố không đồng ý mà lấy cốc giấy miễn phí ở máy bán hàng tự động bên cạnh, rót một cốc rồi đưa cho con. Tất nhiên, không phải ông bố không mua được đồ uống, máy bán hàng tự động đang bán Coca-Cola và nước cam với giá một đồng một ly. Có phải vì anh rất nghèo? Hoàn toàn ngược lại, khi ấy anh đang điều hành một công ty kinh doanh đồ thể thao ăn nên làm ra ở trung tâm Tel Aviv, điều kiện tài chính của gia đình rất tốt. Tại sao anh lại làm như vậy? Anh bảo rằng nước lọc cũng có thể làm dịu cơn khát, không cần phải tốn tiền mua đồ uống.

Bạn không nên cho con cái hưởng thụ vật chất quá mức ngay từ nhỏ, để chúng không hình thành thói quen tiêu xài hoang phí. Quan niệm của người cha này đại diện cho suy nghĩ của hầu hết cha mẹ Do Thái. Tuy nhiên trong mắt nhiều bậc phụ huynh châu

Á thì đây là điều không tưởng: "Chỉ một lon nước giải khát thôi cũng không mua cho con mà lại đi lấy nước lọc miễn phí, liệu có khắt khe quá không?"

Người Do Thái không nghĩ như vậy. Họ cho rằng ham muốn của con người là vô hạn, chỉ có thể đáp ứng được rất ít trong số đó, còn vô số ước muốn khác thì không thể thỏa mãn được. Vì vậy, họ muốn con cái hiểu ngay từ nhỏ rằng phạm vi hưởng thụ của mỗi người là có hạn, mỗi xu bỏ ra thì phải phát huy được 100% lợi ích. Dù bạn có bao nhiêu tiền trong túi thì cũng đừng mua những thứ không cần thiết, không hợp với mình. Hơn nữa, để thỏa mãn những ham muốn xa xỉ hơn và có được điều kiện sống tốt hơn, người ta phải dựa vào nỗ lực của chính mình chứ không phải nhờ vào người khác.

Người cha này đã mang tới cho tôi sự gợi mở rằng: Bạn càng giàu thì càng phải giữ thói quen tiết kiệm. Tiết kiệm chưa chắc giúp bạn giàu có, nhưng nếu không tiết kiệm thì bạn chắc chắn không thể làm giàu. Tôi đã từng tìm hiểu cuộc sống của một số người giàu và nhận thấy nhiều người giàu có với tài sản ròng lên tới hàng trăm triệu đô-la nhưng vẫn sống một cuộc đời thanh đạm. Bởi trong mắt những người giàu có này, tiết kiệm không phải là do thiếu tiền, mà đó chính là sự tôn trọng và dũng cảm – sự tôn trọng đối với của cải, sự dũng cảm đối với nội tâm của chính mình.

Nghĩ lại, khoảng thời gian chúng tôi mới đặt chân đến Israel cũng là khoảng thời gian khổ sở nhất đối với bọn trẻ, vì cuộc sống thoải mái ở Thượng Hải bỗng chốc biến thành cuộc sống khó khăn ở Israel, bọn trẻ nhất thời chưa kịp thích nghi. Hiện thực cuộc sống đã buộc tôi phải thay đổi phương thức nuôi dạy con từ "kiểu giàu" sang "kiểu nghèo", nhặt quần áo từ bãi rác về để mặc, mang thức ăn trên thùng rác về để ăn... Nhưng đây chính là những trải nghiệm hết sức quý giá. Bây giờ nhìn lại, trên thực tế, nuôi dạy con "kiểu nghèo" cũng là một phần trong giáo dục trí tuệ tài chính của người Do Thái. Họ giàu có nhưng cũng rất tiết kiệm, đặc biệt là đối với con cái. Họ tuân thủ nguyên tắc "dù giàu cỡ nào cũng không cho con ăn sung mặc sướng", đồng thời truyền lại thói quen tiết kiệm như một "bảo vật gia truyền" cho các thế hệ sau. Không thể phủ nhận rằng cuộc sống đang từ thanh đạm trở thành xa hoa thì rất dễ, nhưng đang từ xa xỉ mà lại phải tiết kiệm thì sẽ rất khó! Tuy nhiên sau khi trở về cố hương, các con đã cho tôi thấy được khả năng vượt khó của chúng: từ xa hoa biến thành tiết kiệm, chúng thực sự đã làm được.

Tất nhiên, việc chúng có thể chấp nhận quần áo và thức ăn ngoài

bãi rác có liên quan mật thiết đến phong tục địa phương của Israel. Người dân địa phương cho rằng đó là một điều hết sức bình thường, vì vậy chúng tôi không cảm thấy xấu hổ khi làm như vậy. Đồng thời, thái độ của cha mẹ cũng cực kỳ quan trọng, chớ bao giờ nói những câu như "Nhà mình nghèo, không có tiền" với trẻ. Hồi đó tôi thường nhân cơ hội để truyền cho bọn trẻ quan niệm "tôn trọng vạn vật". Dù là quần áo và thức ăn trên thùng rác hay quần áo và thức ăn bày bán trong cửa hàng, chức năng của chúng đều giống nhau, chỉ là nơi lấy thì khác, chúng ta không cần phải cảm thấy tự ti hay không thể ngẩng cao đầu trước bè bạn vì điều này. Miễn là có được chúng đường đường chính chính thì đều đáng được tôn trọng. Vì vậy, con tôi vẫn có thể ngẩng cao đầu dù mặc quần áo nhặt từ thùng rác. Khi điều kiện sống khấm khá hơn, chúng còn nhắc nhở tôi giặt lại quần áo cũ, gấp gọn và đặt trên thùng rác để dành cho những ai có nhu cầu.

Một số bậc cha mẹ có thể nói rằng, lúc đó gia đình tôi túng quẫn nên mới phải để các con chịu khổ, để chúng mặc những bộ quần áo mà người khác bỏ đi, còn bây giờ điều kiện sống tốt hơn rồi, liệu có cần bắt con tiết kiệm như vậy?

Chắc chắn là vẫn cần! Dù gia cảnh như thế nào thì phụ huynh Do Thái luôn đề cao nguyên tắc tiết kiệm, giúp con cái hình thành thói quen tốt là tiết kiệm và rèn luyện ý chí ngay từ nhỏ.

Trong suốt những năm tháng ở Israel, tôi đã dạy các con mình phải chăm chỉ, tiết kiệm và giản dị. Những từ này từng rất thịnh hành thời tôi còn trẻ, nhưng trong thời đại ngày nay mà nói về sự tiết kiệm hay giản dị thì trẻ con thường không hiểu được, bởi nguồn của cải vật chất trong xã hội hiện nay hết sức phong phú, chúng không còn là những thứ có thể cân đo đong đếm rõ ràng như những năm tháng "kinh tế kế hoạch" thời xưa nữa. Vậy rào cản là làm thế nào để trẻ biết cân nhắc mỗi khi chi tiêu, hiểu được tầm quan trọng của tiết kiệm. Trong thời gian đó, tôi đã tận dụng mọi điều kiện để cải thiện cuộc sống và đối mặt với cuộc sống một cách tích cực và lạc quan. Quan trọng nhất, tôi đã trau dồi cho các con thói quen cân nhắc kỹ lưỡng mỗi khi chi tiêu, kỹ năng chống chịu với áp lực để chúng có thể bình tĩnh đối mặt với mọi khó khăn, trở ngại và thậm chí là thất bại trong cuộc sống. Bây giờ nhìn lại, tôi rất biết ơn những năm tháng khó khăn đó. Nếu không phải trải qua những tháng ngày vất vả ấy, ba đứa con tôi có lẽ sẽ không thành công như bây giờ. Tôi tin rằng nếu đối mặt với đau khổ bằng một nụ cười thì cuối cùng, đau khổ cũng sẽ đáp lại bạn bằng một nụ cười!

Khi công việc kinh doanh nhà hàng Trung Hoa của chúng tôi ở Tel Aviv trở nên phát đạt, một số người bạn nói rằng với tình hình kinh tế của gia đình lúc đó, tại sao tôi vẫn phải tiết kiệm như vậy? Tại sao vẫn "gây khó dễ" cho các con như thế? Nhưng tôi cho rằng chính vì hoàn cảnh gia đình đã tốt hơn, quan niệm giáo dục con cái không theo kịp, nếu lơ là thì chưa biết chừng sẽ gây hại cho bọn trẻ. Nếu tôi là một người mẹ luôn đáp ứng đầy đủ mong muốn của con cái thì chúng dần dần sẽ sinh tật đòi hỏi, không biết ơn và không biết trân trọng. Thậm chí dù bọn trẻ nghĩ rằng tôi là người mẹ tuyệt vời nhất thế gian thì đó cũng là sự thất bại trong cách giáo dục của tôi, là cách tiếp cận thiếu trách nhiệm đối với tương lai của bọn trẻ.

Hiện nay có không ít bậc cha mẹ đáp ứng quá đầy đủ cho con cái về mặt vật chất kể cả khi bản thân họ không có đủ điều kiện, khiến chúng không biết mảy may quý trọng chứ chưa nói đến tiết kiệm. Để phát triển thói quen tiết kiệm cho trẻ thì trước tiên cha mẹ phải lấy mình làm gương. Khi tiết kiệm đã trở thành thói quen, nó sẽ mang lợi ích cả đời cho con người.

Ngay cả những người Do Thái xuất thân từ các gia đình giàu có cũng sống một cuộc đời rất đỗi giản dị. Đây không phải là những ngoại lệ mà là một hiện tượng phổ biến.

Sara thường đưa con gái đến thăm những người Do Thái địa phương ở Israel

Có rất nhiều ví dụ như vậy quanh tôi. Chuyển từ thị trấn nhỏ

Shemona đến Tel Aviv, ban đầu tôi tạm trú chân tại nhà một người bạn. Anh cũng được coi là người giàu có ở Tel Aviv, điều hành một tờ báo độc lập và có sự nghiệp rất thành công. Suốt một tuần ở nhà họ, tôi vô cùng ấn tượng. Người cha hai con này rất hào phóng khi đóng góp cho các công trình phúc lợi công cộng và đồng cảm với trẻ em nghèo, nhưng đối với con cái thì anh chẳng hề nuông chiều. Khi đó là dịp nghỉ hè, cái nắng ở Tel Aviv khiến bất cứ ai cũng phải hoa mày chóng mặt. Thế nhưng, giữa cái nắng ấy, hai đứa con anh phải đạp xe đi giao báo từ nhà này sang nhà khác. Thực khó tưởng tượng người cha điều hành cả một tòa soạn báo lại để hai cậu con trai tuổi teen phơi mưa phơi nắng để đi giao báo. Không chỉ giao báo mà buổi chiều, hai cậu bé còn đến điểm bán hàng để phụ trách bán lẻ, gặp những vị khách xem chùa không mua cũng vẫn phải mỉm cười vui vẻ. Sau một ngày bận rộn, mãi đến tối các cậu mới được về nhà, khuôn mặt rám nắng nhưng rạng rỡ vì dường như chúng đã được sống trọn vẹn. Nhìn các con hoàn thành nhiệm vụ vô cùng hào hứng, anh bạn tôi rất tự hào: "Giao được nhiều báo như vậy không dễ dàng gì. Dù nắng hay mưa thì đều phải dậy sớm để giao, nhưng bọn trẻ chưa từng trễ nải. Sớm muộn một ngày nào đó, bọn trẻ cũng sẽ đến một thế giới rộng lớn hơn, và để chúng có thể ứng phó với những thất bại trong tương lai, chúng ta phải trau dồi cho chúng khả năng thích ứng với môi trường."

Giàu có mà vẫn tiết kiệm, đây là lối sống của rất nhiều người giàu.

Sam Walton, người sáng lập Tập đoàn Walmart, vẫn duy trì thói quen tiết kiệm ngay cả khi trở thành tỷ phú. Từng là người giàu nhất nước Mỹ, nhưng ông thường đội mũ lưỡi trai, mặc một bộ quần áo rẻ tiền từ cửa hàng của mình và lái chiếc xe bán tải cũ nát để ra vào thị trấn, sau xe còn lắp đặt một chiếc chuồng chó săn, khiến chiếc xe trông khá "quê mùa". Không những vậy, mỗi lần cắt tóc, ông chỉ bỏ ra số tiền tối thiểu cho các tiệm cắt tóc địa phương là năm đô-la. Nhưng nếu bạn nghĩ Sam là một ông già "keo kiệt" thì bạn đã nhầm to. Ông đã quyên góp hàng trăm triệu đô-la cho năm trường đại học ở Mỹ và đã lập ra rất nhiều quỹ học bổng trong nước. Ông chỉ tiết kiệm đối với bản thân và gia đình mình. Sam có hai người con trai làm việc trong công ty, cũng được thừa hưởng thói quen tiết kiệm của cha. Văn phòng chủ tịch chỉ rộng 20m2, còn văn phòng của người đứng đầu ban giám đốc chỉ rộng 12m2, vậy nên nhiều người mô tả Walmart là "công ty của 'người nghèo' phục vụ cho người nghèo".

Một trường hợp nổi tiếng khác là Warren Buffett. Dù giàu đến đâu, ông vẫn luôn sống trong ngôi nhà khiêm tốn mua từ nhiều

năm trước và không lái bất cứ chiếc xe sang nào.

Ngoài ra còn có Ingvar Kamprad, người sáng lập công ty chuyên về nội thất gia đình nổi tiếng thế giới là IKEA. Ông bắt đầu từ việc bán diêm, bán cá, đồ trang trí cây thông Noel, hạt giống, bút bi và bút chì. Từng có năm trở thành người giàu nhất thế giới, nhưng ông cũng chỉ lái một chiếc xe cũ, và nếu không nói thì chẳng ai biết ông là một tỷ phú.

Những người giàu này không thiếu tiền tiêu nhưng họ vẫn tiết kiệm triệt để. Chính vì biết tiết kiệm nên họ mới trở nên giàu có. Họ khác hẳn với những "trọc phú" thích phô trương sự giàu có của mình.

Người giàu thực sự thường rất khiêm tốn và tiết kiệm. Họ chỉ tiêu tiền vào những thứ đem lại giá trị nhất. Đó mới là tâm thế của một người giàu đúng nghĩa. Họ hiểu rằng kiếm tiền rất khó còn tiêu tiền rất dễ. Họ không bao giờ buông thả bản thân và luôn duy trì thói quen tiết kiệm. Những tỷ phú này đã vượt qua nhiều thử thách của thời đại, vượt qua cuộc Đại suy thoái và cả khủng hoảng tài chính, vậy mà họ vẫn có thể tồn tại và duy trì sự tích lũy của cải vì họ không tiêu tiền bừa bãi khi kiếm được nhiều tiền.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

NHỮNG TỶ PHÚ TIẾT KIỆM

Một cơ quan nghiên cứu của Mỹ từng thực hiện một cuộc khảo sát với 600 người giàu ở Mỹ. Họ khám phá ra rằng tiết kiệm là điểm chung của những người giàu này. Không chỉ ở Mỹ mà rất nhiều người giàu trên thế giới sống một cuộc đời đạm bạc.

1. "Vị thần chứng khoán" Buffett thường không chi tiêu nhiều trong cuộc sống hằng ngày, không bao giờ mua đồ xa xỉ, không có nhiều nhà cửa, xe hơi cũng rất bình dân.

2. Người sáng lập Facebook, Zuckerberg thích mặc áo phông đơn giản, áo hoodie, quần jean và lái một chiếc xe không phải là xe sang.

3. Brin, người sáng lập Google, không bao giờ để thừa thức ăn và thường đi mua sắm tại các cửa hàng giảm giá.

4. Nhà sáng lập IKEA Ingvar Kamprad luôn bay hạng phổ

thông và đi xe buýt.

Khó khăn chính là tài sản của cuộc sống

Do định mệnh sắp đặt nên các con tôi được nuôi "kiểu giàu" ở Thượng Hải rồi lại được nuôi "kiểu nghèo" tại Israel. Rất may mắn là chúng đã trải qua quá trình giáo dục gian khổ và khó khăn trước khi đến tuổi trưởng thành. Sở dĩ chúng được tôi luyện trong nghịch cảnh và không trở thành "kẻ ăn bám" là nhờ những phương pháp nuôi dạy con cái của người Do Thái mà tôi áp dụng sau đây:

1. Để con làm việc nhà càng nhiều càng tốt.

2. Đối với yêu cầu của con cái, cha mẹ nên chia làm hai: điều gì hợp lý thì chấp nhận, điều gì bất hợp lý thì sửa đổi hoặc thậm chí từ chối.

3. Khi trẻ sai, cha mẹ không trách mắng trẻ cũng có nghĩa là họ đã từ bỏ cơ hội dạy bảo con cái.

4. Không đứa trẻ nào sinh ra đã hoàn hảo, chúng trở nên hoàn hảo là nhờ phương pháp nuôi dạy hoàn hảo.

5. Một đứa trẻ đạt điểm cao chưa chắc sau này sẽ làm nên sự nghiệp.

6. "Giáo dục gian khổ" là một quan niệm giáo dục đáng được ghi nhận.

7. Khi trẻ gặp khó khăn, trước tiên cha mẹ hãy để chúng tự giải quyết.

8. Ngay từ lần đầu trẻ có hành vi khóc lóc ăn vạ để đòi hỏi thứ gì đó, bạn tuyệt đối không được chiều theo ý chúng, nếu không, sau này chúng sẽ càng hư hơn.

9. Con cái luôn là điều tuyệt vời nhất, nhưng bạn chỉ nên giữ điều đó trong lòng. Đừng khen ngợi trẻ thường xuyên và tùy tiện. Nếu đã quen được khen ngợi, trẻ sẽ mất động lực để tiến về phía trước nếu không được khen ngợi.

Tựu trung, đây là việc sử dụng phương pháp "giáo dục gian khổ" để giúp trẻ hiểu được ý nghĩa của cuộc sống!

"Giáo dục gian khổ" quả thực không dễ thực hiện. Trong quá trình trưởng thành của hai con trai tôi, điều kiện kinh tế gia đình ban đầu không hề khá giả, chúng tương đối hiểu được những nỗi vất vả của mẹ. Khi giáo dục kỹ năng sinh tồn và giáo dục trí tuệ tài chính cho con, ngay từ sớm, tôi đã giúp chúng hiểu được cần chia sẻ trách nhiệm gia đình thông qua trí tuệ và sức lao động của chính mình. Khi con gái út lớn lên, gia đình tôi đã có một cuộc sống tương đối sung túc, thế nên đôi lúc tôi cũng cảm thấy vướng mắc và mâu thuẫn trong việc giáo dục kỹ năng sinh tồn cho nó. Nhưng sau khi nghiên cứu tường tận về phương pháp giáo dục của người Do Thái, tôi quyết định phải "nhẫn tâm" với con gái mình và không đáp ứng mọi yêu cầu của con: nếu hợp lý thì tôi sẽ chấp nhận, còn nếu không hợp lý và không cần thiết, tôi sẽ từ chối. Dù điều kiện sống lúc đó đã khá hơn nhưng tôi vẫn mong con gái mình đủ khả năng đối mặt với những điều kiện gian khổ. Đó cũng chính là điều mà tôi học được từ người cha Do Thái của mình.

Người Do Thái tin rằng những bậc phụ huynh thông thái sẽ luôn biết cách từ chối đòi hỏi của con cái, không phải việc gì cũng chiều theo ý chúng. Tình yêu thương của cha mẹ dành cho con cái là vĩnh cửu, nhưng liệu có tiêu chuẩn đánh giá nào cho chất lượng của tình yêu thương đó? Người Do Thái có câu trả lời rõ ràng cho vấn đề nan giải này:

Tình yêu thương có chất lượng là "vô cùng tàn nhẫn, vô cùng yêu thương", đó phải là một tình yêu thương mang lại lợi ích suốt đời cho con cái. Từ chối những đòi hỏi vô lý của con và để chúng trải nghiệm khó khăn cũng là một biểu hiện của việc yêu thương con cái. Những đứa trẻ lớn lên dưới sự chăm nom cẩn thận của cha mẹ, sau này khi phải một mình bước chân ra ngoài xã hội thường khó có thể thích ứng, giống như những bông hoa trong nhà kính không chịu được mưa gió bên ngoài. Vì sự phát triển lâu dài của con cái, ngay từ khi trẻ còn nhỏ, cha mẹ vẫn cần cho trẻ trải nghiệm những khó khăn một cách phù hợp.

Ở Tel Aviv, Sara cho con gái tham gia nghĩa vụ quân sự

Sự chiều chuộng và bao bọc quá mức của cha mẹ chính là cách dễ làm suy giảm lòng dũng cảm của trẻ nhất. Nếu muốn con mình trở thành một người đủ khả năng đứng dậy mạnh mẽ và làm lại từ đầu mỗi khi vấp ngã, bạn phải để chúng học cách tự đối mặt với thất bại và trưởng thành từ trong gian khó. Điều cha mẹ cần làm không phải là đứng trước che mưa chắn gió cho con mà trở thành "quân sư", chỗ dựa tinh thần cho con. Nếu con bạn có tính ỷ lại, thiếu tự chủ, không hiểu được những khó khăn để gặt hái được thành quả lao động, không hiểu được sự khó nhọc của cha mẹ, không có lòng cảm thông..., thì điều mà con đang cần chính là nếm trải "giáo dục gian khó". Cha mẹ cần tìm cách để con cái trải qua những khó khăn, gian khổ!

Nhớ lại năm 1993, khi ấy nhà tôi còn chưa có nồi cơm điện. Một ngày cuối tuần, tôi phát hiện đá lửa trên bếp ga đã bị hỏng, không thể đun nấu gì được nữa. Ở Israel, các cửa hàng đều đóng cửa vào cuối tuần và không thể mua bất cứ thứ gì. Vì vậy, hôm đó chúng tôi không thể nấu nướng, cả nhà đành phải ăn đồ nguội để trong tủ lạnh, và trải nghiệm này khiến ai cũng nhận ra giá trị của đồ ăn nóng. Chỉ đến khi trải qua, chúng ta mới biết rằng những thứ quá đỗi quen thuộc đều không dễ dàng mà có. Lấy ví dụ nhỏ như việc đi ăn nhà hàng, nếu trẻ từng nấu ăn ở nhà, chúng sẽ trân trọng cơ hội được đến dùng bữa tại nhà hàng. Những món ăn ngon quả là một kiểu thưởng thức, nhưng cha mẹ nên để con cái hiểu rằng muốn thưởng thức đồ ăn ngon thì phải bỏ sức lao động. Hãy để chúng trải nghiệm quá trình lao động, đầu tiên là phải bỏ tiền ra mua nguyên liệu rồi tự tay chế biến, trải qua vài công đoạn thì

mới có thể trở thành món để ăn được, đúng như câu nói "Khổ trước sướng sau" vậy. Nếu đã quen được "cơm hầu tận miệng" thì trẻ sẽ không thể hiểu được phải làm việc chăm chỉ thì mới được quyền hưởng thụ mà luôn nghĩ rằng chỉ cần kêu người phục vụ đến để gọi món là thức ăn sẽ tự động được chuyển đến, bất cứ sự hưởng thụ nào cũng chỉ cần đòi hỏi là có được ngay, chẳng phải nỗ lực vất vả làm gì. Điều này rất có hại cho sự phát triển của trẻ.

Nếu trẻ đòi thứ gì là bạn đều cho thứ đó thì rất có thể trong tương lai, chúng sẽ trở thành "kẻ ăn bám". Nhưng nếu không thể có được bất cứ điều gì mình muốn thì trẻ sẽ mang một nỗi ám ảnh trong tâm trí. Tôi nghĩ cách đúng đắn nhất là không đáp ứng đòi hỏi nếu không cần thiết, còn nếu cần thiết thì cứ để con cái tự nỗ lực đạt được, cha mẹ cần biết cân bằng trong chuyện này.

Nhiều bậc cha mẹ sẽ đặt câu hỏi rằng, bây giờ điều kiện sống đã khá hơn, liệu có nhất thiết phải để con cái tiếp tục chịu khổ? Câu trả lời của tôi là rất cần, không những phải để chúng chịu khổ mà còn phải tạo ra những điều kiện khó khăn cho trẻ trải nghiệm. Khi trẻ lớn lên và bước chân ra ngoài xã hội, cuộc đời không thể lúc nào cũng thuận buồm xuôi gió, sẽ luôn có những trở ngại và thất bại chờ đợi chúng. Nếu ngay từ nhỏ đã được cha mẹ nuông chiều và bao bọc thì sau này mỗi khi gặp phải khó khăn, trẻ sẽ không biết phải làm gì. Vì vậy, cha mẹ hãy cho con mình cơ hội trải nghiệm những sự khổ sở, vất vả.

Trong việc tạo ra một môi trường khó khăn để con cái trải nghiệm, tôi thực sự ngưỡng mộ các bậc cha mẹ Israel. Nhiều bậc cha mẹ Trung Quốc đã quen "nâng như nâng trứng, hứng như hứng hoa" đối với con mình, chỉ cần con vấp phải một chút khó khăn và thất bại là họ đã mủi lòng thương xót. Trước khi sang Israel, tôi cũng là một người mẹ như vậy, lúc nào cũng tuân thủ nguyên tắc "dù vất vả đến mấy cũng không để các con chịu khổ", dù điều kiện gia đình ở mức trung bình nhưng tôi không bao giờ để các con vất vả, dù chỉ một chút. Sau khi đến Israel, tôi thấy rằng dù là nhà giàu hay nhà nghèo, cha mẹ Do Thái đều có ý thức "tạo ra" những môi trường khó khăn, mô phỏng hoàn cảnh khắc nghiệt của gia đình hoặc gửi con cái đến một số trường học đặc biệt để chịu đựng gian khổ, mục đích là để giữ cho con cái không rơi vào cái bẫy ngọt ngào của sự hài lòng quá đà và sự thỏa mãn quá mức, để trẻ hiểu thế nào là vất vả, giúp chúng rèn luyện ý chí và bỏ được thói ăn vạ. Khi đó tôi đã thực sự bị sốc.

Người Do Thái gọi phương pháp giáo dục này là "mô phỏng hoàn cảnh gia đình". Họ sẽ cố ý tạo ra những điều kiện khó khăn để cho

trẻ trải nghiệm gian khổ, vì họ không muốn con cái mình trở thành những "quý tộc rởm". Ngay từ nhỏ, người Do Thái đã được giáo dục gian khổ, và họ tin gian khổ có thể chuyển hóa thành của cải. Việc dân tộc Do Thái dù trải qua muôn vàn đau khổ nhưng vẫn tạo ra được rất nhiều thành tựu có liên quan mật thiết với nền giáo dục gian khổ mà họ nhận được. Nếu từ nhỏ đã trải qua gian khổ, sau này trẻ sẽ không dễ bị gian khổ đánh bại.

Khi trẻ gặp khó khăn, phụ huynh không được "vượt quá chức phận" mà làm thay con, nhưng cũng đừng đi đến thái cực còn lại là phớt lờ và để mặc con một mình đối mặt với thử thách. Lúc này, hãy cho trẻ biết rằng dù có chuyện gì xảy ra thì bố mẹ cũng ở đây, khi cần bố mẹ cũng có thể đưa ra những lời khuyên, gợi ý phù hợp. Chúng ta phải tiếp thêm cho con cái lòng can đảm để chúng đối mặt với những thất bại. Bạn biết đấy, thất bại không hề khủng khiếp, điều khủng khiếp là đánh mất sự can đảm để đối mặt với thất bại!

Quan sát lịch sử của người Do Thái, chúng ta có thể hiểu được rằng dân tộc này đã phải gánh chịu muôn vàn khổ nạn. Người Do Thái đã trải qua thảm họa Holocaust kinh hoàng và buộc phải sống lang thang, lẩn trốn ở khắp nơi trên thế giới. Tuy nhiên, họ không hề tuyệt vọng hay mất lòng tin vào cuộc sống. Họ vẫn kiên trì vươn lên trong nghịch cảnh, dù hoàn cảnh có gian khổ đến mấy, họ vẫn tin tưởng rằng những điều tốt đẹp nhất sẽ đến với mình. Chính điều đó đã hun đúc nên đức tính bất khuất của họ. Sau khi trải qua những khó khăn gian khổ đó, người Do Thái không còn sợ hãi trước bất cứ thử thách nào. Họ đã phải chịu đựng mọi khổ đau, nghĩ đủ mọi cách để tiếp tục tồn tại, nên dù chỉ là một tia hy vọng mong manh, họ vẫn có thể nắm bắt được, sau đó hừng hực trỗi dậy tựa núi lửa phun trào, tạo nên những thành tựu mà cả thế giới phải ngưỡng mộ.

Con đường làm giàu chắc chắn sẽ gập ghềnh, không thể xuôi chèo mát mái, nếu không có bản lĩnh và khả năng chống chịu áp lực thì rất khó để kiên trì đến cùng. Là phụ huynh, chúng ta cần tạo điều kiện để cho con cái biết rằng cuộc sống hạnh phúc không dễ mà có, kiếm tiền cũng chẳng hề đơn giản, như vậy thì trẻ mới biết sử dụng đồng tiền hợp lý, vừa có thể chống lại cám dỗ trên đường đời, vừa đủ khả năng chịu đựng những thử thách gian khổ.

CÁCH SỬ DỤNG SỔ THU CHI

1. Chuẩn bị một cuốn sổ để trẻ ghi lại các khoản thu, khoản chi và tiền dư của mình.

2. Trong cột "Thu", yêu cầu trẻ ghi rõ nguồn thu nhập của mình, chẳng hạn do cha mẹ, ông bà cho hoặc kiếm được qua lao động, để trẻ biết tiền của mình đến từ đâu.

3. Trong cột "Chi", yêu cầu trẻ ghi cụ thể để biết tiền của mình đã đi đâu, tóm tắt khoản nào nên tiêu, khoản nào có thể tiết kiệm.

4. Cột "Số dư" nên được ghi chép kịp thời, cố gắng đảm bảo luôn có một khoản tiền dư để sử dụng bất kỳ lúc nào.

5. Lập dự toán trước khi dùng tiền để xem liệu trẻ có đủ khả năng mua những thứ chúng muốn và sẽ còn lại bao nhiêu tiền nếu mua.

6. Nếu sổ thu chi được ghi rõ ràng và tiền được sử dụng đúng đắn, có thể tặng trẻ một số phần thưởng nhất định.

Làm thế nào để cân bằng giữa của cải vật chất và của cải tinh thần?

Một số phụ huynh khi nghe ai đó đề xướng thói quen tiết kiệm liền lập tức hạn chế hoặc không cho con cái tiêu tiền, trẻ muốn gì cũng không cho mua, sợ

mua đồ cho con sẽ khiến chúng hình thành thói quen tiêu xài hoang phí. Cách tiếp cận này rõ ràng là quá cực đoan. Chủ trương tiết kiệm không phải là bắt mọi người không được tiêu dùng mà là không được tiêu dùng quá mức, cần cân bằng giữa tiết kiệm và tiêu dùng, giúp trẻ học cách lựa chọn và cân nhắc.

Những đứa trẻ bị cha mẹ hạn chế chi tiêu từ nhỏ thì khi trưởng thành sẽ không có trí tuệ tài chính cao. Tôi từng chứng kiến một số bà mẹ khi không muốn mua đồ chơi cho con thì chỉ nói với chúng rằng: "Con lúc nào cũng chỉ đòi mua hết cái này đến cái khác, có biết mẹ kiếm tiền vất vả như thế nào không? Không được phép tiêu tiền bừa bãi." Cha mẹ không nên lúc nào cũng "than nghèo kể khổ" trước mặt con cái. Thái độ đó rất dễ khiến con cái hình thành tâm lý sợ chi tiêu, dễ khiến chúng trở nên bủn xỉn, keo kiệt.

Nếu cha mẹ cứ nhồi nhét quan niệm túng thiếu vào đầu con cái thì rất có thể khi chúng lớn lên, dù kiếm được bao nhiêu tiền, chúng vẫn cảm thấy thiếu tiền, không dám chi tiêu. Xung quanh tôi cũng có những người như vậy. Dù bây giờ gia cảnh đã giàu có nhưng nỗi ám ảnh từ những lần than nghèo kể khổ của cha mẹ thuở nhỏ vẫn còn đậm nét trong tâm trí họ, vậy là trong vô thức, họ không dám để mình được hưởng một cuộc sống tốt đẹp hơn. Cũng có một số người hồi nhỏ nghe cha mẹ than nghèo kể khổ nhiều quá, ham muốn vật chất của họ chưa bao giờ được thỏa

mãn, thế nên sau khi kiếm được tiền, họ bắt đầu tiêu xài phung phí theo kiểu "cho bõ", bất kể có cần hay không cũng mua sắm điên cuồng, khiến tài khoản lúc nào cũng trong tình trạng thấu chi, không một xu dính túi. Xét cho cùng, nguyên nhân dẫn đến việc này là do cha mẹ giáo dục không đúng cách, vì vậy tôi luôn kêu gọi các bậc cha mẹ hãy giúp con cái học cách quản lý tài chính thật tốt, điều này sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến thái độ của trẻ đối với tiền bạc sau này.

Nếu bạn muốn con mình không để tâm đến việc hơn- thua, luôn giữ được tâm thái đúng mực và điềm tĩnh, bạn hãy cố gắng đừng để chất lượng cuộc sống trong nhà ở mức thấp, bất kể gia cảnh khi đó đang bần cùng hay giàu có. Cuộc sống khá giả không nhất thiết phải đi cùng việc tiêu nhiều tiền vào những thứ đắt đỏ, mà điều cần nhất là ý định và thái độ của cha mẹ, để trẻ lúc nào cũng cảm nhận được tình yêu thương, giúp thế giới nội tâm của chúng ngày càng phong phú, đủ đầy.

Trong những ngày đầu nhập cư đầy thiếu thốn, tôi đã không ngừng cố gắng để duy trì chất lượng cuộc sống gia đình. Không có tiền mua đồ trang trí, tôi để bọn trẻ tự vẽ và dán hình lên tường làm đồ trang trí. Nếu không có tiền đi nhà hát, tôi sẽ tổ chức cho bọn trẻ tự biểu diễn, đọc thơ, hát với chúng, cả gia đình tự biên tự diễn, tự mình thưởng thức, bầu không khí trong nhà lúc nào cũng tràn ngập niềm vui. Không có tiền cho một bữa ăn thịnh soạn, tôi thường xuyên đưa các con đến công viên dã ngoại và thưởng thức các món ăn ngoài thiên nhiên. Trong quãng thời gian đó, những hoạt động nhỏ này đã giúp bọn trẻ quên đi khó khăn tạm thời và lạc quan đối mặt với cuộc sống. Đây chính là chất lượng cuộc sống! Chúng ta không cần phải tốn nhiều tiền, chỉ cần có đủ tình yêu thương và trí tuệ. Trên thực tế, thế giới đã ban tặng cho chúng ta rất nhiều điều tốt đẹp mà chẳng cần bỏ tiền ra mua, như "gió thoảng trên sông, trăng sáng trên núi", chúng ta phải dạy con biết thưởng thức cái đẹp, bất kể hoàn cảnh có như thế nào.

Một đứa trẻ có đời sống tinh thần trọn vẹn thì khi trưởng thành sẽ có thể ứng phó với tiền bạc và cuộc sống ổn thỏa, chứ không phải lúc nào cũng chỉ biết cằn nhằn về sự túng thiếu trước mặt con cái, trút hết những phiền não của người lớn lên đầu bọn trẻ. Tôi mừng vì trước kia chưa từng than nghèo kể khổ, vì vậy các con tôi lớn lên đều hào phóng, đàng hoàng và có những quan điểm rất đúng đắn đối với tiền bạc.

Sara được mời thuyết trình với chủ đề "Tình yêu là cách giáo dục tốt nhất"

Khi điều kiện kinh tế dần khấm khá, tôi thường mua một vài món đồ lặt vặt hoặc hoa cắm ở nhà, để mỗi sáng các con có thể ngắm nhìn tổ ấm xinh đẹp của mình. Tôi cũng đưa bọn trẻ đi uống trà chiều để cả gia đình có những giây phút ấm áp, gần gũi bên nhau…

Dù điều kiện ra sao, tôi cũng cố gắng hết sức để duy trì chất lượng cuộc sống trong nhà. Tôi luôn nói với các con rằng chất lượng không có nghĩa là hoang phí, cuộc sống chất lượng cao là khi nghèo túng vẫn giữ được sự nho nhã, khi giàu có vẫn duy trì được sự điềm đạm. Sau khi dần trở nên giàu có, tôi không tán thành việc con cái "vung tay quá trán", tiêu pha tùy tiện, mỗi đồng tiền cần được tiêu đúng lúc đúng chỗ.

Vậy rốt cuộc, đâu là khoản nên tiêu và đâu là khoản không nên tiêu?

Tôi lập danh sách những thứ cần mua cho gia đình, bọn trẻ cũng lập danh sách những thứ mà chúng muốn mua, rồi sau đó sắp xếp theo mức độ cần thiết. Bọn trẻ cũng có một "danh sách nguyện vọng" gồm những món quà mà chúng muốn có được, sắp xếp theo mức độ yêu thích. Vào sinh nhật của con hoặc dịp năm mới, tôi sẽ chọn món đồ mà các con yêu thích nhất trong danh sách để làm quà cho chúng. Danh sách này tồn tại để nói với bọn trẻ rằng

chúng xứng đáng được hưởng thứ mà chúng yêu thích.

Đây là quan điểm của tôi đối với việc tiêu tiền của bọn trẻ: Không chi tiêu bừa bãi, nhưng không phải là không được chi tiêu, mọi đứa trẻ đều xứng đáng có được thứ chúng thích, chỉ là không được quá đà.

Lương Khải Siêu, một học giả nổi tiếng của Trung Quốc từng nói: "Nhà họ Lương vốn có gia thế khiêm tốn, nhưng gia thế khiêm tốn không có nghĩa là phải sống bủn xỉn; không thể vì tiết kiệm mà làm hao tổn sức khỏe; đối với số tiền cần thiết để học hỏi và nâng cao kiến thức, gia đình chúng tôi chưa bao giờ tiếc."

Quan điểm trên rất gần với góc nhìn của người Do Thái về của cải. Họ luôn sẵn sàng chi tiền cho việc học hỏi. Như chúng ta đã biết, Do Thái là một dân tộc rất thích đọc sách và chú trọng học tập. Vào những ngày lễ, mọi hiệu sách đều chật kín người. Những gia đình Do Thái mà tôi quen biết đều đặt mua tạp chí định kỳ để bồi bổ tinh thần, bất kể hoàn cảnh gia đình như thế nào.

Của cải vật chất chỉ khiến bạn hãnh diện nhất thời, nhưng sự giàu có về tinh thần sẽ giúp bạn lúc nào cũng được tôn trọng. Nhưng đối với đại đa số trẻ em, sự hưởng thụ về mặt vật chất thường mang tính cám dỗ nhiều hơn. Nhất là ở thời đại bây giờ, với vật chất dồi dào, phong phú, khi bước vào trung tâm thương mại hẳn ai cũng sẽ hoa mắt trước vô số loại đồ chơi sặc sỡ thì trẻ em bị thu hút là điều rất đỗi bình thường. Những lúc đó, cha mẹ không nên dập tắt hoàn toàn ham muốn của trẻ, nhưng tất nhiên cũng không được chi tiêu tùy tiện.

Làm thế nào chúng ta có thể cân bằng giữa tiết kiệm và chi tiêu?

Quan niệm giáo dục kinh điển của người Do Thái chính là "trì hoãn sự thỏa mãn" có thể phát huy hiệu quả lúc này. Đừng từ chối trực tiếp, cũng đừng mua ngay. Hãy cho trẻ khoảng thời gian đệm, để trẻ đưa ra quyết định sau khi đã suy nghĩ thấu đáo và toàn diện.

Trì hoãn sự thỏa mãn là một trong những phương thức rất quan trọng trong giáo dục gia đình của người Do Thái, đồng thời là một phần quan trọng trong giáo dục trí tuệ tài chính của dân tộc này. Bản thân tôi đã áp dụng phương thức này để bọn trẻ thực sự học được cách quản lý tiền bạc. Trì hoãn sự thỏa mãn không phải là không đáp ứng cho trẻ, cũng không phải là để áp chế mong muốn của chúng, mà là dạy trẻ biết tính toán lâu dài. Trì hoãn sự thỏa

mãn sẽ giúp trẻ tăng cường khả năng tự kiểm soát bản thân, kiềm chế được ham muốn của mình và từ bỏ sự thỏa mãn trước mắt vì mục tiêu lớn hơn, lợi ích lâu dài hơn. Khả năng này không chỉ giúp bạn quản lý tài chính tốt hơn mà còn giúp hiệu quả công việc, các mối quan hệ và khả năng thích ứng xã hội được cải thiện.

Nếu biết cách tận dụng phương pháp trì hoãn sự thỏa mãn, giúp trẻ tìm thấy sự cân bằng giữa tiết kiệm và tiêu dùng, thì cha mẹ không cần mất quá nhiều công sức cũng có thể giúp con cái có được một quan điểm đúng đắn và chừng mực đối với tiền bạc.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

NHỮNG MẸO CHI TIÊU TRẺ CẦN NẮM VỮNG

1. Cha mẹ nên đưa ra hướng dẫn nhất định về cách tiêu tiền của con cái, chẳng hạn: chi tiêu phục vụ tinh thần (mua sách, tạp chí…), chi tiêu phục vụ đạo đức (quyên góp từ thiện), chi tiêu phục vụ phát triển (đăng ký lớp học ngoại khóa), chi tiêu phục vụ giao tiếp (mua quà sinh nhật cho người thân, bạn bè) …

2. Lên danh sách trước khi mua sắm để tránh chi tiêu bốc đồng.

3. So sánh giá cả giữa các nền tảng mua hàng trực tuyến, giữa các cửa hàng trực tuyến và những cửa hàng thực tế.

4. Chú trọng chất lượng sản phẩm, để ý hạn sử dụng của các sản phẩm thực phẩm.

5. Hỏi người bán xem có khuyến mại hay không, tận dụng các phiếu giảm giá, những thứ chưa cần thiết thì có thể đợi đến lúc giảm giá rồi mua.

6. Sau khi mua sắm và thanh toán, cần giữ lại các chứng từ như hóa đơn để hình thành thói quen ghi sổ thu chi.

CHƯƠNG 3
PHÉP THUẬT QUẢN LÝ TÀI CHÍNH CỦA NGƯỜI MẸ DO THÁI

Muốn tiêu tiền thì hãy tự kiếm lấy!

Giáo dục trí tuệ tài chính bắt đầu từ việc bán nem

Không bao giờ bỏ lỡ cơ hội kinh doanh

Kiếm tiền bất kể tuổi tác

Đi du lịch cũng có thể kiếm tiền

Đầu cơ trục lợi, dù có thắng thì cũng là thua!

Sáng tạo giúp của cải nhân đôi

Trau dồi tư duy đầu tư "tiền đẻ ra tiền"

Muốn tiêu tiền thì hãy tự kiếm lấy!

Các bậc phụ huynh Do Thái luôn dạy con cái ngay từ nhỏ rằng trên đời này chẳng có chuyện không làm mà hưởng. Họ tin rằng trong mỗi đứa trẻ đều có "gen kiếm tiền" và gen này có hoạt động hay không phụ thuộc vào cách chỉ dẫn của cha mẹ.

Có một khẩu hiệu trong giáo dục gia đình của người Israel: "Muốn tiêu tiền thì hãy tự kiếm lấy!" Khi đứa trẻ nói ra mong muốn của mình, cha mẹ Do Thái sẽ bảo rằng: "Con à, con phải làm việc chăm chỉ thì mới đạt được điều con muốn." Đặc biệt, những người cha giàu có lại càng ủng hộ khẩu hiệu này. Rockefeller luôn cảnh báo các con của mình: "Làm việc chăm chỉ là lối thoát duy nhất. Công việc là cái giá mà chúng ta phải trả để tận hưởng thành công. Sự giàu có và hạnh phúc phụ thuộc vào sự chăm chỉ. Thế gian này không có cái gọi là 'bữa trưa miễn phí'."

Trong mắt phụ huynh Do Thái, điều kiện gia đình vượt trội chưa chắc đã là tốt, và dù có giàu đến mấy cũng không được nuông chiều con cái. Cũng giống như câu ngạn ngữ của người Trung Quốc: "Có trải qua khó khăn gian khổ thì mới có thành công." Những gia đình Do Thái giàu có rất sợ con cái hình thành thói quen "ngồi mát ăn bát vàng", vì một khi những thói hư tật xấu như tham lam hưởng lạc và xa hoa phóng túng được hình thành thì cuộc đời trẻ sẽ rất dễ bị hủy hoại, thậm chí toàn bộ cơ nghiệp và tài sản của gia đình cũng bị hủy hoại theo. Vì vậy, những gia đình Do Thái giàu có luôn tìm cách để con cái biết rằng trên thế gian chẳng có bữa trưa nào miễn phí, và trẻ em Do Thái, ngay cả con nhà giàu, đều phải làm việc nhà để nhận tiền tiêu vặt từ nhỏ. Khi mới chân ướt chân ráo đến Israel, tôi tưởng rằng sự chú trọng vào giáo dục tiền bạc chỉ xảy ra trong những gia đình có điều kiện kinh tế bình thường, nhưng sau này khi làm việc trong một gia đình rất giàu có, tôi mới phát hiện ra rằng các bậc cha mẹ Do Thái

giàu có thậm chí còn chú trọng giáo dục tài chính cho con hơn thế. Gia đình nơi tôi làm việc có một bé trai đang học cấp một. Dù ở nhà có nhiều xe sang nhưng về cơ bản họ không dùng để đưa đón con đi học. Dù mưa to gió lớn, bọn trẻ đều phải tự bắt xe về nhà. Nếu đứa bé muốn mua đôi giày thể thao mà cậu mong ước từ lâu, cha mẹ sẽ đề nghị cậu rửa bát mỗi tối, dùng sức lao động của mình để đổi lấy đôi giày. Cha mẹ cậu nói rằng có như vậy thì bọn trẻ mới cảm nhận được những đắng cay ngọt bùi của cuộc sống.

Làm thế nào để nâng cao nhận thức về của cải cho trẻ? Bước đầu tiên đơn giản nhất là cho trẻ biết rằng muốn có tiền thì phải kiếm tiền, nếu không nỗ lực đi kiếm thì sẽ không bao giờ có tiền. Việc cha mẹ tặng tiền lì xì hoặc thưởng khi được điểm tốt… không phải là kiếm tiền. Kiếm tiền phải là sự giao dịch, mua bán thông qua các phương tiện hợp lý và hợp pháp.

Nếu bạn không biết cách làm sao để trẻ kiếm tiền, hoặc không yên tâm khi để cho con ra ngoài kiếm tiền khi còn nhỏ, bạn có thể học hỏi các bậc cha mẹ Israel để bắt đầu từ việc làm việc nhà và thực hiện cơ chế "tiền trao cháo múc" trong gia đình. Như vậy không chỉ nâng cao trí tuệ tài chính của con mà còn rèn luyện kỹ năng sinh tồn cho trẻ.

Nhiều bậc cha mẹ lo rằng cơ chế tiền trao cháo múc sẽ phá hủy mối quan hệ cha mẹ-con cái. Đó là do họ chưa hiểu rõ về cơ chế này mà thôi. "Trả phí" ở đây không có nghĩa là mọi việc, mọi vật trong gia đình đều được định giá rõ ràng, mà là để con cái biết rằng mọi thứ đều có cái giá phải trả, và có thể trả bằng tiền, sức lao động hoặc các vật phẩm tương đương khác. Việc cha mẹ trả một khoản thù lao nhất định khi trẻ làm việc nhà là để chúng hiểu rằng sức lao động của mình có thể quy đổi thành tiền. Nhưng cũng không nên cực đoan đến mức tính giá cho tất cả mọi thứ. Bạn cần nhớ con trẻ là một phần của gia đình, thế nên chúng cần gánh vác một số công việc. Cha mẹ thông thái cần biết giữ chừng mực, hiểu rằng trách nhiệm và tình yêu thương gia đình không thể đem ra định giá. Tôi có lời khuyên rằng các bậc cha mẹ hãy để trẻ cảm nhận được trọn vẹn tình yêu thương trước rồi mới thực hiện cơ chế tiền trao cháo múc, chứ không nên đảo lộn trình tự.

Tôi đề xướng cơ chế tiền trao cháo múc vì đó chính là điểm khởi đầu để các con tôi gặt hái được thành công. Giống như đa số các bậc cha mẹ khác, lần đầu tiên nghe đến thuật ngữ này, tôi thấy nó thật tàn nhẫn và về cơ bản là không thể chấp nhận được. Đồng thời trong lòng tôi cũng rất bất an vì không biết liệu có thể giúp con mình có đủ hành trang để tiến bước trên đường đời hay

không? Thành thật mà nói, tôi đã rất do dự. Cơ chế "sinh hoạt trả phí" và giáo dục trí tuệ tài chính đã hoàn toàn làm đảo lộn mô hình nuôi dạy con trước đây của tôi. Nhưng vì cả gia đình đang sống trong thế giới Do Thái, thế nên tôi quyết định thay đổi và biến các con trở thành những người Do Thái thực thụ. May mắn thay, dưới sự chung tay của các con, gia đình tôi đã chuyển đổi mô hình thành công, bắt đầu từ việc làm nem và bán nem để thay đổi nếp sống và phương pháp giáo dục trước đây của gia đình.

Trọng tâm của cơ chế tiền trao cháo múc không nằm ở việc trả tiền mà là tinh thần trách nhiệm. Ở nhà, trẻ phải được ăn uống và chăm sóc đầy đủ, nhưng nếu muốn thứ gì khác thì trẻ phải học cách làm việc kiếm tiền để có được. Chính tôi cũng không ngờ việc để các con cùng tham gia vào mọi việc lại thu được những kết quả ngoài mong đợi như vậy. Các con không chỉ biết tự kiếm tiền để mua những thứ chúng cần mà còn nâng cao trách nhiệm đối với gia đình, tình đoàn kết trong gia đình cũng ngày càng bền chặt hơn.

Xã hội ngày nay vẫn xuất hiện không ít "kẻ ăn bám", nguyên nhân sâu xa của hiện tượng này là do các bậc cha mẹ đã không cho con cái tham gia vào công việc gia đình ngay từ nhỏ. Chúng ta luôn cảm thấy thương con xót con, không nỡ để đôi tay mỏng manh của chúng phải làm việc vất vả, không nỡ chiếm dụng thời gian học tập quý báu của con vì sợ ảnh hưởng đến điểm thi. Nhưng chúng ta đâu biết rằng yêu cầu trẻ làm việc nhà chính là bước đầu tiên để giáo dục kỹ năng sinh tồn cho trẻ. Các nhà giáo dục Do Thái kết luận rằng: "Những đứa trẻ không được dạy làm việc nhà sẽ không thể làm nên trò trống trong tương lai." Các con đã giúp tôi vượt qua sự do dự, khiến tôi quyết tâm áp dụng phương pháp giáo dục "vô cùng tàn nhẫn, vô cùng yêu thương". Hành trình giáo dục trí tuệ tài chính của gia đình tôi đã bắt đầu từ đó. Giờ đây nhìn lại, tôi có thể nói không chút do dự rằng cơ chế tiền trao cháo múc và làm việc nhà chính là những điểm khởi đầu tốt nhất cho giáo dục trí tuệ tài chính.

Sau này, tôi không ngừng chỉ dạy cho các con để chúng hiểu được mối quan hệ giữa sinh mệnh, sinh tồn, sinh hoạt và kinh doanh. Tôi muốn các con biết sinh tồn khó khăn như thế nào, cùng với đó là tầm quan trọng của thái độ sống, giá trị sống và kỹ năng kinh doanh. Làm nem và mở nhà hàng đã trở thành những thử nghiệm tuyệt vời nhất. Tôi không còn là "nô lệ của con", mà mọi người cùng nhau san sẻ việc nhà, ai đến lượt rửa bát ngày hôm đó nhưng không muốn rửa thì có thể tự mình điều chỉnh và đổi việc cho người khác, tuyệt đối không được làm biếng hay thoái thác trách

nhiệm. Tôi vẫn dành trọn tình yêu thương cho các con, tặng quà hoặc phần thưởng cho chúng, nhưng điều đó không có nghĩa là chúng không cần phải làm việc nhà. Ai cũng có trách nhiệm làm việc nhà, điều đó khiến mọi thành viên đều cảm thấy vun vén cho tổ ấm là trách nhiệm chung của mọi người, mọi suy nghĩ kiểu "ăn xong không cần rửa bát" ngay lập tức biến mất. Khi mới đến Israel, gia đình tôi rất khó khăn, nhưng tôi rất tự hào vì đã dạy các con tinh thần tự lực cánh sinh thông qua lời nói và việc làm của mình! Cuộc sống khi đó hết sức khó khăn nhưng tôi chưa bao giờ vay mượn một giọt dầu, một thìa muối, một hạt gạo hay một thìa đường của bà con lối xóm. Nếu trong nhà hết sạch đồ và chẳng còn gì để ăn hôm đó thì mấy mẹ con sẽ cùng nhau nhịn đói một bữa. Tôi đã học được cách dạy con "tàn nhẫn", và bọn trẻ cũng học được tính tự lập tự cường, khi giàu có thì cả nhà cùng hưởng, lúc túng quẫn thì cùng nhau chia sẻ. Điều này khiến bọn trẻ hiểu rằng nếu chúng không muốn kiếm tiền thì chúng sẽ không bao giờ có được một cuộc sống tốt. Chỉ bằng cách hình thành thái độ tự lực cánh sinh, phẩm chất tiết kiệm và thói quen không lãng phí thì chúng ta mới có thể vươn tới một tương lai tươi sáng.

Rèn luyện khả năng sinh tồn của trẻ thông qua làm việc nhà

Những đứa trẻ ngay từ nhỏ đã biết làm việc nhà thì sau khi rời xa khỏi vòng tay cha mẹ, khả năng sinh tồn của chúng sẽ không đến nỗi tệ. Một ngày nào đó, con cái sẽ rời xa cha mẹ để tự mình bươn chải, vì thế tính tự lập là yêu cầu cơ bản nhất. Để có được của cải

thì trước hết phải biết tự lập. Khi có đủ khả năng chăm sóc bản thân thì chúng ta mới có đủ khả năng làm những việc khác. Bắt đầu từ những việc nhỏ trong khả năng của con, bồi dưỡng tinh thần tự lập tự chủ của chúng là một lựa chọn rất tốt. Kết quả khảo sát cho thấy những đứa trẻ giỏi làm việc nhà có tư duy nhanh nhạy hơn, và điều này cũng giúp ích rất nhiều cho việc trau dồi trí tuệ tài chính. Các bậc cha mẹ đừng chần chừ gì nữa mà hãy để con cái tham gia vào những công việc của gia đình.

DANH SÁCH CÔNG VIỆC MÀ TRẺ CÓ THỂ LÀM

9 đến 24 tháng: Làm theo những hướng dẫn đơn giản, dễ làm của cha mẹ, chẳng hạn như đặt đồ chơi trở lại giỏ đồ chơi.

2 tuổi: Vứt rác vào thùng, hoặc giúp lấy đồ khi cha mẹ yêu cầu.

3 tuổi: Tự dọn đồ chơi, sách vở; cho thú cưng ăn; đánh răng; đặt bát đĩa vào bồn rửa bát sau khi ăn xong; giúp bố mẹ cất quần áo sạch vào tủ; cho quần áo bẩn vào máy giặt; giúp dọn dẹp nhà cửa và dọn dẹp đồ chơi.

4 đến 5 tuổi: Tưới cây trong nhà; dọn dẹp bàn ăn, tự chuẩn bị quần áo cho ngày hôm sau; tự dọn giường.

6 đến 8 tuổi: Xử lý hầu hết các công việc vệ sinh cá nhân; có thể dọn bàn ăn; dọn dẹp phòng riêng của mình; dọn giường; vứt rác.

9 đến 12 tuổi: Tự vệ sinh cá nhân; quét và lau nhà; dọn nhà vệ sinh; tự giặt một số quần áo; lau đồ đạc; giúp cha mẹ rửa bát.

13 đến 15 tuổi: Giặt giũ; lau kính; lau tủ lạnh, dọn bếp; nấu những bữa ăn đơn giản; lập kế hoạch thu-chi riêng; lập danh sách mua sắm.

16+: Chịu trách nhiệm về tất cả các công việc cá nhân như ăn-ở-đi lại; lên kế hoạch và chuẩn bị bữa ăn cho gia đình; tự lập kế hoạch cho các mục tiêu giáo dục đại học.

Giáo dục trí tuệ tài chính bắt đầu với việc bán nem

Hành trình giáo dục trí tuệ tài chính của gia đình tôi được bắt đầu bằng việc cả gia đình cùng nhau làm việc nhà, rồi cùng nhau làm và bán nem. Việc kinh doanh nem đã thay đổi vận mệnh của cả nhà. Sự thay đổi này không chỉ nằm ở tiền bạc, mà quan trọng hơn là các con đã thay đổi rất nhiều trong quá trình tham gia vào công việc bán nem. Vì bọn trẻ biết chúng phải hoàn thành rất nhiều công đoạn mới có thể làm ra được một chiếc nem, thế nên chúng đã biết nâng niu, trân trọng. Nếu không được tự mình trải nghiệm, chúng sẽ không biết được sự phức tạp của công việc này, cũng như không hiểu được hạnh phúc chẳng dễ mà có.

Trước khi sang Israel, giống như hầu hết các bà mẹ Trung Quốc, tôi luôn tuân thủ nguyên tắc "khó khăn đến mấy cũng không để con cái chịu khổ", chăm sóc các con hết mực chu đáo. Lúc mới di cư về Israel, bọn trẻ không biết gấp chăn hay tưới cây, càng không cần đụng tay nấu nướng. Khi cuộc sống cơ bản và trường học của các con đều đã được bố trí ổn thỏa, tôi bắt đầu nghĩ: Vấn đề lớn nhất hiện nay là làm thế nào để tồn tại. Làm thế nào để gia tăng nguồn thu nhập của gia đình? Có loại thức ăn nào tôi có thể làm để bán trong khi vẫn có thời gian để chăm sóc các con? Tôi tự hỏi: "Những món ăn nào người nước ngoài muốn ăn nhưng không có cơ hội để ăn? Mình có thể làm và bán gì?" Cuối cùng, tôi nghĩ tới món nem.

Nhưng tôi chưa từng tự tay làm nem, cũng chưa được học cách làm nem. Tôi biết mấu chốt của việc làm nem là phải làm được vỏ nem. Tôi nhớ mình từng thấy người ta làm vỏ nem trong chợ Thượng Hải. Dựa vào trí nhớ về việc ông cụ ở chợ làm vỏ nem như thế nào, tôi bắt đầu tự mày mò tìm hiểu. Tôi đã thử làm vỏ nem bằng cách hòa bột mì rồi chiên sơ trong chảo. Sau khi tốn 4-5 cân bột để thử nghiệm, cuối cùng tôi cũng làm được chiếc vỏ nem đầu

tiên đạt yêu cầu. Khi đó nước mắt tôi bất chợt trào ra. Tôi biết rằng với sự siêng năng của mình, tôi sẽ có được chỗ đứng tại Israel với công việc này!

Để nuôi sống gia đình, tôi bắt đầu lập kế hoạch: Nếu mỗi chiếc nem thu được 0,7 shekel thì một hộ gia đình cơ bản cần bán được bao nhiêu chiếc nem một ngày? Trong đầu tôi bắt đầu tính toán, nghĩ đến một tương lai tươi sáng. Khi đó, ước mơ lớn nhất của tôi là chăm chỉ làm việc kiếm tiền để các con được học hành tử tế, cho ba đứa trẻ lớn lên thật hạnh phúc. Tôi không muốn con mình trở thành "nô lệ tiền bạc", thế nhưng chính tôi cũng trở thành "nô lệ tiền bạc", suốt ngày nghĩ cách kiếm tiền nuôi con.

Buổi sáng, tôi sẽ đưa con đi học trước, sau đó dù trời có buốt giá đến mấy, tôi cũng sẽ mang nem ra đứng ngoài đường bán. Mọi thứ đều là lần đầu, và đều là thách thức đối với tôi. Chiều tan học, bọn trẻ sẽ đến sạp nem tìm tôi. Tới giờ ăn tối, tôi sẽ dọn hàng rồi tự tay nấu hoành thánh, cho thêm mì hoặc sủi cảo cho các con ăn. Mỗi tối, sau một ngày mệt mỏi, tôi vẫn phải dùng những bức tranh dạy chữ do chính tay mình làm để dạy các con học tiếng Do Thái dưới ánh đèn mờ. Dù bận rộn hay mệt mỏi, tôi cũng không để các con phải làm gì, mọi việc trong nhà ngoài chợ, tôi đều tự làm, chúng chỉ cần lo học.

Những tháng ngày như vậy cuối cùng cũng chấm dứt. Tôi thực lòng biết ơn những lời quát mắng của bà hàng xóm: "Đừng đem tình yêu thương con cái phản khoa học đó đến Israel!" Bà ấy thấy tôi bận rộn nấu nướng mà vẫn phải xới từng bát cơm cho các con ăn, bèn nói với chúng: "Các cháu đã lớn cả rồi, sao có thể như khách, ngồi nhìn mẹ bận bịu một mình?"

Tôi tự hỏi: "Mình có nên xác lập lại giá trị của một người mẹ, suy nghĩ lại về tình mẫu tử của mình không?" Để cải cách giáo dục gia đình, nói thì dễ, làm mới khó. Trước hết, tôi phải tự vượt qua cửa ải mang tên "mẹ hiền", tôi không đủ can đảm để thay đổi ngay lập tức. Điều gì sẽ xảy ra nếu các con không hiểu được ý tốt của tôi và xem tôi như một người mẹ tàn nhẫn, lạnh lùng, không yêu thương con cái? Liệu cơ chế tiền trao cháo múc có ảnh hưởng đến thời gian học tập của các con và khiến chúng trở thành nô lệ tiền bạc không thích học hành mà chỉ thích kiếm tiền? Nhìn thấy khoảng cách giữa các con tôi với những đứa trẻ Israel cùng trang lứa, tôi tự thuyết phục bản thân cần phải trở thành một người mẹ thông thái, không thể vì sự mềm lòng của bản thân mà làm lỡ dở sự phát triển lâu dài của bọn trẻ.

Sau đó, tôi đã nói rõ suy nghĩ của mình với các con, nhưng phản ứng của chúng lại nằm ngoài sự mong đợi của tôi, chúng hưởng ứng rất hào hứng. Chúng rất vui khi thực hiện cơ chế tiền trao cháo múc này vì biết rằng chúng sắp có thu nhập của riêng mình. Vì vậy, tôi và các con đã lập ra một thỏa thuận:

1. Bắt đầu nhận thức mức giá của mọi thứ;

2. Không được lấy việc học hành làm cái cớ để trở thành những "tiểu hoàng đế", "tiểu hoàng hậu" "tứ thể bất cần, ngũ cốc bất phân".

3. Bắt đầu làm việc nhà, không được để mẹ làm tất cả việc nhà mà phải cùng mẹ giải quyết vấn đề mưu sinh.

Sau khi từ Thượng Hải chuyển tới Israel, bọn trẻ đã trải nghiệm sự thay đổi trong phương thức nuôi dạy con của tôi, từ nuôi "kiểu giàu" sang nuôi "kiểu nghèo", đồng thời cũng được trải nghiệm phương pháp giáo dục sinh tồn của Israel. Chúng nhận thấy sự thực rằng các bạn đồng trang lứa đều dũng cảm hơn, mạnh mẽ hơn, có mục tiêu hơn và kỹ năng sinh tồn cao hơn, vì vậy chúng đều cảm thấy những lời phê bình của bà hàng xóm đối với chúng rất hợp lý. Ngoài ra, bọn trẻ cũng bắt đầu muốn trở thành những "nam tử hán" và giúp mẹ gánh vác trách nhiệm gia đình, vì chúng đều tận mắt chứng kiến nỗi vất vả của tôi. Hai anh em nói với tôi: "Mẹ ơi, có lẽ bà hàng xóm nói đúng đấy. Cứ để chúng con rèn luyện thử xem sao." Thế là bọn trẻ bắt đầu làm nem và bán nem cùng tôi.

Một số người thắc mắc rằng, sao tôi lại để bọn trẻ vào bếp? Bắt các con đi bán nem như vậy thì liệu chúng có cảm thấy mất mặt trước các bạn cùng lớp?

Trong mắt nhiều bậc cha mẹ thì nhà bếp là "vùng cấm" đối với con cái. "Đừng vào, nguy hiểm lắm." "Ở đây ám mùi dầu mỡ, con ra ngoài đi." Khi trẻ tò mò muốn vào bếp xem thường bị cha mẹ đuổi ra. Một người mẹ trẻ từng nói với tôi: "Chưa cần nói tới bọn trẻ mà ngay cả tôi cũng không thường xuyên vào bếp. Mẹ tôi nấu ăn cho cả nhà từ khi tôi còn nhỏ. Sau khi con gái tôi ra đời, chúng tôi sống với ông bà suốt, hoặc lâu lâu đi ăn nhà hàng cũng chẳng sao. Tới khi con gái tôi lớn lên thì chắc cả xã hội đều chuộng đồ ăn nhanh rồi, làm gì còn ai chịu vào bếp cặm cụi nấu nướng nữa? Bây giờ phân công lao động trong xã hội ngày càng rạch ròi, không nhất thiết phải biết nấu ăn." Khác với nhiều bà mẹ bắt con tránh xa căn bếp, các bà mẹ Do Thái lại tích cực khuyến khích con vào

bếp. Họ cho rằng con người muốn tồn tại thì phải có nền tảng vật chất, trong đó ăn uống chính là nền tảng cơ bản nhất. Trong điều kiện đảm bảo an toàn, để trẻ nhặt rau, rửa rau trong bếp sẽ khiến trẻ cảm thấy mình được cha mẹ tin cậy, đồng thời rất hữu ích để rèn cho trẻ cảm giác an toàn, tự tin và độc lập. Không chỉ các bà mẹ Do Thái, tôi nghe nói Nhật Bản cũng đã mở nhiều lớp học nấu ăn cho cha mẹ và con cái, có thể tổ chức cho khoảng sáu gia đình cùng học một lúc, trẻ em sẽ được học nấu ăn dưới sự hướng dẫn của cha mẹ. Ví dụ, cho trẻ học cách đập trứng sao cho vỏ trứng không rơi vào bát, không rửa ngao, sò bằng xà phòng, cách vo gạo, rửa rau, thái rau... Trẻ được mặc tạp dề rồi thái cà rốt, khoai tây với sự giúp đỡ của cha mẹ, cảm giác được tham gia này không chỉ tăng cường sự tự tin của trẻ mà còn có thể bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm của chúng đối với gia đình.

Trong quá trình làm nem, các con tôi đã học được rất nhiều kỹ năng không hề có trong sách vở, so với giai đoạn "áo đến giơ tay mặc, cơm tới há miệng nhai" trước kia thì sự tự tin của chúng đã được cải thiện rất nhiều, khoảng cách giữa chúng với bạn bè Do Thái không còn quá lớn nữa. Không những vậy, công việc bán nem cũng giúp chúng có thu nhập riêng, không cần phải lúc nào cũng xin tiền mẹ, điều này cũng khiến chúng cảm thấy rất tự hào. Việc bọn trẻ kiếm tiền bằng cách bán nem chẳng những không bị các bạn cùng lớp chế giễu mà ngược lại còn được khen ngợi, vì nem là một món ăn đặc biệt và rất mới lạ đối với trẻ em Israel. Các con đã kiếm được tiền và xây dựng nhiều mối quan hệ trong quá trình bán nem, đây chính là bước khởi đầu trên hành trình phát triển trí tuệ tài chính của chúng.

Cậu con trai thứ hai dọn hàng ở chợ sau giờ học

Khi dẫn các con đi bán nem, một nguyên tắc rất quan trọng là không được làm ảnh hưởng đến việc học hành của chúng. Buổi sáng bọn trẻ vẫn đi học bình thường, còn việc bán nem cùng mẹ chỉ diễn ra sau giờ học. Sau khi tan trường, chúng tới chợ hai lần một tuần để bán nem, thỉnh thoảng mang nem đi bán ở các quán rượu sau bảy giờ tối. Chúng tôi thích nhất là khi ai đó mở tiệc, vì có thể bán được một trăm chiếc hoặc hơn, giúp bọn trẻ hiểu ngay được thế nào là bán sỉ và giá sỉ là bao nhiêu.

Vì thời gian bán nem mỗi ngày có hạn và bọn trẻ muốn kiếm nhiều tiền hơn, chúng bắt đầu vận dụng trí não của mình. Chẳng hạn, để giảm chi phí, chúng đã chủ động đề nghị với tôi rằng buổi tối khi các chủ sạp trong chợ chuẩn bị đóng cửa thì sẽ đến các sạp đó để mua nốt số thức ăn còn lại. Chúng nói với tôi: "Mẹ ơi, làm cách này sẽ tốn ít tiền hơn." Sau đó, chúng chia nhau đi khắp chợ mua đồ rồi vác từng sọt về nhà. Vì sức còn yếu nên chúng phải áp dụng phương pháp "xa luân chiến", trước tiên cả ba cùng nhau mang một sọt về, đặt xuống rồi quay lại mang một sọt khác.

Bán nem là một lựa chọn mà gia đình tôi thực hiện do những điều kiện đặc thù của hoàn cảnh khi đó, tôi đã nắm bắt cơ hội này để giáo dục trí tuệ tài chính thực tiễn cho các con. Không phải ai cũng nên cho con cái đi bán nem, cũng không phải chỉ những gia đình làm ăn buôn bán mới có thể trau dồi trí tuệ tài chính cho con

cái. Cha mẹ nên biết cách nắm bắt cơ hội, thậm chí chủ động tạo cơ hội, để dạy con cách quản lý tiền bạc, nâng cao trí tuệ tài chính của chúng.

Người thầy dạy trí tuệ tài chính tốt nhất cho trẻ chính là cha mẹ, lớp học trí tuệ tài chính tốt nhất chính là gia đình. Mặc dù hiện nay một số tổ chức cung cấp các khóa học bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho trẻ em, nhưng tôi nhấn mạnh rằng việc cho trẻ trải nghiệm kinh doanh và quản lý tài chính trong đời thực sẽ hiệu quả hơn tham gia các khóa học.

BILL GATES TRỞ THÀNH NGƯỜI GIÀU NHẤT THẾ GIỚI, BỐ MẸ ÔNG ĐÃ ĐÓNG GÓP NHỮNG GÌ?

Bill Gates đã nhiều lần tuyên bố rằng thành tựu của ông không thể tách rời phương thức giáo dục hết sức hiệu quả của cha mẹ. Vậy chúng ta nên học hỏi điều gì từ cách làm của cha mẹ ông?

1. *Nuôi dưỡng sở thích đọc sách ngay từ nhỏ*. Bill Gates sinh ra trong một gia đình trí thức. Ông vốn bản tính hiếu động nhưng lại rất chú tâm mỗi khi đọc sách. Sau khi mẹ Bill Gates phát hiện ra điều đó, bà đã khuyến khích sở thích này và thường xuyên đưa con đến thư viện để mượn sách hoặc đến hiệu sách để mua sách.

2. *Tôn trọng quyền tự do lựa chọn của trẻ*. Bill Gates chỉ quan tâm đến toán học và máy tính, nhưng mẹ ông luôn ủng hộ sự lựa chọn của con.

3. *Khi trẻ chưa giỏi việc gì đó, cha mẹ nên hết sức động viên để trẻ cố gắng*. Bill Gates không giỏi hoặc không thích các môn thể thao khi còn nhỏ, nhưng cha mẹ luôn tích cực khuyến khích ông tập thể dục nhiều hơn, thậm chí tập thể dục cùng với ông.

4. *Tạo cơ hội giao tiếp với trẻ nhiều hơn và nâng cao kỹ năng giao tiếp của chúng*. Khi còn nhỏ, Bill Gates không thích nói chuyện. Cha mẹ ông bèn lựa chọn một thời điểm cố định trong tuần để cả nhà cùng nhau quây quần rồi chia sẻ mọi trải nghiệm và cảm xúc trong tuần. Dần dần, kỹ năng giao tiếp của ông đã

được rèn luyện và cải thiện.

5. *Không đánh giá thấp trẻ, cần khen ngợi và khuyến khích trẻ nhiều hơn*. Bill Gates không phải lúc nào cũng lắng nghe lời khuyên của cha mẹ, nhưng cha mẹ sẽ cố gắng thấu hiểu và khuyến khích ông.

6. *Hãy là cánh tay phải đắc lực khi con khởi nghiệp*. Sau khi Bill Gates quyết định bắt đầu khởi nghiệp, cha mẹ đã dành cho ông sự ủng hộ tối đa cả về tinh thần lẫn vật chất.

Đừng bao giờ bỏ lỡ cơ hội kinh doanh

Cách đây không lâu, tôi đọc được thông tin một học sinh tiểu học nói trong một bài phát biểu trước lớp rằng ước mơ của em là làm giàu. Câu chuyện đã gây ra rất nhiều tranh cãi trên cộng đồng mạng, với hai luồng ý kiến: có người thấy rằng suy nghĩ đó rất đáng ủng hộ, một số thì cho rằng tuổi còn nhỏ mà đã khao khát kiếm tiền là không phù hợp.

Cá nhân tôi thì luôn tin rằng mong muốn kiếm tiền của trẻ em nên được khuyến khích. Có một câu nói rất hay: "Ham muốn là nấc thang tiến bộ của con người." Tôi cũng muốn nói ở đây rằng: "Ham muốn kiếm tiền chính là nấc thang tiến bộ của trí tuệ tài chính." Chúng ta cần có tư tưởng này trước, sau đó mới nghĩ ra cách để hiện thực hóa chúng. Ước mơ và sự nhiệt huyết sẽ khơi dậy tiềm năng vô hạn của trẻ.

Khi trẻ thể hiện chúng muốn kiếm tiền, cha mẹ nên khuyến khích kịp thời, thậm chí giúp con bằng cách đưa ra những lời khuyên hữu ích để quan sát nhu cầu của thị trường, suy nghĩ về khả năng của bản thân và tìm ra cơ hội kiếm tiền. Nếu trẻ nhất thời chưa có ý định kiếm tiền thì bạn cũng có thể kích thích ham muốn kiếm tiền của chúng. Suy cho cùng, trẻ sẽ đặc biệt trân trọng số tiền mà chúng kiếm được nhờ sức lao động của chính mình.

Trẻ phải làm thế nào để kiếm tiền? Hồi ở Israel, bà hàng xóm từng nói với tôi: "Trong việc kiếm tiền thì không phân biệt tuổi tác, mỗi người đều có cách kiếm tiền của riêng mình." Sự thực chứng minh rằng bà hoàn toàn đúng. Thông qua học hỏi và tương tác với các bạn cùng lớp, các con tôi đã hấp thụ đầy đủ tinh hoa của người Do Thái, chúng đã biết vận dụng đầu óc của mình để dấn thân vào những ngành không cần đầu tư vốn.

Cậu con trai cả của tôi nhận thấy giữa Israel và Trung Quốc có rất

nhiều điểm khác biệt về văn hóa. Thông qua sự yêu thích của mọi người đối với món nem, con đoán rằng có thể mọi người sẽ rất hứng thú với văn hóa Trung Quốc. Vì vậy, con đã gửi bài cho các tờ báo, giới thiệu phong tục tập quán địa phương của Thượng Hải và cuộc sống thời thơ ấu của ba anh em ở đó. Suy đoán của con đã đúng, sau khi đọc bài viết của con, biên tập viên của tờ báo cảm thấy rất thú vị nên đã mời con gửi bài định kỳ, vậy là con đã tự kiếm được khoản nhuận bút hậu hĩnh lên đến 8.000 shekel mỗi tháng! Cậu cả không hề kể trước với tôi về dự định này, vì vừa muốn kiếm tiền để giảm bớt gánh nặng cho gia đình, vừa sợ lỡ không thành công sẽ khiến tôi thất vọng. Vậy là con bèn tự mình phân tích, tự mình gửi bài, nào ngờ lại thành công ngoài mong đợi. Sự việc này đã mang tới rất nhiều sự khích lệ, giúp con cải thiện đáng kể sự tự tin và sẵn sàng vận dụng trí óc của mình để nghĩ cách kiếm tiền. Sau khi cảm nhận được sự hiếu kỳ của người Israel đối với văn hóa Trung Quốc, con còn tổ chức thuyết trình về văn hóa Trung Quốc ở trường, được các bạn hết lời khen ngợi, từ đó càng thúc đẩy được công việc bán nem. Tất cả những điều này đạt được sở dĩ là nhờ con thường xuyên đào sâu tìm hiểu xem sở trường của bản thân là gì, phải làm sao để kiếm được tiền…

Dưới ảnh hưởng của nền văn hóa Israel và người thân trong gia đình, con gái tôi cũng đã biết sử dụng những lợi thế và sở trường của riêng mình để kiếm tiền tiêu vặt ngay từ nhỏ. Con bé sẽ cẩn thận pha trà cho các anh trai, chuẩn bị những lát bánh mì với nhiều hương vị khác nhau, sau đó các anh sẽ trả cho em gái tiền trà bánh, tiền điểm tâm.

Sara và con gái nhỏ

Một số độc giả không thể tin rằng các anh trai thực sự trả tiền trà bánh cho em gái, nhưng với góc nhìn của tôi thì điều đó chẳng có

gì đáng kinh ngạc, bởi nó thực chất cũng giống như mối quan hệ giữa "phục vụ" và "được phục vụ" trong nghi thức quốc tế.

Tại sao lại phải trả tiền boa? Vẫn còn rất nhiều người chưa hiểu rõ về khái niệm này. Trên thực tế, tiền boa là cách một người thể hiện rằng mình ghi nhận sự phục vụ của người khác. Tôi rất chú trọng trau dồi lễ tiết của việc "phục vụ" và "được phục vụ" cho các con trong cuộc sống hằng ngày, như vậy thì sau khi trưởng thành, bọn trẻ sẽ được nhiều người quý mến hơn. Tiếc là hiện nay có quá nhiều phép tắc và lễ tiết xã giao mang tính bị động, nhưng thật may là ngay từ nhỏ, các con tôi đã học được những phép tắc cần thiết để có thể đứng vững trong xã hội, từ cách ăn mặc, trang điểm khi đi ra ngoài cho đến việc trả tiền boa, chúng đều hết sức chủ động. Tôi dạy bọn trẻ phải tích cực kiếm tiền, đồng thời cũng dạy chúng những khoản nào cần tiêu thì phải tiêu, chẳng hạn như tiền boa, vì điều này thể hiện sự tôn trọng của chúng ta đối với sức lao động của người khác.

Sau khi nhận được tiền trà bánh từ hai anh, con gái tôi không tiêu xài bừa bãi mà chủ yếu sẽ để dành và mua những thứ mình thích khi cần, hoặc mua tặng chúng tôi những món quà trong dịp lễ tết, sinh nhật. Các thành viên trong gia đình trao tặng những món quà nhỏ cho nhau cũng là một hoạt động được khuyến khích. Việc này sẽ khiến chúng tôi cảm nhận được tình yêu thương của gia đình trực tiếp hơn. Không chỉ giữa các thành viên trong gia đình mà đối với bạn bè, chúng ta cũng thường chuẩn bị quà tặng. Đây cũng là một quan niệm và phép tắc xã giao mà tôi đã dạy cho các con ngay từ khi chúng còn bé. Món quà đáng giá không phải từ giá trị mà là ở tấm lòng. Người Do Thái rất giỏi kiếm tiền, rất thích kiếm tiền, và cũng thường tặng quà cho nhau trong những cuộc giao tiếp hằng ngày. Những người có trí tuệ tài chính cao đều hiểu rằng, mọi mối quan hệ giữa bản thân với người khác đều phải được quản lý và vun đắp cẩn thận, chưa biết chừng, chính những phép tắc xã giao khéo léo và tinh tế đó có thể mang tới cho bạn cơ hội kinh doanh và làm giàu.

Tại Israel, tôi đã học được quan điểm của người Do Thái về quản lý tài chính: Không bỏ lỡ bất kỳ cơ hội kinh doanh nào, và cũng không bỏ lỡ bất kỳ cơ hội nào để có thể kinh doanh. Hãy chấp nhận, thậm chí khuyến khích mong muốn kiếm tiền của trẻ và tạo cơ hội để trẻ thực hiện mong muốn của mình. Đôi khi bạn có thể tạo một chút áp lực cho con để kích thích ham muốn kiếm tiền của trẻ.

Sự nghiệp kinh doanh của các con có liên quan trực tiếp đến

phương thức nuôi dạy của tôi. Khi con trai tôi 15 tuổi, để giúp bọn trẻ hòa nhập tốt hơn với văn hóa địa phương, tôi đã gửi chúng đến làm việc trong một tiệm bánh. Thỏa thuận của chúng tôi là: Chúng phải kiếm đủ tiền để quay về học tại Trung Quốc, vì tôi sẽ không trả học phí cho chúng.

Để quay trở lại Trung Quốc học tập, bọn trẻ thấy kiếm tiền bằng bán nem và các công việc bán thời gian khác thì còn lâu mới tích đủ tiền, thế nên chúng bắt đầu vận dụng trí óc. Chúng nảy ra ý định khai thác nguồn lực từ Trung Quốc nên đã viết thư cho các bạn ở Trung Quốc, nhờ mua những mặt hàng đặc trưng của Trung Quốc như khăn lụa, nút dây truyền thống, các loại gia vị… rồi gửi sang Israel. Bọn trẻ thay phiên nhau đem những mặt hàng này ra chợ bán, vậy là thu nhập của chúng được cải thiện đáng kể. Thời điểm đó, một chiếc khăn lụa có giá 25 nhân dân tệ ở Trung Quốc có thể bán với giá 250 shekel ở Israel. Bọn trẻ chẳng hề thấy vất vả. Mỗi ngày, cứ đi học về là chúng liền ra chợ bán hàng cho đến tối mịt, bán xong lại đi giúp các tiểu thương trong chợ vận chuyển rau quả, kiếm được 15 shekel một giờ. Các tiểu thương cũng thường cho chúng một số trái cây và rau quả còn sót lại. Bọn trẻ sẽ vui vẻ mang về nhà để nấu bữa tối, quả là nhất cử lưỡng tiện, vừa có thể kiếm tiền lại vừa tiết kiệm được tiền mua thức ăn.

Tôi luôn dạy các con rằng: Để thực hiện mong muốn kiếm tiền, hãy tận dụng mọi cơ hội! Trong suy nghĩ của người Do Thái, kinh doanh hoàn toàn không phải chỉ để tư lợi mà phải nhằm mục đích thỏa mãn nhu cầu của con người. Thành công của các con tôi ngày hôm nay có liên quan mật thiết với việc chúng luôn tích cực suy nghĩ và nắm bắt mọi cơ hội. Dù là nhờ người quản lý chợ dành cho chúng một chỗ để bán hàng, hay là gửi bài cho một tờ báo của Israel, đó đều là những cơ hội do chúng tự nắm bắt. Bọn trẻ rất khát khao kiếm tiền và đã nỗ lực hết mình, chính vì vậy chúng mới gặt hái được thành quả như ngày nay.

Thời điểm các con tôi trở về Trung Quốc học tập, giao thương giữa Trung Quốc và Israel ngày càng phồn thịnh hơn. Mặt hàng nổi tiếng nhất ở Israel là kim cương, cậu con trai thứ hai của tôi mơ ước một ngày nào đó có thể đưa công việc kinh doanh kim cương từ Israel sang Trung Quốc. Con tích lũy từng chút một từ tiền hoa hồng bán kim cương, và sau một thời gian đã đổi được một viên kim cương nhỏ rồi mang sang Trung Quốc bán, kiếm được lợi nhuận lớn hơn… Công việc kinh doanh kim cương của con đã bắt đầu như vậy. Dù tuổi đời còn trẻ nhưng con đã trở thành một chuyên gia và nhà buôn kim cương, được mọi người đặt cho biệt danh "Tiểu Do Thái".

Nhớ lại thời điểm đó, khi nghe con trai kể về ước mơ kim cương của mình, tôi không hề đả kích hay phán xét vì gia đình chúng tôi không có vốn để kinh doanh kim cương. Tôi chỉ nói với con rằng: "Có ước mơ là điều tốt! Tuy nhiên, tiêu chuẩn của ngành công nghiệp kim cương khá cao, thường sẽ phải tích lũy nhiều vốn." Con trai nghe lời tôi, nó không chỉ bắt đầu tiết kiệm tiền mua kim cương để bán ở Trung Quốc, mà còn tận dụng nhiều cơ hội để học hỏi thêm những kiến thức liên quan đến kim cương. Tôi tự hào vì đã truyền được cảm hứng kiếm tiền cho các con, có thể mang tới cho chúng một số lời khuyên hữu ích về cách trở thành chuyên gia kim cương ngay từ khi tuổi đời còn trẻ.

Trên thực tế, hầu hết trẻ em đều sẽ có mong muốn kiếm tiền, nhưng ham muốn ấy thường bị cha mẹ hoặc thầy cô đả kích, phủ nhận, vậy là chúng không bao giờ dám thể hiện điều đó nữa. Cha mẹ cần cho con tiếp xúc với những kiến thức sâu rộng ngay từ khi còn nhỏ, như vậy trẻ mới trở nên thông minh, có được những góc nhìn nhạy bén và làm chủ được cuộc sống của bản thân sau này.

Còn nhớ, trước khi gia đình tôi trở lại Trung Quốc, bọn trẻ mỗi đứa đều mua rất nhiều hàng hóa của Israel để mang về bán tại trường. Thời điểm đó, một giáo viên đến gặp tôi và nói rằng con tôi đang bán hàng từ Israel trong trường, từ thực phẩm, quần áo dân tộc và thậm chí cả vỏ đạn… chẳng thiếu thứ gì. Ông đề nghị tôi "quản lý bọn trẻ tốt hơn". Điều này khiến tôi cảm thấy rất kỳ quặc! Đây là sự khác biệt trong quan niệm giữa người Trung Quốc và người Israel. Tôi nghĩ bọn trẻ không có gì sai cả, tôi nói với thầy giáo: "Tôi không có quyền can thiệp vào hành vi của bọn trẻ, tôi nghĩ đó là cách chúng kiếm tiền nộp học phí, vì tôi không còn chịu trách nhiệm về toàn bộ chi phí học tập của chúng nữa." Tôi nhớ khi đó thầy giáo đã tròn mắt ngạc nhiên, hoàn toàn không thể hiểu được tại sao một người mẹ với mức lương 5.000 đô-la một tháng như tôi lại không đóng học phí cho con mình mà để chúng tự đi kiếm tiền để nộp. Nhưng suốt quãng thời gian đắm mình trong nền văn hóa của Israel, tôi nghĩ điều này hoàn toàn dễ hiểu, bởi kiếm tiền thì chẳng cần phân biệt tuổi tác, giáo dục trí tuệ tài chính cho trẻ cần bắt đầu càng sớm càng tốt. Mong muốn kiếm tiền và hành vi kiếm tiền của trẻ em, theo tôi là rất đáng được khuyến khích. Các con tôi không bỏ dở việc học vì muốn kiếm tiền mà ngược lại, vì muốn kiếm tiền, chúng sẽ chủ động học thêm nhiều thứ.

Khi học đại học ở Thượng Hải, mặc dù con tôi học chuyên ngành ngoại ngữ, nhưng nếu thấy các hoạt động như triển lãm trang phục Thượng Hải hoặc triển lãm nội thất thì con cũng tham gia

để xem có học hỏi được gì không. Thi thoảng con đi làm phiên dịch, đôi khi lại đi giao tài liệu, tranh thủ mọi cơ hội để giao lưu và kết bạn. Con thường nói với tôi: "Mẹ ơi, các buổi triển lãm có rất nhiều cơ hội để giao lưu và kết nối với mọi người." Tôi rất mừng khi thấy con trai mình đã biết tạo dựng mạng lưới quan hệ cá nhân, không bỏ lỡ bất kỳ cơ hội nào để kinh doanh và kiếm tiền. Nếu xét từ góc độ này thì con trai tôi đã là một "người làm ăn" đúng nghĩa.

Khi thấy trẻ có mong muốn kiếm tiền, cha mẹ nên khuyến khích và chỉ dẫn mong muốn đó của con thật chính xác. Ngoài việc cải thiện trí tuệ tài chính của trẻ, điều đó còn có thể nâng cao trình độ và kiến thức của chúng.

TIỀN VÀ KHAO KHÁT

1. Bản thân khao khát không đáng sợ, mỗi người nên có ham muốn riêng của mình, khao khát đúng đắn sẽ có thể thúc đẩy sự tiến bộ.

2. Để đạt được sự cân bằng giữa tiền và khao khát kiếm tiền, cần học cách làm chủ tiền bạc, không bị tiền bạc điều khiển.

3. Người giàu trở nên giàu có vì họ có khao khát kiếm tiền mạnh mẽ và có thể biến mong muốn này thành hiện thực.

4. Người nghèo lại nghèo là vì ham muốn tiêu tiền của họ lớn hơn nhiều so với mong muốn kiếm tiền.

5. Khao khát phải được tận dụng hợp lý và hợp pháp, không được vượt quá giới hạn, nếu không sẽ lợi bất cập hại.

Kiếm tiền thì không phân biệt tuổi tác

Khi trẻ có ham muốn kiếm tiền và có ý định bắt đầu hành động, cha mẹ không thể hoàn toàn để trẻ tự do mà tốt nhất, hãy cho trẻ một vài lời khuyên và là chỗ dựa vững chắc của chúng. Suy cho cùng, làm việc gì cũng khó có thể thuận buồm xuôi gió, việc giúp đỡ và động viên kịp thời khi trẻ gặp khó khăn là vô cùng quan trọng, chớ nên để trẻ mất tự tin.

Khơi dậy sự nhiệt tình của trẻ thực ra không khó, điều cốt yếu là chúng ta với tư cách cha mẹ đã có chuẩn bị về tư tưởng và hành động hay chưa. Kiếm tiền thì không phân biệt độ tuổi. Trẻ em thường nhạy bén, thông minh, tinh ý và có tinh thần học hỏi hơn nhiều so với chúng ta tưởng tượng, nếu không thì tại sao một số nhà giáo dục lại nói rằng: "Chẳng có đứa trẻ nào là không thể dạy được, chỉ có người thầy không biết cách dạy mà thôi"?

Tiếp xúc nhiều với bè bạn người Israel bản địa, ba đứa con tôi tận mắt chứng kiến các bạn đồng trang lứa có thể tự gánh vác những khoản chi tiêu nhỏ trong gia đình, trong lòng rất khâm phục và ngưỡng mộ. Khi tôi thông báo rằng gia đình mình cũng sẽ thực hiện cơ chế tiền trao cháo múc, nào ngờ bọn trẻ đều háo hức muốn thử. Hóa ra trẻ em dễ thích nghi với thay đổi hơn người lớn! Dù sau này thực tế đã chứng minh rằng nhiều thứ không đơn giản như chúng nghĩ, nhưng chính trong quá trình vượt qua những khó khăn đó, bọn trẻ mới thực sự cảm nhận được cuộc sống là gì, mục tiêu của cuộc đời là gì, điểm số và học vấn có thể giúp chúng thực hiện được những ước mơ nào.

Bọn trẻ tham gia công việc bán nem của tôi không phải là sự giúp đỡ đơn thuần, bởi tôi sẽ chia hoa hồng cho chúng tùy theo từng loại việc, ví dụ như giúp làm nem thì hoa hồng là 10%, giúp bán nem thì hoa hồng là 20%. Sở dĩ tôi làm như vậy là để giúp các con

hiểu rằng bỏ sức lao động thì sẽ được nhận thù lao, nhưng các loại công việc khác nhau sẽ trả mức thù lao khác nhau. Xã hội vốn dĩ vận hành như vậy, thế nên ngay từ sớm, tôi đã giúp chúng làm quen với quy tắc này. Vì so với làm nem, bán nem phải tiếp xúc với nhiều người khác nhau và sẽ gặp nhiều thử thách hơn.

Tôi rất hài lòng vì các con không chọn bán nem để lấy hoa hồng cao mà đã phân công lao động theo tính cách và sở trường của từng đứa. Cậu cả tính cách tương đối hướng nội và không giỏi giao tiếp với mọi người, thế nên cậu đã chọn vừa làm nem, vừa thử bán nem. Cậu thứ hai thì hướng ngoại hơn, có thể tiếp xúc tốt với khách hàng nên đã chọn trực tiếp đứng quầy bán nem.

Đến giờ tôi vẫn nhớ vẻ phấn khích trên khuôn mặt đẫm mồ hôi của con trai khi làm được chiếc vỏ nem đầu tiên, và tôi cũng nhớ sự vui sướng của con lúc về nhà vào ngày bán được chiếc nem đầu tiên. Khi ấy, sự phấn khích và hào hứng của chúng không hề liên quan tới khoản tiền hoa hồng, mà đó là niềm vui khi thực hiện thành công một việc gì đó. Cảm giác thành tựu này hết sức quan trọng đối với sự phát triển trí tuệ tài chính và cảm xúc của trẻ. Sau khi tận hưởng cảm giác thành tựu, chúng mới có khao khát tiếp tục thực hiện. Tất nhiên, niềm vui khi kiếm được tiền cũng là một trong những động lực để chúng kiên trì làm tiếp.

Sau khi bọn trẻ hoàn thành công việc của mình, tôi sẽ thanh toán luôn thu nhập trong ngày cho chúng. Các con đều có sổ thu chi riêng, trong đó ghi rõ mình đã làm được bao nhiêu chiếc, bán được bao nhiêu chiếc, được hưởng bao nhiêu tiền hoa hồng ngày hôm đó và tổng số tiền là bao nhiêu. Sau đó, chúng sẽ vừa xem sổ thu chi, vừa suy nghĩ xem làm sao để nhận được mức hoa hồng cao hơn vào ngày hôm sau. Bọn trẻ đã được hưởng niềm vui kiếm tiền, thế nên chúng sẽ chủ động nghiên cứu xem làm thế nào để kiếm được tiền nhiều hơn nữa.

Ở điểm này, tôi cần nhắc nhở các bậc phụ huynh rằng, khi tạo cơ hội kiếm tiền cho con cái, dù là làm việc nhà, bán hàng hay những phương thức khác, thì đều phải trả thù lao kịp thời cho con cái, tiền hôm nào thì trả dứt điểm luôn hôm đó, ngoài ra cũng nên cho bọn trẻ tham gia vào việc quyết toán. Điều này rất quan trọng đối với trẻ. Nếu phải sau nhiều ngày mới nhận được thù lao thì sự hứng thú của trẻ có thể sẽ dần giảm sút. Nhất định phải bảo vệ niềm vui của trẻ khi được hưởng thụ thành quả lao động, vì niềm vui đó sẽ trở thành động lực để trẻ tiếp tục làm việc chăm chỉ.

Phần trước tôi đã kể về cậu bé đi bày bán hàng rong cùng cha.

Thực ra nguồn gốc của việc "bán hàng rong" này là do một lần cậu bé cùng bạn đi mua đồ tại cửa hàng tiện ích trong khu phố nhưng lại quên không mang theo tiền, nghĩ ngợi một hồi thì chúng nảy ra ý tưởng là mang đồ ăn vặt của mình đi bán rồi lại đem tiền đi mua thứ mà chúng muốn. Sau những cố gắng không mệt mỏi, cuối cùng chúng đã có được 20 nhân dân tệ, mỗi đứa bỏ 10 tệ để mua những thứ mình muốn. Được tận hưởng niềm vui khi tự mình kiếm tiền, hai đứa trẻ dần nảy ra nhiều ý tưởng. Chúng đặt tên cho quầy hàng của mình, nhờ cha mẹ mở một cửa hàng trực tuyến và fanpage bán hàng trên trang Weibo, đồng thời định lập cả quầy bán hàng và dịch vụ giao hàng ngay trong khu phố. Phụ huynh của hai đứa trẻ cũng tích cực giúp con tìm kiếm những người bạn "cùng chí hướng" trong khu phố để cùng nhau thành lập gian hàng. Ngoài ra, họ cũng giúp liên lạc với các tổ chức từ thiện nhằm quyên góp một phần thu nhập để bọn trẻ vừa tận hưởng niềm vui tự mình kiếm tiền, vừa tận hưởng niềm vui khi được giúp đỡ người khác.

Trong việc này, cha mẹ chỉ đóng vai trò hỗ trợ, còn bọn trẻ vì được trải nghiệm niềm vui từ việc kiếm tiền nên đã có thêm động lực để tiếp tục sự nghiệp buôn bán, đồng thời cũng nỗ lực tìm cách để công việc kinh doanh của mình phát triển tốt hơn. Chúng ta thường nói "niềm hứng thú chính là người thầy tốt nhất", một đứa trẻ sẽ chỉ làm tốt hơn nếu bản thân nó thực sự yêu thích công việc đó.

Rất nhiều phụ huynh nói với tôi rằng họ cũng muốn rèn luyện con cái, để chúng đi làm thêm hoặc bán hàng kiếm tiền, nhưng họ cũng rất lo lắng nên chẳng dám hành động. Việc bạn lo lắng khi buông tay để con tự mình bươn chải là điều rất đỗi bình thường, nhưng bạn không nên chần chừ, do dự chỉ vì sợ hãi. Sẽ thật vô ích khi mọi chuyện chưa hề xảy ra mà chúng ta đã lo xa thái quá. Thay vì lo lắng điều này điều nọ, tốt hơn hết hãy để trẻ tự làm. Khi gặp vấn đề, chúng sẽ tự khắc tìm cách giải quyết, còn nếu chúng thực sự không thể xử lý được, lúc đó cha mẹ ra tay cũng chưa muộn. Trong hoàn cảnh khó khăn, trẻ sẽ trưởng thành nhanh hơn, gặt hái thành công sau khi vượt qua thất bại sẽ khiến chúng càng thêm vui sướng.

Lần đầu tiên các con đi bán nem một mình, tôi cũng rất lo lắng. Nhưng tôi biết mình phải buông tay thì bọn trẻ mới có thể trưởng thành, và tất cả những gì tôi có thể làm là cho các con những lời khuyên hữu ích trước khi chúng làm việc, rồi động viên khích lệ sau khi chúng làm xong.

Đầu tiên, tôi đã tiến hành một buổi "diễn tập bán hàng" với các con tại nhà, tạo ra một vài tình huống thường gặp trong quá trình bán hàng và cho chúng biết cách đối phó với những tình huống này. Sau khi chuẩn bị sẵn sàng cả tâm lý và kỹ thuật, bọn trẻ mới bắt đầu ra chợ bán nem. Mặc dù vậy, quá trình buôn bán của chúng cũng không hề thuận buồm xuôi gió. Cậu con trai thứ hai của tôi lúc đầu còn nhút nhát nhưng nghĩ đến sự hỗ trợ của mẹ, anh trai và em gái, con đã vượt qua được sự rụt rè, không nản lòng trước sự chê bai của người khác và đã kiên trì chào mời mọi người mua nem, cuối cùng cũng bán được một chiếc. Khi đã bán được cái đầu tiên rồi thì những cái sau sẽ không khó lắm.

Sau lần bán hàng đầu tiên, con trai tôi đã đúc kết những kinh nghiệm và bài học cho mình. Kể từ đó, con bán hàng tự tin hơn, bắt đầu phân tích xem ai có nhiều khả năng mua nem hơn, đồng thời tìm ra các khách hàng mục tiêu để bán nem. Qua thực tế, bọn trẻ cũng nhận thấy rằng nếu khách mua nem số lượng nhiều thì dù giá có rẻ hơn vẫn sẽ lãi và nhanh hết hàng, nên chúng bắt đầu tìm kiếm những khách hàng đang có dự định mở tiệc để chào bán nem. Quả nhiên chúng đã bán được nhiều nem hơn và cũng kiếm được nhiều tiền hơn. Những thử nghiệm thành công này làm tăng thêm sự tự tin và hứng thú của bọn trẻ. Chúng không ngừng đưa ra những sáng kiến mới trong việc bán nem, thậm chí có những ý tưởng tôi chưa bao giờ nghĩ đến. Đây chính là động lực bắt nguồn từ niềm vui trong quá trình kiếm tiền, giúp chúng tiếp tục chủ động tìm cách làm tốt công việc của mình. Và bước đi dũng cảm đầu tiên chính là nền tảng cho sự thành công sau này. Điều này rất quan trọng vì chỉ khi thực hiện được bước đi đầu tiên, bạn mới có thể thay đổi bản thân trong quá trình hành động.

Trên thực tế, không chỉ bọn trẻ mà cả tôi với tư cách là mẹ cũng đang nỗ lực tìm tòi và cải thiện bản thân trong quá trình buôn bán của mình. Lúc mới bắt đầu, không biết tôi đã tốn bao nhiêu nguyên liệu mới có thể làm được một chiếc vỏ nem đạt yêu cầu. Sau nhiều lần thử nghiệm, tôi nhận ra rằng để làm được vỏ nem giòn dai bằng bột mì là điều không hề đơn giản, đòi hỏi sự kiên nhẫn và khéo léo. Đầu tiên là nhào bột, sau khi cho nước vào thì không được để quá loãng hoặc quá đặc. Để làm vỏ nem ngon thì phải nhào bằng tay, sau khi cảm thấy bột đã đạt độ dẻo ưng ý thì cho bột vào nồi lớn. Nồi bột này phải cho vào tủ lạnh bảo quản đến ngày hôm sau mới dùng được. Trước khi cho vào tủ lạnh thì phải tưới một lớp nước lên trên lớp bột, không cho bột tiếp xúc với không khí. Hôm sau lấy ra thì phải đổ lớp nước đó đi, vớt bột cho lên bàn, càng lạnh thì nhào bột càng nhanh. Vào những ngày đông giá rét, dù tay lạnh cóng khi nhào bột, nhưng tôi vẫn nghiến

răng chịu đựng vì càng lạnh thì làm vỏ nem sẽ càng ngon, một kilôgam bột có thể làm được hơn 100 chiếc nem.

Nhân nem thường gồm bắp cải, cà rốt, hành tây, giá đỗ xanh, muối, bột nêm (không dùng mì chính), tiêu, ướp trong hai giờ, ướp lâu quá thì nhân nem sẽ bị mềm nhũn và rất khó gói. Nhiều người bán đồ ăn thường không thích ăn các món mình làm vì "ăn nhiều thành ngán", nhưng riêng tôi thì cả đời ăn nem cũng được. Tôi thích ăn nem và làm nem. Tôi cũng từng biểu diễn cách làm nem để ăn không bị ngấy trên truyền hình. Dẫu đã ăn rất nhiều hàng nem khác nhau từ khi trở về Trung Quốc, nhưng tôi vẫn chưa thấy chiếc nem nào ngon hơn tự tay mình làm. Hồi đó chẳng cần biết trời nóng hay lạnh, tôi thoăn thoắt làm hết chiếc này đến chiếc khác, trong đầu lúc nào cũng nghĩ đến bài thơ Ông lão mua than, rồi bất chợt mỉm cười vì biết rằng mình có thể nuôi con bằng chính đôi tay làm nem thuần thục này.

Cứ như vậy, tôi và các con đã được rèn luyện và dần tiến bộ trong thực tiễn buôn bán, đặc biệt là bọn trẻ. Sau này chúng nói với tôi rằng thành công của chúng không thể tách rời trải nghiệm bán nem hồi nhỏ, và chúng rất biết ơn vì tôi đã cho chúng cơ hội.

Việc trẻ có ý tưởng kiếm tiền là điều tốt, nhưng sẽ hoàn toàn vô nghĩa nếu chúng không hành động. Nhất định phải hành động, chỉ khi bắt tay vào làm thì mới có thể thành công và có cơ hội tận hưởng niềm vui của thành công. Dù thất bại cũng không thành vấn đề, hãy để trẻ đúc kết kinh nghiệm, điều chỉnh và thay đổi, rồi sớm muộn sẽ có ngày thành công.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

12 QUY TẮC KIẾM TIỀN CỦA NGƯỜI DO THÁI

1. *Phục vụ phụ nữ.* Phương châm đầu tiên của người Do Thái trong kinh doanh là nếu muốn kiếm tiền, bạn phải nhắm đến phụ nữ (kim cương, trang sức, quần áo…). Đàn ông quan tâm đến việc kiếm tiền, trong khi phụ nữ thích mua sắm. Vì vậy, cần hiểu rõ xu hướng tiêu dùng của phụ nữ, đáp ứng sở thích tiêu dùng của phái đẹp, hết lòng phục vụ họ.

2. *Phục vụ "cái miệng"*. Người Do Thái cho rằng trong quá trình làm ăn nên hướng tới "cái miệng" của mọi người, kinh doanh liên quan đến ăn uống như nhà hàng, tiệm rau, hàng cá, tiệm trái cây… vì ăn là một trong những nhu cầu cơ bản nhất của

con người. Làm những công việc này sẽ dễ kiếm được nhiều tiền.

3. *Sử dụng "Quy tắc 78:22"*. Quy tắc 78:22 là một quy luật tự nhiên. Người Do Thái nhận thấy rằng 22% các ngành nghề, chẳng hạn như quần áo, dịch vụ ăn uống, xây dựng, đồ trang sức và y học, chiếm 78% mức chi tiêu sinh hoạt của con người. Họ đã tận dụng quy luật này để nắm bắt được tình hình tổng thể.

4. *Bôn ba khắp nơi để kiếm tiền*. Đây là phẩm chất bẩm sinh của người Do Thái. Họ được sinh ra để trở thành những công dân của thế giới. Họ không chỉ tung hoành ngang dọc, tích cực buôn bán kinh doanh và kết nối rộng rãi, mà còn khuyến khích người khác cũng làm như vậy. Điều này gợi ý cho chúng ta rằng cần phải có một tư duy mang tính toàn cầu.

5. *Sử dụng bộ não để kiếm tiền*. Trí tuệ có thể quy đổi thành tiền mới là trí tuệ thực sự. Người Do Thái tin rằng kiếm tiền là chuyện đường đường chính chính, và họ rất coi trọng việc vận dụng trí óc để kiếm tiền hoặc giành chiến thắng.

6. *Tiết kiệm nhưng cũng phải biết chi tiêu*. Chúng ta có được của cải bằng cách kiếm về chứ không phải bằng cách tiết kiệm. Các doanh nhân Do Thái coi thiên chức của họ là kiếm tiền bằng cách kinh doanh, và họ tiếp tục sử dụng mã nguồn mở.

7. *Uy tín là điều cốt lõi*. Người Do Thái chú trọng nhất đến "tinh thần khế ước" trong kinh doanh. Họ luôn giữ lời hứa và một khi hợp đồng đã được ký kết, dù có chuyện gì xảy ra thì họ cũng sẽ không bao giờ phá vỡ hợp đồng.

8. *Thời gian quý như vàng*. Một trong những châm ngôn kinh doanh của người Do Thái là "Đừng đánh cắp thời gian". Câu ngạn ngữ này vừa liên quan đến việc kiếm tiền, vừa liên quan đến những lễ nghi trong kinh doanh. Trong thời buổi cạnh tranh ngày càng khốc liệt như hiện nay, thời gian chính là mạng sống, là tiền bạc. Chúng ta nên quý trọng thời gian như vàng: Quý trọng thời gian của chính mình nhưng cũng phải quý trọng thời gian của người khác.

9. *Tận dụng thông tin để nắm bắt cơ hội*. Thương trường là nơi có cơ hội bình đẳng cho tất cả mọi người. Nắm bắt được thông tin để "tiên phát chế nhân[1]" thì sẽ dễ dàng đạt được thành công hơn.

[1]. *Chủ động làm trước để giành lợi thế. (BTV)*

10. *Có khả năng tích hợp tốt các nguồn lực.* Theo thói quen tư duy của chúng ta, chỉ khi có đủ nguồn vốn thì mới có thể làm nên cơ nghiệp. Nhưng các nhà kinh tế học Do Thái tin rằng dù là vốn, tài năng, công nghệ hay trí tuệ..., thế giới đã chuẩn bị tất cả các nguồn lực mà chúng ta cần, và tất cả những gì chúng ta phải làm là sử dụng trí tuệ để kết hợp chúng hiệu quả.

11. *Đứng cao để nhìn xa.* "Chân không bước tới được thì mắt phải nhìn thấy; mắt không nhìn thấy được thì phải dùng trái tim để cảm nhận." Người Do Thái tin rằng nếu có thể hình dung được tương lai phát triển càng xa thì sự thành công sẽ càng gần.

12. *Đàm phán tạo ra giá trị.* Kinh doanh là kinh doanh, trong quá trình đàm phán, cần tăng cường giao tiếp để tạo ra giá trị thông qua giao tiếp và đạt được kết quả "đôi bên cùng có lợi".

Đi du lịch cũng có thể kiếm tiền

Ngày nay, rất nhiều bậc phụ huynh thích đưa con em mình đi du lịch để chúng có trải nghiệm thế giới chân thực nhất. Tôi cũng thích đưa các con đi du lịch, vì trong chuyến đi, bọn trẻ sẽ được trải nghiệm và học hỏi rất nhiều điều bổ ích không có trên sách vở. Người xưa có câu "Đọc vạn cuốn sách không bằng đi vạn dặm đường" chính là vậy. Nhưng bây giờ chi phí ăn, ở, đi lại, vui chơi trong một chuyến du lịch tương đối đắt đỏ, nhất là ở các tour theo chủ đề như tour dành riêng cho cha mẹ-con cái, tour phục vụ nghiên cứu học tập… Trên thực tế, chỉ cần vận dụng đầu óc và tận dụng trí tuệ tài chính của mình, bạn cũng có thể kiếm tiền từ việc đi du lịch.

Khi ở Israel, tôi thấy hàng xóm và bạn bè mỗi khi đi du lịch thường tận dụng những lợi thế của bản thân để kiếm tiền. Trong lúc vui chơi như vậy mà họ cũng không quên tìm cách kiếm tiền. Tôi cũng "nhập gia tùy tục", tận dụng nhiều cơ hội để cho các con kết hợp giữa đi chơi và kiếm tiền.

Ngày nọ, một vị khách đặc biệt ghé tới nhà hàng "Bếp nhỏ Thượng Hải" của chúng tôi ở Shemona. Người này lái chiếc jeep địa hình 4WD siêu đẹp đỗ ở trước cửa và thu hút sự chú ý của chúng tôi. Khi biết anh điều hành khu trượt tuyết trên một ngọn núi gần đó, bọn trẻ nhảy cẫng lên vì sung sướng. Vì lớn lên ở Thượng Hải, chúng chưa từng nhìn thấy núi tuyết. Sau khi trí tò mò được kích hoạt, bọn trẻ đã lên kế hoạch tới khu trượt tuyết trong kỳ nghỉ này. Các con nói với tôi: "Mẹ ơi, nếu không đi nhanh thì tuyết ở khu trượt tuyết sẽ tan đấy." Nhưng đối với tôi, đây lại là một cơ hội tuyệt vời để rèn luyện cho các con, vì vậy tôi không đồng ý ngay lập tức với chúng.

Thực ra, tôi rất sẵn lòng cho các con đến khu trượt tuyết, vì ở đó phong cảnh độc đáo, có thể mở mang tầm mắt và tâm trí của bọn trẻ. Hơn nữa, tình hình kinh tế của gia đình lúc đó đã khá hơn

nhiều, chúng tôi hoàn toàn đủ khả năng để cho phép bản thân tận hưởng một chút, nhưng tôi vẫn cố tình "làm khó" các con và hỏi: "Các con có muốn đi thật không?" Chúng đồng thanh đáp: "Muốn ạ!" Tôi lại hỏi: "Vậy các con có sẵn sàng làm việc ở đó vài ngày để kiếm tiền trượt tuyết không?" Bọn trẻ trả lời không do dự: "Không sao ạ!" Tôi nhắc chúng: "Trên núi rất lạnh nên làm việc sẽ rất vất vả. Các con có chịu được không?" Bọn trẻ lại gật đầu chắc nịch, bảo tôi hãy yên tâm. Chúng nghĩ đề xuất của tôi thật tuyệt vời nên đã liên hệ ngay với vị khách kia để tìm cơ hội làm việc bán thời gian, vì khi dùng bữa tại nhà hàng, anh có nhắc đến việc sẽ thuê nhân công ngắn hạn.

Tại sao tôi lại nghĩ cách để con cái biến việc vui chơi thành công việc để kiếm tiền? Tại sao tôi lại tàn nhẫn như vậy, thậm chí không cho chúng tận hưởng một kỳ nghỉ đúng nghĩa? Đó là vì ở Israel, tôi đã được chứng kiến phương pháp nuôi dạy con này, họ nói với con cái rằng: "Nếu muốn đi chơi thì con phải tìm cách để trang trải chi phí, như vậy con mới có nhiều cơ hội để chơi hơn."

Bọn trẻ làm theo lời khuyên của Sara và làm việc trên núi tuyết trước khi vui chơi

Bọn trẻ đánh đổi sức lao động của mình để được tận hưởng tại khu trượt tuyết

Vài ngày sau khi bọn trẻ lên đường đến khu trượt tuyết, tôi tới xem chúng làm việc ra sao, đồng thời giúp chúng chụp lại những khung cảnh mà chúng đã mong đợi từ lâu trong khu trượt tuyết. Giường dành cho nhân viên rất chật hẹp. Mũi bọn trẻ đỏ bừng vì lạnh. Công việc của chúng trong khu trượt tuyết kỳ thực không hề nhẹ nhàng, nhưng chúng không hề than trách, ngược lại còn vui vẻ nói với tôi: "Mẹ ơi, con được tận mắt ngắm núi tuyết tuyệt đẹp rồi!" Mặc dù vẫn có những công việc dễ dàng hơn như dọn dẹp vệ sinh, nhưng chúng vẫn quyết định từ chối vì nếu làm việc trong các khu nhà thì sẽ không thể nhìn thấy ngọn núi phủ tuyết trắng tuyệt đẹp. Bọn trẻ đã đánh đổi sức lao động của mình để có được những khoảnh khắc đáng nhớ trong khu trượt tuyết, và chúng đều cảm thấy điều đó thật đáng giá!

Đồng thời, cũng có rất nhiều người thành đạt đến nghỉ dưỡng trong khu trượt tuyết. Họ đã đánh đổi sự siêng năng, chăm chỉ của mình để có được những giây phút hưởng thụ cuộc sống, điều này chắc chắn đã truyền cảm hứng cho bọn trẻ. Chúng đã hiểu được rằng hạnh phúc có được bằng chính đôi tay của mình mới là niềm hạnh phúc thực sự. Đừng sợ đôi tay của mình nhỏ bé, chỉ cần chăm chỉ rèn luyện thì đôi tay ấy sẽ ngày càng mạnh mẽ, giúp chúng ta vươn tới ước mơ, và một ngày nào đó chúng ta sẽ được hưởng trái ngọt. Du lịch vốn là một việc "thuần tiêu tiền", nhưng với đề xuất của tôi, bọn trẻ đã biết được rằng hóa ra có thể kiếm

tiền trước rồi mới tiêu tiền sau. Kết quả của quá trình làm việc chăm chỉ trước rồi hưởng thụ thành quả sau này là bọn trẻ đã có được cuộc vui chơi ngọt ngào nhất, hạnh phúc nhất và thoải mái nhất. Và như vậy, ban đầu vốn chỉ là một kế hoạch nghỉ ngơi vui chơi, nhưng cuối cùng nó đã trở thành "chuyện nghiêm túc" là làm việc kiếm tiền! Qua sự việc này, bọn trẻ phát hiện ra: Ngay cả khi đi du lịch, bạn cũng có thể kiếm tiền; chỉ cần bạn sẵn sàng sử dụng khối óc của mình thì không có nơi nào mà bạn không thể kiếm tiền. Trong quá trình kiếm tiền, khả năng chịu đựng gian khổ của trẻ sẽ được rèn luyện. Thông qua số tiền kiếm được, trẻ sẽ được tận hưởng trọn vẹn niềm vui và được ngắm những cảnh đẹp chưa từng được thấy, quả là nhất cử lưỡng tiện.

Có thể một vài bậc phụ huynh cho rằng thường sẽ có rất ít cơ hội làm việc ngắn hạn tại các điểm du lịch. Riêng tôi luôn tin rằng cơ hội là do chính mình tìm thấy và tạo ra. Theo tôi được biết, hiện nay có một số tổ chức và hiệp hội lưu trú đang cung cấp cơ hội du lịch kết hợp làm tình nguyện trong thời gian tương đối ngắn, chúng ta có thể đổi lấy thức ăn và chỗ ở bằng cách làm nhiều công việc khác nhau. Nếu cha mẹ muốn đưa con đi du lịch thì có thể tìm hiểu trước xem ở địa điểm đó có tổ chức hoặc homestay nào đang có chính sách như vậy không. Tôi biết một bà mẹ đã đưa con đi du lịch dài ngày trong dịp nghỉ lễ, sống mỗi nơi một tháng. Trong tháng đó, cô sẽ đưa con đi trải nghiệm cuộc sống và tìm hiểu phong tục tập quán của người dân địa phương, ngoài ra còn khám phá những địa điểm mà rất ít người biết tới. Cô hiếm khi chọn ở khách sạn năm sao mà thường chọn homestay vì như vậy sẽ gần gũi hơn với cuộc sống của người bản địa. Sau khi làm quen với chủ homestay, cô sẽ cho các con tự hỏi chủ homestay xem có việc làm thêm để kiếm tiền tiêu vặt không. Sau khi đã có được những hiểu biết sâu sắc về nơi mình đang ở, cô cũng sẽ khuyến khích các con viết cẩm nang du lịch và kiếm tiền bằng cách chia sẻ kinh nghiệm của bản thân. Nếu du khách nào có hứng thú thì bọn trẻ sẽ dẫn họ đi chơi và kiếm chút thù lao. Tôi nghĩ loại hình du lịch này hữu ích với trẻ hơn là những chuyến du lịch theo kiểu "cưỡi ngựa xem hoa", không chỉ giúp mở mang tầm mắt, rèn luyện năng lực mà còn bồi dưỡng cả trí tuệ tài chính cho trẻ.

Trên thực tế, giáo dục trí tuệ tài chính có thể diễn ra không chỉ trong hành trình du lịch mà còn từ trước khi bắt đầu hành trình.

Dù là du lịch theo đoàn hay đi du lịch tự túc, tôi khuyên các bậc cha mẹ không nên tự mình thực hiện toàn bộ quá trình. Nếu phụ huynh đã lên kế hoạch chu đáo, trẻ chỉ cần xách ba lô lên và đi thì những chuyến du lịch đó sẽ không quá ấn tượng với trẻ. Cá nhân

tôi thì luôn cho các con tham gia lên kế hoạch du lịch trước khi khởi hành. Nếu là du lịch theo đoàn, chúng tôi sẽ so sánh các tuyến đường và giá cả của các hãng khác nhau rồi chọn tour phù hợp với mình, chứ không phải lúc nào cũng chọn giá thấp nhất. Tôi sẽ để bọn trẻ suy nghĩ trước xem chúng muốn du lịch ở các chặng nào, sau đó xem lộ trình của hãng nào phù hợp với mục đích của chúng tôi, tiếp đến mới so sánh giá cả. Còn nếu du lịch tự túc thì sẽ có nhiều thứ cần chuẩn bị hơn.

Tôi thực lòng khuyên các bậc cha mẹ nên đưa con em mình đi du lịch tự túc, vì việc ăn uống, chỗ ở, đi lại, vui chơi khi đi du lịch tự túc đều phải do chính mình lo liệu, nếu trẻ được tham gia vào quá trình này thì năng lực giải quyết vấn đề và trí tuệ tài chính của con sẽ được cải thiện đáng kể. Để du lịch tự túc thì bước đầu tiên là lập kế hoạch. Nếu lập kế hoạch tốt thì hành trình sẽ tiết kiệm được rất nhiều tiền và diễn ra thuận lợi. Xây dựng kế hoạch là một bài tập tuyệt vời cho kỹ năng điều phối, và để đào tạo trí tuệ tài chính rất cần đến kỹ năng này. Sau khi xác định được điểm đến, trước tiên chúng ta phải hiểu ở đây có những điểm vui chơi/tham quan nào và nét đặc sắc gì. Sau khi xác định được các điểm tham quan, hãy lên kế hoạch cho lộ trình hợp lý, không chỉ tính đến kinh tế mà cả việc kết hợp làm việc với nghỉ ngơi, sắp xếp thời gian cho hợp lý. Khi lên kế hoạch cho lộ trình, bạn cũng nên cân nhắc về nơi lưu trú, tốt nhất nên chọn địa điểm gần với hầu hết các điểm tham quan bạn muốn đến, còn nếu các điểm tham quan nằm rải rác ở nhiều nơi thì hãy chọn nơi có giao thông thuận tiện. Với một số điểm tham quan ở xa, bạn cũng phải cân nhắc nên tự thuê phương tiện đi lại hay tham gia tour du lịch trong ngày. Về phần ăn uống, tốt nhất nên lựa chọn một vài nhà hàng để dự phòng, vì những quán ăn ở gần địa điểm danh lam thắng cảnh có thể xảy ra hiện tượng hét giá cắt cổ, lựa chọn trước sẽ giúp chúng ta tránh được bẫy này. Ngoài ra cũng nên tìm hiểu trước về đặc sản, quà lưu niệm. Nếu đi du lịch nước ngoài, bạn cũng phải cân nhắc đến vấn đề chuyển vùng điện thoại di động, nên mở gói data hay làm sim nội địa tạm thời… Tất cả đều cần lên kế hoạch trước.

Sau khi kế hoạch đã được chuẩn bị xong xuôi, chúng ta có thể đặt trước vé máy bay hoặc vé tàu, càng sớm thì càng rẻ, đặc biệt là trong các kỳ nghỉ đông và hè. Khách sạn hoặc homestay thì cũng nên đặt trước, vì rất dễ gặp phải tình trạng hết phòng vào các mùa cao điểm. Khi mua vé và đặt phòng, bạn có thể nói cho con biết đâu là mùa cao điểm, đâu là trái vụ, tại sao mùa cao điểm lại đắt hơn trái vụ. Đây cũng là quá trình trau dồi trí tuệ tài chính trong thực tiễn cuộc sống cho trẻ.

Trẻ cũng có thể tham gia chuẩn bị hành lý. Cha mẹ cần nói với trẻ rằng khí hậu mỗi nơi sẽ khác, trước tiên phải tìm hiểu khí hậu của địa điểm du lịch, sau đó xem xem nên mang những loại quần áo nào cho phù hợp. Có thể xảy ra một số trường hợp khẩn cấp trong chuyến đi, vì vậy cần mang theo một số loại thuốc. Đôi khi thời gian ngồi trên xe quá lâu, chúng ta có thể mang theo sách hoặc đồ chơi để giết thời gian. Ngoài ra, cũng cần tìm hiểu về "mức độ vất vả" của hành trình, chuẩn bị sẵn một số đồ ăn nhẹ. Nước nhất định phải mang đủ. Nên cho trẻ mang theo sổ tay và bút để ghi lại những điều thú vị trên đường.

Nếu để trẻ lên kế hoạch cho nhiều chuyến đi, khả năng lập kế hoạch tổng thể của trẻ chắc chắn sẽ tăng lên đáng kể, và trí tuệ tài chính của chúng cũng được cải thiện.

Trong chuyến du lịch, nếu trẻ thấy những món đồ mang đặc trưng của địa phương sẽ có nhiều người thích, cha mẹ có thể khuyến khích con mặc cả để mua được với mức giá ưu đãi và đem về bán lại. Cách này giúp hành trình bồi dưỡng trí tuệ tài chính được duy trì trong cuộc sống hằng ngày của trẻ.

Sau khi kết thúc chuyến đi, cha mẹ có thể khuyến khích trẻ viết về trải nghiệm, những điều mắt thấy tai nghe và bí kíp du lịch của bản thân để đăng lên Internet hoặc gửi cho các tạp chí, nếu được duyệt thì còn có thể nhận tiền nhuận bút.

Đi du lịch không chỉ có tác dụng mở mang tầm mắt mà còn nâng cao trí tuệ tài chính cho trẻ. Cha mẹ nhất định phải tận dụng triệt để cơ hội này để khiến trẻ hào hứng tham gia, để chúng có thể vừa chơi vừa học trong hành trình du lịch. Đừng để du lịch biến thành một cuộc vui đơn thuần.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

TRÒ CHƠI "ĐỘNG NÃO" GIÚP KÍCH THÍCH KHẢ NĂNG SÁNG TẠO

Trong trò chơi "động não", người chơi thảo luận về một vấn đề cụ thể mà họ quan tâm, nhanh chóng tìm ra nhiều cách khác nhau để giải quyết vấn đề. Sự sáng tạo của con người có thể được kích thích thông qua rèn luyện, và nếu hình thành thói quen vận hành trí óc nhanh chóng, họ sẽ ngày càng trở nên sáng tạo hơn. Các trò chơi "động não" sẽ giúp khơi dậy khả

năng sáng tạo.

Cách chơi:

Chọn một món đồ rồi chia nhóm (5 người/nhóm) để thảo luận, trong vòng một phút phải đưa ra nhiều cách sử dụng nhất có thể cho món đồ đó. Sau đó lần lượt từng người đứng lên chia sẻ, nhóm nào có nhiều cách sử dụng nhất hoặc nhóm có nhiều ý tưởng kỳ lạ nhất sẽ chiến thắng.

Quy định:

1. Cấm những ý kiến mang tính chỉ trích và khuyến khích những tư duy khác biệt cho dù nó có khả thi hay không.

2. Mọi ý tưởng kỳ lạ đều được hoan nghênh, ý tưởng càng kỳ lạ thì càng có nhiều khả năng giành được chiến thắng.

3. Nhất định phải có buổi chia sẻ và thảo luận, thu thập ý kiến của mọi người, tổng hợp và cải tiến xem liệu có thêm ý tưởng nào xuất hiện hay không.

Đầu cơ trục lợi, dù có thắng thì cũng là thua!

Khi trau dồi trí tuệ tài chính, năng lực và ý thức kiếm tiền của con cái, chúng ta cũng phải chú ý cảnh báo trẻ không nên hám lợi và chỉ biết đến tiền, nếu không rất dễ đi chệch hướng.

Chúng ta thường bị thu hút bởi những mánh lới có thể giúp mình dễ dàng trục lợi. Đây là bản chất của con người, vì không ai muốn có một cuộc sống khó khăn, thế nên nếu có một cách để dễ dàng trục lợi thì việc sa đà vào nó là điều rất đỗi bình thường.

Khi mới đến Israel, gần nhà tôi có một hầm đường bộ sang phía bên đường đối diện, chúng tôi thường đi qua đó. Ngày nào cũng có một gã người nước ngoài ngồi dưới đó giở trò lừa "ba chiếc cốc", đây là một "trò hattrick" điển hình. Theo thói quen, mỗi khi đi ra ngoài, tôi thường để 50 shekel vào túi của bọn trẻ, đặt hẳn trong một phong bì có ghi địa chỉ nhà để phòng trường hợp lạc mất nhau thì bọn trẻ còn có tiền bắt xe về nhà. Hôm đó, tôi và con gái thong thả đi ở phía sau, còn con trai đi phía trước. Con trai trông thấy có người đặt cược 50 shekel và ngay lập tức trúng 100 shekel sau khi đoán đúng, thế là cũng hí hửng chạy vào đặt cược 50 shekel, và tất nhiên là bị lừa. Nó phụng phịu nói: "Tại con thấy ông kia thắng nên cũng đặt cược theo." Tôi nhẹ nhàng bảo: "Con có biết người thắng cược vừa rồi cũng là đồng bọn của gã ta không? Hầm đường bộ này thông với nhau, tên đồng bọn kia đi một vòng là sẽ quay lại đây, lúc đó thì chúng ta đi mất rồi." Tôi nói với các con rằng cuộc sống không phải là một chuyến dã ngoại, chẳng có món hời nào từ trên trời rơi xuống, muốn có được thứ gì thì cũng phải nỗ lực.

Sau đó, tôi chỉ vào gã nước ngoài và nói: "Tôi và anh đều là người nhập cư tới đây, sao lại nỡ lừa cả trẻ con? Anh không được phép lừa tiền của trẻ vị thành niên. Hãy trả lại tiền cho nó, nếu không

tôi sẽ gọi cảnh sát ngay!" Sau đó, con trai xin lỗi tôi: "Đáng lẽ con không nên chơi trò đặt cược đó…" Tôi chỉ khuyên con: "Đỏ đen và hút chích đều là những thứ tuyệt đối không được dây vào."

Tôi kể câu chuyện này là để nói với bạn rằng, sở dĩ con trai tôi đặt cược là vì nó nghĩ: "Chà, trò này thật dễ kiếm tiền, chớp mắt một cái là kiếm được 50 shekel." Nhưng thực tế là ngay cả 50 shekel dằn túi của con cũng đã mất. Sau chuyện đó, tôi đã nhân cơ hội để con hiểu rằng đầu cơ trục lợi muôn đời thiệt, dù có thắng thì vẫn là thua, làm việc gì cũng phải chắc chắn. Ở Trung Quốc có câu châm ngôn: "Vạn trượng cao lâu bình địa khởi." Tôi nói với con: "Nếu con muốn làm giàu, tặng cho mẹ những món quà ý nghĩa thì tuyệt đối không được kiếm tiền bằng những thủ đoạn trục lợi đỏ đen như thế. Con phải chăm chỉ làm nem, bán nem, viết lách, nếu đủ năng lực thì hãy phiên dịch sách báo, chúng ta phải dựa vào sức mình để khiến cuộc sống ngày càng sung túc hơn. Chúng ta không thể làm giàu bằng những trò đỏ đen, bởi lẽ chỉ cần nghĩ tới những trò may rủi đó thì con chắc chắn sẽ thua, đầu cơ trục lợi sẽ không bao giờ có tương lai." Số tiền nhỏ trị giá 50 shekel này là một cơ hội giáo dục tốt, bởi thông qua đó bọn trẻ hiểu được sự nguy hiểm của cờ bạc, nhờ vậy sẽ biết tránh xa cờ bạc, sau này không bị mất số tiền lớn nữa. Sự việc này cũng cho con trai tôi biết rằng trong cuộc sống có rất nhiều cám dỗ tưởng chừng đẹp đẽ, nếu không giữ kỷ luật bản thân, không giữ được lòng mình, muốn đầu cơ trục lợi thì rất dễ sập bẫy.

Tôi cũng đã từng nghe nhiều người lâm vào cảnh nợ nần chồng chất chỉ vì ham mê cờ bạc. Dù rằng cũng có trường hợp ai đó giàu lên chỉ sau một đêm bằng cách mua vé số, nhưng xác suất là cực nhỏ, tuyệt đại đa số những khoản tiền dùng để mua vé số đều sẽ "một đi không trở lại". Những người có trí tuệ tài chính cao sẽ chẳng bao giờ muốn kiếm tiền bằng cách mua vé số, vì đó là cách làm theo kiểu "chủ nghĩa cơ hội" và họ sẽ không bao giờ kiểm soát được. Đây không phải là đầu tư, mà là đầu cơ.

Đầu tư là gì? Theo định nghĩa của người Do Thái thì đó là một hoạt động kinh tế hy sinh hoặc từ bỏ giá trị đáng lẽ được sử dụng để tiêu dùng hiện tại, rồi sử dụng nó để thu được giá trị lớn hơn trong tương lai. Chúng ta sẽ không thể kiếm được của cải bền vững thông qua đầu cơ. Những người dốc tiền đầu tư vào xổ số rất nhiều lần chắc chắn là những người có trí tuệ tài chính rất thấp, luôn mang trong mình ước mơ làm giàu trong một sớm một chiều, luôn có tâm lý ham mê cờ bạc.

Các tỷ phú Do Thái thường dặn con cháu tránh xa cờ bạc, đừng

nghĩ đến những món hời từ trên trời rơi xuống mà phải kiếm tiền bằng chính khối óc và đôi tay của mình; tuyệt đối không được tham lam quá đà, tham vọng quá mức, mù quáng trước lợi ích để rồi đầu tư vượt quá giới hạn của bản thân vì sẽ rất dễ "mất cả chì lẫn chài". Chúng ta giáo dục trí tuệ tài chính cho con trẻ là vì hy vọng chúng có thể kiếm tiền chính đáng và chí ít là không mắc nợ chồng chất.

Có rất nhiều câu chuyện như vậy xung quanh chúng ta. Vụ việc thương tâm "gia đình ba người nhảy xuống biển tự tử ở vịnh Tinh Hải" gây chấn động một thời là vì người chồng trong gia đình không có đủ trí tuệ tài chính, muốn kiếm tiền bằng cách đầu cơ. Sau khi tốt nghiệp đại học, người đàn ông này chưa bao giờ tìm kiếm một công việc chính thức. Anh ta từng kiếm được rất nhiều tiền nhờ đầu tư vào Bitcoin, ngay từ khi còn trẻ đã kiếm được hàng triệu nhân dân tệ. Điều này khiến anh ta vô cùng tự mãn, không chỉ dốc hết gia sản mà còn huy động vốn từ người thân và bạn bè, mong kiếm được nhiều hơn nữa. Nào ngờ lúc Bitcoin lao dốc, chỉ sau một đêm anh ta đã nợ nần chồng chất. Không có khả năng thanh toán, anh ta đã tự tay giết chết đứa con gái ba tuổi rồi cùng vợ nhảy xuống biển tự tử. Một câu chuyện thật bi thảm! Đặc biệt là cô bé ba tuổi ngây thơ, vô tội! Nếu anh ta biết dừng lại đúng lúc và suy nghĩ thực tế thì có lẽ ba người nhà họ vẫn đang có được cuộc sống hạnh phúc ngay bây giờ.

Đầu cơ trục lợi có thể giúp chúng ta kiếm tiền nhất thời chứ không thể lâu bền. Các tỷ phú thực sự sẽ không dựa vào những thủ đoạn trục lợi và gian lận để kiếm tiền, vì họ biết rằng kiếm tiền bằng cách này sẽ không mang lại sự bình yên cho tâm hồn họ và số tiền có được do đầu cơ một ngày nào đó sẽ buộc phải "của thiên trả địa".

Người Do Thái luôn duy trì tâm thế bình tĩnh và thực dụng trong việc kiếm tiền. Họ chú trọng kiếm tiền một cách chính trực, không sử dụng những thủ đoạn lừa dối để có được của cải, vì vậy người Do Thái không chỉ kiếm được rất nhiều tiền mà còn duy trì tài sản của họ từ thế hệ này sang thế hệ khác. Người Do Thái coi liêm chính là ưu tiên số một trong kinh doanh, họ thích kiếm tiền đường đường chính chính.

Một trong những lý do quan trọng khiến người Do Thái được mệnh danh là "doanh nhân số một của thế giới" là họ rất coi trọng chữ tín và kinh doanh liêm chính. Làm ăn với người Do Thái sẽ không bao giờ lo bị lừa dối, phản bội. Họ tuân thủ nghiêm ngặt hợp đồng, trong lòng luôn có một bộ quy tắc kỷ luật và tự giác

nghiêm ngặt. Điều này giúp họ nhận được rất nhiều sự tin tưởng và tôn trọng từ đối tác và khách hàng. Đây thực sự là một tài sản vô hình quý giá.

Ngạn ngữ Trung Quốc có câu: "Quân tử ái tài, thủ chi hữu đạo[1]", ý nghĩa rất gần với triết lý kinh doanh của người Do Thái. Đây là sự đúc kết kinh nghiệm sống và trí tuệ của người xưa, tuy nhiên vẫn có rất nhiều người mờ mắt vì tiền bạc, để rồi đánh mất bản thân, bị những lợi ích trước mắt lôi kéo, dùng những thủ đoạn đầu cơ trục lợi, dối trá gian manh để giành được tiền bạc, và cuối cùng rơi vào tình cảnh tiền mất tật mang, mất cả chì lẫn chài. Đó là do họ không giữ được cái tâm trong sạch, không để ý đến cảm xúc của người khác. Những người như vậy chỉ có thể lừa gạt người khác trong nhất thời chứ không thể lừa dối được cả đời. Dù lừa đảo tinh vi đến đâu thì cũng có ngày bị bại lộ, lúc đó không chỉ mất tiền mà còn mất cả lòng tin của người khác, bị người đời xa lánh, hắt hủi.

---

[1]. Đại ý: người quân tử coi trọng của cải nhưng phải hợp đạo lý. (BTV)

Sara ở Jerusalem

Người Do Thái luôn tuân giữ giao ước. Họ có thái độ rất cứng rắn đối với những kẻ thích giở trò gian trá, tin rằng đó là hành vi không thể tha thứ. Nếu họ phát hiện ra bạn cố tìm cách trục lợi và gian dối trong quá trình làm ăn, bạn sẽ bị đưa vào danh sách đen và không bao giờ có cơ hội hợp tác nữa.

Qua những năm sống ở Israel, các con tôi học được rằng sự giàu có

bền vững không thể xuất phát từ chủ nghĩa cơ hội mà phải từ kinh doanh chính trực.

Khi chúng tôi mới trở về Trung Quốc, môi trường kinh doanh lúc đó vẫn chưa chín muồi nên có rất nhiều người lợi dụng kẽ hở của pháp luật để kiếm tiền, nhưng con trai tôi vẫn giữ mình trong sạch và không bị cám dỗ bởi những món hời trước mặt. Con cẩn mẫn lựa mua từng viên kim cương ở Israel rồi đem về Trung Quốc để bán, không bao giờ lợi dụng tầm hiểu biết hạn hẹp của mọi người về kim cương mà hét giá cắt cổ. Vì là hàng chính hãng nên con nhanh chóng có những khách hàng trung thành, sau đó họ lại giới thiệu thêm nhiều khách hàng khác. Cứ như vậy, bằng uy tín và sự trung thực của mình, con trai tôi đã có chỗ đứng vững chắc trong ngành kim cương ở Thượng Hải, và công việc kinh doanh của con đã phát triển vượt bậc. Thiết nghĩ lúc mới vào nghề, nếu chỉ vì không đủ vốn mà con trai tôi bán kim cương giả thì chắc chắn bây giờ nó sẽ không có chỗ đứng như vậy trong ngành kim cương ở Thượng Hải.

Thật may vì ngay từ khi các con còn nhỏ, tôi đã dạy chúng phải kiếm tiền chân chính, không thể vứt bỏ uy tín và liêm sỉ của bản thân chỉ để giở trò trục lợi, gian manh hòng kiếm tiền nhanh chóng. Tôi luôn nói với các con rằng, sở dĩ các thương gia Do Thái có thể chiếm một vị trí quan trọng như vậy trên thế giới, và sở dĩ tài sản của người Do Thái có thể được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác là vì họ luôn tuân theo các nguyên tắc nội tại của bản thân. Họ đã hứa thì nhất định sẽ làm, đó là lý do giúp họ thành công.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

LÀM THẾ NÀO ĐỂ KIỂM SOÁT TIỀN BẠC VÀ KHÔNG BỊ TIỀN BẠC THAO TÚNG?

Lúc kiếm tiền thì phải nỗ lực hết mình, nhưng lúc cần tiêu tiền thì cũng phải chi tiêu dứt khoát, phải sử dụng tiền bạc đúng mực, như vậy chúng ta mới có thể kiểm soát được tiền bạc và không bị nó thao túng, điều khiển. Tiền bạc giống như một bàn tay vô hình chi phối mọi ngã rẽ, quyết định sự thành-bại trên hành trình cuộc đời của bạn. Nếu không thể kiểm soát được ham muốn của bản thân hoặc không có khả năng kiếm tiền, bạn sẽ không thể điều khiển được bàn tay quyền năng này, bạn sẽ bị nó thao túng và trở thành nô lệ của nó.

Muốn không bị tiền bạc thao túng, bạn cần bồi dưỡng trí tuệ tài chính, nâng cao tài năng, trau dồi khả năng tạo ra của cải cho bản thân, nỗ lực làm việc với tâm thế "vừa cầu tài vận, vừa cầu tài năng".

Sự sáng tạo giúp của cải tăng lên gấp bội

Người Do Thái thường thực dụng trong kiếm tiền, nhưng đồng thời họ cũng rất giỏi kiếm tiền bằng khối óc và sự sáng tạo của bản thân. Họ cho rằng một ý tưởng hay có thể khiến giá của một món hàng tăng lên gấp đôi, hàng chục, thậm chí hàng triệu lần.

Một ông bố người Mỹ gốc Do Thái là chủ của một cửa hàng bán đồ đồng đã hỏi con mình rằng: "Giá một pound đồng là bao nhiêu?" Đứa trẻ trả lời: "35 xu ạ." Người cha nói: "Đúng rồi, cả bang Texas đều biết giá mỗi pound đồng là 35 xu, nhưng là con trai của một người Do Thái, đáng lẽ con phải nói là 35 đô-la. Con hãy thử biến một pound đồng thành tay nắm cửa xem sao." 20 năm sau, người cha đó qua đời, đứa trẻ giờ đã trưởng thành và kế thừa cửa hàng bán đồ đồng.

Năm 1974, sau khi cải tạo tượng Nữ thần Tự do, chính phủ Mỹ đã tổ chức đấu thầu rộng rãi để dọn sạch phế liệu nhưng không ai tham dự. Sau khi nhìn thấy những khối đồng, đinh vít và gỗ chất thành từng đống dưới tượng Nữ thần Tự do, chàng trai đã lập tức ký mua mà không kèm theo điều kiện gì. Nhiều người cười nhạo anh vì bỏ tiền ra mua một đống đồng nát vô dụng và cho rằng anh thật ngu ngốc. Tuy nhiên, họ không ngờ rằng anh đã biến những đống phế liệu vô giá trị này thành hàng hóa để thu lợi lớn.

Bước đầu tiên, anh nấu chảy đồng phế liệu, đúc thành những bức tượng Nữ thần Tự do cỡ nhỏ, sau đó gia công thành đế bằng các khối xi măng và gỗ, biến chúng thành món quà lưu niệm rất được ưa chuộng.

Bước thứ hai, anh biến chì thải, nhôm thải thành những chiếc chìa khóa có hình quảng trường New York.

Bước thứ ba, anh đóng gói toàn bộ chỗ tro bụi quét từ tượng Nữ thần Tự do để bán cho những người bán hoa...

Vậy là anh đã biến đống phế liệu thành một thương vụ làm ăn trị giá 3,5 triệu đô-la, khiến giá mỗi pound đồng tăng gấp 10.000 lần. Kết quả này khiến tất cả những ai từng cười nhạo anh đều phải giật mình kinh ngạc. Anh trở thành một huyền thoại, tất cả là nhờ trí tuệ tài chính mà cha anh đã truyền cho anh từ khi còn nhỏ: giàu có là một ý tưởng, và một ý tưởng tốt sẽ nhân đôi nó.

Các con tôi đã dần nắm bắt được những tinh túy trong trí tuệ tài chính của người Do Thái qua thực tiễn cuộc sống. Chúng không ngừng suy nghĩ xem có thể cải thiện thêm điều gì trong công việc buôn bán nem, không ngừng tìm cách gia tăng thu nhập thông qua sự sáng tạo của bản thân.

Con trai thứ từng đề nghị tôi cải tiến thêm hương vị nem để đáp ứng nhu cầu của các đối tượng khách hàng khác nhau. Vì vậy, chúng tôi đã phát triển thêm các món nem khác như vị cà ri, vị cay, vị sô-cô-la và nhiều hương vị khác, quả nhiên được thực khách ưa chuộng. Cậu con trai cả nảy ra ý tưởng tổ chức một buổi thuyết trình với chủ đề "Đi tới Trung Quốc" ngay tại trường, giới thiệu văn hóa Trung Quốc với mọi người và nhân tiện bán nem. Và buổi thuyết trình đó đã thực sự khơi dậy mối quan tâm của học sinh Israel đối với văn hóa Trung Quốc, đồng thời cũng giúp con bán được rất nhiều nem.

Sau đó, lũ trẻ vẫn thỉnh thoảng nghĩ ra những ý tưởng mới để thúc đẩy việc bán nem. Một khi công việc buôn bán đã trở thành chủ đề trong cuộc sống thì kinh doanh cũng trở thành bản năng của bọn trẻ. Việc cho các con hiểu "không làm thì chẳng có ăn" và để chúng tham gia vào công việc buôn bán nem đã trở thành công cụ để tôi rèn luyện bọn trẻ, giúp chúng hiểu biết tường tận về trí tuệ tài chính của Israel, đó quả là một kết quả thu hoạch nằm ngoài mong đợi của tôi. Bọn trẻ không cần tôi phải dạy bảo mà sẽ tự tìm ra nhiều cách khác nhau để tăng thêm thu nhập.

Tôi đã từng kể chuyện "Búp bê Bắp cải" với các con, đây cũng là một câu chuyện có thật.

Hãng đồ chơi Alcorn ở Mỹ từng lao đao và đứng trước nguy cơ phá sản. Tuy nhiên, nhờ một ý tưởng sáng tạo của tổng giám đốc Rob, công ty đã hồi sinh và nhanh chóng có chỗ đứng trên thị trường đồ chơi, thậm chí có những hàng dài người xếp hàng trong giá rét dịp Lễ giáng sinh để chờ mua "Búp bê Bắp cải". Búp bê là món đồ

chơi rất thông thường, vậy rốt cuộc tại sao "Búp bê Bắp cải" lại thu hút đến vậy?

Rob còn chú ý đến hiện tượng "khủng hoảng gia đình" trong xã hội lúc bấy giờ: nhiều cha mẹ ly hôn khiến con cái bị tổn thương tâm lý, còn các bậc phụ huynh do mất quyền nuôi con nên cũng mất đi chỗ dựa tinh thần, thế nên anh quyết định làm búp bê trẻ em với tỷ lệ như thực. Mỗi con búp bê có một kiểu tóc, màu tóc, ngoại hình, quần áo… khác nhau và có thể được "nhận nuôi". Để búp bê giống thật hơn, mỗi con đều được gắn giấy khai sinh, tên, dấu chân, trên mông còn được đóng dấu của "y tá hộ sinh". Khi tới nhận nuôi, mọi người còn phải ký giấy nhận con nuôi. Công ty thậm chí còn tổ chức "lễ nhận nuôi tập thể Búp bê Bắp cải". Chuỗi hoạt động này đã thiết lập mối liên kết tình cảm giữa người mua và búp bê, đồng thời khiến loại búp bê này có giá trị hơn hẳn so với búp bê thông thường. Căn cứ theo nhu cầu tình cảm của khách hàng, Rob còn đưa ra hàng loạt quyết định hết sức sáng tạo, như mở "Bệnh viện đa khoa Búp bê Bắp cải" trên khắp nước Mỹ. Nhân viên công ty hóa trang thành bác sĩ hoặc y tá. Sau khi ra đời, "Búp bê Bắp cải" sẽ được đặt vào trong những chiếc giỏ xinh xắn chờ người "nhận nuôi". Công ty còn lập cả hồ sơ, và khách hàng sẽ nhận được thiệp chúc mừng từ công ty vào ngày sinh nhật "Búp bê Bắp cải" của họ. Ngoài ra, công ty cũng phát triển nhánh sản xuất các sản phẩm liên quan đến "Búp bê Bắp cải", như khăn trải giường, tã, xe đẩy, ba lô, đồ chơi… Những ý tưởng sáng tạo này đã giúp công ty thu được lợi nhuận khổng lồ, và từ tình cảnh gần như phá sản, họ đã vươn mình phát triển mạnh mẽ.

Ý tưởng sẽ quyết định lối thoát, và đây là sức mạnh của sự sáng tạo. Một ý tưởng hay có thể giúp tài sản của bạn tăng lên gấp bội. Sở dĩ những người có trí tuệ tài chính cao có thể liên tục tạo ra của cải là bởi họ rất giỏi vận dụng bộ não của mình, họ không bao giờ "cố định hóa" tư duy mà thường xuyên làm mới nó. Chỉ khi tích cực khai thác tư duy và cập nhật ý tưởng thì những sáng kiến mới có thể được nảy sinh, cơ hội kinh doanh cũng sẽ được khám phá và tận dụng hiệu quả.

Nhu cầu vật chất và tinh thần của con người không bao giờ được thỏa mãn, không bao giờ là bất biến mà sẽ không ngừng phát triển và nâng cao hơn nữa. Ở một mức độ nhất định, điều này sẽ thúc đẩy xã hội phát triển và tiến bộ. Với tư cách một người kinh doanh, chỉ bằng cách liên tục tìm tòi sáng tạo ra những cách thức kinh doanh mới mẻ và sản phẩm sáng tạo thì chúng ta mới có thể đáp ứng được nhu cầu liên tục thay đổi của người tiêu dùng.

Tôi rất thích câu nói: “Nếu muốn giàu nhanh thì nên tìm đường tắt, đừng cố chen chúc trong đám đông.” Chỉ khi dựa vào sức sáng tạo của bản thân để trở thành người dẫn đầu xu hướng thì chúng ta mới có thể nắm bắt được cơ hội để chiếm lĩnh; còn nếu chỉ biết chạy theo số đông thì chúng ta chỉ có thể nhặt nhạnh được những gì còn sót lại mà thôi.

Hẳn một số người sẽ nói rằng vốn liếng của họ quá ít nên khó có thể tiến hành đổi mới, sáng tạo. Trên thực tế, sự sáng tạo không cần phải quá cao cấp. Chỉ cần tìm cách hiểu được nhu cầu của người tiêu dùng, sự sáng tạo cũng có thể nảy sinh ngay trong những thứ nhỏ bé bình dị như gạo, dầu, mắm, muối. Tìm tòi sáng tạo và nắm bắt cơ hội ngay trong đời sống thường nhật là điều hết sức khả thi, bởi suy cho cùng, đó cũng là những nhu cầu sinh tồn cơ bản nhất. Khi nghĩ về việc làm thế nào để cuộc sống của mọi người trở nên thuận lợi và tốt đẹp hơn, chúng ta sẽ thấy vô số cơ hội kinh doanh ẩn giấu trong đó.

Người Do Thái có một nguyên tắc vàng để kiếm tiền là “Hãy nhắm vào miệng mọi người”, tức là kinh doanh các ngành nghề liên quan đến thực phẩm, vì thực phẩm là nhu cầu cơ bản nhất của con người. Do ảnh hưởng của mua sắm trực tuyến, hoạt động kinh doanh của nhiều cửa hàng thông thường đã bị giảm mạnh, nhưng ngành dịch vụ ăn uống và đào tạo thì vẫn không ngừng phát triển. Đừng đánh giá thấp những công việc kinh doanh nhỏ liên quan đến cuộc sống hằng ngày, và cũng chớ nghĩ rằng sẽ rất khó đổi mới những thứ liên quan đến đời sống thường nhật. Thực tế, chúng ta có được cuộc sống như bây giờ là nhờ những đổi mới liên tục của tổ tiên.

Sara chụp ảnh với các doanh nhân tại hội nghị chuyên đề về môi trường đầu tư của Israel

Những người có đầu óc kinh doanh thường rất giỏi quan sát và phân tích mong muốn của người tiêu dùng, đồng thời họ cũng giỏi khai thác mong muốn đó và tạo ra nhu cầu ở những nơi chưa có nhu cầu. Giống như túi xách của phụ nữ, chức năng ban đầu chỉ là để đựng đồ, nhưng giờ đây đối với nhiều người, đặc biệt là phái nữ, túi xách không chỉ là vật dụng chứa đồ mà còn là biểu tượng của đẳng cấp và địa vị. Chưa bàn đến hành vi "sính hàng hiệu" là tốt hay xấu, ở đây tôi chỉ muốn nói mối liên hệ giữa túi và địa vị vốn không tồn tại ngay từ đầu, nhưng những nhà sản xuất túi đã nắm bắt được điều này, chia túi thành nhiều đẳng cấp khác nhau, phát triển các phiên bản giới hạn, thỏa mãn tâm lý sính hàng hiệu của một số chị em phụ nữ và khiến họ sẵn sàng chi rất nhiều tiền, vì vậy giá của một số chiếc túi cao hơn rất nhiều so với giá trị của chính nó.

Những người hiểu biết về tài chính, có đầu óc kinh doanh cũng rất giỏi xác định, giải quyết vấn đề, và trong quá trình đó sẽ ẩn chứa những cơ hội để sáng tạo, đổi mới. Công ty tái chế đồ chơi golf của Jim Reid được thành lập vì một lần anh nhìn thấy bóng của một tay golf rơi xuống hồ, Reid liền nhảy xuống hồ để vớt bóng nhưng không ngờ dưới đáy hồ lại có đầy bóng golf. Vì vậy, anh đã lên ý tưởng và nhờ người vớt bóng, rửa sạch, phơi khô rồi sơn lại để bán. Khi kiếm được nhiều tiền hơn, anh thành lập công ty tái chế đồ chơi golf với thu nhập hằng năm gần 10 triệu đô-la.

Cơ hội kinh doanh tồn tại ở khắp mọi nơi, và những người có đầu óc kinh doanh sẽ biết tận dụng sự sáng tạo để khiến tài sản của họ tăng lên gấp bội. Chỉ bằng cách trau dồi trí tuệ tài chính và ý thức sáng tạo của trẻ ngay từ nhỏ thì khi lớn lên, chúng mới có thể nắm bắt và tận dụng cơ hội.

ĐỊNH KỲ XEM XÉT TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH CỦA GIA ĐÌNH

Muốn kiếm tiền thì trước hết phải hiểu rõ hoàn cảnh kinh tế của bản thân và gia đình, nhưng tình hình kinh tế không phải là bất biến, đòi hỏi chúng ta phải thường xuyên xem xét và đánh giá. Bạn có thể bắt đầu từ các khía cạnh sau:

1. Bạn đang chi tiêu bao nhiêu trong tháng này;

2. Khoản vay phải trả trong tháng này là bao nhiêu;

3. Đầu tư bao nhiêu trong tháng này;

4. Còn lại bao nhiêu trong tháng này;

5. So sánh với kế hoạch tài chính của tháng này để xem có gì khác biệt;

6. Lập kế hoạch tài chính cho tháng tiếp theo.

Trau dồi tư duy đầu tư "tiền đẻ ra tiền"

"Làm thế nào để có nhiều tiền hơn?" Đây hẳn là một câu hỏi mà nhiều trẻ em và thậm chí cả người lớn thường đặt ra. Trước hết, chúng ta cần cho trẻ biết rằng công việc có thể mang lại thu nhập, các công việc khác nhau sẽ có mức lương khác nhau. Nếu muốn kiếm nhiều tiền hơn thì bắt buộc phải sở hữu những kiến thức và kỹ năng đặc thù, như vậy mới có thể nắm bắt được nhiều cơ hội hơn. Đó là lý do tôi yêu cầu các con không được coi nhẹ việc học hành dù hoàn cảnh sống của gia đình ra sao. Nếu một người muốn kiếm nhiều tiền hơn thì họ nhất định phải có sự tích lũy. Trung Quốc và Do Thái đều là những dân tộc luôn kiên định với phương châm "học tập cả đời", chính nhờ tinh thần kiên trì học hỏi không ngừng nên họ mới có được sức sống và sức sáng tạo đáng nể đến vậy.

Thứ hai, chúng ta cần cho con cái biết rằng muốn có nhiều tiền thì phải học cách đầu tư và quản lý tài chính. Nếu chỉ chăm chăm cất số tiền kiếm được vào túi hoặc bỏ trong két sắt thì sẽ chẳng có cách nào để kiếm thêm tiền và lạm phát sẽ dần bào mòn số tiền đó. Hãy để dòng tiền được luân chuyển, như vậy mới có thể khiến nó phát huy được giá trị.

Người Do Thái rất có ý thức đầu tư và quản lý tài chính. Với lòng dũng cảm phi thường và sự bình tĩnh khi đối mặt với rủi ro, họ luôn biết cách vượt qua khó khăn và đạt được những thành công ngoài mong đợi.

Như chúng ta đã biết, dân tộc Do Thái đã trải qua muôn vàn gian khó. Dù một thời gian dài chìm trong nghèo đói khổ sở, nhưng họ đã tự lực cánh sinh để vươn lên và trở thành dân tộc giỏi kiếm tiền nhất trên thế giới. Sở dĩ họ đạt được thành tựu như vậy là nhờ nhận thức hết sức khác biệt về đầu tư và quản lý tài chính, cho

phép họ tìm thấy cơ hội ngay cả trong những tình huống xấu.

Hẳn bạn từng nghe tới khách sạn Hilton? Nhưng bạn có biết nhà sáng lập khách sạn Hilton đã gây dựng sự nghiệp từ hai bàn tay trắng?

Conrad Hilton sinh ra trong một gia đình doanh nhân giàu có ở Mỹ, nhưng năm ông 20 tuổi, một cuộc khủng hoảng kinh tế nghiêm trọng xảy ra ở Mỹ và ông bỗng chốc trắng tay chỉ sau một đêm.

Một ngày nọ, trong cơn đói khát đến cùng cực, Conrad nhặt được một quả táo đỏ trên đường phố ở Dallas, trong đầu thầm nghĩ: "Có lẽ đây là bữa sáng mà Chúa đã ban cho mình." Ông định ngoạm một miếng thật to nhưng lại không nỡ, vì nghĩ rằng nên để dành cho lúc nguy cấp nhất. Cuối cùng, thay vì ăn quả táo, Conrad đã đổi quả táo lấy một cây bút chì màu và 10 miếng bìa cứng của một cậu bé. Sau đó, ông đã làm những tấm biển đón khách bằng bìa cứng và bán giá 1 đô-la mỗi chiếc.

Hai tháng sau, Conrad dùng số tiền kiếm được từ việc bán những tấm biển đón khách để làm một tấm biển chào mừng đẹp mắt, và thuê thêm ba người để hỗ trợ cho ông. Một năm sau, Conrad đã có 5.000 đô-la trong sổ tiết kiệm, nhưng ông vẫn chưa hài lòng. Tình cờ, ông phát hiện ra trong toàn bộ khu thương mại Dallas chỉ có một nhà hàng duy nhất. Conrad cho rằng nếu một khách sạn tiêu chuẩn cao cấp được xây dựng ở vị trí đắc địa này thì chắc chắn sẽ sinh lời cực lớn. Vì vậy, ông đã thuê kiến trúc sư và chuyên gia thẩm định bất động sản dự trù kinh phí xây dựng khách sạn. Họ kết luận rằng Conrad sẽ cần ít nhất 1 triệu đô-la!

Con số này rõ ràng cách biệt quá lớn so với khoản tiết kiệm 5.000 đô-la của Conrad. Nhưng ông không hề nản lòng mà dùng toàn bộ số tiền đó để mua một khách sạn nhỏ ở vùng ngoại ô. Sau đó Conrad lãi được 50.000 đô-la, rồi mời thêm một người bạn góp vốn, cả hai cùng nhau bỏ ra 100.000 đô-la để bắt tay vào xây dựng khách sạn lý tưởng của mình.

Conrad thuê một mảnh đất ở góc khu thương mại Dallas với giá 30.000 đô-la mỗi năm, sau đó thuyết phục chủ khu đất dùng mảnh đất đó làm tài sản thế chấp để vay ngân hàng với giá 300.000 đô-la, cộng với 70.000 đô-la ban đầu, vậy là ông đã có 370.000 đô-la. Số tiền này vẫn còn cách khá xa con số 1 triệu đô-la, vì vậy Conrad đã tìm tới một người đàn ông giàu có khác, hy vọng anh ta sẽ góp vốn để xây khách sạn với mình. Người đó cũng

quyết định đầu tư 200.000 đô-la. Vậy là lúc này số vốn của ông đã đạt tới con số 570.000 đô-la.

Khi dự án hoàn thành được một nửa và đã tiêu hết 570.000 đô-la, ông quyết định đến gặp chủ nhân của mảnh đất, thuyết phục ông ta góp vốn để tiếp tục hoàn thiện khách sạn đang xây dở. Conrad nói với chủ đất: "Ngay khi khách sạn xây xong, ông có thể toàn quyền sở hữu nó, nhưng ông phải cho tôi thuê để vận hành kinh doanh, tôi vẫn sẽ trả ông 100.000 đô-la tiền thuê mỗi năm."

Ngày 4 tháng 8 năm 1925, dự án đã hoàn thành, và đó chính là Khách sạn Hilton nổi tiếng ở Dallas. Conrad Hilton, người đàn ông trẻ tuổi đã xây dựng nên khách sạn hoành tráng này, sau này đã vang danh khắp thế giới. Tập đoàn khách sạn Hilton do ông thành lập có tới hàng trăm khách sạn ở các quốc gia trên thế giới, với tổng tài sản hơn 700 triệu đô-la.

Từ khoảnh khắc nhặt được quả táo đến thời điểm sở hữu khối tài sản khổng lồ với hơn 700 triệu đô-la, Hilton chỉ mất tổng cộng 17 năm. Nếu Hilton cứ thế cầm quả táo lên ăn mà không nghĩ ra cách để biến nó thành tiền thì có lẽ đã không có khách sạn Hilton như ngày nay.

Đây chính là đầu tư: dần dần từng bước biến tiền nhỏ thành tiền lớn. Nếu có đầu óc kinh doanh thì ngay trong những thời điểm khó khăn nhất, chúng ta cũng hoàn toàn đủ khả năng "lội ngược dòng". Cha mẹ nên trau dồi ý thức đầu tư cho con ngay từ nhỏ, cho trẻ biết rằng đầu tư không phải là đặc quyền của người giàu, mà người bình thường cũng có thể bỏ một phần tiền ra để đầu tư, để tiền sinh ra tiền. Nhưng đồng thời cũng phải để con biết rằng đầu tư không được mang tính đầu cơ, chộp giật, đừng nghĩ đến chuyện làm giàu chỉ sau một đêm. Đầu tư cần có kế hoạch: không chỉ là lập kế hoạch xem nên đầu tư vào đâu, tránh bỏ hết trứng vào một giỏ, mà còn phải lập kế hoạch cho việc sử dụng tiền trong gia đình chứ không thể dốc hết tiền ra để đầu tư, đó không phải là đầu tư có lý trí mà là tâm thế "được ăn cả, ngã về không".

Ngày nay, có không ít bậc cha mẹ chưa có được ý thức đầu tư đúng đắn, đặc biệt là sau khi trải qua những biến động của thị trường chứng khoán, họ sợ rằng nếu đầu tư thì tiền của mình sẽ mất sạch. Mặc dù khoản đầu tư nào cũng đều có rủi ro, nhưng nhìn chung lợi nhuận càng lớn thì rủi ro càng nhiều. Tuy nhiên, nếu bạn có thể nắm vững một số kiến thức về đầu tư và quản lý tài chính, tích lũy thêm kinh nghiệm, phân tích các thông tin liên quan trong ngành và thu thập thông tin về các doanh nghiệp mà

bạn quan tâm thì bạn có thể tránh được một số rủi ro nhất định. Ngoài ra, chúng ta cần giữ tâm lý vững vàng, không bị dao động trước sự biến động của tiền bạc, phải biết rằng khi đầu tư thì lãi-lỗ là chuyện bình thường, không nên liều lĩnh khi thành công và cũng chớ nên nản lòng khi thất bại.

Sara tham gia diễn đàn ở Trung Quốc

Có nhiều cách đầu tư khác nhau, không có cách nào là tốt hay xấu hoàn toàn tốt hay hoàn toàn xấu. Tốt nhất bạn nên hoạch định phương thức đầu tư phù hợp với tình hình thực tế của gia đình mình.

Về phân bổ tài sản trong gia đình, Standard & Poor's đã khảo sát 100.000 hộ gia đình có tài sản tăng trưởng ổn định trên khắp thế giới, tiến hành phân tích phương pháp quản lý tài chính của các hộ gia đình đó và đưa ra "Biểu đồ tài sản hộ gia đình Standard & Poor tiêu chuẩn" để mọi người tham khảo. Biểu đồ này chia tài sản của hộ gia đình thành bốn tài khoản: thứ nhất là tài khoản tiền mặt, tức là tiền để tiêu dùng hằng ngày, chiếm khoảng 10%; thứ hai là tài khoản đòn bẩy, tức là tiền dự phòng, chiếm khoảng 20%; ba là tài khoản thu nhập đầu tư, tức là tiền sinh ra tiền, chiếm khoảng 30%; thứ tư là tài khoản thu nhập dài hạn, tức là tiền bảo toàn và gia tăng giá trị, chiếm khoảng 40%. Chỉ khi chia ra bốn tài khoản này và phân bổ chúng theo tỷ lệ tương ứng, chúng ta mới có thể đảm bảo sự tăng trưởng lâu dài, bền vững và ổn định của tài sản trong gia đình.

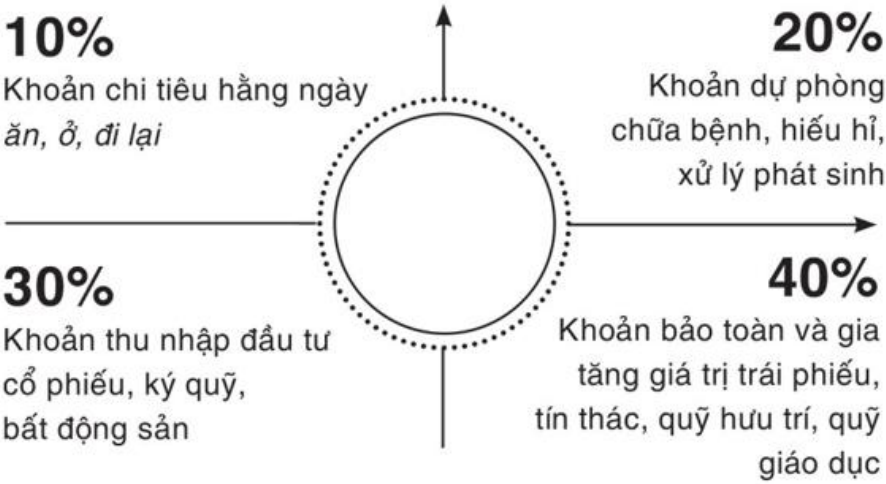

Khoản đầu tư đầu tiên mà tôi thực hiện khi ở Israel là mua bảo hiểm. Tại sao? Bởi lúc đó một mình tôi đưa ba đứa con đến một nơi xa lạ, tôi thầm nghĩ nếu lỡ có chuyện gì xảy ra với mình thì ba đứa nhỏ sẽ sống ra sao? Với tôi, bảo hiểm là đầu tư một số tiền ngay từ bây giờ để đổi lấy sự bảo đảm cho tương lai của bản thân và gia đình. Rất nhiều người sẽ hỏi tại sao tôi lại đưa ra những suy đoán "gở mồm gở miệng" như vậy, nhưng chúng ta không thể phủ nhận rằng lúc nào cũng có thể xảy ra chuyện ngoài ý muốn và không ai biết được liệu ngày mai sẽ ra sao. Là một người mẹ, dù trong bất kỳ hoàn cảnh nào, suy nghĩ đầu tiên của tôi cũng là vì con cái, nhất định phải đảm bảo tương lai cho chúng, thế nên tôi đã nghĩ đến việc mua bảo hiểm. Với hoàn cảnh thực tế của gia đình khi đó, tôi quyết định mua loại bảo hiểm quy định rằng nếu tôi có điều gì bất trắc thì công ty bảo hiểm sẽ nuôi các con tôi đến năm 18 tuổi; còn nếu không có chuyện gì xảy ra thì tới một số năm nhất định, họ sẽ bắt đầu hoàn trả từng phần tiền. Thời điểm đó, chúng tôi hoàn toàn "thân cô thế cô" tại Israel, thế nên đây là sự đảm bảo lớn nhất mà tôi có thể lo cho tương lai của các con.

Tôi có lời khuyên rằng các bậc cha mẹ nên mua bảo hiểm cho con khi có điều kiện. Loại hình và hạn mức bảo hiểm cụ thể nên tùy theo điều kiện của từng người, không có tiêu chuẩn thống nhất. Hiện nay trên thị trường có rất nhiều sản phẩm bảo hiểm khác nhau, trong đó cũng tiềm ẩn rất nhiều cạm bẫy, chúng ta phải thật tỉnh táo khi lựa chọn. Tôi tin rằng hơn ai hết, các bậc cha mẹ chính là những người hiểu rõ gia đình mình nhất, họ chắc chắn sẽ tìm được phương án bảo hiểm phù hợp nhất sau khi lắng nghe ý kiến của tất cả mọi người.

So với các phương thức đầu tư khác, bảo hiểm chú trọng vào việc đảm bảo cho tương lai nên lợi nhuận thu về thường không cao lắm. Thị trường chứng khoán tương đối bùng nổ nên nhiều người sẽ bỏ tiền để mua cổ phiếu. Khi đã đảm bảo nhu cầu cuộc sống cùng tương lai cho bản thân và gia đình thì việc đầu tư một khoản tiền vào thị trường chứng khoán cũng là điều dễ hiểu. Lợi tức từ cổ phiếu khá lớn, nhưng rủi ro cũng sẽ cao hơn, nên hãy nhớ đừng trút tất cả gia sản vào chứng khoán, ngay cả khi tình hình thị trường rất ổn thì cũng phải giữ giới hạn. Ngoài ra, trước khi tham gia thị trường chứng khoán, bạn phải làm tốt công tác tâm lý cho bản thân, phải chấp nhận lời-lỗ với tâm thế bình tĩnh, nếu không rất dễ xảy ra những biến cố cực đoan. Bạn cần biết rằng ngoài xã hội xảy ra không ít những vụ nợ nần chồng chất hoặc thậm chí tự tử vì thua lỗ khi chơi cổ phiếu. Để tránh trường hợp này xảy ra, hãy cố gắng phân loại tài sản trong gia đình rõ ràng. Ngoài các khoản chi tiêu và đầu tư hằng ngày, bạn cũng nên để dành một phần tiền cho gia đình để đề phòng trường hợp khẩn cấp.

Sau khi đảm bảo được cuộc sống hiện tại và tương lai, nếu nguồn tiền trong gia đình vẫn còn dư và muốn tiến hành đầu tư, bạn cũng có thể cân nhắc đến các quỹ, hợp đồng tương lai, trái phiếu… Mặc dù lợi nhuận có thể không bằng cổ phiếu nhưng hệ số rủi ro tương đối thấp hơn so với cổ phiếu.

Mỗi phương pháp quản lý tài chính đều có đặc điểm riêng. Yêu cầu của tôi đối với các con là phải lập kế hoạch chi tiêu thật tốt: một phần để chi tiêu cho cuộc sống, một phần cho việc học và một phần để quản lý tài chính. Về khía cạnh quản lý tài chính, nhất định phải dùng một phần tiền để gửi vào ngân hàng, một phần dùng để bảo hiểm, phòng trường hợp khẩn cấp, phần còn lại dùng cho khoản đầu tư rủi ro cao. “Để tiền sinh ra tiền” là một trong những cách hữu hiệu giúp tài sản tăng lên chóng mặt. Nhưng xin lưu ý rằng đầu tư luôn có rủi ro, thế nên phải đầu tư hợp lý, đặt sự ổn định của gia đình lên hàng đầu, tuyệt đối không được có tâm lý làm giàu chỉ sau một đêm.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

10 QUY TẮC ĐẦU TƯ CỦA NGƯỜI DO THÁI

1. Hiểu được giá trị và ý nghĩa của đồng tiền.

2. Bố trí hợp lý tỷ trọng giữa tiêu dùng và đầu tư.

3. Chủ động tìm kiếm cơ hội.

4. Điều chỉnh tâm lý đầu tư của bản thân, sẵn sàng chấp nhận những thăng trầm trong quá trình này.

5. Tìm hiểu kỹ sản phẩm trước khi quyết định, đừng đầu tư mù quáng.

6. Tận dụng tốt các thông tin và nguồn lực khác nhau.

7. Giảm thiểu chi phí đầu tư.

8. Đa dạng hóa các khoản đầu tư, đừng chỉ tập trung vào một sản phẩm.

9. Điều chỉnh kế hoạch đầu tư linh hoạt theo tình hình thực tế, không giữ nguyên mãi.

10. Nếu phát hiện sai sót trong quá trình đầu tư, cần ghi nhận và cải thiện kịp thời.

CHƯƠNG 4

BỒI DƯỠNG TRÍ TUỆ CẢM XÚC TRƯỚC, RỒI MỚI ĐẾN TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

Chớ nên đòi hỏi con mình phải thật hoàn hảo

Hãy để trẻ hiểu được niềm hạnh phúc của việc "kiếm tiền"

Tiền bạc khó kiếm, phải tận dụng triệt để

Có mạng lưới quan hệ tốt thì mới có nhiều cơ hội kiếm tiền

Thua thiệt cũng là một loại tài sản

Từ thiện cũng là một khoản đầu tư

Một nghề nghiệp chỉ để kiếm tiền chắc chắn không phải là sự lựa chọn tốt nhất

Chớ nên đòi hỏi con mình phải thật hoàn hảo

Chúng ta đã nói về rất nhiều chủ đề liên quan đến tiền: tiền là gì, làm thế nào để kiếm được nhiều tiền, tiết kiệm tiền như thế nào cho hiệu quả, tiêu tiền sao cho hợp lý... Có thể điều đó sẽ khiến bạn nghĩ rằng nhắc đến trí tuệ tài chính là đề cập đến tiền. Thực tế không phải vậy, trí tuệ tài chính là kỹ năng quản lý, kiểm soát và điều phối các nguồn lực tổng thể của cuộc sống. Trí tuệ tài chính không chỉ bao gồm tiền bạc mà còn bao gồm sức khỏe, sự nghiệp, các mối quan hệ, cảm giác hạnh phúc và hơn thế nữa.

Giáo dục trí tuệ tài chính không chỉ dạy bạn cách thức để có được tiền bạc, mà còn cả khả năng tồn tại độc lập trong bất kỳ môi trường xã hội nào. Đó là phương thức tư duy sẽ ảnh hưởng đến trẻ trong suốt chặng đường đời.

Tôi coi trọng việc bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho các con, nhưng tôi cũng đặc biệt chú ý đến trí thông minh cảm xúc của chúng. Theo tôi, người có trí tuệ cảm xúc cao đa phần cũng có trí tuệ tài chính cao.

Hiện nay, có khá nhiều đài truyền hình tổ chức những chương trình xoay quanh chủ đề về tài chính, và tôi đã may mắn nhiều lần được làm giám khảo cho các chương trình bồi dưỡng trí tuệ tài chính dành cho thiếu nhi. Tôi nhớ rõ nhất là một lần tham gia chương trình "Ngôi sao trí tuệ tài chính nhí" của kênh truyền hình tài chính Trung Quốc. Câu hỏi dành cho các bạn nhỏ hôm đó là: Nếu bố mẹ đưa cho em 4 triệu thì em sẽ làm gì? Em định đầu tư vào đâu? Em sẽ sắp xếp tài sản như thế nào?

Đang tranh tài trên sân khấu là hai đội xuất sắc đến từ các trường tiểu học và trung học cơ sở. Tổng cộng có 10 học sinh tham gia cuộc thi, tuy còn nhỏ nhưng nội dung trả lời của các em lại rất phong phú.

Một cậu bé nói sẽ đầu tư một số tiền để làm du lịch nông nghiệp vì cậu tin rằng cái ăn cái mặc luôn là ưu tiên của người dân, ngành lương thực sẽ không bao giờ bị đình trệ. Một em khác nói sẽ đầu tư nghiên cứu phát triển y dược, nhưng cô bé cũng nói sẽ không tự mình đầu tư mà sẽ tìm một số loại thuốc tốt để bán cho những người có nhu cầu dưới hình thức mua theo nhóm với giá chiết khấu. Lại có em nói rằng em biết khá rõ về thị trường chứng khoán và muốn bỏ ra khoảng 1 triệu nhân dân tệ để mua cổ phiếu, sau đó dành một phần tiền để phục vụ việc học tập, như vậy sau này em sẽ có đủ tiền để đi du học… Cả 10 đứa trẻ đều có những phương án phân phối khác nhau đối với khoản tiền 4 triệu nhân dân tệ, và quả thực, ý tưởng nào cũng đều rất thú vị.

Với tư cách giám khảo, tôi rất xúc động sau khi nghe các em trình bày. Tôi rất vui khi thấy việc đầu tiên mà chúng nghĩ đến khi có tiền trong tay là làm thế nào để đầu tư an toàn. Tôi thấy được sự ổn thỏa khi nghe bọn trẻ thuyết trình. Tài sản đôi khi mang lại cho chúng ta cảm giác hưng phấn, và đôi khi nó có thể mang lại cho chúng ta cảm giác an toàn.

Tôi nghĩ rằng những đứa trẻ này thông minh và ham học hỏi, dù còn nhỏ tuổi nhưng đã có thể nêu rõ quan điểm của mình trên sân khấu. Khi bọn trẻ lên kế hoạch kiếm tiền, chúng đều có những quan điểm khác nhau. Vì môi trường trưởng thành khác nhau, nhu cầu của trẻ cũng khác nhau, thế nên đáp án mà chúng đưa ra cũng hết sức phong phú. Đồng thời, khi các em nói về ý tưởng quản lý tài chính của mình, chúng ta có thể đánh giá các em là người như thế nào. Trí tuệ tài chính, chỉ số thông minh và chỉ số cảm xúc đều sẽ tương hỗ và bổ trợ lẫn nhau, nên khi nói về một khía cạnh nào đó thì chúng ta chắc chắn cũng sẽ thể hiện một khía cạnh khác.

Trong quá trình diễn ra chương trình này có một tình huống bất ngờ đã xảy ra. Trong số 10 thí sinh, tên của thí sinh thứ sáu có chữ tương đối hiếm, và khi giới thiệu, người dẫn chương trình đã phát âm sai tên của em, nhưng số thứ tự thì lại đúng. Sau khi thí sinh số sáu bước lên sân khấu, cậu bé chỉ nhìn người dẫn chương trình và không nói gì.

Người dẫn chương trình nói: “Bạn nhỏ số sáu, xin hãy bắt đầu phần thi của mình.”

Em không bắt đầu phần thi ngay mà nói với người dẫn chương trình: “Tên của em có ba ký tự, và anh đã phát âm sai hai trong số đó.” Toàn bộ trường quay rơi vào yên lặng.

Người dẫn chương trình nói: "Ồ xin lỗi, anh xin lỗi, tối qua anh nhận danh sách hơi muộn nên chưa kịp ghi nhớ." Người dẫn chương trình nói lời xin lỗi, nhưng vẫn không nhớ cách phát âm tên của cậu bé. Thí sinh số sáu cứ nhìn chằm chằm MC mà chẳng nói gì, sân khấu bỗng chốc rơi vào tình huống khó xử. Phải đến khi MC nói đúng tên của mình, cậu bé mới quay lại phía ban giám khảo và khán giả với vẻ mặt ủ rũ rồi bắt đầu phần thi của mình.

Bạn có nghĩ rằng em nhỏ này sở hữu trí tuệ tài chính cao? Người không có trí tuệ cảm xúc thì sao có được trí tuệ tài chính? Cho dù trí tuệ tài chính của cậu bé có cao đến mấy mà với trí tuệ cảm xúc thấp như vậy thì liệu sau này có ai sẵn sàng làm ăn với cậu?

Thực tế, việc sắp xếp và lập kế hoạch tài chính của cậu bé rất tỉ mỉ và hợp lý, mọi căn cứ suy luận đều có cơ sở, nhưng khi chấm điểm, tôi đã cho cậu bé 0 điểm. Cũng có một vài giám khảo cho cậu bé điểm cao, nhưng tôi vẫn nhất quyết chấm 0 điểm. Tôi nghĩ rằng mặc dù chương trình mà chúng tôi tham gia lấy chủ đề về trí tuệ tài chính, và các ý tưởng cùng kỹ năng lập kế hoạch tài chính tổng thể của bọn trẻ đều rất tốt, nhưng nếu một đứa trẻ ngay cả một phép lịch sự tối thiểu cũng không thể thực hiện, chỉ vì đòi hỏi sự hoàn hảo mà lại khiến người khác rơi vào tình cảnh khó xử và mất thể diện giữa đám đông, thì e rằng sau này sẽ chẳng ai dám làm ăn kinh doanh với cậu nữa.

Tôi nghĩ thí sinh mà tôi chấm 0 điểm hẳn là một học sinh thuộc top đầu của trường, và một đứa trẻ đòi hỏi sự hoàn hảo chắc chắn luôn đối xử hà khắc với bản thân. Khi tôi lên sân khấu để nhận xét về cậu bé này, tôi thoáng thấy có ai đó trên khán đài đang che miệng khóc. Tôi thầm nghĩ đó chắc là mẹ của đứa trẻ, vì mỗi điều mà tôi nói ra đều đã trúng tim đen của cô. Con người chẳng thể thập toàn thập mỹ, và trên đời này cũng không có ai là hoàn hảo. Một đứa trẻ như vậy thì không chỉ khiến cho chính bản thân trẻ mệt, mà cha mẹ thậm chí còn mệt hơn. Tôi chấm cho cậu bé 0 điểm vì muốn nói với em rằng trên đời này vẫn còn rất nhiều điều mà em cần phải học hỏi. Cho dù điểm của cậu bé luôn đứng đầu lớp, nhưng nếu không biết đặt mình vào vị trí của người khác và đối xử khoan dung với mọi người thì cậu chưa xứng đáng là người đứng đầu. Một đứa trẻ mà ngay từ nhỏ đã so đo tính toán sẽ không thể lập nên những thành tựu to lớn trong tương lai, và càng không thể đi tới cái đích cuối cùng.

Sau khi chương trình kết thúc, mẹ cậu bé đã tìm gặp tôi và nói: "Cô thậm chí còn hiểu con tôi hơn chính tôi." Điều đó chứng tỏ cô cũng đồng ý với quan điểm của tôi, rằng về việc sắp xếp và phân

bố tài sản, con trai cô nói cũng hay nhưng lại bị rối rắm quá mức. Một đứa trẻ bận tâm quá đà vào chuyện tiền bạc sẽ rất dễ đánh mất sự kiểm soát. Nói cách khác, cậu bé sẽ không thể chịu được thất bại, và nếu lỡ vấp ngã thì sẽ rất khó để gượng dậy. Không ai có thể hoàn hảo 100%. Lần này tôi cho cậu điểm 0 như một lời cảnh tỉnh rằng cậu nên học cách bao dung, học cách hiểu người khác và học cách tha thứ cho bản thân.

Sara tham gia chương trình "Ngôi sao trí tuệ tài chính nhí" của kênh truyền hình tài chính Trung Quốc

Sau này, cậu bé đó cũng từng đến thăm tôi và nói: "Vì sự cố chấp nên cháu đã không có được vị trí dẫn đầu. Nhưng giờ cháu đã hiểu rằng thứ hạng không còn quan trọng nữa. Những điều mà bác nói, cháu đã hiểu được và đang cố gắng sửa đổi bản thân." Tôi không biết sau này cậu sẽ sửa đổi ra sao, nhưng tôi rất vui vì cậu có thể nói ra điều này, nó chứng minh cậu đã nhận thức được vấn đề của mình.

Của cải chẳng phải là ác quỷ hay mãnh thú khiến chúng ta e dè sợ sệt, chúng ta hoàn toàn có thể đem nó ra để thảo luận. Theo tôi, những trường nào đủ điều kiện thì có thể thành lập các lớp học với chủ đề quản lý tài chính, tổ chức cho các em thảo luận về sự hiểu biết của bản thân và cách sắp xếp của cải, chẳng hạn: "Nếu có xxx tiền, tôi sẽ sắp xếp và sử dụng nó như thế nào?" Tôi tin rằng hoạt động đó có thể kích thích trí tưởng tượng và tư duy kinh doanh của mọi đứa trẻ. Nếu trẻ quan tâm đến sự sắp xếp của cải và sẵn sàng nỗ lực để học hỏi thêm các kiến thức trong lĩnh vực này, chúng có thể trở thành nhà hoạch định tài chính trong tương lai. Nếu con cái chúng ta có hiểu biết toàn diện và sâu sắc hơn về của cải, chúng sẽ ít có suy nghĩ muốn làm giàu chỉ sau một đêm.

Chỉ cần thảo luận với một người về chủ đề tài sản là chúng ta có thể phần nào nhìn ra được sự phát triển về trí tuệ tài chính, chỉ số thông minh và trí tuệ cảm xúc của họ.

Khi cố gắng hết sức để cải thiện trí tuệ tài chính của con mình, các bậc cha mẹ nhất định phải nhớ rằng trí thông minh cảm xúc là nền tảng không thể bỏ qua của trí tuệ tài chính. Nếu trẻ muốn cải thiện trí tuệ tài chính thì trước hết phải học làm người. Chỉ những ai có thể giao tiếp hòa hợp với những người khác mới đủ tư cách để nói về trí tuệ tài chính. Thử tưởng tượng xem, nếu tài sản rơi vào tay một người ngay từ nhỏ đã không có thái độ tôn trọng người khác, không quan tâm đến người khác và thiếu tinh thần trách nhiệm, thì mọi chuyện sẽ ra sao?

Trong quá trình giáo dục tài chính, chúng ta không nên gò bó tầm nhìn vào tài sản mà hãy đặt mục tiêu giúp con mình trở thành người xứng đáng với sự giàu có. Cần hiểu rằng của cải chỉ là một công cụ giúp chúng ta sống hạnh phúc hơn. Mục tiêu rất quan trọng của giáo dục trí tuệ tài chính là tạo điều kiện cho trẻ có khả năng sống độc lập và hạnh phúc. Nói chung, những người có trí tuệ cảm xúc cao thường dễ đạt được hạnh phúc. Đây cũng là một điểm quan trọng mà tôi luôn nhấn mạnh trong quá trình giáo dục trí tuệ tài chính.

Khi bàn về chủ đề quản lý tài chính với các con, một trong những điều tôi thường nhấn mạnh là tinh thần đồng đội. Tinh thần đồng đội thực chất cũng là tinh thần quản lý nguồn lực. Khi đưa con đi xem bóng đá, tôi muốn chúng tập trung vào tinh thần đồng đội chứ không phải xem ai sút vào gôn. Một đội muốn chiến thắng thì chỉ dựa vào một người là không đủ, vì dù có kỹ năng giỏi đến mấy mà không có ai chuyền bóng thì cũng không thể sút được. Điều này cũng đúng với việc làm giàu, luôn đòi hỏi chúng ta phải có

tinh thần đồng đội và sẽ rất khó để tồn tại một mình.

Tôi luôn tin rằng cái đích cuối cùng của của cải là thuộc về gia đình và xã hội. Một người có thể đi nhanh nhưng một nhóm mới có thể đi xa; muốn con đường làm giàu được phát triển bền vững thì chúng ta phải có một tập thể ổn định, hài hòa. Vì vậy, tôi sẽ nói với các em rằng đối xử hòa đồng với những người khác trong cuộc sống hằng ngày cũng là một phần trong giáo dục trí tuệ tài chính. Chỉ có như vậy, chúng ta mới có được một tập thể giàu sự gắn kết.

Ngoài ra, tôi thường nói với các con rằng luôn phải đặt sức khỏe lên hàng đầu. Nếu cơ thể không khỏe mạnh thì mọi thứ khác đều vô ích. Ngày nay, áp lực cạnh tranh của xã hội ngày càng lớn, nhiều người vì chạy theo đồng tiền mà đánh đổi sức khỏe của bản thân, đây rõ ràng là một hành vi tai hại. Tôi chợt nhớ cái chết đột ngột khi tăng ca vào ban đêm của một nhân viên thuộc một công ty Internet lớn tại Trung Quốc. Vụ việc này đã làm dấy lên những tranh cãi kịch liệt trên cộng đồng mạng. Kiếm tiền liệu có ích gì nếu phải trả giá bằng sức khỏe hoặc thậm chí là mạng sống của chính mình? Điều chúng ta theo đuổi không phải kiếm tiền nhất thời mà là có được tiền một cách bền vững, và sức khỏe mới là tiêu chí hàng đầu.

Còn nhiều khía cạnh khác trong cuộc sống có mối liên hệ dù là chặt chẽ hay lỏng lẻo với trí tuệ tài chính, chẳng hạn như tín dụng, sự tôn trọng, lòng biết ơn… Khi cha mẹ giáo dục con cái về trí tuệ tài chính, hãy nhớ đừng nên chỉ nói về tiền. Giáo dục trí tuệ tài chính không chỉ đơn giản là giáo dục cách kiếm nhiều tiền và làm giàu, mà còn là giáo dục cách sở hữu và sử dụng của cải, và quan trọng hơn là giáo dục cách sử dụng tối đa các nguồn lực cùng khả năng hiện có của một người để tồn tại độc lập và đạt được hạnh phúc.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

LÀM THẾ NÀO ĐỂ CẢI THIỆN ĐIỂM TÍN DỤNG CÁ NHÂN?

Điểm tín dụng cá nhân thể hiện tình trạng tín dụng của một người. Trạng thái tín dụng càng tốt thì càng dễ thành công khi làm thẻ tín dụng hoặc vay ngân hàng; hiện nay một số dịch vụ xã hội cũng dùng đến báo cáo tín dụng cá nhân. Vậy bạn làm thế nào để có thể cải thiện điểm tín dụng?

1. *Trả nợ đúng hạn*. Việc trả nợ đúng hạn thẻ tín dụng hằng tháng có thể cho thấy lịch sử tín dụng tốt của chủ thẻ.

2. *Cố gắng hoàn trả đầy đủ hằng tháng*. Điểm tín dụng cá nhân phần lớn dựa trên hồ sơ nợ quay vòng của chủ thẻ. Nhìn chung, khoản nợ quay vòng càng nhỏ thì điểm tín dụng cá nhân càng cao.

3. *Trường hợp quá hạn, hãy liên lạc trực tiếp qua điện thoại để giải quyết*. Nếu bỏ lỡ hoặc chưa thanh toán một phần số nợ khi tới hạn, bạn phải kịp thời liên lạc với bộ phận chăm sóc khách hàng của ngân hàng và đăng ký dịch vụ giãn hạn trả nợ.

4. *Trong những trường hợp đặc biệt, hãy trả theo từng đợt*. Nếu có tháng nào đó bạn thực sự không đủ tiền trả, bạn có thể đăng ký trả góp bằng thẻ tín dụng và đóng thêm phí thủ tục để cải thiện "điểm ấn tượng" của ngân hàng đối với bạn.

5. *Đặt lời nhắc và kiểm tra hồ sơ*. Trong nhiều trường hợp, không phải bạn không có đủ tiền để trả mà là trót bỏ lỡ thời hạn để trả. Bạn có thể dùng ứng dụng trong điện thoại di động để đặt lời nhắc về thời gian trả nợ của các thẻ tín dụng, đồng thời thường xuyên kiểm tra tiến độ trả nợ và xử lý kịp thời nếu phát hiện thiếu sót.

Cho trẻ học cách "kiếm" hạnh phúc

Tôi luôn tin rằng tiền và hạnh phúc có mối liên hệ chặt chẽ với nhau, việc muốn kiếm nhiều tiền hơn để vươn tới mức sống cao hơn và lối sống tự chủ hơn là điều dễ hiểu. Tôi thường không ngần ngại nói với mọi người rằng tôi chỉ đang cố gắng kiếm tiền để giúp cuộc sống của gia đình tốt đẹp hơn. Quả thực tôi đã làm như vậy và đạt được thành công. Tôi nghĩ do mang trong mình gen của người Do Thái nên tôi luôn quyết tâm và sẵn sàng theo đuổi tiền bạc.

Kiếm tiền là một cách quan trọng để có được cuộc sống tốt đẹp hơn. Có thể trên đời này có những người thật sự yêu thích một cuộc sống thanh bần, giản dị, nhưng đó chắc chắn chỉ là thiểu số, còn đại đa số nếu muốn sống hạnh phúc thì vẫn cần có một nền tảng kinh tế nhất định, bởi lẽ chúng ta sống trên thế giới này, hầu hết mọi thứ đều sẽ cần đến tiền bạc. Tiền cơm ăn áo mặc, tiền nhà cửa đi lại… cái gì cũng cần chi tiền, và nếu bạn có con thì chi phí sinh hoạt sẽ còn lớn hơn. Nếu không có tiền chi trả cho những nhu cầu cần thiết của cuộc sống, ngày ngày phải đau đầu vì tiền, thì chỉ số hạnh phúc chắc chắn sẽ giảm sút, câu châm ngôn "Vợ chồng nghèo trăm chuyện buồn thương" chính là hàm ý như vậy. Vì vậy, để mang lại cho bản thân và gia đình cuộc sống tốt đẹp hơn thì chúng ta buộc phải chăm chỉ kiếm tiền.

Tiền cho phép chúng ta mua được rất nhiều thứ, như sơn hào hải vị, nhà xịn xe đẹp, sách hay sách đẹp… Tiền có thể giúp chúng ta được sống trong biệt thự, đi du lịch thường xuyên. Người ta thường nói: "Tiền không phải là tất cả, nhưng không có tiền vất vả, gian nan." Cuộc sống hằng ngày quả thực không thể tách rời tiền bạc. Nhưng trên đời này có rất nhiều thứ mà tiền bạc không thể mua được, như tình yêu thương của cha mẹ, tình bạn, sức khỏe, tri thức và trí tuệ.

Chúng ta cần nói với con cái rằng, nếu sau này kiếm được nhiều tiền nhưng lại không có được hạnh phúc thì tất cả đều vô ích. Nhưng việc xây dựng hạnh phúc cũng cần dựa trên nền tảng kinh tế nhất định. Ở khía cạnh nào đó, cảm giác hạnh phúc sẽ tỷ lệ thuận với thu nhập. Chúng ta cần tiền để đáp ứng những nhu cầu cơ bản của cuộc sống, và một số vấn đề trong cuộc sống cũng có thể được giải quyết bằng tiền.

Nhưng liệu điều đó có nghĩa là càng có nhiều tiền thì bạn sẽ càng hạnh phúc? Liệu có phải là chúng ta sẽ không thể có được một cuộc sống hạnh phúc nếu không có tiền?

Không hẳn là như vậy. Có rất nhiều nhân tố cấu thành nên cảm giác hạnh phúc. Sau nhiều năm nghiên cứu về hạnh phúc, nhà tâm lý học nổi tiếng người Mỹ Martin Seligman đã tổng kết ra năm yếu tố cấu thành nên hạnh phúc: cảm xúc tích cực; thu nhập; các mối quan hệ tốt đẹp; những việc làm có ý nghĩa và mục đích; cảm giác thành tựu. Điều này cho chúng ta biết rằng hạnh phúc liên quan rất nhiều đến khía cạnh tinh thần, và khía cạnh vật chất ít có tác động trực tiếp, đáng kể tới hạnh phúc hơn so với chúng ta tưởng. Nói tương đối, cảm giác hạnh phúc sẽ bị tác động nhiều bởi hoàn cảnh xã hội và tâm lý của mỗi cá nhân.

Theo Khảo sát Sức khỏe Toàn cầu năm 2020, so với năm 2019, hạnh phúc của mọi người chủ yếu bắt nguồn từ các mối quan hệ, sức khỏe và sự an toàn cá nhân. Trong số 29 yếu tố mang lại hạnh phúc mà cuộc khảo sát đưa ra, 55% người được hỏi đã chọn "sức khỏe tốt". Tôi nghĩ điều này là do đại dịch Covid-19 đang hoành hành trên khắp thế giới, khiến mọi người phải chú ý đến sức khỏe nhiều hơn. Khi đối mặt với virus, dù giàu có hay nghèo khó thì bạn đều có khả năng bị nhiễm virus, nó sẽ không buông tha cho bất cứ ai chỉ vì họ có tiền. Dưới bối cảnh chung đó, chắc chắn sức khỏe sẽ khiến người ta cảm thấy hạnh phúc hơn tiền bạc. Vì vậy, chúng ta chớ nên theo đuổi tiền bạc một cách mù quáng.

Trên thực tế, sự ám ảnh đối với tiền bạc có thể phá hỏng hạnh phúc của chúng ta. Tôi có một người bạn vì quá mải mê kiếm tiền nên chẳng hề chăm sóc bản thân, sức khỏe ngày càng xuống dốc. Cậu cũng bỏ bê gia đình, khiến người vợ quyết định ly hôn, và từ đó cậu cũng chẳng được gần gũi con cái. Có lần, cậu hỏi tôi với vẻ mặt thẫn thờ: "Em gắng hết sức kiếm tiền để gia đình có cuộc sống tốt hơn, như vậy là sai sao? Tại sao họ không hiểu cho em?" Tôi nói với cậu rằng việc muốn gia đình có cuộc sống tốt đẹp là không hề sai, nhưng cậu đã sai về phương pháp! Cách để làm cho các thành viên trong gia đình hạnh phúc không chỉ là cho họ tiền,

điều mà mọi người cần là sự đồng hành và yêu thương. Tôi và các con cũng đã trải qua những tháng ngày thiếu thốn, nhưng chúng tôi không hề cảm thấy cay đắng mà vẫn ấm êm, hạnh phúc. Đó là vì tôi đã luôn dành cho chúng sự quan tâm chăm sóc, khiến chúng cảm nhận được tình yêu thương của tôi, và bọn trẻ cũng rất yêu thương tôi, chúng cũng hòa thuận với nhau và ít khi tranh cãi. Chính vì gia đình đoàn kết nên chúng tôi vẫn có thể sống cuộc đời hạnh phúc ngay cả khi không có tiền.

Nếu bạn giàu có nhưng gia đình không hòa thuận, ngày nào cũng tranh cãi không ngớt, bạn nghĩ như vậy liệu có hạnh phúc? Nếu chỉ vì kiếm tiền mà không dành đủ thời gian cho gia đình, bạn có nghĩ như vậy là hạnh phúc?

Cảm giác hạnh phúc bắt nguồn từ trong tâm hồn chúng ta

Suy cho cùng, tiền bạc cũng chỉ là một công cụ, còn hạnh phúc chủ yếu bắt nguồn từ chính trái tim chúng ta. Không cần biết giàu có hay nghèo khổ, chỉ cần giữ được tâm trí an yên thì sẽ giữ được hạnh phúc.

Về khía cạnh này, người Do Thái luôn làm rất tốt. Họ theo đuổi sự giàu có, nhưng trong những thời điểm đặc biệt, họ có thể bằng lòng với sự nghèo khó dù sẽ không từ bỏ giấc mộng làm giàu của mình. Khi có tiền, họ sẽ sử dụng khôn ngoan và không tiêu xài phung phí. Vì vậy, người Do Thái thường dễ dàng cảm thấy hạnh phúc, bởi họ biết cách cân bằng giữa tiền bạc và hạnh phúc, giữa cho đi và nhận lại.

Người Do Thái yêu tiền mến bạc, nhưng họ cũng yêu gia đình và

không bỏ bê gia đình chỉ để kiếm tiền. Khi tôi ở Israel, bạn bè thân thiết hay hàng xóm của tôi đều dành ít nhất mỗi tuần một ngày trọn vẹn cho gia đình. Họ yêu cuộc sống, quý trọng sức khỏe, coi trọng tình bạn, theo đuổi sự độc lập và không chỉ tập trung vào mỗi việc kiếm tiền.

Vậy phải làm thế nào để trẻ học cách "kiếm" được hạnh phúc, để chúng vừa có của cải, vừa có hạnh phúc? Hãy học hỏi kinh nghiệm từ người Do Thái.

Trước hết, hãy xác định đúng các thứ tự ưu tiên và đừng trở thành nô lệ của tiền bạc. Khi quản lý và sử dụng tiền hợp lý, bạn là chủ nhân của đồng tiền. Khi mải mê kiếm tiền mà bỏ qua những thú vui trong cuộc sống, bạn là nô lệ của đồng tiền. Hãy coi tiền như một công cụ. Lúc kiếm tiền thì phải nỗ lực, lúc chi tiêu thì phải dứt khoát, đừng để đồng tiền che mắt. Có một thực tế rằng nhiều khi trong cuộc sống, hạnh phúc ở ngay xung quanh chúng ta và chẳng liên quan gì đến lợi ích hay tiền bạc.

Thứ hai, đừng theo đuổi cuộc sống quá xa hoa. Cha mẹ cần nhớ rằng điều kiện sống của mọi người hiện nay đã tốt hơn rất nhiều, nhưng phụ huynh không cần đáp ứng quá mức các nhu cầu của con cái. Nhiều khi trẻ không biết mình thực sự muốn gì, một số nhu cầu của chúng chỉ đơn thuần bắt nguồn từ tâm lý đua đòi với bạn bè. Ngày nay, đời sống vật chất luôn cập nhật chóng mặt. Nếu cha mẹ đáp ứng nhu cầu của con cái mù quáng thì sẽ thấy đó là hố đen không thể lấp đầy, và trẻ sẽ ngày càng "vật chất hóa". Chúng sẽ trở nên coi trọng vật chất, ít coi trọng nội tâm của bản thân cũng như của những người xung quanh. Chúng sẽ phát triển quan niệm sai lầm rằng càng có nhiều tiền và mua sắm càng nhiều thì sẽ càng hạnh phúc. Khi đến tuổi trưởng thành, chúng sẽ tiếp tục chạy theo tiền bạc và những thứ phù phiếm khác, không thể chạm được tay vào bản chất thực sự của hạnh phúc.

Cuối cùng, hãy lập kế hoạch quản lý tài chính cho tài sản trong gia đình. Điều này đặc biệt quan trọng nếu bạn muốn sở hữu đồng thời cả tiền bạc lẫn hạnh phúc. Tôi cũng đã đề cập trong chương trước rằng nên dùng một phần tài sản của gia đình để trang trải chi phí sinh hoạt, một phần sử dụng cho giáo dục, bao gồm cả việc học hành và nâng cao kỹ năng cho con cái, một phần dùng để tiết kiệm phòng những trường hợp khẩn cấp, phần còn lại thì nên đầu tư, để tiền của bạn có cơ hội gia tăng giá trị.

Sara tham gia hoạt động dành cho các bà mẹ ở Trung Quốc

Trên hết, muốn có cuộc sống hạnh phúc thì tâm lý rất quan trọng. Đừng ghen tị với những người giàu có hơn mình, hãy cố gắng để giữ sự thanh thản trong tâm hồn. Một khi nảy sinh sự đố ky, chúng ta rất dễ thực hiện một số hành vi không hợp lý, như suy nghĩ làm giàu chỉ sau một đêm, vốn rất dễ khiến chúng ta rơi vào cảnh trắng tay. Hãy theo đuổi và chi tiêu tiền bạc dựa trên thực lực kinh tế của bản thân, đừng so sánh bản thân với người khác. Điều này sẽ cải thiện đáng kể chỉ số hạnh phúc của bạn.

Ngoài ra, bằng cách thường xuyên kiểm tra, đánh giá quan điểm của bản thân về tiền bạc và hạnh phúc, bạn sẽ ngày càng làm tốt hơn việc cân bằng giữa tiền bạc và hạnh phúc.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

TÍNH ĐƯỢC "GIÁ HẠNH PHÚC" CỦA CÁC LOẠI HÀNG HÓA ĐỂ CẢI THIỆN MỨC ĐỘ HẠNH PHÚC

Trong xã hội hiện đại với của cải vật chất vô cùng phong phú, phương thức truyền thông đa dạng của các doanh nghiệp và sự kích thích từ những người xung quanh luôn khiến chúng ta bỏ tiền ra mua những thứ mình không cần. Làm thế nào để

biết thứ mà mình muốn mua thực sự là thứ mà mình đang cần? Chúng ta hoàn toàn có thể tính toán "giá hạnh phúc" của một loại hàng hóa.

"Giá hạnh phúc" không có nghĩa là hạnh phúc có thể đem ra để bán, mà là tính toán mức độ hạnh phúc mà một thứ hàng hóa có thể mang lại cho chúng ta. Trước tiên, hãy nghĩ về mức độ hạnh phúc mà bạn cảm nhận được nếu mua món hàng này. Nếu tổng điểm là 5 thì bạn cho nó mấy điểm? Chia tổng giá của mặt hàng cho điểm hạnh phúc và bạn sẽ tìm thấy "giá hạnh phúc" của mặt hàng đó. Khi đang phân vân giữa hai mặt hàng, bạn có thể thử tính "giá hạnh phúc" của chúng để so sánh rồi lựa chọn.

Tiền bạc khó kiếm, phải tận dụng triệt để

Người Do Thái cực kỳ coi trọng kiến thức và trí tuệ. Hầu hết các bậc cha mẹ Do Thái đều hỏi con cái câu này: "Khi bị bọn cướp tấn công hoặc gặp nguy hiểm và phải chạy trốn, con sẽ mang theo những gì?"

Đối với câu hỏi này, sẽ hoàn toàn sai nếu trả lời là "tiền" hay "châu báu", vì cho dù là tiền hay châu báu thì một khi bị cướp đều sẽ mất hoàn toàn. Đáp án chính xác là "trí tuệ". Qua câu hỏi này, phụ huynh Do Thái muốn nói với con cái của mình: đá quý và tiền bạc có thể bị lấy đi hoặc đánh mất, nhưng trí tuệ là của cải vĩnh cửu của một người, nó sẽ luôn đồng hành với bạn, theo bạn tới bất kỳ đâu để gây dựng lại từ đầu.

Người Do Thái rất coi trọng giáo dục. Theo quan điểm của họ, kiến thức và trí tuệ có thể được nâng cao thông qua giáo dục, đồng thời không thể bị người khác cướp đi. Nền giáo dục của người Do Thái cũng rất chú trọng đến tính thực tiễn. Trong quá trình giảng dạy, dù là những kiến thức cao siêu, khó hiểu đến mấy thì giáo viên cũng sẽ tìm cách để liên hệ với thực tiễn cuộc sống và giảng giải dễ hiểu. Các con tôi rất thích nền giáo dục Israel. Chúng thấy những kiến thức mà thầy cô dạy đều rất thiết thực và hữu dụng. Khi nghe các con nói vậy, tôi càng tin tưởng hơn với triết lý của mình: đừng để các con hưởng thụ quá sớm mà hãy dạy dỗ chúng thật tốt, mang cho chúng những kiến thức để có thể sinh tồn trong xã hội! Khi bạn sa cơ lỡ vận, thứ mà bạn có thể mang theo không phải tiền bạc hay châu báu, mà là trí tuệ! Dù có trong tay bao nhiêu nhà cửa hay đất đai thì một khi gặp phải suy thoái kinh tế hoặc thiên tai địch họa, tất cả sẽ chỉ là con số không.

Của cải có rất nhiều hình thức. Người ta thường nói: "Thời gian là tiền bạc, tri thức là sức mạnh" để nhấn mạnh giá trị của thời gian

và tri thức, và chúng ta luôn coi câu này là khẩu hiệu để khuyến khích mọi người quý trọng thời gian, nỗ lực nghiên cứu các kiến thức về văn hóa, khoa học. Còn ở Israel, tôi thực sự chiêm nghiệm được rằng thời gian, kiến thức và trí tuệ hoàn toàn có thể chuyển hóa thành của cải.

Một lần nọ, tôi muốn mua một cuốn băng nhưng lại ngại đến trung tâm âm nhạc ở tận gần sân bay, vì vậy tôi nhờ một người hàng xóm là chủ một cửa hàng văn phòng phẩm copy cho tôi một bản. Sau khi đồng ý, anh nhanh chóng copy cho tôi một cuốn, nhưng đồng thời cũng yêu cầu tôi phải trả một khoản phí. Tôi thực sự sửng sốt vì anh tính tiền nhiều hơn số tiền mua một cuốn băng mới tinh. Tôi mua một cuốn băng với giá 5 shekel, nhưng anh đòi tôi tận 25 shekel. Khi tôi thắc mắc, người hàng xóm tỏ ra rất không hài lòng. Anh nói: "Thời gian của tôi không phải là tiền bạc sao? Điện tôi dùng để copy không phải là tiền à? Tôi mất công copy rồi lái xe tới đây đưa cho chị, như vậy không phải là tiền à?" Nghe vậy, tôi ngoan ngoãn đưa tiền cho anh, nghĩ thầm: "Đây là quan điểm của người Do Thái về tiền bạc, mình phải nhập gia tùy tục, không thể suy nghĩ với tư duy truyền thống nữa."

Có rất nhiều tình huống tương tự như vậy. Lần khác, một người bạn làm trong lĩnh vực truyền thông dẫn một phái đoàn người Ba Lan do Viện Khoa học Xã hội giới thiệu đến nhà tôi, vừa hay một người bạn biết tiếng Ba Lan của tôi cũng ghé đến chơi, thế là chúng tôi trò chuyện cùng nhau. Nào ngờ sau khi khách khứa rời đi, người bạn biết tiếng Ba Lan quay sang hỏi người bạn làm truyền thông rằng: "Còn tiền công của tôi cho ngày hôm nay thì sao?" Cậu bạn làm truyền thông rất ngạc nhiên, nhưng vì không biết mối quan hệ giữa tôi và người bạn kia ra sao, đồng thời cũng muốn giữ không khí hòa hảo nên đành đưa cho cô 300 shekel. Sự việc này khiến tôi hiểu ra nhiều điều. Quả thực người bạn giỏi tiếng Ba Lan của tôi làm vậy có phần hơi tính toán, nhưng đồng thời tôi cũng hiểu rằng khi đề cập đến vấn đề "tiền bạc" thì tư tưởng và cách làm của người Do Thái đúng là khác biệt. Theo quan niệm của người Do Thái, thời gian là tiền bạc, vì thời gian thực sự có thể chuyển đổi thành tiền bạc. Bạn chiếm thời gian của tôi thì bạn phải trả chi phí tương ứng.

Ở góc độ khác, một trong những yếu tố quan trọng tạo nên của cải chính là thời gian. Tiết kiệm để biến một khoản tiền nhỏ thành một khoản tiền lớn sẽ mất khá nhiều thời gian. Trong quá trình tích lũy, khi của cải dần tăng lên, số tiền để dành cũng ngày càng nhiều hơn thì chúng ta mới có thể trở nên giàu có.

Kong Rong to let the pear is now available
WWEC 教育者大会 2020
Worldwide Educators Conference
X论坛 | 教育无界
EDUCATION UNBOUNDED

Sara tham gia đại hội các chuyên gia giáo dục năm 2020

Nguyên tắc này rất đơn giản: không kiếm ra tiền thì sẽ chẳng có tiền để dành, không tiết kiệm thì sẽ không có nhiều tiền để đầu tư, nếu không kiếm tiền và chẳng tiết kiệm tiền thì sao có thể trở nên giàu có đây? Tất cả các chuyên gia tài chính đều sẽ nói với bạn rằng yếu tố quan trọng để tạo nên của cải chính là thời gian. Khoản tiền dù nhỏ đến đâu, chỉ cần tích lũy trong thời gian dài cũng sẽ trở thành một món tiền lớn. Vì tiết kiệm tiền là một quá trình lâu dài nên cha mẹ cần rèn luyện cho trẻ tính kiên nhẫn, thói quen trì hoãn sự thỏa mãn và cách biến tiền nhỏ thành tiền lớn. Những người giữ được tâm thế bình tĩnh và cần mẫn tích lũy trong thời gian dài thường sẽ sở hữu được rất nhiều của cải.

Không chỉ thời gian, kiến thức và trí tuệ cũng là những yếu tố quan trọng để tạo nên của cải.

Tại sao ngày càng có nhiều người Do Thái trở thành tỷ phú? Chính vì họ rất coi trọng việc đầu tư cho "khối óc", trí tuệ và kiến thức của mình, thế nên dù gặp phải thiên tai địch họa hay sống đời lưu vong, họ vẫn có thể nhanh chóng giàu có trở lại!

Kiến thức chính là sức mạnh, và thông tin chính là của cải! Khi giáo trình ở trường nói về luật nhập cư của Israel, cậu con trai cả nghĩ ngay đến nhà mình và giơ tay nhờ thầy tư vấn về các quy trình pháp lý liên quan. Kết quả là con phát hiện ra chúng tôi vẫn chưa đi lĩnh khoản tiền tái định cư dành cho dân nhập cư, bèn tức tốc về nhà nói với tôi. Lúc đầu tôi chưa tin lắm, nhưng sau khi

nghe thấy rất có lý, tôi bèn bán tín bán nghi đi hỏi thử xem sao. Thật bất ngờ, tôi đã nhận được 12.000 shekel phí tái định cư từ văn phòng nhập cư. Đây không phải là một số tiền nhỏ đối với gia đình chúng tôi lúc bấy giờ. Tôi luôn muốn mở một nhà hàng Trung Quốc ở Israel, vừa điều hành nhà hàng vừa bán nem theo hình thức giao đến tận nhà. Tôi cứ nghĩ phải mất một hai năm mới thực hiện được ước mơ này, nhưng không ngờ con trai đã vận dụng những kiến thức đã học để giúp tôi đạt được ước mơ nhanh chóng đến vậy.

Tôi còn thấy cực kỳ vui mừng khi cậu cả nói rằng việc này là nhờ thông tin mà con cung cấp, vì vậy tôi cũng nên chia một chút hoa hồng cho nó. Tôi bèn vui vẻ thưởng cho con 500 shekel, tôi nghĩ con rất xứng đáng với khoản tiền đó vì đã hiểu được khái niệm "thông tin là tiền bạc", và tôi cũng rất tự hào về con trai mình! Những kiến thức mà con học được đã thay đổi số phận của gia đình và cải thiện chính cuộc sống của nó. Tôi còn hạnh phúc hơn khi con đã mua quà tặng tôi và các em sau khi nhận được tiền. Tôi phát hiện ra rằng, chỉ khi có đủ năng lực để kiếm tiền thì chúng ta mới có thể trở thành một người hào sảng và sẵn sàng cho đi.

Câu nói "Tri thức có thể chuyển hóa thành của cải" đặc biệt đúng trong thời đại thông tin hiện nay, khi xã hội ngày càng coi trọng tri thức, nhân tài công nghệ cao ngày càng được trọng dụng. Tôi luôn coi trọng việc giáo dục con cái. Dù hiện đang rất thành công trong sự nghiệp nhưng chúng vẫn không từ bỏ việc học tập của mình. Ngày nay, tri thức mới và công nghệ mới nhiều vô cùng vô tận, chỉ có học hỏi không ngừng thì chúng ta mới có thể theo kịp sự phát triển của thế giới và không bị thời đại bỏ rơi.

Học tập suốt đời cũng là một thói quen cực kỳ hữu ích mà chúng ta nên học tập từ người Do Thái.

Thời gian chính là tiền bạc, kiến thức chính là của cải! Cha mẹ cần rèn luyện cho trẻ thói quen quý trọng thời gian, kiên nhẫn chờ đợi, nắm bắt cơ hội và kiên trì học tập ngay từ nhỏ. Chỉ khi được sử dụng đúng cách, thời gian và kiến thức của chúng ta mới có thể được chuyển đổi thành tiền bạc.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

ĐẦU TƯ VÀO BẢN THÂN VÀ CẢI THIỆN KHẢ NĂNG CẠNH TRANH GIÀU CÓ CỦA BẠN

“Thần chứng khoán” Buffett từng nói trong một cuộc phỏng vấn với tạp chí *Forbes* rằng: “Có một cách đầu tư tốt hơn tất cả các khoản đầu tư khác, đó là đầu tư vào chính bản thân bạn. Không ai có thể tước đi những gì bạn đã học được. Mọi người đều có tiềm năng đầu tư như vậy.” Trong xã hội hiện đại với sự phát triển vượt bậc của khoa học công nghệ và sự cập nhật thông tin nhanh chóng, chỉ khi không ngừng nâng cao kiến thức và năng lực của bản thân thì chúng ta mới có thể giành được lợi thế trong cạnh tranh.

Hãy đầu tư vào bản thân theo những cách sau:

1. *Đầu tư vào bộ não của bạn*. Ngày nay, kiến thức và thông tin được cập nhật cực kỳ nhanh chóng. Chỉ bằng cách “học, học nữa, học mãi” và không ngừng trau dồi kiến thức, chúng ta mới có được những tư duy và hiểu biết độc đáo.

2. *Đầu tư vào cơ thể của bạn*. Cơ thể là nền móng giúp ta làm được mọi việc, vì vậy cần tập thể dục thường xuyên, ăn uống hợp lý, sinh hoạt điều độ để duy trì cơ thể khỏe mạnh.

3. *Đầu tư vào hình tượng của bạn*. Khi tương tác với mọi người, ấn tượng đầu tiên rất quan trọng: ấn tượng tốt có thể giúp bạn gặp nhiều thuận lợi hơn trong công việc và cuộc sống. Ăn mặc phù hợp và chăm chút ngoại hình sẽ tôn lên khí chất của bạn.

4. *Đầu tư vào mạng lưới quan hệ của bạn*. Bất kể làm gì, cuối cùng chúng ta đều sẽ phải giao tiếp với mọi người. Có câu “Càng nhiều bằng hữu thì càng nhiều cơ hội”, nếu tích lũy được những mối quan hệ tốt đẹp thì bạn sẽ nhận được nhiều sự hỗ trợ mà chính bạn cũng không ngờ tới.

5. *Đầu tư vào kiến thức của bạn*. Càng đi nhiều và tiếp xúc với những tuýp người khác nhau thì tầm nhìn của chúng ta càng rộng mở, và khi kiến thức được nâng cao thì tư duy của chúng ta cũng càng thêm sâu sắc.

Có mạng lưới quan hệ tốt thì mới có nhiều cơ hội kiếm tiền

Muốn trở nên giàu có thì cũng phải giỏi đối nhân xử thế. Nhưng những mối quan hệ tốt đẹp không phải là miếng bánh từ trên trời rơi xuống, chúng

đòi hỏi nhiều năm tích lũy và duy trì. "Ông hoàng dầu mỏ" Rockefeller từng nói: "So với tất cả những kỹ năng khác, tôi chú trọng hơn cả đến kỹ năng tương tác với mọi người." Cựu Tổng thống Mỹ Roosevelt cũng từng nói: "Yếu tố quan trọng nhất trong công thức thành công chính là kỹ năng đối nhân xử thế." Sở dĩ họ đều nói như vậy vì họ biết rõ tầm quan trọng của mạng lưới quan hệ. Trên thực tế, hầu hết những nhân vật thành công đều giỏi giao tiếp xã hội và biết cách duy trì mạng lưới quan hệ của mình.

Người Do Thái đặc biệt giỏi trong giao tiếp. Vì sống rải rác ở các quốc gia khác nhau và tiếp xúc với những người thuộc các quốc gia và dân tộc đa dạng nên họ hiểu sâu sắc tầm quan trọng của mạng lưới quan hệ đối với thành công. Người Do Thái tin rằng đối với sự thành công của một người, 15% là dựa vào kỹ năng chuyên môn, 85% dựa vào kỹ năng đối nhân xử thế.

Người Do Thái rất thích giao tiếp với mọi người. Dù là uống cà phê trong quán hay đi tàu điện ngầm, họ đều có thể cởi mở bắt chuyện với người khác. Khi tôi đi công tác ở Bắc Kinh, chủ khách sạn kể với tôi rằng có một người Do Thái thường ghé quán cà phê của khách sạn mỗi ngày, khi thì trò chuyện với nhân viên phục vụ, lúc lại hàn huyên với khách.

Trên thực tế, hầu hết người Do Thái đều thích giao lưu với mọi người, và họ có rất nhiều chủ đề để nói, tùy theo từng đối tượng. Đồng thời, người Do Thái cũng giỏi tìm kiếm thông tin có lợi từ nội dung trò chuyện để nắm bắt cơ hội kinh doanh. Ví dụ, nếu người Do Thái kia trò chuyện với nhân viên phục vụ thì anh ta sẽ

biết được những đoàn khách nào vừa tới và họ thích ăn gì. Khi anh ta trò chuyện với một số khách là sếp hoặc doanh nhân, họ cũng có thể kể về những khó khăn và vướng mắc hiện tại. Khi về nhà, anh ta sẽ suy nghĩ xem nên giải quyết những vấn đề đó như thế nào? Sau khi tìm ra cách giải quyết, hôm sau anh ta sẽ lại bắt chuyện với nhân viên phục vụ và khách rồi đề cập tới những giải pháp của mình. Một mặt, điều đó sẽ mang tới cơ hội để anh ta "biến thông tin thành tiền bạc", mặt khác, nó sẽ giúp nâng cao địa vị của anh ta và để lại ấn tượng tốt cho người khác.

Sara chụp ảnh với các doanh nhân Chiết Giang ở Haifa, Israel

Người Do Thái giao tiếp rất khéo léo và hết sức hào sảng, khiến bạn không nhận ra rằng họ đang âm thầm thu thập thông tin trong cuộc trò chuyện. Tuy nhiên, trên thực tế, người Do Thái có rất nhiều cách để nắm bắt thông tin. Khi giao tiếp, họ có thể tìm thấy cơ hội kinh doanh từ những lời nói vô thức của bạn. Nhưng họ sẽ không cố gặng hỏi bạn mà rất giỏi tự mình khám phá. Vì vậy, ngay cả khi đã thu hoạch được rất nhiều thông tin quý giá trong quá trình giao tiếp với bạn, họ cũng không khiến bạn cảm thấy họ là người thực dụng, vì cách giao tiếp của họ thường rất quy củ, không bao giờ vượt qua ranh giới.

Khi ở Israel, các con tôi đã học được đầy đủ các quy tắc giao tiếp xã hội của người Do Thái, thay đổi hoàn toàn tính cách hướng nội của chúng và bắt đầu tích cực tương tác với mọi người, tích cực giới thiệu văn hóa Trung Quốc với bạn bè, hàng xóm và thậm chí cả những người xa lạ. Sau này, tại thị trấn Shemona nơi chúng tôi sinh sống, các con tôi còn được gọi là "đại sứ ngoại giao". Và những

mối quan hệ tốt đẹp mà chúng dày công vun đắp cũng đã giúp ích cho chúng rất nhiều, chẳng hạn như bạn bè trong lớp có người quen cần mua đồ ăn nhẹ để tổ chức tiệc thì sẽ chủ động giới thiệu món nem của gia đình chúng tôi, giúp chúng tôi phát triển thị trường. Ngoài ra còn có nhiều lần bọn trẻ đã thực sự tìm được mối làm ăn thông qua giới thiệu từ bạn bè, nhờ đó từng bước phát triển mạng lưới khách hàng của riêng mình.

Khi phụ huynh Do Thái trau dồi kỹ năng giao tiếp cho con cái mình, họ đặc biệt chú ý đến việc bồi dưỡng kỹ năng ngoại ngữ. Điều này có lẽ là do người Do Thái từng phải sống lang bạt, không có nơi ở cố định, họ đã nhận thấy tầm quan trọng của kỹ năng ngôn ngữ khi tìm kiếm cơ hội làm ăn ở nhiều quốc gia khác nhau. Hãy tưởng tượng khi đi tới một nơi ở mới, nếu nói được tiếng bản địa thì chắc chắn bạn sẽ dễ dàng hòa nhập hơn. Và nhìn chung, ngôn ngữ và văn hóa có mối liên quan mật thiết với nhau. Khi học ngôn ngữ của một quốc gia, bạn sẽ tự khắc hiểu được văn hóa và phong tục của họ, sau này nếu có dịp tới đó thì chí ít bạn sẽ không cảm thấy lạc lõng.

Người Do Thái rất khuyến khích trẻ em học thêm ngoại ngữ. Họ tin rằng nếu nói được một vài ngoại ngữ thì giá trị của bạn sẽ tăng lên vài lần. Biết thêm một ngoại ngữ tức là có thêm một cơ hội để kiếm tiền. Học ngoại ngữ cũng giúp người Do Thái có được những khởi đầu thuận lợi trong thương mại xuyên biên giới. Khi chuyển đến Israel, các con tôi thấy mọi người xung quanh đều thông thạo một vài ngoại ngữ nên cũng bắt đầu chăm chỉ học tiếng Do Thái và tiếng Anh, rồi tiến bộ rất nhanh. Trong lúc làm việc bán thời gian, con trai tôi đã tình cờ gặp Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Israel. Lúc đó con không biết ông là ai nhưng vẫn đón tiếp rất nồng nhiệt. Vì nói tiếng Do Thái lưu loát và cư xử đàng hoàng nên con đã bất ngờ có được cơ hội phục vụ trong quân đội.

Nếu muốn xây dựng được mạng lưới quan hệ tốt đẹp, bạn phải chú ý nhiều hơn đến các chi tiết khi tiếp xúc với mọi người. Tôi có rất nhiều bạn. Khi kết bạn, cho dù thân phận và địa vị của họ như thế nào, tôi đều đối xử nhã nhặn, chân thành thì tự khắc sẽ có được sự tin tưởng và yêu mến của họ. Bạn bè cũng sẵn sàng giới thiệu bạn bè của họ cho tôi, giúp tôi quen biết thêm nhiều người bạn mới. Noi gương mẹ, các con tôi cũng học cách đối xử chân thành với người khác, thế nên dù ở Israel hay về Trung Quốc, bọn trẻ đều có thể nhanh chóng giao bè kết bạn, xây dựng được vòng kết nối riêng mà không hề cảm thấy bị cô đơn. Việc thiết lập các mối quan hệ này cũng giúp chúng phát triển sự nghiệp.

Mạng lưới xã hội của bạn ngày càng lớn, bạn sẽ càng có nhiều thông tin và cơ hội, việc kiếm tiền sẽ trở nên tương đối dễ dàng và mạng lưới xã hội đó sẽ trở thành tài sản của bạn. Khi dạy trẻ cách xây dựng mạng lưới xã hội để được mọi người quý mến, những cách làm sau đây của người Do Thái rất đáng học hỏi:

Thứ nhất, phải cư xử lịch sự và chân thành với mọi người. Khi đối nhân xử thế, đừng tìm cách lợi dụng, hãy để người khác thấy được sự chân thành của bạn, tự khắc bạn sẽ nhận được lòng thành từ người khác. Lịch sự thể hiện sự tự tu dưỡng, và một người lịch sự sẽ tạo được ấn tượng ban đầu tốt đẹp.

Thứ hai, khi giao tiếp với mọi người, đừng tự cho mình là trung tâm, hãy đặt mình vào vị trí của người khác để nhìn nhận vấn đề. Tránh độc đoán, cứng đầu và ích kỷ.

Thứ ba, học cách lắng nghe, và nhớ rằng "Ngôn đa tất thất"[1]. Lắng nghe là kỹ năng rất quan trọng. Người biết lắng nghe đôi khi sẽ được người khác tin tưởng hơn là kẻ chỉ biết nói hay. Hãy cẩn trọng ngôn từ, lắng nghe nhiều hơn và nhìn nhận nhiều hơn, "mắt nhìn sáu đường, tai nghe tám hướng".

---

1. Càng nói nhiều thì càng dễ mắc sai lầm.

Thứ tư, tuân thủ thời gian và giữ đúng lời hứa. Đừng tùy tiện hứa hẹn những điều bạn không chắc và nhất định phải thực hiện những gì bạn nói. Ngoài ra, chớ nên đến muộn, đó là biểu hiện của sự thiếu tôn trọng mọi người. Nếu bạn không thể đến đúng giờ đã hẹn vì lý do nào đó, hãy nhớ báo trước.

Thứ năm, học cách mỉm cười. Nụ cười là cách mở đầu hiệu quả nhất khi bạn bước vào môi trường mới mẻ và giao tiếp với những người xa lạ. Nó cũng là cách dễ dàng nhất để thể hiện sự thân thiện với người khác. Hãy mỉm cười, bầu không khí sẽ thoải mái hơn.

Thứ sáu, hãy chân thành khen ngợi người khác, nhấn mạnh vào ưu điểm của đối phương.

Thứ bảy, tích cực giúp đỡ người khác và học cách biết ơn. Giúp đỡ người khác là nền tảng của hạnh phúc, phát triển thói quen giúp đỡ người khác sẽ mang lại cho bạn nhiều cơ hội và không gian để phát triển. Hãy biết ơn những người đã giúp đỡ bạn.

Thứ tám, nghiêm khắc với bản thân và khoan dung với người khác. Khi gặp chuyện không như ý muốn, trước tiên hãy tự nhìn nhận lại bản thân, không nên đổ lỗi cho người khác. Khi xử lý mọi việc, cần giữ vững nguyên tắc và lập trường của bản thân, nhưng cần đúng lúc, đúng chỗ và đúng cách. Trong cuộc sống đôi khi khó tránh khỏi xung đột, hãy nhớ tập trung vào cốt lõi của vấn đề, chớ nên so đo tính toán hay công kích cá nhân. Nếu đó là lỗi lầm của người khác thì cũng nên khoan dung với họ.

Thứ chín, chúng ta cần giữ được chừng mực khi giao tiếp với mọi người. Nhiệt tình đương nhiên là một điều tốt, nhưng hãy chú ý giới hạn, ngay cả với bạn bè thân thiết, một số chuyện riêng tư cũng không nên dò hỏi. Ngoài ra, cố gắng đừng liên quan về tiền bạc với bạn bè. Một khi đã vượt qua ranh giới của tiền bạc, tình bạn sẽ rất "biến chất".

Thứ mười, hãy giữ sự hài hước. Người Do Thái coi sự hài hước là "món ăn tinh thần". Trong những tình huống khó xử, sự hài hước đúng mức có thể thay đổi hoàn toàn bầu không khí. Nhưng cũng phải chú ý giữ đúng chừng mực, không thể coi mỉa mai là hài hước. Việc nâng tầm bản thân, đối xử chân thành với mọi người và xây dựng mạng lưới quan hệ chất lượng cao sẽ giúp bạn rất nhiều trong hành trình làm giàu.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

TÁM TUÝP NGƯỜI KHÔNG THỂ THIẾU TRONG MẠNG LƯỚI QUAN HỆ XÃ HỘI CHẤT LƯỢNG CAO

1. *Nhân viên y tế*. Dù thế nào đi nữa, sức khỏe luôn được đặt lên hàng đầu. Nhân viên y tế có thể cung cấp cho bạn những lời khuyên hữu ích về sức khỏe và giúp đỡ bạn trong trường hợp bạn không may bị ốm.

2. *Nhân viên ngân hàng và những người hoạt động trong ngành quản lý tài chính và tài sản*. Không phải ai cũng giỏi quản lý tiền bạc, nhưng nếu bạn có những người bạn thành thạo việc này, họ có thể cho bạn một số lời khuyên chuyên nghiệp. Nhân viên ngân hàng cũng có thể đưa ra một số lời khuyên và sự giúp đỡ khi bạn gặp khó khăn về tài chính.

3. *Công chức, cảnh sát*. Mặc dù chúng ta có thể nghĩ rằng cuộc

sống của người bình thường thì hiếm khi liên quan đến cảnh sát, nhưng không phải vậy. Làm quen với các công chức địa phương và cảnh sát có thể mang lại cho bạn rất nhiều sự tiện lợi.

4. *Luật sư*. Xã hội ngày nay được cai trị bởi luật pháp, và tốt nhất là giải quyết các vấn đề thông qua luật pháp. Việc quen biết một luật sư có thể giúp bạn tránh được rất nhiều rắc rối.

5. *Nhân viên trong ngành bảo hiểm*. Rất nhiều người muốn mua bảo hiểm để bảo vệ tương lai của họ. Một người bạn hoạt động trong lĩnh vực này có thể giúp bạn tránh được rất nhiều cạm bẫy khi mua bảo hiểm.

6. *Nhân viên trong lĩnh vực truyền thông*. Khi cần thì những người bạn trong lĩnh vực truyền thông có thể trở thành trợ thủ đắc lực cho bạn.

7. *Nhân viên trong lĩnh vực "săn đầu người"*. Các công ty săn đầu người có nhiều nguồn công việc và hiểu biết sâu về ngành. Nếu một ngày nào đó bạn phải thay đổi công việc, họ có thể giới thiệu công việc cho bạn hoặc cho bạn một vài lời khuyên chuyên môn.

8. *Người nổi tiếng*. Hiệu ứng người nổi tiếng thì ai cũng biết rồi, không cần đi vào chi tiết mà phụ thuộc vào việc bạn phải làm sao để kết giao được với họ.

Thua thiệt cũng là một loại tài sản

Con đường làm giàu không thể lúc nào cũng thuận buồm xuôi gió, thua lỗ và thất bại là chuyện rất thường tình. Khi đối mặt với nghịch cảnh, phản ứng của hầu hết mọi người là buồn bã ủ rũ, thậm chí là chán nản tiêu cực, nhưng người Do Thái thì có thể học cách kiên nhẫn chờ đợi, đúc kết kinh nghiệm và bài học, đồng thời tìm ra thời điểm thích hợp nhất để vực lại công việc hay sự nghiệp của mình. Chúng ta cần nêu cao tinh thần học hỏi và thay đổi bản thân linh hoạt trong suốt cuộc đời, dù thành công hay thất bại đều phải "bền vững".

Ngày nay, rất nhiều đứa trẻ do quen được cha mẹ chiều chuộng nên mỗi khi phải chịu đôi chút thiệt thòi hay thất bại, chúng đều cảm thấy như trời đất sụp đổ. Thực ra trong cuộc sống, ai mà chẳng phải trải qua một chút mất mát? Khi sống ở Israel, tôi cũng từng nhiều lần nhận trái đắng từ dân Do Thái. Đôi khi thua thiệt cũng là một loại tài sản, quan trọng là cách nhìn nhận của chúng ta.

Hồi ở Thượng Hải, gia đình chúng tôi sử dụng chiếc máy giặt hoàn toàn tự động. Nhưng khi mới đến Israel, chúng tôi không có bất kỳ đồ đạc hay thiết bị nào ở nhà và phải sắm lại từ đầu. Giường, bàn ăn, vật dụng bếp núc đều không thể thiếu được.

Tủ lạnh buộc phải có, còn quần áo thì có thể giặt bằng tay, vì vậy tôi tạm thời chưa mua máy giặt. Bất cứ thứ gì có thể giải quyết thông qua sức lao động thì đều không có trong danh sách mua hàng của tôi, vì vậy, khi ấy gia đình tôi không mua máy giặt.

Ban đầu tôi định dùng cái ván vò quần áo xách từ Thượng Hải tới để giặt những loại quần áo phải giặt bằng tay và các loại khăn nhỏ. Về sau, vì không mua máy giặt nên tôi đặt nó vào trong bồn tắm, vò từng chiếc quần chiếc áo. Cứ như vậy, tôi đã giặt quần áo

bằng tay suốt hơn nửa năm vì không sẵn lòng mua một chiếc máy giặt mới tinh tốn tới 3.000-4.000 shekel.

Tuy nhiên, cả gia đình bốn người thì có quá nhiều quần áo phải giặt. Ngày nọ, tôi thấy rằng một mình tôi thì không đủ sức giặt hết, lại vừa hay một người hàng xóm ở dưới nhà nói với tôi rằng có người đang bán một chiếc máy giặt cũ với giá 250 shekel. Giá này rất phù hợp với nguyên tắc tiết kiệm tiền của tôi, thế nên tôi chạy ngay sang để mua. Sau khi cắm điện vào máy giặt, cô ta nói: "Nhìn này, đèn trên máy giặt đã sáng, nó vẫn hoạt động tốt." Thấy máy giặt bắt đầu quay, tôi bèn mua ngay mà không cần suy nghĩ.

Sau khi chuyển máy giặt về nhà, tôi nhờ hàng xóm lắp đường ống nước vào máy giặt. Khi nước đã đổ đầy, tôi nhấn công tắc. Máy giặt chẳng những không hoạt động mà cả điện trong phòng cũng chập mạch, đèn đóm tối om.

Lúc đó trái tim tôi như tan nát, niềm vui từ nay sẽ không cần phải giặt quần áo bằng tay nữa đã ngay lập tức bị thay thế bằng nỗi buồn. Tôi vội vã gọi thợ sửa đến. Người thợ xem rồi nói vẻ ngạc nhiên: "Máy giặt này không phải của gia đình dưới kia sao? Tôi đã nói với họ rằng máy này không thể sửa được nữa. Tại sao họ vẫn bán cho chị?" Ông rất bất bình thay tôi, vì vậy đã ra về mà không tính phí 20 shekel lẽ ra tôi phải trả cho dịch vụ tận nơi.

Sau khi nghe những lời ông nói, tôi mới biết mình đã bị kẻ gian lừa gạt. Tôi tức tối chạy xuống nhà kia hỏi cho ra lẽ. Gã chồng thì cứ một mực lờ tôi đi, còn bà vợ trực tiếp bán máy giặt cho tôi thì lao ra hùng hổ nói: "Lúc nãy tôi đã cắm điện cho cô xem, chính cô cũng thấy đèn sáng, có nghĩa là máy giặt vẫn hoạt động bình thường, chính cô đã tự làm hỏng thì có!" Tôi nói với cô ta rằng sau khi đổ đầy nước thì máy giặt không chạy được nữa, cô phải trả lại cho tôi 250 shekel. Không ngờ, cô ta lớn tiếng mắng tôi: "Dù 2 shekel tôi cũng không trả, cô mau đi đi! Đợi khi nào giàu được như tôi thì đi mà mua cái mới." Cô ta chỉ vào phòng bên trong có một chiếc máy giặt mới rồi hét lên với tôi: "Đi mau!"

Tôi trở về nhà với muôn vàn cảm xúc lẫn lộn, rồi bỏ ra thêm 20 shekel nữa để mang chiếc máy giặt hỏng vứt lại cửa nhà cô ta.

Tôi không khóc, nhưng trải nghiệm cay đắng lần này khiến tôi ngộ ra một chân lý: Trước khi mua một thứ gì đó, bạn phải tìm hiểu thật kỹ và tiến hành kiểm tra toàn diện.

Sau này, mỗi khi mua thứ gì, tôi đều kiểm tra thật kỹ trước khi trả

tiền, thế nên chuyện tương tự không bao giờ xảy ra nữa. Mặc dù tôi bị hớ nặng lần này, nhưng việc mất 270 shekel đã giúp tôi tránh bị thua lỗ nhiều hơn trong tương lai, và tôi nghĩ đó cũng là một vận may. Đến tận hôm nay tôi vẫn biết ơn người phụ nữ đã bán cho tôi chiếc máy giặt hỏng đó.

Con trai tôi cũng từng có một trải nghiệm tồi tệ. Có lần nó định mua chiếc xe đạp cũ từ một người bạn cùng lớp. Khi ấy tôi đã dặn trước rằng: "Con nhất định phải cẩn thận, tốt nhất là nên thay khóa, vì có thể người chủ cũ vẫn còn giữ chìa khóa, chiếc xe có thể bị lấy mất." Tôi đưa cho con một chiếc khóa dây mà tôi mang từ Trung Quốc sang và bảo nó lắp thêm vào cho chắc. Tuy nhiên, chỉ một tháng sau, chiếc xe đã bị trộm ở cổng trường.

Tôi hỏi con đã khóa cả hai ổ khóa chưa, nó buồn bã nói: "Con đi xe được một tháng thấy khá an toàn nên không khóa vòng, chỉ khóa ổ cũ thôi..." Đây là điều mà tôi đã lường trước. Câu chuyện này đã dạy cho con trai tôi bài học rằng trong cuộc sống có rất nhiều điều mà chúng ta phải phòng ngừa trước khi chúng xảy ra, chỉ vì sự thuận tiện nhất thời sẽ có thể dẫn đến hậu quả không thể cứu vãn được. Từ đó con luôn khắc ghi bài học, và nó đã giúp con tránh được rất nhiều tổn thất trong công việc kinh doanh sau này. Xét ra thì đây đúng là một trải nghiệm quý giá!

Trên hành trình trưởng thành của cuộc đời, vấp ngã hay thất bại là điều không thể tránh khỏi. Như người xưa có câu "Thua thiệt chính là may mắn", "Vấp ngã một lần, khôn lên một chút", sau khi va vấp thì chớ nên nản lòng, hãy tìm cách đứng dậy, đúc rút kinh nghiệm và rút ra bài học để tránh gặp phải những mất mát tương tự trong tương lai.

Chúng ta vẫn thường nói "Thất bại là mẹ của thành công". Thật ra, một hay vài lần thất bại đều chẳng có gì là ghê gớm, chỉ cần biết cách tận dụng thì thất bại cũng sẽ là một loại tài sản quý giá.

Gail Borden, người phát minh ra sữa đặc, là một ví dụ điển hình cho việc không bỏ cuộc sau vô số lần thất bại và cuối cùng cũng gặt hái được thành công. Trên thực tế, Gail Bodden không phải là một nhà phát minh chuyên nghiệp. Ông làm công việc khảo sát đất đai và biên tập viên báo chí. Trong một chuyến đi, ông tận mắt nhìn thấy những đứa trẻ bỏ mạng vì ăn phải thực phẩm hư hỏng nên đã quyết định làm việc trong ngành chế biến thực phẩm. Borden đã phát minh ra rất nhiều thứ, nhưng đại đa số chúng không được nhiều người biết đến do không có giá trị thị trường, và ông chỉ có thể kiếm sống bằng những công việc lặt vặt.

Trong sự nghiệp tinh chế sữa đặc của mình, ông đã thử nghiệm và thất bại rất nhiều lần nhưng vẫn không hề bỏ cuộc. Mãi đến năm 56 tuổi, ông mới phát triển thành công sữa đặc.

Khi xin cấp bằng sáng chế, Borden lại gặp phải thất bại khác. Văn phòng cấp bằng sáng chế đã từ chối đơn của ông với lý do "thiếu tính sáng tạo", nhưng ông vẫn kiên quyết không từ bỏ, nộp đơn thêm nhiều lần và cuối cùng đến lần thứ tư thì được duyệt.

Sau đó, con đường bước ra thị trường của sữa đặc vẫn rất chông gai. Nhiều khách hàng cảm thấy sữa đặc là một sản phẩm quá đỗi kỳ quặc nên không dám dùng thử, thế nên suốt một thời gian dài chẳng mấy ai quan tâm. Đối tác mất niềm tin vào sản phẩm của ông và nhà máy sản xuất sữa đặc đầu tiên buộc phải đóng cửa.

Nhưng Borden vẫn không bỏ cuộc. Ông quyết tâm xây dựng nhà máy mới với tâm thế "được ăn cả, ngã về không", và cuối cùng lần này đã thành công. Borden đã thay đổi hoàn toàn mô hình kinh doanh của ngành sữa và trở thành công ty sữa đặc rất có ảnh hưởng tại Mỹ. Nếu không nhờ sự kiên trì sắt đá của Borden thì có lẽ bây giờ chúng ta vẫn chưa có sữa đặc mà ăn.

Trên văn bia của Borden có đoạn: "Tôi đã thử và thất bại. Tôi tiếp tục thử lại nhiều lần, và cuối cùng đã thành công." Đây chính là lời tổng kết về cuộc đời Borden, cũng là con đường mà nhiều người thành công đã từng đi.

Con người ta ít nhiều sẽ gặp phải những trở ngại và thất bại trong cuộc sống. Hãy cố gắng đứng dậy từ thất bại, đúc kết kinh nghiệm và bài học, tiếp tục phấn đấu và rất có thể chúng ta sẽ gặt hái được thành công. Còn nếu không nỗ lực gượng dậy sau thất bại mà cứ chìm đắm trong sự chán chường, bế tắc, thì đó mới là sự thất bại vĩnh viễn.

Ngày nay, nhiều đứa trẻ có khả năng chống chọi với thất bại cực kỳ kém. Mỗi khi nghe tin một thanh thiếu niên nào đó tự sát vì gặp phải trở ngại trong cuộc sống là trong lòng tôi lại dâng trào những cảm xúc hỗn độn. Tôi nghĩ các bậc cha mẹ nên thường xuyên kể cho con nghe câu chuyện đối mặt và vượt qua thất bại của những người thành công, để con trẻ biết rằng mọi thứ trên đời này đều rất khó suôn sẻ, sẽ luôn có những thất bại dù kiểu này hay kiểu khác, nếu chỉ vì một trở ngại nhỏ xíu mà từ bỏ sinh mệnh của mình thì chúng ta sẽ không bao giờ có thể tận hưởng niềm vui thành công trong cuộc sống. Hãy nói với con trong bất kỳ thất bại nào cũng ẩn chứa những cơ hội, đừng vì thất bại mà

gục ngã, hãy đứng lên và tìm ra nguyên nhân từ thất bại, chúng ta sẽ có được những bài học quý giá mà không số tiền nào có thể mua được.

CẨM NANG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH

LÀM THẾ NÀO TÔI CÓ THỂ BẢO VỆ TÀI SẢN CỦA MÌNH NẾU KHỦNG HOẢNG TÀI CHÍNH XẢY RA?

Theo quy luật của thị trường tài chính thế giới, cứ khoảng 10 năm sẽ lại nổ ra một cuộc khủng hoảng. Đánh giá từ những cuộc khủng hoảng tài chính ở các nước tư bản trước đây, đối với những người dân bình thường, nếu muốn bảo vệ tài sản trong cuộc khủng hoảng, họ có thể xem xét những cách sau để tránh:

1. *"Tiền mặt là vua", hãy cố gắng bán tháo cổ phiếu và tài sản cố định của bạn.* Khi khủng hoảng tài chính xảy ra, thị trường chứng khoán sụp đổ là điều không thể tránh khỏi, giá bất động sản cũng có thể giảm mạnh, hơn nữa loại tài sản này không thể nhanh chóng đổi thành tiền mặt. Nếu thấy cơ hội phù hợp thì tốt nhất là nên bán tháo càng sớm càng tốt.

2. *Phân tán tài sản, mua vàng, bạc một cách thích hợp để bảo toàn giá trị.* Khi khủng hoảng kinh tế xảy ra, có thể nói vàng là tài sản an toàn nhất, việc mua một lượng hợp lý kim loại quý có thể giúp chúng ta chống lại khủng hoảng tài chính.

3. *Đầu tư vào những nhu cầu thiết yếu của cuộc sống, tích trữ nhiều vật tư sinh hoạt.* Ở bất kỳ thời điểm nào, nhu cầu sinh tồn cơ bản của con người cũng cần đảm bảo. Khi khủng hoảng kinh tế, giá các mặt hàng thiết yếu sẽ tăng mạnh, hãy chuẩn bị sẵn các nhu yếu phẩm để tránh phải trả chi phí lớn hơn nếu khủng hoảng xảy ra.

Làm từ thiện cũng là một khoản đầu tư

Đối với người Do Thái, tài sản đương nhiên là quan trọng nhưng cũng có thể được phân phối cho những người cần nó hơn, vì vậy người Do Thái không quá coi trọng tiền bạc. Họ giỏi kiếm tiền, và cũng rất giỏi dùng nó cho những việc có ý nghĩa, mà một trong số đó là từ thiện. Đó là vì mục đích cuối cùng của của cải là mang lại lợi ích cho con người, và khả năng đùm bọc, san sẻ yêu thương chính là tài sản lớn nhất của một người. Trong thời gian sống ở Israel, tôi rất cảm kích trước tấm lòng bác ái của người Do Thái, và cũng đã thực sự hiểu được những việc làm từ thiện của cha tôi khi ông còn sống.

Khi người sáng lập Microsoft là Bill Gates tuyên bố nghỉ hưu, ông đã quyên tặng toàn bộ tài sản cá nhân trị giá 58 tỷ đô-la cho các quỹ từ thiện, lập kỷ lục mức quyên góp lớn nhất trong lịch sử thế giới. "Ông vua thép" người Mỹ Andrew Carnegie từng nói: "Nếu người giàu không thể sử dụng tài sản mà họ tích lũy được để làm lợi cho xã hội thì đến lúc lìa đời, họ cũng khó có thể cảm thấy an ổn." Trong mắt những người thực sự có đầu óc kinh doanh và trí tuệ tài chính cao, từ thiện là điều bắt buộc phải làm.

Hành vi từ thiện của tôi được vun dưỡng từ chính những lời nói và việc làm của cha tôi. Từ việc đi chợ mua thức ăn cho đến chăm sóc người lao động, cha đã cho tôi hiểu rằng sở hữu lòng bác ái và truyền bá tình yêu thương là một đức tính cao đẹp mà mọi người cần phải có.

Người giàu tích cực làm từ thiện vì họ muốn sử dụng tiền của mình cho những việc có ý nghĩa hơn. Họ tin rằng phải cho đi thì mới có thể nhận lại, vì vậy những người Do Thái giàu có rất tích cực tham gia vào những hoạt động thiện nguyện để báo đáp cho xã hội. Và về lâu dài, từ thiện không phải là sự cho đi một chiều.

Lòng hảo tâm cũng mang lại cho họ danh tiếng tốt và tầm ảnh hưởng. Ở mức độ nhất định, làm từ thiện cũng là một cách đầu tư, là một việc đôi bên cùng có lợi.

Giờ đây, nhận thức về từ thiện của rất nhiều người đang được củng cố, có không ít doanh nghiệp và người nổi tiếng tích cực tham gia các hoạt động từ thiện. Tôi cũng thường nghe mọi người nói rằng: "Giờ tôi chưa giàu có, khi nào tiết kiệm đủ tiền tôi sẽ làm từ thiện." Thực ra, từ thiện không phải là đặc quyền của riêng người giàu, và làm từ thiện cũng không nhất định chỉ dùng tiền, đúng như câu tục ngữ "Có tiền dùng tiền, có sức dùng sức", chỉ cần có tấm lòng thiện nguyện thì bất cứ ai cũng có thể làm từ thiện.

Trong cuốn *Rich Dad Poor Dad*, thái độ làm từ thiện của hai người cha có thể gợi mở cho chúng ta một số điều. Người cha nghèo luôn nói rằng khi nào dư dả thì ông sẽ quyên góp, nhưng do cuộc sống mãi chẳng khấm khá nên ông không làm từ thiện gì cả. Trái lại, người cha giàu luôn tin rằng tiền phải được cho đi thì mới có thể nhận lại. Bất kể nghèo hay giàu, ông vẫn đều đặn quyên góp một phần tiền của mình cho xã hội và kết quả là ông đã ngày càng giàu có.

Sara tham gia buổi tọa đàm về chủ đề từ thiện, công ích

Những gia đình Do Thái mà tôi quen biết có một điểm chung là họ thường xuyên đưa con cái đến các sự kiện từ thiện và làm mọi điều có thể để giúp đỡ người khác, bất kể điều kiện sống của họ như thế nào.

Tôi rất thích làm công tác thiện nguyện, và vẫn luôn kiên trì làm

tình nguyện viên trong bệnh viện. Từ ảnh hưởng của tôi, các con cũng thích giúp đỡ người khác. Tôi có thể tự hào nói rằng việc các con sẵn sàng bỏ tiền ra để giúp đỡ những người gặp hoàn cảnh khó khăn có liên quan mật thiết tới cách dạy dỗ của tôi. Khi tham gia buổi bán hàng từ thiện của bệnh viện Tân Hoa, tôi đã mua một con gấu bông do một bác gái làm và tặng cho em nhỏ sắp phải phẫu thuật tim. 250 tệ không phải là nhiều, nhưng nghĩ rằng chú gấu này có thể mang tới sự ấm áp cho đứa trẻ đang bị bệnh nên tôi đã rất vui.

Khi làm tình nguyện ở bệnh viện, tôi thường chủ động đề nghị giúp đỡ những bệnh nhân gặp khó khăn về tài chính. Tôi cảm thấy bản thân thật may mắn vì có đủ khả năng giúp đỡ người khác. Tôi nghĩ rằng dùng tiền để làm những việc có ý nghĩa hơn cũng chính là quản lý tài chính, vì giá trị lớn nhất của của cải là dùng nó cho những người cần nó nhất.

Khi con gái tôi lớn lên, tình hình tài chính của gia đình đã dần được cải thiện và con tôi không phải chịu nhiều vất vả nữa. Để con gái biết yêu thương người khác và có lòng nhân ái, tôi thường dẫn con vào viện dưỡng lão để thăm các cụ già neo đơn hay bệnh nhân nằm liệt giường lâu ngày. Nhân cơ hội này, tôi muốn con cảm nhận được tình yêu thương, lan tỏa tình yêu thương và giúp con xây dựng nhân sinh quan "vị tha".

Khi chúng tôi rót trà pha nước, hỏi han trò chuyện với các cụ già, con gái tôi học được cách thể hiện sự tôn trọng và quan tâm tới các bậc tiền bối. Khi chúng tôi hát một số bài hát xưa cũ và bắt nhịp để các cụ hát theo, con gái tôi biết rằng điều mà người già cần hơn cả là sự an ủi về tinh thần. Khi chúng tôi ân cần lau lên từng khuôn mặt đầy vết chân chim của các cụ, tôi muốn con gái hiểu rằng con người ai rồi cũng sẽ già yếu và bước tới giai đoạn này của cuộc đời.

Bây giờ tôi cũng dẫn cháu gái Bối Bối đi làm tình nguyện. Sau mỗi lần như vậy, Bối Bối đều nói với tôi: "Bà ơi, hôm nay con làm được rất nhiều điều tốt. Con đã giúp được người khác và con cảm thấy rất hạnh phúc. Sau này con sẽ chăm chỉ học tập để giúp đỡ được nhiều người hơn nữa." Có những lúc con bé còn quyên góp tiền tiêu vặt của mình, vì trong quá trình làm tình nguyện cùng tôi, nó đã tận mắt chứng kiến rất nhiều hoàn cảnh khó khăn nên muốn giúp đỡ người khác càng nhiều càng tốt trong khả năng của mình.

Dịp Tết 2020, dịch bệnh Covid-19 lan tràn khắp nơi. Thông qua tin tức trên các báo đài có thể thấy các bệnh viện ở Vũ Hán đều

thiếu vật tư y tế và đồ bảo hộ. Bối Bối đã không ngần ngại lấy tiền mừng tuổi của mình ra, nhờ bố mẹ liên hệ giúp để đóng góp một phần nhỏ bé của mình cho Vũ Hán. Cháu nói với tôi: "Mặc dù đã quyên góp hết tiền lì xì, không còn tiền để mua những thứ mà mình muốn, nhưng nghĩ đến việc có thể giúp các bác sĩ và y tá đang ngày đêm vất vả chống lại dịch bệnh, cháu cảm thấy rất hạnh phúc. Hy vọng chúng ta có thể sớm chiến thắng đại dịch!" Những lời của cháu gái khiến tôi cảm thấy rất vui, vì con bé thực tâm muốn dốc hết sức mình để giúp đỡ người khác. Hành động tốt bụng này chính là từ thiện.

Ai ai cũng nên có ý thức làm từ thiện, nên nhớ rằng đó không phải là đặc quyền của người giàu. Mỗi chúng ta đều có thể dùng tình yêu thương của mình để giúp đỡ người khác. Điều quan trọng nhất là hãy hành động bằng tâm nguyện của mình, lan tỏa và chia sẻ tình yêu thương. Trong quá trình này, bạn nhất định sẽ gặt hái được rất nhiều điều bất ngờ.

Đưa con đi làm từ thiện không chỉ có thể vun đắp tình yêu thương của trẻ mà còn bồi dưỡng trí tuệ tài chính của chúng, điều này rất quan trọng đối với hành trình làm giàu của trẻ trong tương lai. Chúng ta hãy dạy con cái chia sẻ, chịu trách nhiệm và yêu thương theo kiểu "mưa dầm thấm lâu". Những người sẵn sàng chia sẻ và có tinh thần trách nhiệm sẽ bước đi vững chắc và lâu dài hơn trên con đường làm giàu.

Các bậc phụ huynh nên tự mình làm gương, tích cực đưa con đi tham gia các hoạt động từ thiện, thiết lập quan niệm từ thiện cho trẻ và để chúng được trải nghiệm niềm vui khi giúp đỡ người khác. Ví dụ, hãy hướng dẫn trẻ tham gia chợ trời trong khu phố, bán sách và đồ chơi không dùng đến, quyên góp tiền cho các tổ chức từ thiện hoặc những người có nhu cầu. Một người bạn kể với tôi rằng khi quyên góp tiền cho một tổ chức từ thiện ở địa phương, tổ chức đó đã trao cho họ một tấm giấy chứng nhận, khiến bọn trẻ rất thích thú. Cảm giác bản thân có ích này còn sung sướng hơn nhiều so với thu được tiền từ việc bán hàng.

Yêu thương cần được lan tỏa. Chỉ khi ai ai cũng tràn đầy yêu thương thì thế giới này mới trở nên ấm áp hơn. Cha dạy tôi làm từ thiện, tôi dạy các con làm từ thiện, tôi mong rằng sau khi đọc cuốn sách này, các bạn cũng sẽ bắt đầu lan tỏa tình yêu thương và sự quan tâm của mình đến những hoàn cảnh khó khăn xung quanh.

CÁC TỔ CHỨC TỪ THIỆN MÀ TRẺ EM CÓ THỂ THAM GIA

1. *Hoạt động quyên góp, gây quỹ*. Phụ huynh có thể đưa con em mình tham gia tích cực vào các hoạt động quyên góp, gây quỹ trong trường học hoặc khu phố.

2. *Chăm sóc hoặc nhận nuôi động vật bị bỏ rơi*. Bạn có thể đưa trẻ đến các cơ quan bảo vệ động vật, cho trẻ biết những kiến thức về cứu hộ và bảo vệ động vật, đồng thời khuyến khích trẻ đóng góp bằng cách làm tình nguyện hoặc nhận nuôi thú vật bị bỏ rơi.

3. *Vào viện dưỡng lão*. Bạn có thể đưa trẻ đi thăm các viện dưỡng lão, trò chuyện với các cụ già, ca hát hoặc bầu bạn với họ.

4. *Tặng quà cho các bạn nhỏ đau ốm*. Có rất nhiều trẻ em ốm đau nằm viện cần được chăm sóc, phụ huynh có thể chú ý thông tin này, đưa con đến để tặng quà cho các bạn nhỏ ở bệnh viện, động viên các bé dũng cảm vượt qua bệnh tật.

5. *Tặng đồ chơi, sách vở và quần áo*. Tặng đồ chơi, sách vở và quần áo cho các bạn nhỏ thiếu thốn. Tốt nhất bạn nên để con tự mình viết thư, đóng gói và gửi đi.

6. *Hoạt động gây quỹ*. Một số tổ chức phi lợi nhuận sẽ tổ chức cho mọi người tham gia gây quỹ như bán hàng từ thiện. Cha mẹ có thể đưa con đi tham gia các hoạt động, tốt nhất nên cho con biết số tiền gây quỹ được dùng vào việc gì, kiểm tra tình trạng của các dự án mà trẻ đã đóng góp, như vậy trẻ sẽ có được cảm nhận rõ rệt hơn.

7. *Các hoạt động phúc lợi cộng đồng*. Một số khu vực sẽ có các vị trí tình nguyện khuyến khích các bạn nhỏ tích cực tham gia.

8. *Các hoạt động thể thao công ích*. Một số tổ chức phi lợi nhuận sẽ tổ chức các hoạt động thể thao để khuyến khích trẻ em tham gia như đi bộ nhanh và chạy marathon, sau đó quyên góp tiền cho những hoàn cảnh khó khăn.

Một nghề nghiệp chỉ để kiếm tiền chắc chắn không phải là sự lựa chọn tốt nhất

Tôi có một người bạn thân là giám đốc một bệnh viện ở Tel Aviv, Israel. Một ngày nọ, chúng tôi trò chuyện về lựa chọn nghề nghiệp của con cái. Anh kể khi con bày tỏ nguyện vọng muốn học trường y, anh đã nói: "Nếu chỉ muốn kiếm tiền thì con phải suy nghĩ thêm cho thật kỹ."

Nghe vậy, tôi vô cùng sửng sốt, bèn hỏi anh tại sao lại khuyên con như vậy. Không phải rất nhiều thanh niên trẻ đang cố gắng thi vào trường y để có được công việc ổn định và lương cao trong tương lai hay sao? Tôi biết có khá nhiều bậc phụ huynh đã bắt con cái đăng ký thi vào trường y vì lý do này.

Anh giải thích rằng mình không phản đối việc con theo học ngành y, nhưng anh mong con hiểu rằng nghề y hết sức vất vả, nếu không có lý tưởng chữa bệnh cứu người mà chỉ bị sức mạnh đồng tiền xui khiến thì con sẽ không trở thành một bác sĩ giỏi trong tương lai. Anh liên tục nhấn mạnh: "Tôi không muốn kiểm soát tương lai của con cái, nhưng tôi nhắc nhở như vậy để nó suy nghĩ lại về lựa chọn của bản thân."

Trong những năm tháng ở Israel, tôi cảm nhận được rõ rằng các bậc cha mẹ Do Thái rất tôn trọng sự độc lập của con cái, cho chúng được tự do lựa chọn và không bao giờ áp đặt tương lai của con. Việc "lùi lại một bước" và để con cái tự đưa ra lựa chọn là điều rất đỗi bình thường ở Israel. Chính vì yêu thương con cái nên các bậc cha mẹ Do Thái mới chọn lùi lại về phía sau, và họ cho rằng điều đó thể hiện tinh thần trách nhiệm đối với tương lai của con. Họ tin trẻ em có khả năng tự suy nghĩ và tự lựa chọn, cha mẹ chỉ cần đưa ra một vài lời khuyên hữu ích để chúng tự "thiết lập tọa độ",

tìm ra giá trị của bản thân và quyết định tương lai của chính mình.

Phụ huynh Do Thái tin rằng nếu trẻ bị ép buộc làm một công việc mà chúng không thích chỉ vì ý muốn của cha mẹ, chúng sẽ không bao giờ thực sự gắn bó và đam mê, như vậy thì giá trị của trẻ sẽ không được phát huy hết, đồng thời cũng khiến giá trị của công việc đó không được thể hiện trọn vẹn. Thay vào đó, tốt hơn hết là hãy phân tích những tố chất đặc biệt của trẻ, làm cố vấn và quân sư cho chúng, giúp chúng tìm ra sở thích và đam mê của mình, sau đó hãy lùi lại một bước, hướng bọn trẻ đến một thế giới tương lai rộng lớn hơn, tràn trề lý tưởng hơn.

Chịu ảnh hưởng của văn hóa Do Thái, tôi thường để bọn trẻ tự quyết định tương lai của chúng. Tôi đưa ra lời khuyên, nhưng sẽ để bọn trẻ tự quyết định. Con trai cả của tôi muốn thi vào Học viện Ngoại ngữ Thượng Hải. Con nói rằng ước mơ của mình là trở thành một nhà văn, vì nghề này có thể kiếm được lợi nhuận mà không chịu bất kỳ rủi ro đầu tư nào. Tôi đồng ý. Con trai thứ hai của tôi muốn thi vào Trường Cao đẳng Du lịch Chuyên nghiệp, muốn trở thành nhân tài trong lĩnh vực du lịch chuyên nghiệp hoặc mở công ty du lịch của riêng mình, tôi cũng tán thành. Cô con gái út thì bảo muốn học nấu ăn ở Trung Quốc, trở thành một đầu bếp bánh ngọt hàng đầu, sau đó mở một tiệm bánh ngọt ngon nhất thế giới, tôi cũng không phản đối. Bởi lẽ các con đều hiểu rằng, tương lai của mình thì chỉ có thể tự mình chịu trách nhiệm.

Người Do Thái có một câu nói nổi tiếng: “Nếu bạn không tin vào con cái và lúc nào cũng quyết định thay thì điều đó chẳng khác gì tước đi cơ hội phát triển của chúng. Đợi đến lúc con cái đến xin lời khuyên hoặc nhờ cậy sự giúp đỡ của bạn rồi mới quyết định cũng chưa muộn. Không những vậy, điều đó sẽ mang lại kết quả rất tốt.”

Giám đốc hãng phim Mỹ dẫn đoàn sản xuất đến thăm Sara

Đa phần phụ huynh luôn cảm thấy họ có nhiều kinh nghiệm sống hơn con cái và việc thay con cái đưa ra quyết định là để giúp chúng đỡ phải đi đường vòng, không lầm đường lỡ bước. Điều đó không sai, đôi khi kinh nghiệm sống được tích lũy mấy chục năm của chúng ta thực sự rất có giá trị. Tuy nhiên, cuộc sống không phải là đường một chiều, nhất là trên chặng đường nhân sinh lâu dài của các con, xin đừng dùng giá trị quan của mình để suy nghĩ và quyết định thay con, bởi giá trị quan luôn luôn thay đổi.

Điều mà chúng ta nên dùng kinh nghiệm sống hàng chục năm của mình để truyền lại cho các con là: Con hãy nghĩ xem đam mê của mình là gì? Tài năng của mình là gì? Liệu con sẽ có được cuộc sống hạnh phúc? Liệu con có tinh thần học tập suốt đời? Với tư cách là cha mẹ, chúng ta cần rèn luyện cho trẻ kỹ năng tư duy độc lập, kỹ năng tự lựa chọn, kỹ năng thiết lập cuộc sống và kỹ năng tìm kiếm giá trị.

Bây giờ là thời đại toàn cầu hóa và sự cạnh tranh nhân tài đã khác xưa rất nhiều. Là cha mẹ, chúng ta phải nới lỏng sợi dây trói buộc trái tim, bàn tay và đôi chân của trẻ, để chúng có thể tự tìm ra tọa độ cuộc sống theo tốc độ và tâm nguyện của riêng mình. Liên quan đến vấn đề này, có lẽ bạn sẽ cảm thấy thuyết phục hơn sau khi nghe câu chuyện về Kiệt Thụy, con trai thứ hai của tôi. Lần nọ, con tâm sự với tôi qua điện thoại: “Trong suốt quá trình dạy dỗ, mẹ luôn giúp chúng con tìm ra mục đích của cuộc đời, khuyến

khích chúng con thiết lập lý tưởng và suy nghĩ về con đường của riêng mình. Con rất biết ơn về điều đó. Sau này khi đã trưởng thành, nhớ lại những tháng ngày thơ ấu mới thấy rằng khi đó mẹ đã rất vất vả để nuôi ba anh em con, cuộc sống cũng chẳng hề dư dả, lẽ ra mẹ sẽ phải dạy chúng con làm sao để kiếm nhiều tiền hơn. Nhưng mẹ đã không làm điều đó. Nghe theo lời dạy của mẹ, con đã cố gắng hết mình để theo đuổi lý tưởng. Sau này khi con tới Thượng Hải học đại học, mẹ cũng ủng hộ con bỏ ra nhiều tiền để học ngành nhận dạng kim cương, đồng thời khuyên con chớ nên chỉ tập trung vào lợi ích trước mắt mà phải có tầm nhìn dài hạn. Giờ đây con đã đạt được thành công trong sự nghiệp và có điều kiện kinh tế khá giả. Có được một cuộc sống tự do và hạnh phúc là những điều tuyệt vời mà mẹ đã ban cho con."

Thay vì dốc hết tâm sức để tích lũy tài sản cho con, cha mẹ nên tìm cách bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho trẻ. Bất kể bạn có bao nhiêu tiền, nếu chỉ biết tiêu pha thì sớm muộn gì cũng tới ngày trắng tay cạn túi. Chỉ bằng cách giúp trẻ có được tư duy tài chính đúng đắn và kỹ năng quản lý tài chính hiệu quả thì chúng mới có thể tự lập trên đường đời và sống cuộc đời tuyệt vời của chính mình, cho dù sau này có ở trong hoàn cảnh nào đi chăng nữa. So với việc để lại cho trẻ một gia tài kếch xù thì điều này sẽ giúp ích cho tương lai của chúng nhiều hơn.

Cha mẹ phải nhớ rằng, con đường đời của trẻ phải do chính chúng tự bước đi, chẳng ai có thể thay thế được. Việc trau dồi khả năng tự lập và tự giải quyết vấn đề của trẻ ngay từ khi còn nhỏ là vô cùng quan trọng. Cha mẹ cần cho trẻ không gian để tự do trưởng thành, chớ nên vượt quá bổn phận của mình. Chỉ những điều mà trẻ thực sự yêu thích và đam mê mới có thể khiến chúng kiên trì theo đuổi và biến thành của cải trong cuộc đời của chính chúng.

Hồi nhỏ, doanh nhân giàu có người Mỹ John Fuller phải sống trong cảnh vô cùng túng thiếu. Gia đình có bảy anh chị em, Fuller bắt đầu đi làm từ năm năm tuổi để kiếm tiền phụ giúp gia đình. Nhưng may thay, ông có người mẹ tuyệt vời. Bà từng nói với các con: "Chúng ta không đáng bị rơi vào tình cảnh này, đừng nói nghèo là do ý Chúa. Chúng ta rất nghèo, nhưng không thể đổ lỗi cho người khác, đó là vì cha của các con chưa từng khao khát thay đổi số phận, và mỗi chúng ta đều không ấp ủ chí lớn mà thôi."

Những lời này đã ảnh hưởng sâu sắc đến Fuller. Ông đã quyết tâm thay đổi hoàn cảnh nghèo khó của gia đình mình và phấn đấu để trở nên giàu có. 12 năm sau, Fuller tiếp quản một công ty được bán đấu giá, sau đó tiếp tục mua thêm bảy công ty khác. Mỗi khi

nói về bí quyết thành công của mình, Fuller không bao giờ quên gửi lời cảm ơn đến mẹ. Ông cho rằng mẹ đã thay đổi suy nghĩ của ông và cho ông biết rằng chỉ cần có mong muốn thay đổi nghịch cảnh là ông có thể trở nên giàu có. Mẹ của Fuller đã khiến ông hiểu rằng: "Mặc dù không thể là con cháu của người giàu, nhưng tôi có thể trở thành tổ tiên của người giàu." Dù mẹ của Fuller không thể cho ông tiền bạc, nhưng bà đã giúp ông có được lối tư duy đúng đắn về trí tuệ tài chính. Cách dạy dỗ mộc mạc của bà đã giúp ông thay đổi tư duy, chắp cánh đưa ông vươn tới một sự nghiệp khiến bao người ghen tị bằng nỗ lực của chính mình.

Phương thức giáo dục trí tuệ tài chính hiệu quả có thể gieo một hạt giống trong trái tim của trẻ, để nếu được ươm tưới đúng cách thì chúng sẽ nảy mầm và lớn lên, giúp trẻ có được tương lai sung túc và tươi đẹp.

Điều cuối cùng mà tôi muốn nhắc các bậc cha mẹ là: dù là giáo dục trí tuệ tài chính hay hành trình cuộc đời của con cái, phụ huynh cũng đừng quá nôn nóng, chớ nên quyết định thay cho con cái và đừng can thiệp quá sâu vào cuộc đời của chúng.

Tôi luôn nhấn mạnh rằng "quản lý tài chính tức là quản lý cuộc sống". Đây là một quá trình lâu dài, chẳng có con đường tắt nào, trẻ phải tự mình nghiền ngẫm, trau dồi dưới sự hướng dẫn của cha mẹ và thầy cô. Cha mẹ chỉ là người chỉ đường dẫn lối cho con cái, còn việc con đường tương lai phải đi như thế nào thì phải để trẻ tự mình quyết định. Cho con cái một nền tảng giáo dục đàng hoàng rồi để chúng được tự do bươn chải, đó mới là cách làm của những bậc cha mẹ thông thái.

Có một câu châm ngôn dạy con nổi tiếng của Israel là: "Mục đích của giáo dục là đào tạo mọi người trở thành những người có tư duy độc lập của riêng mình." Còn tôi nghĩ rằng giáo dục trí tuệ tài chính thực chất là dạy một loại kỹ năng giúp trẻ có thể tồn tại độc lập trong bất kỳ môi trường xã hội nào. Trong tương lai, trước sau gì trẻ cũng sẽ phải tồn tại độc lập. Điều cha mẹ có thể làm là cung cấp đủ "năng lượng dự trữ" cho con cái trước khi chúng bước chân ra ngoài xã hội. Năng lượng này có thể là kiến thức, kỹ năng, cách tư duy hoặc tình yêu thương. Chúng ta hãy dùng những năng lượng này để tạo ra nền móng xây dựng tương lai xán lạn cho trẻ.

Đây chính là sức hút của giáo dục trí tuệ tài chính.

NHỮNG SAI LẦM TRONG GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH MÀ CHA MẸ NÊN TRÁNH

Hiện nay trong xã hội xuất hiện rất nhiều cơ sở đào tạo về trí tuệ tài chính, nhưng vàng thau lẫn lộn, thật giả khó lường. Các bậc cha mẹ phải hết sức lưu ý, tránh mắc phải những sai lầm sau:

1. *Đánh đồng giáo dục trí tuệ tài chính với giáo dục quản lý tài chính*. Đây là một cách tiếp cận mang tính thiển cận của nhiều cơ sở đào tạo. Trí tuệ tài chính là một kỹ năng quản lý nguồn lực toàn diện trong cuộc sống, giúp kiểm soát và điều phối nguồn lực.

2. *Đơn giản hóa giáo dục trí tuệ tài chính, nội dung mang tính đơn lẻ và không có hệ thống phân cấp*. Giáo dục trí tuệ tài chính cần được thực hiện dựa trên đặc điểm trong từng giai đoạn khác nhau của trẻ, các nhóm tuổi khác nhau sẽ có những phương thức khác nhau.

3. *Tách biệt giáo dục trí tuệ tài chính với các lĩnh vực giáo dục khác*. Không nên tiến hành giáo dục trí tuệ tài chính tách biệt, đơn lẻ. Giáo dục trí tuệ tài chính, nâng cao trí thông minh, bồi dưỡng trí thông minh cảm xúc và giáo dục về đạo đức cần bổ sung cho nhau.

4. *Nhấn mạnh quá nhiều vào vai trò của tiền bạc*. Giáo dục trí tuệ tài chính không nên coi tiền là mục tiêu. Tiền chỉ là công cụ, điều chúng ta cần trau dồi chính là khả năng kiểm soát tiền bạc.

LỜI CUỐI SÁCH

"QUẢN LÝ" CON CÁI CŨNG GIỐNG NHƯ QUẢN LÝ TÀI CHÍNH

Giáo dục con cái là một dự án có hệ thống, và giáo dục trí tuệ tài chính chỉ là một phần trong đó. Trí tuệ tài chính không chỉ là kiếm tiền, giáo dục trí tuệ tài chính không phải là biến trẻ thành một người lúc nào trong đầu cũng chỉ nghĩ đến tiền. Chúng ta cần bồi dưỡng cho trẻ kỹ năng quản lý các nguồn lực toàn diện trong cuộc sống, trau dồi khả năng kiểm soát nguồn lực của trẻ. Nói cách khác, trong khi cải thiện kỹ năng quản lý tài chính của con cái, chúng ta cũng đang nâng cao khả năng "quản lý" cuộc sống của chúng.

Các nguyên tắc ở đây đều mang tính tương thông. Nếu "quản lý" con cái giống như quản lý tài chính thì sẽ dễ được trẻ đón nhận hơn. Còn đối với các bậc cha mẹ, dạy con quản lý tiền bạc cũng sẽ giúp họ nâng cao kỹ năng "quản lý" con cái.

Cách đây không lâu, sau một buổi thuyết trình, có bà mẹ nọ đến gặp tôi và kể rằng con cô không chịu cắt tóc suốt hai tháng, hỏi tôi có cách nào khiến đứa trẻ chịu cắt tóc không.

Tôi hỏi con cô có đang ở đây không, cô ấy nói có, sau đó đứa trẻ được dẫn đến với vẻ mặt đầy miễn cưỡng. Tôi ngửi đầu nó và thấy khá thơm. Tôi thầm nghĩ đứa trẻ này là một cậu bé ngoan, vì tóc khá thơm, điều đó cho thấy cậu bé vẫn rất chú trọng đến việc giữ gìn vệ sinh và ngoại hình của mình. Mẹ cậu bé thì liên tục nói: "Nó nhất quyết không chịu cắt tóc. Tôi đã bảo là nếu không cắt tóc thì nó sẽ không có tiền tiêu vặt." Lúc đó tôi đã nói với mẹ cậu bé rằng: "Tóc mọc trên đầu của con thì không liên quan gì đến cha mẹ,

thằng bé có thích chải chuốt hay không là vấn đề cá nhân của nó, là điều mà nó có thể tự quyết định. Chị đã hỏi tại sao nó không chịu cắt tóc chưa? Hay là chỉ một mực áp đặt mắt thẩm mỹ và ý kiến của mình lên nó? Giữa việc chị yêu cầu con cắt tóc và tìm ra lý do nó không chịu cắt tóc là cả một quá trình, chị phải hiểu được nhu cầu và suy nghĩ của con, không thể bắt trẻ tuân theo các nhu cầu của chị. Trẻ em ngày nay được tiếp nhận với rất nhiều thông tin, chúng có suy nghĩ và ý tưởng riêng, không thể nhất nhất bắt trẻ làm theo sự sắp đặt và điều khiển của mình được. Chị nên hỏi xem có phải nó muốn chạy theo trào lưu không? Có phải nó cảm thấy để tóc dài thì rất ngầu? Nếu có thể khiến nó nói ra lý do rồi sau đó chị phân tích và giải quyết vấn đề thì như vậy sẽ hiệu quả hơn hẳn so với việc chị tùy tiện võ đoán rồi bắt con mình đi cắt tóc."

Đứa trẻ liếc nhìn tôi và nắm lấy tay tôi. Tôi nói với nó: "Con là một cậu bé ngoan, bác biết sở dĩ con không chịu cắt tóc là muốn tạo kiểu cho đẹp. Thực ra có rất nhiều kiểu tóc đẹp. Nhưng con cần tìm ra một sự cân bằng để làm hài lòng cả con và mẹ. Con là một cậu bé thông minh, chắc chắn con sẽ biết để tóc dài mức nào thì phù hợp."

Con cái chúng ta đều rất thông minh. Tối hôm đó, người bên ban tổ chức đã gọi điện cho tôi và kể rằng ngay sau khi ra khỏi hội trường, cậu bé kia đã bảo mẹ đưa đến tiệm cắt tóc. Cậu vẫn để tóc dài rẽ ngôi giữa, nhưng cắt hết phần tóc xung quanh theo ý kiến của mẹ.

Đối với trẻ em ngày nay, chúng ta cần sử dụng những ý tưởng mới và khái niệm mới để thấu hiểu được chúng. Bạn không thể ép trẻ cắt tóc nếu trẻ không thích, bạn phải tìm ra lý do đằng sau việc đó. Chúng ta không thể ngăn chặn được các trào lưu trong xã hội, thay vào đó, chúng ta cần không ngừng học hỏi và bắt kịp xu thế. Nhiều khi chỉ cần tìm ra "điểm nhu cầu" của trẻ là bạn có thể kết nối với chúng thuận lợi, từ đó đạt được kết quả khiến cả hai bên đều hài lòng.

Tìm ra nhu cầu, tìm ra phương pháp và cách tiếp cận phù hợp, đây chẳng phải là sở trường của những người có chỉ số trí tuệ tài chính cao hay sao? Nếu bạn có đủ trí tuệ tài chính thì chẳng phải việc "quản lý" con cái sẽ dễ dàng hơn hay sao?

Trên thực tế, không phải cha mẹ không có khả năng phát hiện ra nhu cầu của con cái mà vì đa số phụ huynh đều cho rằng họ hiểu biết và kinh nghiệm hơn con cái, thế nên họ quen đối xử với

chúng bằng thái độ trịch thượng. Tuy nhiên, họ đã phớt lờ sự thực rằng trẻ em cũng là con người và có suy nghĩ riêng, chúng luôn mong được cha mẹ đối xử bình đẳng.

Làm cha mẹ cũng phải có phương pháp, giống như quản lý tiền bạc vậy. Quản lý tài chính tốt giúp tiền của bạn được nhân lên gấp bội, quản lý tài chính không phù hợp có thể khiến bạn mất tất cả. Tương tự như vậy, phương pháp giáo dục tốt sẽ khiến trẻ nhận ra sai lầm, chấp nhận sửa đổi và khắc ghi trong lòng. Phương pháp giáo dục không đúng có thể khiến trẻ nổi loạn hoặc làm mối quan hệ cha mẹ-con cái trở nên căng thẳng. Ngay cả bây giờ, khi các con đều đã lớn, tôi vẫn luôn chú ý đến cách dạy dỗ chúng.

Trong dịp Ngày của Mẹ gần đây, tôi đã đợi đến tận 12 giờ đêm mà không nhận được tin nhắn chúc mừng nào từ cậu con trai thứ hai của mình. Khi ấy tôi cảm thấy rất buồn và muốn mắng mỏ con. Nhưng suy nghĩ đó của tôi bỗng chốc bị cắt ngang bởi suy nghĩ "Đời người 10 phần thì có đến 8-9 phần là những chuyện không như ý." Tôi bèn kiềm chế cảm xúc của mình, nhấc điện thoại và nhắn tin cho con:

Con trai, cảm ơn con vì đã giúp mẹ được hưởng ngày lễ hôm nay. Vì có con trong đời nên mẹ mới được trở thành một bà mẹ, và mẹ cảm thấy rất đỗi tự hào.

Con à, con là tương lai và là hiện tại của mẹ. Trong 40 năm qua của cuộc đời, con đã mang lại cho mẹ sức mạnh vô hạn. Vì con mà mẹ đã vượt qua muôn vàn khó khăn, vì con mà mẹ đã chiến thắng sự mệt mỏi, vì con mà mẹ đã vượt qua vô số đêm dài tủi thân, vì con mà mẹ trở nên bình tĩnh và dũng cảm.

Hôm nay không hiểu sao mẹ bỗng nhớ về quá trình khôn lớn của con, không hiểu sao những suy nghĩ về con lại biến thành những dòng lệ rơi… Con ơi, mẹ nhớ con nhiều lắm. Nếu có kiếp sau, mẹ hy vọng sẽ lại được làm mẹ của con, và con sẽ lại là con trai của mẹ. Nhất định mẹ sẽ sửa rất nhiều điều chưa hoàn hảo của mẹ trong tâm trí con, và có lẽ sẽ xuất hiện những điều thiếu khuyết mới, nhưng cuộc sống là như vậy, khi chúng có thể chấp nhận mọi khuyết điểm của người khác thì nhân cách của chúng ta sẽ trở nên trọn vẹn hơn.

Con trai à, mẹ hy vọng ngày mai của con sẽ tốt hơn hôm nay! Chúc mừng Ngày của Mẹ và cảm ơn con trai của mẹ!

Khoảng 10 phút sau, điện thoại của tôi bắt đầu đổ chuông, con trai gửi cho tôi "7 x 5" và 35 biểu tượng cảm xúc đẫm nước mắt (trong thần thoại của người Do Thái, Thượng đế đã dùng 7 ngày x 5 hàng nước mắt để tạo ra vạn vật), ngoài ra không nhắn thêm lời nào cả. Tôi cũng cho qua và sau đó không đề cập đến nữa. Nếu theo thường lệ thì tôi sẽ hỏi tại sao, nhưng lúc đó tôi cảm thấy nên để con được quyền tự chủ. Dù đã bao nhiêu tuổi thì trước hết nó vẫn là một người tự lập và có lòng tự trọng của riêng mình.

Sau này, khi tham dự một cuộc họp của Liên đoàn Hoa kiều, một chủ công ty bất ngờ gọi điện cho tôi và nói rằng ông muốn cho tôi xem một thứ. Tôi nhận ra đó là tin nhắn mà tôi đã gửi cho con trai, tôi rất tò mò tại sao ông lại có nó. Ông kể với tôi rằng nhiều người trong liên đoàn đã rơi nước mắt sau khi đọc xong tin nhắn này, và một ngày sau khi đọc được tin nhắn này, bản thân ông cũng lập tức đến thăm mẹ mình. Ông nói: "Tôi chỉ sợ đến lúc muốn báo hiếu thì cha mẹ đã không còn. Cách dạy con của chị đã ảnh hưởng sâu sắc đến những người làm kinh doanh như chúng tôi. Chúng tôi chợt nhớ lại những sự vô tâm và thiếu sót của mình đối với cha mẹ. Các bà mẹ thường chỉ biết âm thầm hy sinh vì con cái, tôi chưa từng thấy người mẹ nào lại dùng một cách khác biệt như chị để dạy dỗ con cái."

Tôi nói với anh rằng tôi làm điều này vì hai lý do. Một là tôi thực sự biết ơn sự xuất hiện của các con vì đã cho tôi cơ hội để kỷ niệm Ngày của Mẹ, giúp tôi được bày tỏ tình yêu của mình dành cho các con. Thứ hai, tôi muốn nói với con phải luôn luôn tôn trọng mẹ mình, nhưng khi ấy con trai chưa làm được nên tôi đã nhắc nhở. Nhưng tôi sẽ không bao giờ nói với con bằng giọng điệu trịch thượng, vì tôi nghĩ rằng ngay từ khi sinh ra thì con cái đã là một cá thể độc lập. Cũng giống như cha mẹ, chúng sẽ có những suy nghĩ và tính cách riêng, chúng cũng cần được tôn trọng và công nhận. Tôi xem con như người bạn của mình, chúng tôi bình đẳng với nhau, không phải vì sinh con ra mà tôi được quyền tỏ vẻ bề trên đối với chúng. Một khi hai mẹ con ở địa vị bình đẳng với nhau, việc giao tiếp sẽ tốt hơn rất nhiều.

Có phải như vậy khá giống với việc hợp tác kinh doanh? Nếu hai bên tham gia hợp tác trong mối quan hệ không bình đẳng thì sự hợp tác đó sẽ không được bền vững. Người có trí tuệ tài chính cao sẽ biết cách tôn trọng đối tác của mình, sao cho đôi bên cùng có lợi và đạt được kết quả khiến cả hai đều hài lòng. Cha mẹ phải tôn trọng con cái và giao tiếp bình đẳng với chúng, như vậy mới có thể duy trì mối quan hệ tốt đẹp trong gia đình.

Cuối cùng, tôi muốn nói với những độc giả đang làm cha mẹ rằng, cũng giống như quản lý tài chính, giáo dục con cái là cả một chặng đường lâu dài, chúng ta hãy tích cực học hỏi và tuyệt đối không nên nóng vội.

LỜI BẠT 1

GIÁO DỤC TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH: SỰ TĂNG TRƯỞNG ĐỒNG THỜI CỦA GIÀU CÓ VỀ VẬT CHẤT VÀ GIÀU CÓ VỀ NỘI TÂM

– Trần Kiến Tường

Giáo sư khoa Giáo dục, Đại học Sư phạm Bắc Kinh

Chủ nhiệm Viện Khoa học Giáo dục Gia đình,

Hiệp hội Khoa học Đời sống Trung Quốc

Thành viên của ủy ban chuyên gia thuộc

Trung tâm Nghiên cứu Phát triển Trẻ em Trung Quốc

1.

Trải nghiệm của Sara chính là duy nhất và không dễ được lặp lại.

Cảm xúc và suy nghĩ của Sara cũng rất độc đáo và không dễ để sao chép.

Những trải nghiệm độc nhất vô nhị đã làm nên những cảm xúc và suy nghĩ độc đáo của cô.

Khi những cảm xúc và suy nghĩ độc đáo này được đặt trước mặt chúng ta dưới dạng một cuốn sách, nó sẽ mang lại cho chúng ta một trải nghiệm đọc rất khác biệt.

2.

Tôi đã nghe các bài phát biểu của Sara, cũng có vài dịp trò chuyện gần gũi và lắng nghe câu chuyện trưởng thành của cô.

Tôi nhận thấy cô rất giỏi trong việc lĩnh hội và rút ra những triết lý phi thường ngay trong chính những chi tiết tầm thường, vụn vặt mà người đời không mấy để ý. Những triết lý này, nhờ tính xuyên quốc gia và tính phổ quát của chúng, đã vượt qua một cấu trúc không-thời gian và mô hình giáo dục đơn nhất, từ đó mang lại cho mọi người cảm giác như đang được khai sáng tâm trí, mở rộng tầm mắt.

Điều này đòi hỏi trái tim nhạy cảm, vừa sở hữu một tố chất bác ái, lại chất chứa một tinh thần lý trí.

Những nguyên tắc mà cô truyền dạy cho bạn không hề cứng nhắc mà được lồng ghép vào việc miêu tả chuyện đời tinh tế, sinh động, thậm chí là thơ mộng.

Bản chất của Sara là một nhà thơ. Cô nhìn thế giới bằng con mắt nhạy bén và dịu dàng, khám phá ra mọi vẻ đẹp và sự lộng lẫy trên thế giới này. Với sự sống động của chất thơ giàu cảm xúc, Sara đã giúp chúng ta hiểu được những triết lý đầy tính lý trí và sâu sắc. Đây là một khả năng mà không phải ai cũng có được.

Sara cũng là một bậc thầy về kể chuyện, với văn phong khi thăng khi trầm, ẩn chứa hàm ý, triết lý sâu xa… Cô luôn mang tới bất ngờ ở những đoạn khúc mà chúng ta không thể ngờ tới! Điều đó cũng chứng tỏ tài năng thiên phú của cô.

Khác biệt lớn nhất giữa Sara và nhiều chuyên gia giáo dục hiện nay là cô có cái "hồn"! Chính cái "hồn" ấy đã giúp câu chuyện của cô trở nên sinh động và cảm động, cũng khiến triết lý của cô trở nên thật ấm áp và dễ chịu.

Trong thời đại văn minh công nghiệp, giáo dục rất dễ bị "ngoại tại hóa", các sản phẩm được tạo ra từ mô hình công nghiệp hóa – tri thức, kỹ năng, chuẩn mực, thành tựu – được tôn sùng như những giá trị "nội tại" của con người. Giữa lúc nền giáo dục của chúng ta đang dần mất đi tính nguyên bản và cái "hồn" đáng quý, thì cuốn sách của Sara có thể lay tỉnh, gợi mở và soi sáng cho chúng ta.

3.

Cuốn sách này thuộc bộ *Vô cùng tàn nhẫn, vô cùng yêu thương*, đã thể hiện trọn vẹn phong cách cơ bản của "phương thức dạy con kiểu Sara".

Khái niệm căn bản: Quản lý tài chính là quản lý cuộc đời. Mục đích của việc nâng cao trí tuệ tài chính của trẻ không phải là biến trẻ thành "cỗ máy kiếm tiền" và "nô lệ của tiền bạc". Thay vào đó, họ coi giáo dục trí tuệ tài chính là giáo dục đạo đức hay giáo dục nhân bản để giúp trẻ phát triển những giá trị đúng đắn cần thiết trong cuộc sống. Đã từng sống ở Israel suốt nhiều năm, tôi có thể nói với bạn không chút do dự rằng quản lý tài chính là quản lý cuộc đời. Ví dụ như cách lựa chọn và giải quyết công việc, chỉ khi nắm được cách ứng phó chính xác, bạn mới có thể đi trước người khác một bước trên con đường quản lý tài chính trong tương lai!

Nội hàm của trí tuệ tài chính được ẩn chứa trong chính nội hàm của cuộc sống. Quản lý tài chính cũng phải bắt đầu từ quản lý cuộc sống. Nếu không thể quản lý được cuộc sống của mình ổn thỏa thì bạn sẽ không thể quản lý tài chính hiệu quả. Biết cách chăm lo cho cuộc sống của mình sẽ khiến bạn hạnh phúc hơn và đóng góp được nhiều cho xã hội hơn là tập trung vào kiếm thật nhiều tiền.

Xã hội Trung Quốc hiện nay rất coi trọng giáo dục trí tuệ tài chính, các khóa đào tạo về trí tuệ tài chính mọc lên như nấm sau mưa, nhưng chính sự trọng thị đó của xã hội lại khiến tôi lo lắng. Theo tôi, trí tuệ tài chính không thể đạt được chỉ trong một sớm một chiều, cách tốt nhất để bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho trẻ nằm trong chính thực tiễn cuộc sống, và cha mẹ cũng là người thầy giáo dục trí tuệ tài chính tốt nhất cho con.

Sara đã tích hợp của cải bên ngoài – tiền bạc, tài sản và sở thích – vào của cải bên trong – bản chất con người, đạo đức và các giá trị quan – để suy xét, đồng thời lập kế hoạch quản lý tài sản và quản lý cuộc sống, tiến hành kết hợp đồng thời giữa bồi dưỡng kỹ năng quản lý tài chính với kỹ năng quản lý cuộc sống. Đó là đặc điểm cơ bản trong phương thức giáo dục trí tuệ tài chính của cô.

Trong khuôn khổ chung này, Sara cũng đề xuất các khái niệm giáo dục cụ thể hơn như "tập trung vào các con số và logic", "mở tài khoản cá nhân cho trẻ", "phương thức 'tiền trao cháo múc' trong sinh hoạt gia đình", "không đòi hỏi sự hoàn hảo", "thắng-thua, lãi-lỗ chỉ mang tính tương đối" cùng các phương pháp và khái niệm giáo dục cụ thể khác, vừa mang tính lý thuyết vừa rất giàu tính thực tiễn.

4.

Nhân đây có một câu hỏi cần thảo luận: Tại sao "Không ai giàu ba

họ" lại là một tình trạng tương đối phổ biến trong thừa kế gia đình? Đọc xong cuốn sách này của Sara, bạn sẽ hiểu thêm về vấn đề này.

Tôi đã đọc một câu truyện vui như sau:

Cô con gái hỏi cha: "Tình yêu là gì ạ?"

Người cha nói: "Tình yêu là khi cha chẳng có gì trong tay, nhưng mẹ vẫn quyết định lấy cha làm chồng."

Con gái lại hỏi cha: "Tình thân là gì ạ?"

Người cha nói: "Tình thân nghĩa là mẹ sẽ không bao giờ để con lấy người chẳng có gì trong tay."

Cô con gái lại hỏi mẹ: "Tình yêu là gì ạ?"

Người mẹ nói: "Tình yêu là khi cha đã có tất cả nhưng vẫn một lòng yêu mẹ."

Con gái lại hỏi mẹ: "Tình thân là gì ạ?"

Người mẹ nói: "Tình thân nghĩa là cha sẽ không bao giờ để con lấy một người có tất cả mọi thứ nhưng lại không yêu con."

Câu truyện này có thể được mở rộng và giải thích từ nhiều góc độ khác nhau. Cách nghĩ của tôi như sau:

Là những người trực tiếp trải nghiệm quá trình thành công, cả cha và mẹ đều đã trải qua tình yêu thuần khiết, không hề có sự ràng buộc với các điều kiện khác. Họ không hối tiếc, thậm chí còn tự hào khi có được trải nghiệm như vậy. Nhưng với tư cách là người chỉ đường dẫn lối cho con cái, họ lại không chấp nhận (hoặc nói nhẹ nhàng là "không mong") con cái của mình có trải nghiệm tương tự. Đây dường như là một khác biệt về nhân cách của chúng ta khi phải đảm nhận hai vai trò là "người trực tiếp trải nghiệm" và "người chỉ đường dẫn lối".

Rất nhiều chính trị gia, doanh nhân, tướng lĩnh, nhà văn, nghệ sĩ thành đạt không muốn con cái nối nghiệp mình. Điều này thật kỳ lạ. Tại sao chúng ta lại không muốn con cái đối mặt và trải qua những điều bản thân chúng ta từng trải qua? Liệu điều đó có giúp lý giải tại sao "giàu không quá ba họ" và "khó không quá ba đời"? Bản thân chúng ta đã trải qua mọi gian nan bất trắc, từng nằm gai nếm mật để thay đổi nghịch cảnh, nhưng chúng ta lại sợ rằng con

cái cũng sẽ gặp phải bất trắc, lúc nào cũng chỉ mong chúng có thể đi tới cái đích thành công an toàn, lành lặn suốt đời.

Lo sợ, né tránh sự không chắc chắn và cố gắng cải thiện "tỷ lệ thành công" có thể chính là thủ phạm khiến các gia đình giàu có lâm vào cảnh "thoái hóa gen thành công".

Mỗi thế hệ đều hy vọng sẽ có được sự đảm bảo chắc chắn để giúp thế hệ con cháu tiếp nối thành công, đồng thời cố gắng bác bỏ và né tránh sự không chắc chắn. Đây là điều mà lý thuyết lượng tử gọi là "sự sụp đổ khách quan".

Liên quan tới chủ đề này, những kiến giải của Sara là: "Gian khổ cũng là kho báu của cuộc sống!" Câu nói này thực sự mang tới rất nhiều sự gợi mở.

Tiêu đề chung của bộ sách này, *Vô cùng tàn nhẫn, vô cùng yêu thương* cũng là điều đáng để chúng ta nghiền ngẫm. Tại sao sự "vô cùng yêu thương" lại được thể hiện qua sự "vô cùng tàn nhẫn"? Bởi "vô cùng yêu thương" mang tính chất bản ái, bác ái, nó vượt lên trên những dạng thức khác của tình yêu như "sự yêu chiều", "tình yêu ích kỷ", "tình yêu hẹp hòi", vì vậy nó sâu sắc hơn hẳn, giúp các bậc cha mẹ có thể nhìn xa trông rộng, dám buông tay để phó mặc con đối diện với sự bất định trong cuộc sống, vui lòng khi thấy những giá trị nội tại của trẻ được phát triển tự nhiên, đồng thời đạt được và trải nghiệm sự tự do trong quá trình đó.

Đây có lẽ là tầm nhìn dài hạn mà một bà mẹ "có tinh thần trách nhiệm với ba thế hệ" cần có.

LỜI BẠT 2

TRÍ TUỆ TÀI CHÍNH CỦA NGƯỜI DO THÁI TỪ ĐÂU MÀ CÓ?

– Vương Kiện

Giám đốc Viện Nghiên cứu Quốc tế,

Học viện Khoa học Xã hội Thượng Hải.

Giám đốc Điều hành Trung tâm

Nghiên cứu Do Thái Thượng Hải

Trí tuệ tài chính là khả năng tạo ra và quản lý của cải. Là một quốc gia có nền văn hóa độc đáo nhưng lại có vận mệnh trớ trêu, dân tộc Do Thái rất coi trọng việc trau dồi trí tuệ tài chính để tồn tại và phát triển. "Giỏi kiếm tiền" đã trở thành một đặc trưng nổi bật của người Do Thái trong mắt bạn bè thế giới, bên cạnh việc "siêng năng học tập".

Trí tuệ tài chính của người Do Thái trước hết dựa trên gen tôn giáo và đạo đức của dân tộc Do Thái. Năm 1911, dưới ảnh hưởng từ tác phẩm Đạo đức Tin Lành và tinh thần của chủ nghĩa tư bản của Weber, Sombart đã viết *Người Do Thái và chủ nghĩa tư bản hiện đại*, cho rằng nguồn gốc tinh thần chủ nghĩa tư bản có thể bắt nguồn từ người Do Thái. Ông chỉ rõ: "Cấu trúc bên ngoài của đời sống kinh tế trong thời đại chúng ta phần lớn do bàn tay người Do Thái thiết lập." Vì vậy, tinh thần kinh tế hiện đại có thể được tìm thấy trong *Kinh Cựu ước* và các tác phẩm kinh điển khác của người Do Thái.

Trong *Talmud* và nhiều tác phẩm kinh điển khác, chúng ta có thể

thấy rằng Do Thái giáo chưa bao giờ ngại nói về tiền bạc: "Một thế giới công bằng tốt đẹp sẽ có bảy đặc tính, trong đó có một đặc điểm là sự sung túc." "Tay phải khôn ngoan trường thọ, tay trái có vinh hoa phú quý." "Của cải của người giàu là pháo đài của anh ta, sự bần cùng của người nghèo là nguyên nhân dẫn đến sự diệt vong của anh ta." "Sự giàu có sẽ làm tăng thêm số lượng bạn bè của chúng ta, nhưng cái nghèo sẽ ngăn cách chúng ta với người bạn duy nhất của mình." …

Đồng thời, Do Thái giáo nhấn mạnh "sinh tài hữu đạo[1]" và "thủ chi hữu phương[2]", nhưng cũng luôn nhắc nhở "quá ham làm giàu thì trước sau gì cũng bị trừng phạt", "một người Israel chân chính nên tránh né lòng tham"…

---

[1]. *Phải biết cách để tạo ra của cải.*

[2]. *Quân tử thì luôn coi trọng của cải.*

Trí tuệ tài chính của người Do Thái cũng xuất phát từ những đặc điểm vốn có của dân tộc Do Thái. Theo Sombart, Do Thái thuộc nhóm người vừa đủ thành thạo để tiếp nhận chủ nghĩa tư bản, dân tộc Do Thái có rất nhiều đặc trưng mang tính lý trí hóa. Ví dụ, người Do Thái nhìn chung rất tuân thủ luật pháp và luôn yêu cầu "luật pháp bao phủ mọi mặt trong cuộc sống", đồng thời nhấn mạnh sự tự chủ và thận trọng trong đời sống hằng ngày, tin rằng "kẻ mạnh là những người có thể kiểm soát cảm xúc của chính mình" và "bước quá vội vàng, tất sẽ vấp ngã", "Ngựa dễ vấp chân khi đi vào đất mềm, người dễ sa ngã trước lời ngon tiếng ngọt." Người Do Thái rất cần cù, "luôn chào ngày mới, chứ không bao giờ để ngày mới phải chào mình". Goethe cũng từng nói: "Chẳng có người Do Thái nào, thậm chí là những người Do Thái tầm thường nhất, là không bận bịu với việc thực hiện những mục tiêu trong đời của mình." Tuy nhiên, điều quan trọng hơn sự cần cù là người Do Thái rất coi trọng học vấn và giỏi tận dụng bộ não của họ. Họ cho rằng: "Địa vị của kẻ trí cao hơn cả nhà vua, địa vị của người uyên bác cao hơn cả thầy tế dốt nát." "Để hoàn thành một công trình vĩ đại sẽ phải mất hàng chục ngàn lần lao động, nhưng chỉ mất một lần động não duy nhất."

Trí tuệ tài chính của dân tộc Do Thái cũng liên quan mật thiết đến môi trường sinh sống và lịch sử độc đáo của dân tộc này. Bắt đầu từ thế kỷ 1 trước Công nguyên, dân tộc Do Thái đã trải qua thời kỳ di cư kéo dài, hình thành nên một mạng lưới người Do Thái rải rác khắp nơi trên thế giới. Đồng thời, các quy định của nhiều quốc gia

về việc người Do Thái chỉ được phép tham gia vào các hoạt động kinh doanh và cho vay tiền tệ vô hình trung đã giúp nâng cao kỹ năng của họ trong việc triển khai thương mại quốc tế và nghiệp vụ tài chính toàn cầu, tạo ra những điều kiện độc đáo giúp họ tham gia hiệu quả vào các hoạt động thương mại và tư bản hiện đại. Kể từ đó, người Do Thái trở nên giàu có và bắt đầu dẫn dắt sự phát triển của chủ nghĩa tư bản hiện đại. Ví dụ, sau Thời đại Hàng hải, với việc các văn phòng của người Do Thái được thành lập và lãnh thổ Israel được mở rộng, mạng lưới thương mại thế giới của người Do Thái càng lớn hơn và dày đặc hơn, và khu vực Tây bán cầu cũng bị hút vào vòng kết nối của thương mại thế giới. Đặc biệt, với tư cách là trung gian trong thương mại quốc tế, người Do Thái cũng đã thực hiện nhiều sáng kiến tài chính, chẳng hạn như hối phiếu, chứng khoán, trái phiếu... Khi người Do Thái nổi lên trên thị trường chứng khoán châu Âu, họ đã độc quyền hầu như toàn bộ hoạt động kinh doanh của mình. Người Mỹ cũng than thở rằng người Do Thái "là những chuyên gia tài chính hàng đầu trong hàng nghìn cộng đồng thịnh vượng."

Sara là hậu duệ của những người tị nạn Do Thái gốc Đức- Áo chạy đến Thượng Hải trong Thế Chiến 2. Sau khi quan hệ ngoại giao giữa Trung Quốc và Israel được thiết lập, bà trở thành công dân Do Thái đầu tiên từ Trung Quốc nhập cư vào Israel được Thủ tướng Rabin tiếp đón. Bà đã có cuộc sống khó khăn ở cả Trung Quốc và Israel, nhưng cuối cùng, nhờ trí tuệ tài chính xuất sắc, bà đã trở thành người đại diện cho một công ty kim cương nổi tiếng của Israel ở Thượng Hải, đồng thời nuôi dạy những người con hết sức thành đạt. Sara rất biết ơn Trung Quốc và sẵn sàng đóng góp vào việc trao đổi, học hỏi lẫn nhau giữa văn hóa Trung Quốc và văn hóa Do Thái, cũng như vun đắp tình hữu nghị giữa hai quốc gia. Trong những năm gần đây, bà đã xuất bản bộ sách *Vô cùng tàn nhẫn, vô cùng yêu thương*, giới thiệu những cách nuôi dạy con khôn ngoan trong văn hóa Do Thái.

Tập mới mang tên *Bí quyết bồi dưỡng trí tuệ tài chính cho con của người Do Thái* giúp chúng ta hiểu được cách người Do Thái lý giải về sự giàu có, cách thức tạo ra của cải và sử dụng của cải, đồng thời kết hợp với những truyền thống văn hóa có liên quan của Trung Quốc để giúp trẻ có được cái nhìn đúng đắn về tiền bạc, nắm vững các kỹ năng quản lý tài chính cần thiết để sau này trở thành thế hệ mới có thể xây dựng và nâng tầm đất nước trên con đường hiện đại hóa.